

POJMOVNIK EVROPSKIH INTEGRACIJA

POJMOVNIK EVROPSKIH INTEGRACIJA

DIREKCIJA ZA EVROPSKE INTEGRACIJE

Sarajevo

2020.

Izdavač:

Direkcija za evropske integracije
Đoke Mazalića br. 5
Tel: 033/255 044
Fax: 033/255 317
E-mail: info@dei.gov.ba
Web-stranica: <http://www.dei.gov.ba>

Glavni i odgovorni urednik izdanja Direkcije:

Edin Dilberović, direktor Direkcije za evropske integracije

Pripremila: Direkcija za evropske integracije

Lektor za bosanski jezik: Amer Tikveša

Grafičko rješenje i DTP: Propaganda

Štampa: O.R. Agencija Aligo

Tiraž: 200

Drugo, dopunjeno izdanje

Publikacija je objavljena uz podršku Ambasade Švedske u BiH. Sadržaj publikacije ne odražava stavove Ambasade Švedske u BiH.

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ.....	11
ACQUIS (PRAVNA TEČEVINA).....	12
AGENCIJA EVROPSKE UNIJE ZA OSPOSOBLJAVANJE U OBLASTI IZVRŠAVANJA	
ZAKONODAVSTVA (CEPOL)	13
AGENCIJE EVROPSKE UNIJE	13
AKCIONI PROGRAM ZA POBOLJŠANJE RADA PORESKIH SISTEMA U EVROPSKOJ UNIJI	
U PERIODU 2014 – 2020 (FISCALIS 2020)	14
ANALITIČKI PREGLED USKLAĐENOSTI ZAKONODAVSTVA	14
ANALIZA TROŠKOVA I KORISTI	15
ARANŽMANI BERLIN PLUS.....	15
AUDIOVIZUELNA POLITIKA I MEDIJI	16
AUTONOMNE TRGOVINSKE MJERE	16
BANKARSKA UNIJA	18
BERLINSKI PROCES.....	19
BIJELA KNJIGA.....	19
BOLONJSKI PROCES	20
BOLJI PROPISI	20
BORBA PROTIV PREVARA I KORUPCIJE	20
BREXIT (Izlazak Ujedinjenog Kraljevstva iz EU)	21
BROJ CELEX.....	21
BUDŽET EU	22
CARINSKA UNIJA.....	23
CENTRALNA JEDINICA ZA FINANSIRANJE I UGOVARANJE	24
CENTRALNOEVROPSKA INICIJATIVA (CEI)	24
CENTRALNOEVROPSKI SPORAZUM O SLOBODNOJ TRGOVINI (CEFTA)	25
ČETIRI SLOBODE EVROPSKE UNIJE	26
DAN EVROPE.....	27
DEBATA O STANJU EVROPSKE UNIJE.....	27

DELEGACIJA EU U BiH	28
DEMOKRATSKI DEFICIT	28
DIREKCIJA ZA EVROPSKE INTEGRACIJE	29
DIREKTIVA.....	29
DRŽAVA KANDIDATKINJA	30
DRŽAVA PODNOSITELJICA ZAHTJEVA ZA ČLANSTVO	30
DRŽAVA POTENCIJALNA KANDIDATKINJA ZA ČLANSTVO U EU	31
DRŽAVA PRISTUPNICA	31
DRŽAVNI FOND	32
DRŽAVNI IPA KOORDINATOR (DIPAK).....	32
DRŽAVNI PROGRAM ZA USVAJANJE ACQUIS-a	33
EKONOMSKA I MONETARNA UNIJA (EMU).....	34
EKONOMSKI I FINANSIJSKI DIJALOG	35
ENERGETSKA ZAJEDNICA.....	36
ERASMUS+.....	36
EUREKA.....	37
EUR-Lex	37
EURO	38
EUROBAROMETAR.....	38
EUROSISTEM	38
EUROSKEPTICIZAM.....	39
EUROSTAT	39
EUROZONA	40
EVROPA „À LA CARTE“	40
EVROPA „S VIŠE BRZINA“	41
EVROPA „VARIJABILNE GEOMETRIJE“	41
EVROPA 2020: STRATEGIJA ZA PAMETNI, ODRŽIVI I INKLUSIVNI RAST; STRATEGIJA EVROPA 2020 .	41
EVROPA ZA GRAĐANE.....	42
EVROPSKA ASOCIJACIJA ZA SLOBODNU TRGOVINU	43
EVROPSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ	43
EVROPSKA CENTRALNA BANKA (ECB)	44
EVROPSKA EKONOMSKA ZAJEDNICA (EEZ)	45
EVROPSKA GRAĐANSKA INICIJATIVA	45
EVROPSKA INVESTICIONA BANKA (EIB)	46
EVROPSKA KOMISIJA (EK)	46
EVROPSKA KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA	47
EVROPSKA ODBRAMBENA AGENCIJA.....	47
EVROPSKA POLITIKA SUSJEDSTVA (EPS)	48
EVROPSKA PRIJESTOLNICA KULTURE	48
EVROPSKA SARADNJA U OBLASTI NAUČNIH I TEHNIČKIH ISTRAŽIVANJA (COST)	49
EVROPSKA SLUŽBA ZA VANJSKO DJELOVANJE	49
EVROPSKA TERITORIJALNA SARADNJA	50

EVROPSKA UNIJA (EU)	51
EVROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU (EURATOM)	52
EVROPSKA ZAJEDNICA ZA UGALJ I ČELIK (EZUČ)	52
EVROPSKA ZAJEDNICA (EZ).....	53
EVROPSKE INTEGRACIJE	53
EVROPSKE POMORSKE SNAGE (EUROMARFOR)	53
EVROPSKE SNAGE ZA BRZO DJELOVANJE (EUROFOR)	54
EVROPSKI EKONOMSKI PROSTOR (EEP).....	54
EVROPSKI FOND ZA GARANCIJE U POLJOPRIVREDI	55
EVROPSKI FOND ZA JUGOISTOČNU EVROPU.....	55
EVROPSKI FOND ZA POMORSTVO I RIBARSTVO (EFPR)	56
EVROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ (EFRR).....	56
EVROPSKI INVESTICIONI FOND	57
EVROPSKI OMBUDSMEN	58
EVROPSKI PARLAMENT (EP).....	58
EVROPSKI POKRET	59
EVROPSKI POLICIJSKI URED (EUROPOL)	60
EVROPSKI POLJOPRIVREDNI FOND ZA RURALNI RAZVOJ	60
EVROPSKI RAZVOJNI FOND	61
EVROPSKI SEMESTAR ZA KOORDINACIJU EKONOMSKIH POLITIKA (EVROPSKI SEMESTAR).....	61
EVROPSKI SISTEM CENTRALNIH BANAKA	62
EVROPSKI SOCIJALNI FOND (ESF)	62
EVROPSKI SPORAZUMI	63
EVROPSKI STABILIZACIJSKI MEHANIZAM	63
EVROPSKI STANDARD	64
EVROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI.....	64
EVROPSKI SUD ZA LIUDSKA PRAVA	65
EVROPSKI URED ZA SUZBIJANJE PREVARA	65
EVROPSKI USTAV	66
EVROPSKO PARTNERSTVO	66
EVROPSKO VIJEĆE.....	67
FOND SOLIDARNOSTI EVROPSKE UNIJE.....	68
FOND ZA ZAPADNI BALKAN	68
GENERALNI DIREKTORAT	70
GENERALNI DIREKTORAT ZA EVROPSKU CIVILNU ZAŠTITU I EVROPSKE OPERACIJE	
HUMANITARNE POMOĆI	71
GLASANJE KVALIFICIRANOM VEĆINOM.....	71
GRAĐANSTVO EU	72
GRUPA EVROPSKE INVESTICIONE BANKE	72
HORIZONT 2020 – OKVIRNI PROGRAM ZA ISTRAŽIVANJA I INOVACIJE	73
INDIKATIVNI STRATEŠKI DOKUMENT	74
INDIREKTNO UPRAVLJANJE	74
INFORMACIJSKO DRUŠTVO.....	75
INSTITUCIJE EVROPSKE UNIJE.....	76

INSTITUCIONALNA RAVNOTEŽA	76
INSTRUMENT PREPRISTUPNE POMOĆI	77
INSTRUMENT ZA POVEZIVANJE EVROPE	78
INSTRUMENT ZA TEHNIČKU POMOĆ I RAZMJENU INFORMACIJA (TAIEX)	78
INVESTICIJSKI OKVIR ZA ZAPADNI BALKAN	79
ISTOČNO PARTNERSTVO	81
ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ	81
IZLAZNA KLAUZULA	82
JADRANSKO-JONSKA INICIJATIVA	83
JEDINICA ZA EVROPSKU PRAVOSUDNU SARADNJU (EUROJUST)	84
JEDINSTVENI EVROPSKI AKT	84
JEDINSTVENI NADZORNI MEHANIZAM	85
JEDINSTVENI SANACIJSKI MEHANIZAM	85
JEDNOGLASNOST	85
JUŽNO SUSJEDSTVO	86
KLAUZULA O SOLIDARNOSTI	87
KLAUZULA O SUSPENZIJI	87
KLAUZULA O UZAJAMNOJ ODBRANI	88
KLAUZULA RENDEZ-VOUS	88
KODIFIKACIJA	89
KOHEZIONI FOND	89
KOLEKTIVNA ODBRANA	90
KOMBINIRANA NOMENKLATURA	90
KOMITOLOGIJA	91
KONVENCIJA (KONVENT) O BUDUĆNOSTI EVROPE	91
KREATIVNA EVROPA	92
KRITERIJ IZ MADRIDA	92
KRITERIJI IZ KOPENHAGENA	93
KRITERIJI KONVERGENCIJE	93
LUKSEMBURŠKI KOMPROMIS	94
MAPA puta EVROPSKE UNIJE ZA BiH	95
MEĐUNARODNA ORGANIZACIJA ZA STANDARDIZACIJU	96
MEĐUVLADINA KONFERENCIJA (MVK)	96
MISIJA STRUČNE PROCJENE	97
MIŠLJENJE	97
MIŠLJENJE O ZAHTJEVU ZEMLJE ZA PRIJEM U ČLANSTVO EU	98
MJERILO NAPRETKA	98
NADLEŽNOSTI EU	100
NATURA 2000	101
NEZAKONODAVNI AKT	101
OBLAST SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE	103
ODBOR REGIJA	104

ODBOR STALNIH PREDSTAVNIKA (COREPER)	104
ODBOR ZA POLITIKU I SIGURNOST	105
ODBOR ZA PRAĆENJE	106
ODLUKA	107
OKOLIŠNA POLITIKA.....	107
OPĆI SUD	107
OPERATIVNA STRUKTURA	108
ORGANIZACIJA SJEVEROATLANTSKEGA SPORAZUMA (NATO)	108
ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SARADNJU I RAZVOJ	109
ORGANIZACIJA ZA SIGURNOST I SARADNJU U EVROPI.....	109
OSNIVAČKI UGOVORI.....	110
PAKET PROŠIRENJA	111
PAKT ZA STABILNOST I RAST (PSR).....	111
PARISKA DEKLARACIJA.....	112
PARTNERSTVO ZA MIR	113
POBOLJŠANA SARADNJA	113
POJEDINAČNI IZVJEŠTAJI ZA ZEMLJE OBUHVĀCENE PROCESOM PROŠIRENJA	114
POLICIJSKA I PRAVOSUDNA SARADNJA U KRIVIČNIM STVARIMA.....	114
POLICIJSKA MISIJA EVROPSKE UNIJE U BOSNI I HERCEGOVINI.....	115
POLITIKA OPOREZIVANJA	115
POLITIKA TRŽIŠNE KONKURENCIJE U EU.....	116
POLITIKA ZAPOŠLJAVANJA	117
POMOĆ ZAJEDNICE ZA OBNOVU, RAZVOJ I STABILIZACIJU	117
PONDERIRANJE GLASOVA U VIJEĆU	118
POSEBNI ZAKONODAVNI POSTUPCI	118
POSTUPAK KONSULTACIJA U ODLUČIVANJU U EU	119
POSTUPAK SAGLASNOSTI U ODLUČIVANJU U EU	119
POVELJA O OSNOVNIM PRAVIMA EVROPSKE UNIJE	120
POVEZIVANJE – TWINNING	120
POZIV NA DOSTAVLJANJE PROJEKTNIH PRIJEDLOGA	121
PRAĆENJE PROCESA REFORMI.....	121
PRAKTIČNI VODIČ KROZ PROCEDURE UGOVARANJA POMOĆI EU (PRAG)	121
PRAVNI INSTRUMENTI EU	122
PRAVNI SUBJEKTIVITET EVROPSKE UNIJE	122
PRAVO EU	123
PREČIŠĆENI TEKST	123
PREDSJEDAVANJE VIJEĆEM EU	124
PREGOVARAČKO POGLAVLJE	124
PREGOVORI O PRISTUPANJU	125
PREINAČENI TEKST	125
PREPORUKA.....	126

PRETPRISTUPNA POMOĆ EU	126
PRETPRISTUPNA STRATEGIJA.....	126
PRIBLIŽAVANJE ZAKONODAVSTVA.....	127
PRIDRUŽIVANJE	127
PRINCIP NEDISKRIMINACIJE	128
PRINCIP PROPORCIONALNOSTI	129
PRINCIP SUPSIDIJARNOSTI.....	129
PRISTUPANJE NOVE DRŽAVE ČLANICE EU.....	130
PRISTUPNO PARTNERSTVO.....	130
PRIVREMENI SPORAZUM O TRGOVINI I TRGOVINSKIM PITANJIMA.....	131
PROCES SARADNJE U JUGOISTOČNOJ EVROPI	131
PROCES STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA.....	132
PROCES STABILNOSTI I DOBROSUSJEDSTVA U JUGOISTOČNOJ EVROPI (PROCES ROYAUMONT)..	133
PRODUBLJIVANJE.....	133
PROGRAM JEAN MONNET.....	134
PROGRAM DJELOVANJA ZA CARINU U EVROPSKOJ UNIJI ZA PERIOD 2014 – 2020, CARINA 2020	134
PROGRAM INTEGRIRANJA	135
PROGRAM PRAVOSUĐE.....	135
PROGRAM RAZMJENE, POMOĆI I OSPOSOBLJAVANJA ZA ZAŠTITU EURA OD KRIVOTVORENJA – PROGRAM PERIKLO 2020.....	136
PROGRAM ZA KONKURENTNOST PREDUZEĆA I MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA (COSME).....	136
PROGRAM ZA OKOLIŠ I KLIMATSKO DJELOVANJE (ŽIVOT)	137
PROGRAM ZA POTROŠAČE	137
PROGRAM ZA PRAVA, JEDNAKOST I GRAĐANSTVO.....	138
PROGRAM ZA PROMOVIRANJE MJERA U OBLASTI ZAŠTITE FINANSIJSKIH INTERESA EVROPSKE UNIJE (HERCULE III).....	139
PROGRAM ZA ZAPOŠLJAVANJE I SOCIJALNE INOVACIJE	139
PROGRAMI EU	140
PROŠIRENJE EVROPSKE UNIJE	141
PROTOKOL IZ KJOTA UZ OKVIRNU KONVENCIJU UJEDINJENIH NARODA O KLIMATSKIM PROMJENAMA (PROTOKOL IZ KJOTA).....	141
PRVI NIVO KONTROLE.....	142
RADNA GRUPA ZA PODRUČJE ZAPADNOG BALKANA	143
RAVNOPRAVNOST SPOLOVA, RAVNOPRAVNOST ŽENA I MUŠKARACA	143
REDOVNI ZAKONODAVNI POSTUPAK.....	144
REGIONALNA POLITIKA.....	145
REGIONALNA SARADNJA	145
REVIZIJA UGOVORA	146
REVIZORSKI SUD, EVROPSKI REVIZORSKI SUD	147
RURALNI RAZVOJ	147

SAMIT, SASTANAK NA VRHU	148
SIGURNOST HRANE	148
SIMBOLI EVROPSKE UNIJE	149
SISTEM KOORDINACIJE PROCESA EVROPSKIH INTEGRACIJA U BiH	150
SKUPŠTINA EVROPSKIH REGIJA	150
SLUŽBENI JEZICI EVROPSKE UNIJE	151
SLUŽBENI LIST EVROPSKE UNIJE	151
SOCIJALNA POLITIKA	152
SOCIJALNI DIJALOG	153
SOLUNSKA AGENDA ZA ZAPADNI BALKAN	153
SPECIJALNI PREDSTAVNIK EU	154
SPORAZUM IZMEĐU VLADA EKONOMSKЕ UNIJE BENELUKSA, SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE I FRANCUSKE REPUBLIKE O POSTUPNOM UKIDANJU KONTROLA NA ZAJEDNIČKIM GRANICAMA (ŠENGENSKI SPORAZUM)	155
SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU	156
SPOSOBNOST APSORPCIJE	156
STATISTIČKA NOMENKLATURA PROSTORNIH JEDINICA, NOMENKLATURA PROSTORNIH JEDINICA ZA STATISTIKU (NUTS)	157
STRATEGIJA PROŠIRENJA EU	157
STUDIJA IZVODLJIVOSTI	158
SUD EVROPSKE UNIJE (SUD EU)	159
SCHUMANOV PLAN	160
TIJELA ZA PROVOĐENJE SPORAZUMA O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU	161
TRANSEVROPSKA MREŽA	162
TRANSPARENTNOST (JAVNI PRISTUP DOKUMENTIMA)	162
TRGOVINSKA POLITIKA	163
TRIO PREDSJEDNIŠTVA	164
UGOVOR IZ AMSTERDAMA	165
UGOVOR IZ LISABONA	166
UGOVOR IZ NICE	167
UGOVOR O EVROPSKOJ UNIJI, UGOVOR IZ MASTRIHTA	167
UGOVOR O OSNIVANJU EVROPSKE EKONOMSKE ZAJEDNICE	168
UGOVOR O OSNIVANJU EVROPSKE ZAJEDNICE	168
UGOVOR O OSNIVANJU EVROPSKE ZAJEDNICE ZA ATOMSKU ENERGIJU	169
UGOVOR O OSNIVANJU EVROPSKE ZAJEDNICE ZA UGALJ I ČELIK (EZUĆ)	170
UGOVOR O PRISTUPANJU	171
UGOVOR O SPAJANJU	171
UNIJA ZA MEDITERAN	172
UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE	172
UPIТNIK	173
UPRAVLJAČKO TIJELO	174

URED EVROPSKE UNIJE ZA INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO	174
URED EVROPSKOG JAVNOG TUŽIOCA	175
UREDBA	175
VANJSKO DJELOVANJE UNIJE	177
VIJEĆE EVROPE	178
VIJEĆE EVROPSKE UNIJE (VIJEĆE)	179
VIJEĆE ZA REGIONALNU SARADNJU	180
VISOKI PREDSTAVNIK UNIJE ZA VANJSKE POSLOVE I SIGURNOSNU POLITIKU.....	180
VIŠEGODIŠNJI FINANSIJSKI OKVIR (VFO)	181
VLASTITA SREDSTVA	181
VOJNA OPERACIJA EVROPSKE UNIJE U BOSNI I HERCEGOVINI (EUFOR ALTHEA)	182
VRIJEDNOSTI EVROPSKE UNIJE	183
ZAHTEV ZA ČLANSTVO U EVROPSKOJ UNIJI.....	184
ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA (ZPP)	185
ZAJEDNIČKA RIBARSKA POLITIKA	185
ZAJEDNIČKA SIGURNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA (ZSOP).....	186
ZAJEDNIČKA TRANSPORTNA POLITIKA	186
ZAJEDNIČKA VANJSKA I SIGURNOSNA POLITIKA	187
ZAJEDNIČKI ISTRAŽIVAČKI CENTAR	188
ZAŠTITA POTROŠAČA	188
ZELENA KNJIGA.....	188
ZONA SLOBODNE TRGOVINE	189

UVODNA RIJEČ

Poštovane čitateljice i čitaoci,

Direkcija za evropske integracije, kao stalno, samostalno i stručno tijelo Vijeća ministara BiH, pripremila je drugo izdanje *Pojmovnika evropskih integracija* u namjeri da čitaocima omogući jednostavan pristup najvažnijim informacijama o ekonomskom, političkom, pravnom i društvenom kontekstu EU.

Pojmovnik je namijenjen državnim službenicima na svim nivoima vlasti koji učestvuju u procesu evropskih integracija, članovima poslovne i akademske zajednice, predstavnicima civilnog društva, studentima i učenicima, kao i svim građanima koji žele steći znanja o Evropskoj uniji.

U poređenju s prvim izdanjem, novi *Pojmovnik evropskih integracija* ažuriran je i dopunjen sadržajima koji se odnose na reformske promjene u strukturi Evropske unije, sistemu odlučivanja i na redefiniranje vanjske politike nakon stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona, 1. decembra 2009. godine.

Pojmovnik evropskih integracija, osim u printanom, dostupan je i u online izdanju na web-stranici Direkcije: www.dei.gov.ba.

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

A

ACQUIS (PRAVNA TEČEVINA)

J ACQUIS

K ACQUIS

U *Acquis* (aquis ili prije stupanja na snagu Lisabonskog ugovora *acquis communautaire*)
M jeste pravna tečevina Evropske unije, a predstavlja skup zajedničkih prava i obaveza
N za države članice EU. *Acquis* se stalno razvija i obuhvata: sadržaj, principe i političke
O ciljeve ugovorâ; zakonodavstvo doneseno u primjeni ugovorâ i sudske praksu Suda
P Evropske unije; deklaracije i rezolucije koje je donijela EU; mjere koje se odnose
R na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku; mjere koje se odnose na pravosuđe i
S unutrašnje poslove; međunarodne sporazume koje je sklopila EU i sporazume koje
da je provode. Odstupanja od pravne tečevine odobravaju se samo u vanrednim
okolnostima.

Š Uslovi i način prihvatanja i provođenja *acquis*-a sadržaj su pregovora o članstvu u
EU, a utvrđuju se ugovorom o pristupanju u EU.

T Pravni akti EU su u bazi podataka EUR-Lex razvrstani u 20 poglavlja, a za potrebe
U pregovora o članstvu pravni akti EU se razvrstavaju u 35 poglavlja. (Vidjeti: EUR-Lex
i Pregovaračka poglavljia).

V

Z

Ž

AGENCIJA EVROPSKE UNIJE ZA OSPOSOBLJAVANJE U OBLASTI IZVRŠAVANJA ZAKONODAVSTVA (CEPOL)

EUROPEAN UNION AGENCY FOR LAW ENFORCEMENT TRAINING (CEPOL)

AGENCE DE L'UNION EUROPÉENNE POUR LA FORMATION DES SERVICES RÉPRESSIFS (CEPOL)

Agencija Evropske unije za osposobljavanje u oblasti izvršavanja zakonodavstva je agencija koja razvija, provodi i organizira osposobljavanje policijskih i drugih službenika odgovornih za provođenje evropskog i međunarodnog zakonodavstva. CEPOL doprinosi sigurnijoj Evropi kroz saradnju i razmjenu znanja među službenicima za izvršavanje zakona država članica EU. Agencija također sarađuje s tijelima EU, ali i međunarodnim organizacijama i državama van EU kako bi osigurala zajedničku reakciju na najozbiljnije sigurnosne prijetnje. Sjedište CEPOL-a je u Budimpešti, u Mađarskoj.

AGENCIJE EVROPSKE UNIJE

EUROPEAN UNION AGENCIES

AGENCES DE L'UNION EUROPÉENNE

Agencije Evropske unije su zasebni pravni subjekti osnovani za obavljanje posebnih zadataka. One imaju jasno definirane ciljeve i zadatke te određeni stepen organizacione i finansijske samostalnosti. Uloga agencija je da obavljaju zadatke s ciljem provođenja određene politike EU. U teoriji se susreće više načina klasifikacije agencija, a značajnija je podjela na izvršne i regulatorne (decentralizirane). Izvršne agencije se osnivaju u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 58/2003 od 19. decembra 2002. o utvrđivanju statusa izvršnih agencija kojima se povjeravaju određeni zadaci u vezi s upravljanjem programima Zajednice, a regulatorne se uspostavljaju posebnim pravnim osnovom. Izvršne agencije se osnivaju na ograničeno razdoblje, a regulatorne na neodređeno vrijeme. Sjedište izvršnih agencija je u Briselu a regulatorne su smještene na cijeloj teritoriji Evropske unije.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A
B
C

AKCIIONI PROGRAM ZA POBOLJŠANJE RADA PORESKIH SISTEMA U EVROPSKOJ UNIJI U PERIODU 2014 – 2020 (FISCALIS 2020)

Č
Ć
D

ACTION PROGRAMME TO IMPROVE THE OPERATION OF TAXATION SYSTEMS IN THE EUROPEAN UNION FOR THE PERIOD 2014-2020 (FISCALIS 2020)

DŽ
Đ

PROGRAMME D'ACTION POUR AMÉLIORER LE FONCTIONNEMENT DES SYSTÈMES FISCAUX DANS L'UNION EUROPÉENNE POUR LA PÉRIODE 2014-2020 (FISCALIS 2020)

E
F
G
H
I
J

Program Fiscalis 2020 je program Evropske unije za saradnju u području poreza. Omogućava poreskim administracijama izradu i razmjenu informacija i ekspertize. Njime se nastoji ojačati interno tržište kroz efikasne sisteme oporezivanja te pomoći u borbi protiv poreskih prevara i utaje poreza. Program je nasljednik prethodnog programa Fiscalis, a otvoren je za države članice, države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje koje su pristupile programu. Bosna i Hercegovina je s EU potpisala Sporazum o učešću u programu Fiscalis 2020 te u Programu sudjeluje od 2015. godine.

K

L
LJ

ANALITIČKI PREGLED USKLAĐENOSTI ZAKONODAVSTVA

M

SCREENING

N

REVUE

NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

Screening (analitički pregled usklađenosti zakonodavstva) predstavlja fazu pregovora o pristupanju EU. *Screening* podrazumijeva analitički pregled i ocjenjivanje usklađenosti zakonodavstva države kandidatkinje s pravnom tečevinom EU, a slijedi nakon formalnog otvaranja pregovora o pristupanju. U *screeningu* učestvuju predstavnici Evropske komisije i predstavnici institucija države kandidatkinje. *Screening* se odvija po pregovaračkim poglavljima. Njime se utvrđuju oblasti u zakonodavstvu države kandidatkinje koje je potrebno prilagoditi zakonodavstvu EU, ocjenjuje se postojeći nivo usklađenosti te potreba daljnog prilagođavanja zakonodavstvu EU. U okviru procedure *screeninga* od države kandidatkinje očekuje se da pokaže da li će moći u potpunosti prihvati *acquis* u određenom poglavlju i uskladiti uočene razlike u zakonodavstvu ili namjerava zatražiti odgovarajuće prelazne periode za potpuno usklađivanje i provođenje zakonodavstva EU. *Screening* služi kao osnova za pregovore o pristupanju koji se vode između država članica Evropske unije i države kandidatkinje. S jedne strane, državi kandidatkinji daje

osnovu da izradi pregovarački stav i definira moguće zahtjeve za prelazne periode u pojedinačnim poglavljima pregovora, a s druge strane, državama članicama da izrade zajednički pregovarački stav te da ocijene sposobnost države kandidatkinje za nastavak pregovora po poglavljima. Nakon provedenog *screeninga*, Evropska komisija izrađuje izvještaj o rezultatima za svako pojedinačno poglavlje u kojem daje ocjenu spremnosti države i eventualnu preporuku za otvaranje sadržajnih pregovora za pojedinačno poglavlje ili ocjenjuje da je potrebno utvrditi mjerila za otvaranje pregovora. Izvještaj o rezultatima *screeninga* Evropska komisija dostavlja državi kandidatkinji i Vijeću EU.

ANALIZA TROŠKOVA I KORISTI

COST-BENEFIT ANALYSIS

ANALYSE COÛTS-AVANTAGES

Analiza troškova i koristi je standardna analiza javnih projekata koji se finansiraju iz fondova Evropske unije. Ova analiza uključuje procjenu troškova i koristi kroz duže vrijeme kako bi se odredila profitabilnost ulaganja. Upoređuje se situacija „sa“ i „bez“ projekta kako bi se odredila neto korist od projekta. U kontekstu evropskih integracija, analiza troškova i koristi služi za procjenu efekta integracije na trgovinu, monetarnu i fiskalnu politiku te na pojedine sektore u ekonomiji i društvu općenito.

ARANŽMANI BERLIN PLUS

BERLIN PLUS ARRANGEMENTS

ARRANGEMENTS BERLIN PLUS

Aranžmani *Berlin plus* je skraćeni naziv paket aranžmana kojima se preciziraju uslovi i modaliteti pristupa Evropske unije zajedničkim kapacitetima NATO-a, za operacije pod vodstvom Evropske unije. Aranžmani Berlin plus usvojeni su 2003. godine, a prvi put su realizirani iste godine u operaciji „Concordia“, koju je Evropska unija pokrenula u Republici Sjevernoj Makedoniji. Ova misija je i okončana krajem 2003. godine. Operacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini, EUFOR Althea, pokrenuta u decembru 2004. godine, također se odvija na osnovu Aranžmana Berlin plus. U okviru Aranžmana Berlin plus, Evropska unija i NATO su 2003. godine potpisali sporazum o sigurnosti kojim se predviđa razmjena vojnih dokumenata i povjerljivih informacija između te dvije organizacije.

A

AUDIOVIZUELNA POLITIKA I MEDIJI

B

AUDIOVISUAL AND MEDIA POLICY

C

POLITIQUE DE L'AUDIOVISUEL ET DES MÉDIAS

Č

Audiovizuelna politika u Evropskoj uniji uređena je članovima 167. i 173. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije (UFEU). U Povelji Evropske unije o osnovnim pravima traži se da se „poštuju sloboda i pluralizam medija“. Najvažniji propis EU u toj oblasti je Direktiva o audiovizuelnim medijskim uslugama. U skladu s članom 167. UFEU, Evropska unija podstiče saradnju među državama članicama i po potrebi podržava i dopunjava njihovo djelovanje u oblasti umjetničkog i književnog stvaralaštva, uključujući audiovizuelni sektor. Uloga EU u oblasti audiovizuelnih djelatnosti je stvaranje jedinstvenog evropskog tržišta za audiovizuelne usluge. Od EU se također zahtijeva da u svim svojim politikama uzme u obzir kulturne aspekte. U Direktivi o audiovizuelnim medijskim uslugama propisuje se: (1) sveobuhvatan okvir koji smanjuje regulatorno opterećenje, ali istovremeno obuhvata sve audiovizuelne medijske usluge; (2) modernizirana pravila o televizijskom oglašavanju kojima se poboljšava finansiranje audiovizuelnog sadržaja i (3) obaveza podsticanja pružalaca medijskih usluga da poboljšaju pristupačnost za osobe koje imaju teškoće s vidom ili sluhom.

D

Direktiva sadrži posebna pravila o zaštiti maloljetnika u odnosu na tradicionalne usluge radiotelevizijskog emitiranja i usluge videa na zahtjev.

DŽ

Potprogram MEDIA, koji je dio programa Kreativna Evropa (vidjeti: Kreativna Evropa), najvažniji je instrument EU kojim se podržava medijska industrija, naročito njezin filmski ogrank.

K

N

O

AUTONOMNE TRGOVINSKE MJERE

P

AUTONOMOUS TRADE MEASURES

S

MESURES COMMERCIALES AUTONOMES

Š

Autonomne trgovinske mjere su instrument Zajedničke trgovinske politike EU kojima se olakšava pristup unutrašnjem tržištu Evropske unije putem asimetrične liberalizacije trgovine (tako što se za određene proizvode odobrava pristup tržištu EU bez carina, kvantitativnih ograničenja ili mera koje imaju isti učinak). Ove mjere uvedene su u Bosni i Hercegovini, kao i u ostalim zemljama obuhvaćenim procesom stabilizacije i pridruživanja, u septembru 2000. godine. Na osnovu odluke Evropskog vijeća, donesene u martu 2000. godine, carinska opterećenja ili

godišnje kvote zadržani su samo na tekstil, ribu, junetinu, vino i šećer (ograničenja na izvoz tekstila za Bosnu i Hercegovinu ukinuta su 1. marta 2001.). U periodu između 2000. i 2015. godine ekonomski subjekti iz Bosne i Hercegovine i zemalja Zapadnog Balkana imali su privilegiran pristup tržištu Evropske unije, a izvoznici su bili izuzeti od određenih carina Evropske unije na uvoz svježeg voća i povrća, koje su povezane s tzv. sistemom ulaznih cijena, čiji je cilj stabilizacija tržišta Evropske unije. Ove trgovinske mjere, kojima se ukida sistem ulaznih cijena, produžene su do kraja 2020. godine. Usvajanjem Uredbe (EU) 2015/2423 suspendirana je primjena autonomnih trgovinskih mjeru koje se tiču Bosne i Hercegovine od 1. januara 2016. godine, s obzirom na to da nije postignut dogovor između Evropske unije i Bosne i Hercegovine o prilagođavanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Proizvođači iz Bosne i Hercegovine od 1. februara 2017. ponovo mogu koristiti autonomne trgovinske mjere za određene poljoprivredne proizvode, uključujući voće i povrće, što je rezultat primjene Protokola o prilagođavanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Evropske unije i Bosne i Hercegovine kojim se uzima u obzir pristupanje Republike Hrvatske Evropskoj uniji.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

B

I

J

BANKARSKA UNIJA

K

BANKING UNION

L

U

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

Bankarska unija osnovana je za osiguravanje snažnijih banaka i boljeg nadzora nad njima te, u slučaju problema u finansijskom sektoru, za sanaciju, tj. restrukturiranje banaka na efikasniji način. Sastoji se od:

- jedinstvenog nadzornog mehanizma (SSM), tj. evropskog sistema nadzora banaka koji se sastoji od Evropske centralne banke i nacionalnih supervizora europodručja i drugih država sudionika;

- jedinstvenog sanacijskog mehanizma (SRM) koji osigurava efikasnu sanaciju neuspješnih banaka u državama koje sudjeluju u SSM-u, a po minimalnim troškovima za poreske obveznike i stvarnu ekonomiju. SRM prima podršku iz jedinstvenog sanacijskog fonda koji se koristi u postupcima sanacije gdje je potreban za osiguravanje efikasne primjene alata sanacije.

SSM i SRM primjenjuju jedinstveni pravilnik, niz jednakih pravila koja reguliraju i nadgledaju finansijski sektor i upravljaju njime na učinkovitiji način u svim državama sudionicama. Također osigurava se jedinstvena razina zaštite štediša jamčeći za njihove bankovne pologe do 100.000 eura. Bankarska unija osigurava dosljednu provedbu ovih pravila diljem europodručja i u drugim zemljama sudionicama.

BERLINSKI PROCES

BERLIN PROCESS

PROCESSUS DE BERLIN

Berlinski proces je njemačka diplomatska inicijativa pokrenuta 2014. godine kako bi se preko infrastrukturnih projekata razvijala i ojačala regionalna saradnja i radilo na približavanju zemalja Zapadnog Balkana Evropskoj uniji. Proces se odvija u okviru međuvladine saradnje u formi sastanaka predstavnika zemalja regije i pojedinih država članica Evropske unije. Jedan od ciljeva ove inicijative jeste i održavanje dinamike procesa širenja Evropske unije. U okviru Berlinskog procesa u 2014. godini Evropska komisija je inicirala tzv. Agendu za povezivanje u državama Zapadnog Balkana. Riječ je o realizaciji regionalnih infrastrukturnih projekata primarno u oblasti saobraćaja i energetike, s namjerom da bude potaknut realni rast ovih država. Prva konferencija u okviru Berlinskog procesa održana je 2014. godine a povod je bilo obilježavanje stogodišnjice od početka Prvog svjetskog rata. Godinu dana kasnije, 2015., održan je Samit u Beču, zatim i Samit u Parizu 2016. te u Trstu 2017. godine. Peti sastanak lidera Zapadnog Balkana, zvaničnika Evropske unije i predstavnika nekoliko država članica Evropske unije održan je u Londonu, 10. jula 2018., a šesti u Poznańu u Poljskoj 4. i 5. jula 2019.

BIJELA KNJIGA

WHITE PAPER

LIVRE BLANC

Bijele knjige Evropske komisije dokumenti su koji sadrže prijedloge za djelovanje Evropske unije u određenim oblastima. U nekim slučajevima one slijede zelene knjige, koje se objavljaju radi pokretanja procesa savjetovanja na nivou Evropske unije. Svrha bijele knjige jeste pokretanje rasprave s javnošću, zainteresiranim stranama, Evropskim parlamentom i Vijećem Evropske unije s ciljem postizanja političkog konsenzusa. Bijela knjiga Evropske komisije o dovršavanju unutrašnjeg tržišta iz 1985. primjer je nacrta koji je usvojilo Vijeće Evropske unije, što je rezultiralo usvajanjem opsežnog zakonodavstva u ovoj oblasti. Najnovije bijele knjige Komisije uključuju: Plan za adekvatne, sigurne i održive penzije (2012); Prema efikasnijoj kontroli koncentracija u EU (2014); Budućnost Evrope – razmišljanja i scenariji za EU 27 do 2025. (2017).

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

A

BOLONJSKI PROCES

B

BOLOGNA PROCESS

C

PROCESSUS DE BOLOGNE

Č

Bolonjski proces obuhvata niz reformi visokoškolskog obrazovanja u Evropi usmjerenih na stvaranje usklađenog evropskog sistema obrazovanja. Bolonjski proces počeo je donošenjem Bolonjske deklaracije u septembru 1999. godine u Bolonji na sastanku ministara 29 evropskih država. Tada je objavljena i Bolonjska deklaracija u kojoj su postavljeni osnovni ciljevi Bolonjskog procesa, u kojem učestvuje 46 država. Ciljevi Bolonjske deklaracije su: usvajanje sistema lako prepoznatljivih i uporedivih stepena naobrazbe, usvajanje sistema obrazovanja podijeljenog u dva ciklusa, uvođenje ECTS bodovnog sistema, promoviranje mobilnosti studenata i nastavnika, povećanje kvaliteta visokog obrazovanja, promoviranje evropske dimenzije u visokom obrazovanju. Bosna i Hercegovina potpisala je Bolonjsku deklaraciju u septembru 2003. godine.

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

BOLJI PROPISI

L

BETTER REGULATION

LJ

M

MEILLEURE RÉGLEMENTATION

N

NJ

O

P

Bolji propisi odnose se na pristup EU čiji je cilj da osmisli dobro usmjerena i jednostavna pisana pravila koja se zasnivaju na dokazima kako bi se maksimalno povećao njihov pozitivan učinak te izbjegla nepotrebna opterećenja i birokratija za građane, preduzeća i organe javne vlasti, uz njihovo uključivanje u proces kreiranja pravila.

R

S

Š

BORBA PROTIV PREVARA I KORUPCIJE

T

U

FIGHT AGAINST FRAUD

V

LUTTE CONTRE LA FRAUDE

Z

Ž

Zaštita finansijskih interesa Evropske unije prioritet je evropskih institucija. Specijalizirani ured za borbu protiv prevara – OLAF – ima zadatak da provodi

istrage u slučajevima kada postoji sumnja u nepravilno korištenje sredstava iz budžeta Evropske unije ili u izbjegavanje poreza, naknada i davanja koja pune budžet Evropske unije. OLAF također može istražiti navode o ozbiljnim povredama ponašanja službenika, nepravilnostima u konkurentskim postupcima, sukobima interesa, krivotvorenju, kršenju prava intelektualnog vlasništva i korupcije – kako u Evropi tako i na međunarodnom nivou. Pravni osnov za borbu protiv prevara je član 325. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije.

Evropska komisija je 2011. godine donijela antikorupcijski paket kojim je okvirno određena politika Evropske unije u borbi protiv korupcije. Uspostavljen je i mehanizam za praćenje kojim se redovno ocjenjuju napori država članica. Prvi izveštaj Evropske unije o borbi protiv korupcije objavljen je u februaru 2014. godine i u njemu je data jasna slika situacije u vezi s korupcijom u svakoj državi članici EU: mјere koje se preduzimaju, otvorena pitanja, politike koje se primjenjuju i oblasti koje bi se mogle poboljšati.

BREXIT (Izlazak Ujedinjenog Kraljevstva iz EU)

BREXIT

BREXIT

Brexit je kovanica nastala spajanjem engleskih riječi „Britain“ (Britanija) i „exit“ (izlaz), a odnosi se na izlazak Ujedinjenog Kraljevstva iz EU. Termin je korišten prije referendumu koji je održan 23. juna 2016, a na kojem se većina glasača odlučila za napuštanje EU. Od tada se termin koristi u medijima. Dana 29. marta 2017. premijerka Ujedinjenog Kraljevstva formalno je pokrenula postupak propisan odredbama člana 50. Ugovora o Evropskoj uniji. Velika Britanija je 31. 1. 2020. godine napustila Evropsku uniju, s tranzicionim periodom do 31. 12. 2020. godine, koji može biti jednom produžen.

BROJ CELEX

CELEX NUMBER

NUMÉRO CELEX

CELEX je jedinstveni identifikacioni broj propisa i dokumenata koji se nalaze na EUR-Lex internet stranici zakonodavstva EU. U pravilu, struktura broja CELEX obuhvata

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

A oznaku za sektor, oznaku za godinu, oznaku za tip i oznaku za broj dokumenta.
 B Dokumenti na EUR-Lexu podijeljeni su u 12 sektora koji su numerirani od 1 do 12, a
 C gdje se u sektoru 1 nalaze ugovori Evropske unije, sektoru 2 međunarodni sporazumi,
 Č sektoru 3 zakonodavstvo, sektoru 6 sudska praksa itd. Godina u strukturi broja
 Ć CELEX odnosi se na godinu izdanja, službeni broj, interni broj itd. Vrsta dokumenta
 D ima svoj deskriptor koji se može sastojati od jednog ili dva slova (npr. u sektoru 3
 DŽ zakonodavstvo deskriptor „L“ označava direktive, „R“ uredbe, a „D“ odluke). Broj
 Đ dokumenta ima na kraju četiri oznake, a u njima mogu biti sadržane četiri vrste
 E informacija, i to: službeni broj, interni broj ili u nekim slučajevima datum objave.
 F Npr. 32000L0060 jeste CELEX broj koji ukazuje na to da je direktiva usvojena 2000.
 G godine, da se nalazi u sektoru 3 „zakonodavstvo“ pod rednim brojem 0060, a to
 H je CELEX broj Direktive 2000/60/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 23. oktobra
 I 2000. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u oblasti vodne politike.

BUDŽET EU

EU BUDGET

BUDGET DE L'UE

K Svi prihodi i troškovi EU unose se u budžet na osnovu godišnjih prognoza. Te prognoze
 L moraju biti u skladu s višegodišnjim finansijskim okvirom (VFO), srednjoročnim
 LJ planom potrošnje EU, kako je navedeno u Lisabonskom ugovoru (čl. 312. Ugovora
 M o funkcioniranju EU). Budžet se finansira iz „vlastitih izvora“ EU (tj. udio bruto
 N nacionalnog dohotka svake države EU i udio njihovih prihoda od PDV-a, carina i
 NJ drugih taksi). Evropska komisija svake godine podnosi preliminarni nacrt budžeta
 O Vijeću EU i Evropskom parlamentu, koji dijele budžetska ovlaštenja. Vijeće EU mora
 P usvojiti stav o nacrtu budžeta do 1. oktobra u godini koja prethodi godini za koju se
 R predlaže budžet. Ako Evropski parlament odobri stav Vijeća EU, budžet je donesen.
 S Ako Evropski parlament, međutim, usvoji izmjene i dopune stava Vijeća EU, saziva
 Š se sjednica Odbora za mirenje kako bi se postigao dogovor. Predsjednik Evropskog
 T parlamenta proglašava da je budžet definitivno donesen.

U

V

Z

Ž

C

CARINSKA UNIJA

CUSTOM UNION

UNION DOUANIÈRE

Carinska unija jedno je od osnovnih dostignuća evropskih integracija i važna poluga za funkcioniranje unutrašnjeg tržišta. Zahvaljujući jedinstvenom carinskom prostoru, ukupna unutrašnja trgovina i promet robom između država članica Evropske unije odvijaju se bez carinskih formalnosti. Preduslovi za stvaranje carinske unije stekli su se Ugovorom o Evropskoj ekonomskoj zajednici 1957. godine koji su potpisali predstavnici šest evropskih država: Francuske, Njemačke, Belgije, Italije, Luksemburga i Nizozemske. Carinska unija uspostavljena je 1968. godine, ukidanjem carina za sve industrijske proizvode, a carine za poljoprivredne proizvode ukinute su dvije godine kasnije. Ključne mјere za uspostavljanje carinske unije bile su: uklanjanje carinskih ograničenja među državama članicama; uvođenje zajedničke carinske tarife prema trećim zemljama; zajednička trgovinska politika. Carinska unija temelj je unutrašnjeg tržišta (vidjeti: unutrašnje tržište) EU koje je zvanično uspostavljeno 1993. godine, a danas je najveće tržište na svijetu te obuhvata preko 500 miliona građana i čini 23% svjetskog BDP-a.

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

A **CENTRALNA JEDINICA ZA FINANSIRANJE I UGOVARANJE**

B **CENTRAL FINANCING AND CONTRACTING UNIT (CFCU)**

C **UNITÉ CENTRALE DE FINANCEMENT ET DE PASSATION DE CONTRATS**

Č Centralna jedinica za finansiranje i ugovaranje je dio institucionalne strukture
 D indirektnog sistema upravljanja pomoći Evropske unije. Njena uloga je provođenje
 DŽ javnih tendera, ugovaranje, utvrđivanje budžeta i raspodjela sredstava iz fondova.
 D Centralna jedinica za finansiranje i ugovaranje osigurava da se pravila Evropske
 E unije, propisi i procedure nabavki usluga, robe, radova i grantova poštuju, kao i
 F da odgovarajući sistem izvještavanja funkcioniра. U Bosni i Hercegovini, Centralna
 G jedinica za finansiranje i ugovaranje uspostavljena je 2006. godine u okviru
 H Ministarstva finansija i trezora BiH.

I **CENTRALNOEVROPSKA INICIJATIVA (CEI)**

J **CENTRAL EUROPEAN INITIATIVE (CEI)**

K **INITIATIVE POUR L'EUROPE CENTRALE**

L Centralnoevropska inicijativa utemeljena je 1989. godine, kada su ministri
 M vanjskih poslova Austrije, Italije, bivše Jugoslavije i Mađarske na sastanku u
 N Budimpešti formulirali i prihvatali Zajedničku deklaraciju o formiranju Kvadrionale.
 NJ Primanjem u članstvo Čehoslovačke i Poljske Kvadrionala je transformirana u
 O Pentagonalu, odnosno Heksagonalu. Početkom 90-ih godina prošlog stoljeća
 P ovoj inicijativi se tada pridružuju zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza (Bjelorusija,
 R Moldavija, Ukrajina, Čehoslovačka koju zamjenjuju Češka i Slovačka), ali i zemlje
 S bivše Jugoslavije. Na sastanku u Klagenfurtu 1992. godine inicijativa je konačno
 Š dobila naziv Centralnoevropska inicijativa. Bosna i Hercegovina postala je članica
 T Centralnoevropske inicijative 17. jula 1992. Danas, Centralnoevropska inicijativa u
 U svom članstvu ima 17 država od kojih su devet država članice EU, te osam koje
 V to nisu: Albanija, Bjelorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Češka,
 Hrvatska, Italija, Mađarska, Sjeverna Makedonija, Moldova, Poljska, Rumunija,
 Ž Slovačka, Slovenija, Srbija i Ukrajina. Saradnja u Centralnoevropskoj inicijativi
 usmjerena je na intenziviranje međusobnih odnosa u funkciji razvoja zemalja
 članica, prilagođavanje evropskim standardima i pridruživanje Evropskoj uniji.
 Saradnja se odvija u tri dimenzije: međuvladinoj, parlamentarnoj i ekonomskoj.
 Sjedište inicijative je u Trstu, u Italiji. Ukupnim aktivnostima Centralnoevropske
 inicijative predsjedava svaka država članica godinu dana.

CENTRALNOEVROPSKI SPORAZUM O SLOBODNOJ TRGOVINI (CEFTA)

CENTRAL EUROPEAN FREE TRADE AGREEMENT (CEFTA)

ACCORD DE LIBRE-ÉCHANGE CENTRE-EUROPÉEN (ALECE)

Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini je prvi, jedinstveni, multilateralni sporazum o slobodnoj trgovini koji su krajem 1992. godine potpisale Čehoslovačka, Mađarska i Poljska, a potom su mu pristupile Slovenija, Rumunija, Bugarska, Hrvatska te Sjeverna Makedonija. Osnovni ciljevi Sporazuma bili su: usklađivanje razvoja ekonomskih odnosa, osiguranje istovjetnog trgovinskog tretmana te uklanjanje trgovinskih prepreka među zemljama potpisnicama. Također, Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini djelovao je kao jedna od pripremnih aktivnosti zemalja potpisnica na putu ka članstvu u EU. Bosna i Hercegovina je krajem 2006. godine, s još osam zemalja (Albanija, Bugarska, Hrvatska, Sjeverna Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Rumunija, Srbija i Kosovo^{*1}) postala članica Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006). Ovim sporazumom zamijenjena je i unaprijeđena mreža od 32 bilateralna sporazuma o slobodnoj trgovini. U regionalnom smislu, on predstavlja multilateralni sporazum, ali i pripremu za daljnje euroatlantske integracije cijele regije te pojednostavljenje i usklađivanje trgovine u regiji, kao i nove oblasti saradnje (usluge, investicije, javne nabavke, intelektualno vlasništvo). Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini 2006. u Bosni i Hercegovini stupio je na snagu krajem 2007. godine. Države koje su 2004., 2007. i 2013. postale članice EU povukle su se iz Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini.

¹ * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

A
B
C
Č

Č

D
DŽ
Đ
E
F

ČETIRI SLOBODE EVROPSKE UNIJE

H FOUR FREEDOMS OF THE EUROPEN UNION

I QUATRE LIBERTÉS DE L'UNION EUROPÉENNE

K Četiri slobode Evropske unije čine temelj jedinstvenog tržišta Evropske unije i obuhvataju slobodu kretanja osoba, usluga, robe i kapitala unutar Evropske unije. L Uz pomoć evropskih tijela nadležnih za tržišnu konkurenčiju i regulatornih tijela, M Evropska unija osigurava da ove slobode ne narušavaju pravednost, zaštitu potrošača N i ekološku održivost. Sloboda kretanja robe osigurana je nizom mjera: ukidanjem carina i taksi s jednakim učinkom, usvajanjem zajedničke carinske tarife prema trećim državama, zabranom količinskih ograničenja i mera s jednakim učinkom itd. O Kontrola robe koja prelazi unutrašnje granice država članica prestala je početkom P 1993. godine. Sloboda kretanja osoba podrazumijeva da građani Evropske unije R mogu tražiti zaposlenje, raditi bez radne dozvole i živjeti u bilo kojoj od država S članica EU te ostvariti uz to vezana prava na zdravstveno i socijalno osiguranje. Š Sloboda kretanja osoba postepeno se razvijala tako da je prvo obuhvatala radnike, T zatim samozaposlena lica, studente, penzionere itd. Ograničenja slobodnog kretanja osoba još uvijek su moguća zbog javnog reda i sigurnosti, zaštite zdravlja V i zapošljavanja u javnoj službi. Sloboda pružanja usluga omogućava ekonomskim subjektima slobodno pružanje usluga na cijelom području Evropske unije, bez obzira na to u kojoj im je državi članici poslovno sjedište. Odredbama članova 63. i 64. UFEU propisana je sloboda kretanja kapitala i platnog prometa, a zabranjene su restrikcije za kretanje kapitala i plaćanja kako između država članica, tako i između država članica i trećih država. Iznimno, restrikcije mogu biti predmet mera kojima Z se ograničava sloboda kretanja kapitala i platnog prometa i koje usvaja Evropski Ž parlament i Vijeće EU u redovnom zakonodavnom postupku.

D

DAN EVROPE

EUROPEAN DAY

JOURNÉE DE L'EUROPE

Dan Evrope je 9. maj, odnosno dan kada je 1950. godine Robert Schuman, francuski ministar vanjskih poslova, predložio osnivanje Evropske zajednice za ugalj i čelik. Šest evropskih država, i to: Francuska, Njemačka, Belgija, Italija, Luksemburg i Nizozemska, potpisale su godinu dana kasnije u Parizu i Sporazum o uspostavljanju zajedničkog tržišta za ugalj i čelik. Tako je u državama, koje su do tada ratovale, proizvodnja uglja i čelika potpala pod djelokrug zajedničkog visokog tijela, a ratne sirovine pretvorene u poluge pomirenja i mira. Schumanov plan smatra se početkom procesa evropskih integracija i evropskog ujedinjenja. Evropsko vijeće u Miljanu je 1985. godine odlučilo da se dan objavljivanja Schumanovog plana, 9. maj, obilježava kao Dan Evrope.

DEBATA O STANJU EVROPSKE UNIJE

STATE OF THE UNION ADDRESS (EUROPEAN UNION)

DISCOURS SUR L'ÉTAT DE L'UNION (UNION EUROPÉENNE)

U skladu s Okvirnim sporazumom o odnosima između Evropskog parlamenta i Evropske komisije iz 2010. godine, svake godine u septembru predsjednik Evropske komisije obraća se Evropskom parlamentu tokom plenarne sesije o stanju Unije s

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A osvrtom na postignuća Evropske unije iz prethodne godine te predstavlja prioritete za narednu godinu i objašnjava na koji će se način Evropska komisija odnositi prema izazovima s kojima se suočava Evropska unija. Nakon njegovog govora, u Evropskom parlamentu otvara se plenarna rasprava, kojom počinje dijalog između Evropske komisije i Evropskog parlamenta, a s ciljem pripremanja radnog programa Evropske komisije u narednom periodu. Prvo ovakvo obraćanje predsjednika Evropske komisije pred Evropskim parlamentom upriličeno je 2010. godine.

D

DŽ

DELEGACIJA EU U BiH

E DELEGATION OF THE EU TO BiH (DEU)

F DÉLÉGATION DE L'UNION EUROPÉENNE EN BiH

H Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini otvorena je 1996. godine pod nazivom Delegacija Evropske komisije. Od stupanja na snagu Lisabonskog ugovora 2009. godine, naziv ove institucije promijenjen je u Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini. Funkcionira pod rukovodstvom visokog predstavnika EU za vanjske poslove i sigurnosnu politiku/potpredsjednika Evropske komisije, promovira interes EU koji su ugrađeni u zajedničke politike i igra ključnu ulogu u realizaciji vanjske finansijske pomoći EU. U slučaju Bosne i Hercegovine, to se odnosi na sredstva koja se dodjeljuju iz Instrumenta za pretpriistupnu pomoć (IPA). U skladu s Odlukom Vijeća EU iz 2011. godine, ovlaštenja i nadležnosti specijalnog predstavnika EU (EUSR) i šefa Delegacije EU obavlja jedna osoba. EUSR je nadležan za koordinaciju komunikacije EU s javnošću u Bosni i Hercegovini i učešće u domenu ljudskih prava i osnovnih sloboda. EUSR izvještava Vijeće EU, preko visokog predstavnika za vanjske poslove i sigurnosnu politiku/potpredsjednika Evropske komisije. Delegacija Evropske unije i Ured specijalnog predstavnika EU u Bosni i Hercegovini imaju terenska predstavništva u Banjoj Luci, Brčkom i Mostaru.

R

DEMOKRATSKI DEFICIT

T DEMOCRATIC DEFICIT

U DÉFICIT DÉMOCRATIQUE

Z Demokratski deficit je pojam koji je u upotrebu ušao s obzirom na određena zapažanja prema kojima u institucijama EU u procesu donošenja odluka nedostaje

demokratičnosti, te se zbog svoje složenosti doimaju nepristupačnim građanima. Demokratski deficit odnosi se i na institucionalnu podjelu u Evropskoj uniji, u kojoj dominiraju Vijeće EU i Evropska komisija, dok je uloga Evropskog parlamenta, jedinog organa čije članove građani biraju na neposrednim izborima, ograničena. Ipak, iako Vijeće EU, u čijem radu učestvuju predstavnici država članica, ima odlučujuću ulogu u procesu donošenja odluka, uloga Evropskog parlamenta ojačana je Ugovorom iz Lisabona. Proširen je broj oblasti u kojima je za donošenje odluka potrebna saglasnost Evropskog parlamenta. EU nastoji pitanje demokratskog deficita rješiti pojednostavljenjem organizacije i načina donošenja odluka, povećanjem transparentnosti u radu institucija Evropske unije, uključivanjem civilnog društva u donošenje odluka te informativnim kampanjama.

DIREKCIJA ZA EVROPSKE INTEGRACIJE (DEI)

DIRECTORATE FOR EUROPEAN INTEGRATION (DEI)

DIRECTION DE L'INTÉGRATION EUROPÉENNE

Direkcija za evropske integracije (DEI) je stalno, samostalno i stručno tijelo Vijeća ministara BiH, koje je osnovano Zakonom o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, krajem 2002. godine. Uloga DEI u procesu evropskih integracija precizno je uređena Zakonom o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine te Odlukom o Direkciji za evropske integracije. Direkcija za evropske integracije obavlja poslove koji se odnose na usklađivanje aktivnosti organa vlasti u Bosni i Hercegovini te nadzor nad provođenjem odluka koje donose nadležne institucije u Bosni i Hercegovini, koje se odnose na odgovarajuće aktivnosti potrebne za evropske integracije. DEI ima ulogu glavnog koordinatora procesa evropskih integracija na nivou države (horizontalna koordinacija) i između državnih institucija i entiteta (vertikalna koordinacija).

DIREKTIVA

DIRECTIVE

DIRECTIVE

Direktiva je pravno obavezujući akt Evropske unije koji je upućen državama članicama EU (svim ili pojedinim). Direktiva je, u skladu s članom 288. Ugovora o funkcioniranju

A Evropske unije, obavezujuća u pogledu rezultata koji je potrebno postići za svaku državu članicu kojoj je upućena, a odabir oblika i metoda postizanja tog rezultata prepušten je nacionalnim tijelima. Direktive obavezuju države članice na usvajanje pravnih akata kojima se preuzima sadržaj, odnosno propisani cilj direktive u njihov pravni sistem. Za razliku od uredbi, direktive nisu direktno primjenjive u državama članicama (iako u određenim slučajevima mogu imati direktni učinak). Cilj direktive jeste približavanje, a ne potpuno ujednačavanje pravnih sistema država članica. Države članice obavezne su da u propisanim rokovima usvoje vlastite propise u skladu s direktivom u potpunosti i na najefikasniji način. U tekstu propisa kojima se provodi direktiva moraju se na jasan i nedvosmislen način regulirati prava i obaveze te osigurati njihovo izvršavanje i pravna zaštita nadležnih organa država članica.

DRŽAVA KANDIDATKINJA

H CANDIDATE COUNTRY

I PAYS CANDIDAT

K Država kandidatkinja je država koja je podnijela zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji i kojoj je, na osnovu mišljenja Evropske komisije (avis), Vijeće EU dodijelilo, a Evropsko vijeće na političkom nivou potvrdilo status kandidatkinje.

DRŽAVA PODNOSITELJICA ZAHTJEVA ZA ČLANSTVO

O APPLICANT COUNTRY

P ÉTAT DEMANDEUR

R Država podnositeljica zahtjeva za članstvo je država koja je podnijela zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji u skladu sa članom 49. Ugovora o Evropskoj uniji (UEU).
S Prema članu 49. UEU svaka evropska država koja poštuje vrijednosti Evropske
T unije, koje su ujedno i vrijednosti država članica (poštivanje ljudskog dostojanstva,
U slobode, demokratije, jednakosti, vladavine prava, ljudskih prava, prava manjina),
V koja gradi društvo u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija,
Z pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca te koja se obaveže da će promovirati
ž te vrijednosti, može podnijeti zahtjev za članstvo u EU. Zahtjev za članstvo država predaje Vijeću, a o zahtjevu se obavještavaju Evropski parlament i svi nacionalni parlamenti država članica EU. Članstvo se ostvaruje na osnovu sporazuma o

pristupanju, koji, osim Evropske unije, moraju ratificirati sve države članice, kao i sama država pristupnica.

DRŽAVA POTENCIJALNA KANDIDATKINJA ZA ČLANSTVO U EU

POTENTIAL EU CANDIDATE COUNTRY

PAYS CANDIDAT POTENTIEL À L'ADHÉSION À L'UE

Pojam „potencijalna kandidatkinja za članstvo u EU“ odnosi se na države Zapadnog Balkana obuhvaćene procesom stabilizacije i pridruživanja koje još nisu dobile status kandidatkinje za članstvo u EU. Državama Zapadnog Balkana dodijeljen je status potencijalnih kandidatkinja na sastanku Evropskog vijeća u Santa Maria de Feiri 2000. godine. Status potencijalne kandidatkinje za članstvo trenutno imaju Bosna i Hercegovina i Kosovo.*²

DRŽAVA PRISTUPNICA

ACCEDING COUNTRY

PAYS EN VOIE D'ADHÉSION

Država pristupnica je država koja je ispunila kriterije za članstvo (Kriteriji iz Kopenhagena 1993. i kriterij iz Madrida 1995.), zaključila pregovore o članstvu u Evropskoj uniji, potpisala ugovor o pristupanju i čeka ugovorom utvrđeni datum pristupanja Evropskoj uniji. Za državu pristupnicu u ovom prijelaznom periodu osigurani su posebni aranžmani: redovno se informira o zakonodavstvu Evropske unije, konsultira, ima mogućnost davanja mišljenja na prijedloge propisa, dodjeljuje joj se status posmatrača u svim relevantnim institucijama Evropske unije te ima pravo iznositi svoje stavove, ali ne i glasati.

² * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

A DRŽAVNI FOND**B NATIONAL FUND****C FOND NATIONAL**

D Državni fond je dio institucionalne strukture indirektnog sistema upravljanja pomoći EU. To je centralno tijelo organizirano kao rezervni fond u državi korisnici putem kojeg se usmjeravaju prepristupna sredstva EU. Odgovoran je za osiguranje učinkovitog i djelotvornog funkcioniranja sistema upravljanja i kontrole. Državni fond je također odgovoran za otvaranje i upravljanje bankovnim računima, traženje sredstava od EK te odobravanje prijenosa sredstava. U BiH je 2006. godine utemeljen Državni fond pri Ministarstvu finansija i rezervi BiH.

F

G

H DRŽAVNI IPA KOORDINATOR (DIPAK)

I

J NATIONAL IPA COORDINATOR (NIPAC)

K

K COORDINATEUR NATIONAL DE L'IAP

L

M Državni IPA koordinatora (DIPAK) je visoko pozicionirani predstavnik vlade ili N državne uprave države korisnice IPA-e, s odgovarajućim ovlaštenjima. On je glavni partner Evropske komisije za ukupni postupak strateškog planiranja, koordinacije programiranja, nadziranja provedbe, procjene i izvještavanja o IPA pomoći. DIPAK, NJ između ostalog: obezbjeđuje koordinaciju unutar uprave države korisnice i s drugim O donatorima kao i blisku vezu između korištenja IPA pomoći i procesa pristupanja P Uniji; koordinira učestvovanje države korisnice u odgovarajućim programima teritorijalne saradnje; nastoji da uprava države korisnice preduzme sve potrebne korake kako bi se olakšala provedba povezanih programa.

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

DRŽAVNI PROGRAM ZA USVAJANJE ACQUISA

NATIONAL PROGRAMME FOR THE ADOPTION OF THE ACQUIS (NPAA)

PROGRAMME NATIONAL POUR L'ADOPTION DE L'ACQUIS (PNAAC)

Državni program za usvajanje *acquisa* ili nacionalni program za usvajanje *acquisa* (NPAA) je plan ili program usklađivanja domaćih propisa s pravnom tečevinom Evropske unije ili *acquisom*, koji usvajaju države koje pristupaju Evropskoj uniji. Usvajanje programa za usklađivanje domaćih propisa s *acquisom* obaveza je iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Pojedine države, potencijalne kandidatkinje za članstvo, usvajale su i dokumente koji su osim plana usklađivanja domaćih propisa s *acquisom* sadržavali i planove provedbe ostalih obaveza u procesu pristupanja Evropskoj uniji te eventualno planove troškova za provedbu. Uobičajeni naziv za ove sveobuhvatne dokumente je program integriranja ili nacionalni program integriranja. Ovo su značajni dokumenti za planiranje i praćenje napretka u ispunjavanju kriterija za članstvo.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

E

J

K

EKONOMSKA I MONETARNA UNIJA (EMU)

L

ECONOMIC AND MONETARY UNION (EMU)

M

UNION ÉCONOMIQUE ET MONÉTAIRE (UEM)

N

Ekonomska i monetarna unija je okvir ekonomске saradnje u kojem su države članice EU uskladile svoju ekonomsku i monetarnu politiku s ciljem usvajanja jedinstvene valute – eura. Definirana je Ugovorom o Evropskoj uniji i njeno uspostavljanje odvijalo se u tri faze: u prvoj fazi (1. juli 1990 – 31. decembar 1993.) ustanovljeno je slobodno kretanje kapitala među državama članicama, koordinacija ekonomskih politika te bliža saradnja centralnih banaka. Drugu fazu (1. januar 1994 – 31. decembar 1998.) obilježilo je približavanje ekonomskih i monetarnih politika država članica kako bi se osigurala stabilnost cijena i javnih finansija te uspostavljanje Evropskog monetarnog instituta (engl. *European Monetary Institute – EMI*) i Evropske centralne banke (engl. *European Central Bank – ECB*). Treća faza (od 1. januara 1999.) označila je nepovratno utvrđivanje kursa i uvođenje jedinstvene valute na devizna tržišta i u elektronska plaćanja te uvođenje novčanica i kovanica eura. Ugovorom o Evropskoj uniji u potpunosti je razrađen cilj postizanja monetarne unije, kao i metode i vremenski okvir stvaranja Ekonomsko monetarne unije. Za provođenje evropske monetarne politike zadužena je Evropska centralna banka.

O

P

R

S

T

U

V

Z

Ž

EKONOMSKI I FINANSIJSKI DIJALOG

ECONOMIC AND FINANCIAL DIALOGUE

DIALOGUE ÉCONOMIQUE ET FINANCIER

Ekonomski i finansijski dijalog je multilateralni dijaloški sastanak država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja za članstvo u EU s ministrima finansija država članica EU, EU i Evropskom centralnom bankom. Sastanci se održavaju na godišnjoj osnovi, a prate ih zajednički zaključci s političkim smjernicama pojedinačno za svaku od država u kojima se navode prioriteti ekonomske politike za sljedećih 12 mjeseci. Smjernice se pripremaju u okviru multilateralne rasprave u Vijeću EU, a u pripremi sudjeluju Odbor za ekonomsku politiku, Odbor za zapošljavanje i Odbor za ekonomiju i finansije. Osnova za raspravu i smjernice je dokument pod nazivom program ekonomske reformi (ERP) koji priprema svaka od država te ocjene Evropske komisije i Evropske centralne banke ovih programa. ERP-ovi sadrže srednjoročne makroekonomske projekcije (uključujući rast BDP-a, inflaciju, trgovinsku bilansu i tokove kapitala), budžetske planove za naredne tri godine i plan strukturnih reformi. Plan struktturnih reformi uključuje sljedeće oblasti: tržišta energije i transporta, sektorski razvoj, poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije, istraživanje, razvoj i inovacije te digitalnu ekonomiju, reforme u vezi s trgovinom, obrazovanje i vještine, zapošljavanje i tržište rada, socijalnu uključenost te smanjenje siromaštva i jednakih mogućnosti. ERP-ovi predstavljaju proširene verzije pretpriistupnog ekonomskog programa (PEP). PEP-ove, kao dio pretpriistupnog fiskalnog nadzora, su do 2015. godine izrađivale države kandidatkinje dok su države potencijalne kandidatkinje s ciljem pripreme za izradu PEP-a izrađivale ekonomsko-fiskalne programe. Izrada ERP-ova prati pristup utvrđen Strategijom proširenja EU iz 2015. godine i postavljanje ekonomskog upravljanja kao jednog od „temeljnih pitanja“, te je dio pripreme država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja za sudjelovanje u evropskom semestru. Bosna i Hercegovina, kao država potencijalna kandidatkinja za članstvo u EU, učestvuje u ekonomskom dijalogu, odnosno dostavlja program ekonomskih reformi Evropskoj komisiji i sudjeluje na sastancima Ekonomskog i finansijskog dijaloga. Prethodno je Bosna i Hercegovina, također, sudjelovala u multilateralnim ekonomskim dijalozima između Evropske komisije, država članica EU i država potencijalnih kandidatkinja (od 2010. godine) te sastancima ekonomskog dijaloga koji su održavani u okviru mehanizama za praćenje napretka zemlje u procesu stabilizacije i pridruživanja (od 2006.). Inače, ekonomski dijalog sa državama Zapadnog Balkana uveden je na samitu u Solunu 2003. godine.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **ENERGETSKA ZAJEDNICA**B **ENERGY COMMUNITY**C **COMMUNAUTÉ DE L'ÉNERGIE**

Ć Energetska zajednica je međunarodna organizacija osnovana Ugovorom o
 D uspostavljanju Energetske zajednice koji je potpisano 2005. godine (stupio na snagu
 DŽ 2006.) s ciljem proširenja unutrašnjeg tržišta energije EU na jugoistočnu Evropu i
 Đ crnomorsku regiju. Članice Energetske zajednice su: države članice EU, Albanija,
 E Srbija i Ukrajina. Status posmatrača u tijelima Energetske zajednice imaju: Armenija,
 F Norveška i Turska. Zaključivanjem ovog ugovora ugovorne strane obavezuju se da
 G uspostave zajedničko tržište električne energije i plina koje će funkcionirati u skladu
 H sa standardima tržišta energije EU s kojim će se integrirati. To će se postići postepenim
 I preuzimanjem dijelova *acquisa*, odnosno provođenjem odgovarajućih direktiva
 obnovljivih energetskih resursa, energetske efikasnosti, nafte i statistike.

L **ERASMUS+**M **ERASMUS+**N **ERASMUS+**

NJ Erasmus+ je program za podršku obrazovanju, osposobljavanju, mladima i sportu,
 O kojim je objedinjeno sedam prethodnih programa EU u području obrazovanja,
 P osposobljavanja i mlađih. Predviđeno je da Erasmus+ traje do 2020. godine i da u
 R okviru njega oko četiri miliona mlađih učestvuje u različitim aktivnostima. Budžet
 S programa predviđen za period 2014.–2020. je 14,7 milijardi eura. Ključne aktivnosti
 Š Erasmus+ odnose se na mobilnost pojedinaca u svrhu učenja, saradnju za inovacije i
 razmjenu dobrih praksi, podršku reformi politika te promociju evropskih vrijednosti
 i aktivnosti u oblasti sporta.

T Erasmus+ omogućava studentima koji su primljeni u program da dio svojih studija
 U provedu u drugoj državi, u periodu od tri do 12 mjeseci. Ovaj program obuhvata i
 V razmjenu profesora i razvoj međunarodnih programa obrazovanja. Program uključuje
 Z volontiranje i sport. Cilj ovog programa je smanjenje nezaposlenosti, posebno među
 mlađima, promoviranje učenja odraslih, ohrabruvanje mlađih na učešće u evropskoj

^{3 *} Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

demokratiji, podršku inovacijama, saradnji i reformama, smanjenje broja slučajeva ranog prekida školovanja i promoviranje saradnje i mobilnosti s partnerskim državama EU. Programom se promoviraju mogućnosti učenja za pojedinice u EU i van nje, saradnja između obrazovnih ustanova, organizacija mladih, preduzeća, lokalnih i regionalnih vlasti kao i nevladinih udruženja te podrška reformi politike u državama članicama i saradnja sa državama koje nisu u EU. Potencijalni aplikanti su sve organizacije iz oblasti obrazovanja, osposobljavanja i sporta. BiH djelomično sudjeluje u programu Erasmus+ od 2014. godine. BiH je omogućeno učešće u projektima (mobilnost u svrhu učenja, projekti saradnje, izgradnja kapaciteta, podrška reformi politika, aktivnosti za mlade i Jean Monnet inicijativa), evropskim obrazovnim mrežama (Eurydice, Euroguidance, Europass), EQF (Evropski kvalifikacijski okvir) kao i učešće u IT platformama (eTwinning i EPALE).

EUREKA

EUREKA

EUREKA

Eureka je međuvladina mreža osnovana 1985. godine s ciljem jačanja evropske konkurentnosti kroz podršku preduzetništvu, istraživačkim centrima i univerzitetima. EUREKA okuplja 41 članicu uključujući EU, koju zastupa Evropska komisija, i četiri pridružene države: Kanadu, Južnoafričku Republiku, Južnu Koreju i Čile. Od 2009. godine Bosna i Hercegovina ima status nacionalne kontakt-tačke (engl. *National Information Point – NIP*). Ovaj status Bosni i Hercegovini omogućava povezivanje industrije i istraživačkih instituta s Programom za tržišno orijentirana istraživanja i razvoj te podršku učešću u projektima.

EUR-Lex

EUR-Lex

EUR-Lex

EUR-Lex je baza podataka koja pruža besplatan direktni elektronski pristup svim pravnim tekstovima EU na 24 službena jezika. Ona obuhvata: Službeni list Evropske unije, zakonodavstvo EU, pripremne akte, sudske praksu EU, međunarodne sporazume i dokumente EFTA-e, sažetke zakonodavstva EU, kao i druge javne dokumente.

A **EURO**B **EURO**C **EURO**Č **EURO**

D Euro (€), čiji je ISO kod EUR, službena je valuta u 19 država članica koje zajedno čine europski područje. Euro je uveden 1. januara 1999. kao virtualna valuta za bezgotovinska plaćanja i računovodstvene potrebe, a novčanice i kovanice eura zvanično su puštene u opticaj 1. januara 2002, dok je potpuna zamjena nacionalnih valuta obavljena krajem februara 2002. godine. Danas Euro kao jedinstvenu valutu koriste: Austrija, Belgija, Cipar, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Irska, Italija, Latvija, Litvanija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Portugal, Slovačka, Slovenija i Španjolska. Euro kao nacionalna valuta nisu još uvele Bugarska, Hrvatska, Češka Republika, Danska, Mađarska, Poljska, Rumunjska i Švedska.

E

H

I

J

EUROBAROMETAR

K

EUROBAROMETER

L

U

EUROBAROMÈTRE

M

N

NJ

O

P

Eurobarometar predstavlja praćenje javnog mnijenja u zemljama članicama Evropske unije i zemljama kandidatkinjama za članstvo, koje se od 1973. godine redovno provodi za potrebe Evropske komisije. Uz pomoć ovih anketa istražuje se javno mnijenje u raznim oblastima koje se tiču EU. Rezultati anketa pomažu Evropskoj komisiji u donošenju odluka, izradi propisa i ocjenjivanju urađenog. Ankete se provode najmanje dva puta godišnje, a rezultati se objavljaju na web-stranici Generalnog direktorata za komunikacije.

R

S

Š

EUROSISTEM

T

U

V

EUROSYSTEM

W

EUROSYSTÈME

Z

Ž

Eurosistem obuhvata Evropsku centralnu banku i nacionalne centralne banke država članica koje su uvele euro. Eurosistem i Evropski sistem centralnih banaka postojat

će sve dok ima država članica EU koje su izvan eurozone. Glavni cilj eurosistema je održavanje stabilnosti cijena za opće dobro te očuvanje finansijske stabilnosti i promoviranje evropske finansijske integracije.

EUROSKEPTICIZAM

EUROSCEPTICISM

EUROSCEPTICISME

Euroskepticizam je pojam koji označava protivljenje evropskim integracijama te sumnjičavost i skeptičnost prema EU i njenim ciljevima. Euroskeptici su pojedinci ili grupe koji kritiziraju Evropsku uniju smatrajući da ona predstavlja štetan projekt za države iz kojih dolaze i osuđuju prijenos ovlaštenja s država članica na institucije Evropske unije. Postoje i političke stranke koje cijeli svoj program zasnivaju na protivevropskim stavovima. Razlikuje se „tvrdi“ euroskepticizam, koji se protivi prijenosu ovlaštenja na evropske institucije, od „mekog“ euroskepticizma koji označava neslaganje sa smjerom u kojem se EU kreće i dalnjim širenjem njenih ovlaštenja. Političke stranke euroskeptičnog programa zastupljene su u Evropskom parlamentu.

EUROSTAT

STATISTICAL OFFICE OF THE EUROPEAN UNION (EUROSTAT)

OFFICE STATISTIQUE DE L'UNION EUROPÉENNE (EUROSTAT)

Eurostat je statistički ured EU čiji je zadatak obrada i objavljivanje uporedivih statističkih podataka na nivou EU. Države članice EU skupljaju statističke podatke, koje analizira ovlašteno statističko tijelo na nivou države, nakon čega se podaci šalju Eurostatu. Eurostat ih dalje sistematizira, objedinjuje i objavljuje. Podaci se objavljaju u formi štampanih ili elektronskih publikacija („Evropa u brojkama – Europe in Figures“). Redovno se analiziraju i prate podaci u vezi s općom statistikom, ekonomijom i finansijama, demografijom i socijalnim uslovima, industrijom, trgovinom i uslugama, poljoprivredom i ribarstvom, vanjskom trgovinom, transportom, okolišom i energijom, naukom i tehnologijom itd., a ove analize i predviđanja koriste institucije EU za kreiranje i provođenje zajedničkih politika. Osim država članica EU, Eurostat pokriva i zemlje Evropskog ekonomskog prostora (Island, Norvešku i Lihtenštajn) i Švicarsku, koje su dio evropskog statističkog sistema. Uz to,

A razvijena je i bliska saradnja s međunarodnim organizacijama (UN, OECD, IMF, WB),
 B a aktivnosti Eurostata usmjereni su i na razvoj i koordinaciju statističkog sistema u
 C trećim zemljama, posebno državama kandidatkinjama za članstvo u EU. Eurostat je
 osnovan 1953. godine, a njegovo sjedište je u Luksemburgu.

Č

Ć

EUROZONA

DŽ EURO AREA, EUROZONE (EA)

Đ

E ZONE EURO, EUROZONE

F Eurozona je naziv za grupu država članica EU koje su kao domaću valutu uvele
 G jedinstvenu evropsku valutu – euro. Eurozonu trenutno čini 19 država članica:
 H Austrija, Belgija, Kipar, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Irska, Italija,
 I Latvija, Litvanija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Portugal, Slovačka, Slovenija,
 J Španija. Ove države čine posebnu grupu država u okviru ekonomske i monetarne
 K unije kojom upravljaju Evropska centralna banka (vidjeti: Evropska centralna banka)
 L i nacionalne centralne banke država članica eurozone. Upotreba jedne valute u
 okviru jedinstvene monetarne politike Evropske unije upotpunjuje funkcioniranje
 unutrašnjeg tržišta s ciljem osiguranja ekonomske stabilnosti i rasta, integriranja
 finansijskih tržišta i ojačavanja pozicije Evropske unije u svjetskoj ekonomiji.

LJ

M

N EVROPA „À LA CARTE“

NJ EUROPA „À LA CARTE“

O

P EUROPE „À LA CARTE“

R Evropa „à la carte“ je pojam koji se odnosi na neujednačene metode evropske
 S integracije koja državama EU omogućava odabir politika, kao s menija, te potpuno
 Š uključivanje u te politike, uz minimalan broj zajedničkih ciljeva. Različite države
 T imale bi mogućnost integracije na različitim nivoima (varijabilna geometrija) ili
 različitim brzinama (višebrzinska).

U

V

Z

Ž

EVROPA „S VIŠE BRZINA“

‘MULTI-SPEED’ EUROPE

EUROPE «À PLUSIEURS VITESSES»

Evropa „s više brzina“ pojam je koji se koristi kako bi se opisala ideja metode diferencirane integracije, prema kojoj grupa država EU koje su sposobne i voljne napredovati slijedi zajedničke ciljeve te se podrazumijeva da će ostale slijediti kasnije.

EVROPA „VARIJABILNE GEOMETRIJE“

‘VARIABLE-GEOMETRY’ EUROPE

EUROPE À GÉOMÉTRIE VARIABLE

Evropa „varijabilne geometrije“ izraz je koji se koristi za opisivanje ideje o metodi diferencirane integracije u EU. S obzirom na to da se broj članica EU gotovo udvostručio u manje od deset godina, mogu postojati nepomirljive razlike među državama, pa bi trebao postojati način za rješavanje pitanja tih razlika. Ovaj princip omogućava grupama država koje žele ostvariti dotični cilj da to učine, dok onim državama koje su protiv omogućava da ih ne moraju slijediti.

EVROPA 2020: STRATEGIJA ZA PAMETNI, ODRŽIVI I INKLUZIVNI RAST; STRATEGIJA EVROPA 2020.

EUROPE 2020: A STRATEGY FOR SMART, SUSTAINABLE AND INCLUSIVE GROWTH; EUROPE 2020 STRATEGY

STRATÉGIE EUROPE 2020: STRATÉGIE POUR UNE CROISSANCE INTELLIGENTE, DURABLE ET INCLUSIVE; STRATÉGIE EUROPE 2020

Evropa 2020: strategija za pametni, održivi i inkluzivni rast je strateški dokument koji su države članice EU usvojile u proljeće 2010. godine. Dokument nudi viziju evropske socijalne tržišne ekonomije za 21. stoljeće. Nastala je s ciljem da se pomogne državama članicama EU da izađu jače iz ekonomske krize, a tri prioriteta strategije, koji se uzajamno prožimaju, odnose se na: 1) pametni rast – razvijanje

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A ekonomije zasnovane na znanju i inovacijama, 2) održivi rast – promoviranje konkurentnije ekonomije, koja efikasno koristi resurse i vodi računa o okolišu, 3) inkluzivni rast – podsticanje ekonomije s velikom zaposlenošću, koja ostvaruje ekonomsku, društvenu i teritorijalnu koheziju. Ciljevi ove strategije su: 1) 75% stanovništva između 20 i 64 godine trebalo bi biti zaposleno, uključujući veće učešće žena, starijih radnika i bolju integraciju migranata kao radne snage; 2) 3% BDP-a Evropske unije treba investirati u istraživanje i razvoj u smislu većih poslova i produktivnosti; 3) smanjiti emisiju stakleničkih plinova za najmanje 20%, povećati udio obnovljive energije u ukupnoj potrošnji energije za 20% te za 20% povećati energetsku efikasnost (klimatsko-energetski ciljevi „20/20/20“); 4) smanjiti napuštanje školovanja ispod 10%, te povećati broj osoba od 30 do 34 godine sa završenim visokim obrazovanjem na najmanje 40%; 5) smanjiti broj osoba koje žive u siromaštvu/socijalnoj isključenosti ili izloženi riziku od takvog života za najmanje 20 miliona.

B Vlasti država članica Evropske unije postavile su nacionalne ciljeve usmjerene postizanju ukupnih ciljeva EU i o provedbi izvještavaju u okviru godišnjih programa reformi. Eurostat objavljuje izvještaje o napretku u postizanju ciljeva.

K EVROPA ZA GRAĐANE

L EUROPE FOR CITIZENS

M EUROPE POUR LES CITOYENS

N Evropa za građane je program koji promovira aktivno građanstvo, a glavni cilj mu je da doprinese razumijevanju građana o EU, njenoj historiji i različitosti, uz podsticanje evropskog građanstva i poboljšanje uslova za građansko i demokratsko učešće na nivou EU. Evropa za građane podržava saradnju između građana i organizacija iz različitih zemalja, razvijanje osjećaja pripadnosti zajedničkim evropskim idealima i promovira proces integracije. Projekti finansirani iz ovog programa imaju za cilj podizanje svijesti o zajedničkoj historiji, vrijednostima i cilju EU – promoviranju mira, dobrobiti naroda te demokratskog i građanskog učešća građana na nivou EU. Potencijalni podnosioci zahtjeva za dodjelu sredstava za projekte iz ovog programa su evropske istraživačke institucije, lokalni organi uprave, organizacije za istraživanje evropskih javnih politika, udruženja građana i druge organizacije civilnog društva, kao i obrazovne institucije iz država članica, država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja te država koje su potpisale sporazum Evropskog ekonomskog područja. Bosna i Hercegovina je s EU potpisala Sporazum o učešću u programu Evropa za građane 2015. godine.

EVROPSKA ASOCIJACIJA ZA SLOBODNU TRGOVINU

EUROPEAN FREE TRADE ASSOCIATION (EFTA)

ASSOCIATION EUROPÉENNE DE LIBRE-ÉCHANGE (AELE)

Evropska asocijacija za slobodnu trgovinu (engl. *European Union Free Trade Association – EFTA*) međuvladina je organizacija uspostavljena s ciljem promocije slobodne trgovine i ekonomske integracije kroz međuvladinu saradnju, a ne integriranjem kao što je bio slučaj s Evropskom ekonomskom zajednicom (EEZ). Uspostavljena je 1960. godine na inicijativu Ujedinjenog Kraljevstva Konvencijom iz Štokholma, a osnovale su je: Austrija, Danska, Norveška, Portugal, Švedska, Švicarska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Državama osnivačicama Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu priključili su se potom Island, Finska i Lihtenštajn. Cilj Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu bio je stvaranje zone slobodne trgovine među njenim članicama. Također, cilj je bio napraviti alternativu i protutež EEZ. Ulaskom u EU članice EFTA-e (Danska, Irska, Velika Britanija, Portugal, Austrija, Finska i Švedska) istupile su iz asocijacije. Odnosi članica EFTA-e s EU regulirani su Sporazumom o evropskom ekonomskom prostoru (1994). Na osnovu ovog sporazuma, tri članice Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu – Island, Lihtenštajn i Norveška – dio su Evropskog ekonomskog prostora (vidjeti: Evropski ekonomski prostor) i učestvuju u unutrašnjem tržištu Evropske unije. Četvrta članica Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu, Švicarska, nije dio Evropskog ekonomskog prostora i njeni ekonomski odnosi s EU uređeni su bilateralnim ugovorom.

EVROPSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ

EUROPEAN BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT (EBRD)

BANQUE EUROPÉENNE POUR LA RECONSTRUCTION
ET LE DÉVELOPPEMENT (BERD)

Evropska banka za obnovu i razvoj osnovana je 1991. godine s ciljem da podrži države srednje i istočne Evrope u njihovom prelasku na tržišnu ekonomiju. Evropsku banku za obnovu i razvoj osnovalo je 40 zemalja, Evropska komisija i Evropska investiciona banka potpisivanjem Sporazuma o uspostavljanju Evropske banke za obnovu i razvoj. Evropska banka za obnovu i razvoj pomaže državama članicama – primateljicama pomoći u provođenju programa privatizacije, strukturnih i sektorskih reformi, jačanju konkurenčije, finansijskih institucija i pravnog sistema, razvoju infrastrukture za podršku privatnom sektoru itd. Pomoć Evropske banke za

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A obnovu i razvoj ostvaruje se direktnim ulaganjima u privatna ili državna preduzeća
 B i banke, sufinansiranjem ulaganja u preduzeća, tehničkom pomoći za pripremu te
 C finansiranjem i provođenjem određenih investicionih ili razvojnih projekata. Banka
 Č je danas u vlasništvu 68 država, Evropske unije i Evropske investicione banke, a
 djeluje u više od 30 država Europe i Azije. Bosna i Hercegovina je članica Evropske
 banke za obnovu i razvoj od 1996. godine.

Ć

D

DŽ EVROPSKA CENTRALNA BANKA (ECB)

Đ

E EUROPEAN CENTRAL BANK (ECB)

F BANQUE CENTRALE EUROPÉENNE (BCE)

G Evropska centralna banka je institucija EU sa sjedištem u Frankfurtu, u Njemačkoj.
 H Zajedno s nacionalnim centralnim bankama europodručja čini Eurosistem (vidjeti:
 I eurosistem) koji provodi monetarnu politiku u europodručju. Njen glavni cilj je
 J da održi stabilnost cijena, tj. vrijednost eura. Dodatno, u saradnji s nacionalnim
 K nadzornicima, ECB provodi nadzor nad bankama u europodručju i u drugim državama
 L članicama u okviru Jedinstvenog nadzornog mehanizma (engl. *Single Supervisory
 M Mechanism – SSM*) na osnovu Ugovora o Evropskoj uniji. Evropska centralna banka
 N operativno je počela djelovati uporedo s uvođenjem treće faze monetarne unije,
 LJ početkom 1999. godine, odnosno s uvođenjem eura kao zajedničke valute. Osnovni
 M zadaci Evropske centralne banke su kreiranje i provođenje zajedničke monetarne
 N politike, upravljanje platnim prometom Evropske unije, upravljanje deviznim
 rezervama država članica te održavanje stabilnosti cijena na unutrašnjem tržištu, što
 NJ uključuje osiguravanje ograničenja porasta potrošačkih cijena ispod 2% i utvrđivanje
 O kamatnih stopa u cijeloj eurozoni. U ispunjavanju svojih zadataka Evropska centralna
 P banka radi s Evropskim sistemom centralnih banaka (ESB) kojim su obuhvaćene
 R sve države članice Evropske unije. Banke 19 zemalja članica eurozone s Evropskom
 S centralnom bankom čine Eurosistem. Evropska centralna banka je u svom radu
 Š potpuno nezavisno tijelo od ostalih institucija i tijela Evropske unije te država članica.
 Njena monetarna politika je obavezujuća za sve banke država članica, a u slučaju
 narušavanja te politike predviđene su novčane kazne. Evropska centralna banka ima
 isključivo pravo odobriti izdavanje euro novčanica unutar Unije.

T

U

V

Z

Ž

EVROPSKA EKONOMSKA ZAJEDNICA (EEZ)

EUROPEAN ECONOMIC COMMUNITY (EEC)

COMMUNAUTÉ ÉCONOMIQUE EUROPEÉNNE (CEE)

Evropska ekonomska zajednica jedna je od dvije evropske zajednice ustanovljene 1957. godine Ugovorima iz Rima radi ekonomske integracije Evrope. Njezine države osnivačice su: Belgija, Francuska, Njemačka, Italija, Luksemburg i Nizozemska. Kada je 1993. godine Ugovor iz Maastrichta stupio na snagu, EEZ je preimenovan u Evropsku zajednicu – EZ, koja čini osnovu današnje Evropske unije.

EVROPSKA GRAĐANSKA INICIJATIVA

EUROPEAN CITIZENS' INITIATIVE (ECI)

INITIATIVE CITOYENNE EUROPÉENNE (ICE)

Evropska građanska inicijativa je instrument participativne demokratije koji građanima omogućava predlaganje konkretnih zakonodavnih izmjena u svim oblastima u kojima je Evropska komisija nadležna da podnese zakonodavni prijedlog, kao što su: okoliš, poljoprivreda, energetika, saobraćaj ili trgovina. Pomoći inicijative građani iz različitih država članica mogu se okupiti kako bi uticali na donošenje politika Evropske unije u oblastima koje ih zanimaju.

Za pokretanje inicijative potrebno je sedam građana Evropske unije, koji su rezidenti najmanje sedam različitih država članica i imaju dovoljno godina da imaju pravo glasati za Evropski parlament. U članu 11. stav 4. Ugovora o Evropskoj uniji sadržana je odredba o novom pravu građana Unije: „Najmanje jedan milion građana, državljana znatnog broja država članica, može na svoju inicijativu pozvati Evropsku komisiju da u okviru svojih ovlaštenja podnese odgovarajući prijedlog o pitanjima za koja građani smatraju da je potreban pravni akt Unije u svrhu provođenja Ugovorâ.“ Pravo, pravila i postupci koji se odnose na građansku inicijativu navedeni su u Ugovorima i Uredbi (EU) br. 211/2011 Evropskog parlamenta i Vijeća od 16. februara 2011. o građanskoj inicijativi. Sve informacije o inicijativama koje su otvorene, kao i onima koje su uspješno završene, moguće je naći na web-stranici koju uređuje Evropska komisija: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A EVROPSKA INVESTICIONA BANKA (EIB)**B EUROPEAN INVESTMENT BANK (EIB)****C BANQUE EUROPÉENNE D'INVESTISSEMENT (BEI)**

Evropska investiciona banka je banka Evropske unije osnovana 1958. godine Ugovorom iz Rima. EIB je tijelo EU za zajmove, koje omogućava finansijska sredstva za različite projekte fokusirane na inovacije, mala i srednja preduzeća, infrastrukturu i klimu te okoliš, a kojima se ostvaruju ciljevi EU. Dioničari EIB-a su države članice EU. Gotovo 90% zajmova iz EIB-a ide državama članicama EU, a ostatak se dijeli na više od 150 partnerskih zemalja širom svijeta na osnovu naloga za vanjske zajmove. Grupa EIB-a, koju čine EIB i Evropski investicioni fond (EIF), osnovana je 2000. godine s ciljem povećanja zajmova malim i srednjim preduzećima. Svi projekti koje finansira EIB moraju biti prihvatljivi za finansiranje te moraju poštivati stroge tehničke, okolišne i društvene standarde. Sjedište joj je u Luksemburgu i ima mrežu lokalnih i regionalnih ureda u Evropi i šire.

K EVROPSKA KOMISIJA (EK)**L EUROPEAN COMMISSION (EC)****M COMMISSION EUROPÉENNE (CE)**

Evropska komisija je izvršno tijelo Evropske unije odgovorno za predlaganje propisa, za provođenje odluka Evropskog parlamenta i Vijeća Evropske unije, za upravljanje i provođenje budžeta, zaštitu ugovora Evropske unije te predstavlja EU na međunarodnom nivou. Evropska komisija promovira opći interes Evropske unije tako da predlaže i provodi zakonodavstvo vodeći politiku i izvršavajući budžet. Pojam „Evropska komisija“ može se odnositi na „Kolegij povjerenika“ sastavljen od po jednog povjerenika iz svake države članice koji se imenuju na petogodišnji mandat ili kao stalna administracija smještena u Briselu.

Uspostavljena je Ugovorom o spajanju (engl. *Merger Treaty*) ili Briselskim ugovorom iz 1965. godine, a do tada su postojale Visoka vlast Evropske zajednice za ugalj i čelik te dvije komisije: Evropske ekonomski zajednice i Evropske zajednice za atomsku energiju – Euratom. Evropska komisija je „čuvar Ugovora“ poznata pod nadimkom „watchdog“ s obzirom na to da osigurava da se propisi Evropske unije provode u državama članicama. Evropsko vijeće je 2009. godine potvrdilo da će svaka država članica imati po jednog člana Evropske komisije, a mandat Komisije je pet godina. Evropska komisija ima i svoju administraciju, generalne direktorate, od kojih svaki ima svoj portfelj čiji

raspored se uglavnom podudara s portfeljima povjerenika. Generalni direktorati su dalje podijeljeni na direktorate. Sjedište Evropske komisije je u Briselu, u Belgiji, a ona ima urede i u Luksemburgu te predstavništva u svim državama članicama EU.

EVROPSKA KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA

EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS (ECHR)

CONVENTION EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME (CEDH)

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava je međunarodni ugovor za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u Evropi, usvojen 1950. godine u okviru Vijeća Evrope. Svi 47 država Vijeća Evrope su stranke Konvencije, a 27 njih su članice EU. Konvencijom je osnovan Evropski sud za ljudska prava, čije sjedište je u Strazburu, u Francuskoj, čija je namjena zaštita ljudskih prava. Svaka osoba kojoj je država povrijedila prava, prema Konvenciji, može predmet podnijeti ovom sudu, u skladu s utvrđenim uslovima. Odbor ministara Vijeća Evrope nadgleda izvršenje presuda. Konvencija ima 16 protokola koji nadopunjavaju i izmjenjuju njen okvir.

U skladu s Lisabonskim ugovorom, EU treba da postane strana Konvencije, a Nacrt sporazuma za pristupanje završen je 2013. godine. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njeni protokoli u Bosni i Hercegovini primjenjuju se na osnovu odredbi člana II/2. Ustava, kojim je propisano da će se konvencija „direktno primjenjivati u Bosni i Hercegovini“ i da će imati „prioritet nad svim ostalim zakonima“. BiH je ratificirala Konvenciju 2002. godine, od kada je građanima Bosne i Hercegovine omogućeno da se, ako iscrpe sve sudske instance, obrate Evropskom sudu za ljudska prava.

EVROPSKA ODBRAMBENA AGENCIJA

EUROPEAN DEFENCE AGENCY (EDA)

AGENCE EUROPÉENNE DE DÉFENSE (AED)

Evropska odbrambena agencija osnovana je 2004. a svojim članicama (članice EU osim Danske) pomaže u razvoju vojnih resursa. Promovira saradnju, pokreće nove inicijative i uvodi rješenja za povećanje odbrambenih kapaciteta. Agencija je glavni posrednik u razvoju kapaciteta na kojima se zasniva zajednička sigurnosna i odbrambena politika EU. Sjedište joj je u Briselu.

A EVROPSKA POLITIKA SUSJEDSTVA (EPS)**B EUROPEAN NEIGHBOURHOOD POLICY (ENP)****C POLITIQUE EUROPÉENNE DE VOISINAGE (PEV)**

Ć Evropska politika susjedstva ima cilj da Evropsku uniju i susjedstvo zbliži radi ostvarivanja obostrane koristi i interesa. Pokrenuta je 2004. godine kako bi pomogla Evropskoj uniji da podržava i njeguje stabilnost, sigurnost i prosperitet u svom najbližem susjedstvu. Svrha ove politike je upravljanje odnosima Evropske unije sa 16 njenih najbližih istočnih i južnih partnera. Kao ključni element vanjske politike EU evropska politika susjedstva usmjerena je na stabilizaciju regije u političkom, ekonomskom i sigurnosnom smislu. Evropska politika susjedstva pruža okvir za efikasnija i čvršća partnerstva s istočnim i južnim susjedima Evropske unije na osnovu obostranih zajedničkih interesa i djelovanja.

H Evropska unija promovira stabilnost i podstiče saradnju s dotičnim zemljama pružanjem finansijske podrške u okviru Evropskog instrumenta za susjedstvo, a cilj I joj je: stabiliziranje susjednih zemalja kroz ekonomski razvoj, zaposlenost mladih, J saobraćajna i energetska povezanost, migracije, mobilnost i sigurnost, promoviranje K ključnih interesa EU poput dobrog upravljanja, demokratije, vladavine prava i L ljudskih prava, olakšavanje saradnje na regionalnom nivou: Istočno partnerstvo (vidjeti: Istočno partnerstvo) i Mediteranska unija (vidjeti: Mediteranska unija) i M Južno susjedstvo (vidjeti: Južno susjedstvo).

N EVROPSKA PRIJESTOLNICA KULTURE**O EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE****P CAPITALE EUROPÉENNE DE LA CULTURE**

R Evropska prijestolnica kulture jedna je od najznačajnijih i najvećih inicijativa u oblasti S kulture u Evropi. To je titula koju EU dodjeljuje za dva grada iz dvije države na period Š od jedne kalendarske godine tokom koje oni organiziraju niz kulturnih događanja T s naglašenom evropskom dimenzijom. Vijeće Evropske unije 1985. godine je, na U prijedlog nekadašnje grčke ministricе kulture Meline Mercouri i francuskog ministra V kulture Jacka Langa, počelo projekat izbora Evropske prijestolnice kulture s ciljem Z osnaživanja kulturnih i ekonomskih veza gradova EU i približavanja građana EU. U finansijskoj perspektivi 2014 – 2020, Evropska prijestolnica kulture dio je programa Kreativna Evropa (vidjeti: Kreativna Evropa), čija je svrha da promovira kulturnu Ž raznolikost Evrope i kulturne baštine evropskih zemalja te ojača konkurentnost

kulturnog i kreativnog sektora. Ova prestižna titula do sada je dodijeljena brojnim gradovima širom Europe poput: Atine, Čenove, Glasgova, Krakova, Amsterdama, Berlina, Pariza, Madrija, Štokholma, Dabline, Graca, Lile, Liverpula. Od 2021. godine svake treće godine Evropskom prijestolnicom kulture kao treći grad mogu biti imenovani i gradovi iz država kandidatkinja ili potencijalnih kandidatkinja za članstvo u Uniji te država EFTA/Evropskog ekonomskog prostora.

EVROPSKA SARADNJA U OBLASTI NAUČNIH I TEHNIČKIH ISTRAŽIVANJA (COST)

EUROPEAN COOPERATION IN SCIENCE AND TECHNOLOGY (COST)

COOPERATION EUROPÉENNE EN SCIENCE ET TECHNOLOGIE (COST)

COST je evropski okvir koji podržava transnacionalnu saradnju među istraživačima, inženjerima i naučnicima širom Europe s najdužim trajanjem. U pitanju je jedinstveno sredstvo za zajedničko razvijanje ideja i novih inicijativa u svim oblastima nauke i tehnologije, uključujući društvene i humanističke nauke i to kroz panevropsko umrežavanje istraživačkih aktivnosti koje se finansiraju na nacionalnom nivou. Od uspostavljanja 1971. godine, COST ima veoma važnu ulogu u izgradnji Evropskog istraživačkog prostora (engl. *European Research Area – ERA*). Inače, COST ima tri jasno definirana strateška cilja, i to: promoviranje i širenje izvrsnosti, podsticanje interdisciplinarnog istraživanja u nauci i osnaživanje i zadržavanje mladih istraživača i inovatora. COST je namijenjen istraživačima i inovatorima s univerziteta, iz institucija, nevladinih organizacija, industrije, malih i srednjih preduzeća. Novac se u Bosni i Hercegovini dodjeljuje na osnovu javnog poziva Ministarstva civilnih poslova BiH. Bosna i Hercegovina postala je članica COST-a 2009. godine.

EVROPSKA SLUŽBA ZA VANJSKO DJELOVANJE

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS)

SERVICE EUROPÉEN POUR L'ACTION EXTÉRIEURE (SEAE)

Evropska služba za vanjsko djelovanje (EEAS) je diplomatska služba Evropske unije. Njena uloga je da učini vanjsku politiku EU što dosljednijom i efikasnijom te time poveća uticaj EU u svijetu. EEAS je osnovana 2011. godine i pod vodstvom je Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, koji je ujedno

A i potpredsjednik Evropske komisije. Evropska služba za vanjsko djelovanje pomaže visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku EU da provodi pomenute politike, sarađuje s nacionalnim diplomatskim službama država članica EU, UN-a i drugih vodećih svjetskih sila, održava prijateljske odnose s državama koje graniče s EU u okviru evropske politike susjedstva, pružanjem razvojne i humanitarne pomoći, borbom protiv klimatskih promjena i rješavanjem pitanja ljudskih prava.
 B Službu čini stručno osoblje iz Vijeća EU, Evropske komisije i diplomatskih službi država članica EU u Briselu. Evropska služba za vanjsko djelovanje također uključuje delegacije EU i strukture za upravljanje krizama. EEAS pruža i podršku predsjedniku Evropskog vijeća, državi predsjedavajućoj Vijećem EU i članovima Evropske komisije u obavljanju njihovih dužnosti u pogledu vanjskog djelovanja Unije.

E

F

G

EVROPSKA TERITORIJALNA SARADNJA

H EUROPEAN TERRITORIAL COOPERATION

I COOPÉRATION TERRITORIALE EUROPÉENNE

K Evropska teritorijalna saradnja, poznata kao Interreg, predstavlja jedan od dva cilja kohezijske politike i pruža okvir za implementaciju zajedničkih akcija i razmjenu praksi i iskustava među nacionalnim, regionalnim i lokalnim akterima iz različitih država članica EU. Osnovni cilj evropske teritorijalne saradnje je promovirati ravnomjerni ekonomski, socijalni i teritorijalni razvoj Unije kao cjeline, odnosno rješavati probleme koji nadilaze državne granice i iziskuju zajedničko rješenje, kao i zajedničko ostvarivanje potencijala raznih područja. Evropska teritorijalna saradnja u finansijskom razdoblju 2014-2020 ima tri sastavnice: prekograničnu saradnju (Interreg A), transnacionalnu saradnju (Interreg B) i međuregionalnu saradnju (Interreg C). Prekogranična saradnja podržava saradnju među pograničnim regijama usmjerenu na bavljenje zajedničkim izazovima ovih regija i iskorištavanje njihovih potencijala za ekonomski rast. Transnacionalna saradnja obuhvata regije iz nekoliko država EU fomirajući veće zone. Cilj joj je potaknuti bolju saradnju i razvoj zajedničkim pristupom u rješavanju zajedničkih izazova. Transnacionalna saradnja podržava ulaganja u inovacije, okoliš, telekomunikacije, urbani razvoj. Međuregionalna saradnja obuhvata panevropski nivo i podrazumijeva saradnju među regijama čiji je cilj izgradnja mreža za razvoj dobrih praksi te razmjenu i prijenos iskustava uspješnih regija. U programima evropske teritorijalne saradnje mogu sudjelovati i države kandidatkinje ili potencijalne kandidatkinje za članstvo u EU, kao i treće zemlje. Evropska teritorijalna saradnja finansira se iz Evropskog fonda za regionalni razvoj te iz Instrumenta prepristupne pomoći i Instrumenta evropskog susjedstva. U oblasti politike *regionalna i teritorijalna saradnja* u okviru IPA II (2014-2020), BiH učestvuje u šest programa teritorijalne saradnje: tri programa

prekogranične saradnje (Interreg IPA program prekogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014-2020, Program prekogranične saradnje BiH – Crna Gora, Program prekogranične saradnje Srbija – BiH) te tri programa transnacionalne saradnje (Jadransko-jonski program transnacionalne saradnje 2014-2020-Interreg ADRION, Program transnacionalne saradnje Interreg Dunav 2014-2020, Program transnacionalne saradnje Interreg Mediteran 2014-2020 – Interreg MED. Provedba ovih programa odvija se kroz periodične javne pozive za podnošenje projektnih prijedloga. Finansiraju se isključivo neprofitne aktivnosti u programskom području, a aplikanti mogu biti neprofitne pravne osobe.

EVROPSKA UNIJA (EU)

EUROPEAN UNION (EU)

UNION EUROPÉENNE (UE)

Evropska unija je jedinstven politički projekat i oblik pravne organizacije nadnacionalnog karaktera, nastao kao rezultat procesa saradnje i integracija u Evropi koji je počeo 1950. godine objavom Schumanove deklaracije, a uspostavljena je Osnivačkim ugovorima i njihovim revizijama. Posljednje izmjene Osnivačkih ugovora izvršene su Ugovorom iz Lisabona (Ugovor o EU i Ugovor o funkcioniranju EU) koji je na snazi od 1.12.2009. Države članice EU prenose određena ovlaštenja na EU radi postizanja zajedničkih ciljeva. Institucije Evropske unije su: Evropski parlament, Evropsko vijeće, Vijeće EU, Evropska komisija, Sud Evropske unije, Evropska centralna banka i Revizorski sud. Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona, krajem 2009. godine, u cijelom tekstu ugovora pojам „Zajednica“ zamijenjen je riječju „Unija“ te je EU dobila pravni subjektivitet. EU je utemeljena na sljedećim vrijednostima: poštivanju ljudskog dostojanstva, slobodi, demokratiji, jednakosti, vladavini prava i ljudskih prava. Prepoznatljiva je po svojim simbolima: zastavi (12 zvjezdica na plavoj pozadini), himni (melodija „Oda radosti“ Ludwiga van Beethovena), krilatici („Ujedinjeni u različitosti“), valutu (euru) i Danu Evrope (9. maj).

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **EVROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU (EURATOM)**

C **EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY (EURATOM, EAEC)**

Č **COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE DE L'ÉNERGIE ATOMIQUE (EURATOM, CEEA)**

D
DŽ Evropska zajednica za atomsku energiju osnovana je Ugovorom o osnivanju Evropske zajednice za atomsku energiju potpisanim 25. marta 1957. u Rimu, koji je stupio na snagu 1. januara 1958. Za razliku od Ugovora o Evropskoj zajednici za ugalj i čelik, koji je sklopljen na rok od 50 godina (istekao 2002), Rimski ugovori, tj. Ugovor kojim je stvorena Evropska zajednica za atomsku energiju i Ugovor o Evropskoj ekonomskoj zajednici, nisu sklopljeni na ograničeno vrijeme.

E
F Šest država osnivačica bile su: Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka. EURATOM je postavio ciljeve razvoja istraživanja nuklearne energije i njene upotrebe u civilne svrhe. EURATOM je osnovan s obzirom na to da nuklearna energija predstavlja bitan izvor za razvoj i oživljavanje industrije. Cilj je bio da se stvore uslovi potrebni za razvoj snažne nuklearne industrije koja će osigurati značajne izvore energije, voditi osavremenjivanju tehničkih procesa i doprinijeti mnogim drugim načinima upotrebe, blagostanju naroda Zajednice, sve s ciljem uklanjanja opasnosti za život i zdravlje stanovništva te ostvarivanja saradnje s organizacijama koje se bave miroljubivim razvojem atomske energije. EURATOM predstavlja odvojeno pravno lice od Evropske unije, ali njime upravljaju institucije Evropske unije (uključujući i nadležnost Suda Evropske unije).

NJ **EVROPSKA ZAJEDNICA ZA UGALJ I ČELIK (EZUČ)**

O **EUROPEAN COAL AND STEEL COMMUNITY (ECSC)**

R **COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE DU CHARBON ET DE L'ACIER (CECA)**

S
Š Evropska zajednica za ugalj i čelik (EZUČ) uspostavljena je Ugovorom o Evropskoj zajednici za ugalj i čelik, potpisanim 18. aprila 1951. u Parizu, a koji je stupio na snagu 23. jula 1952. godine. Osnivači ove prve Evropske zajednice su: Belgija, Francuska, Nizozemska, Italija, Luksemburg i Njemačka. EZUČ je osnovan na ograničen period trajanja od 50 godina. Prestao je postojati 23. jula 2002. godine. Historijski posmatrano, nastao je na osnovu Schumanovog plana iz 1950. godine s ciljem uspostavljanja zajedničkog okvira za proizvodnju i distribuciju uglja i čelika te nezavisnih institucija koje će njime upravljati. Tokom 50 godina postojanja EZUČ je imao ključan uticaj na velike ekonomske i političke događaje u Evropi.

EVROPSKA ZAJEDNICA (EZ)

EUROPEAN COMMUNITY (EC)

COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE (CE)

Evropska zajednica je naziv upotrebljavan u neslužbenom govoru za tri zajednice osnovane ugovorima u Parizu i Rimu. Precizan naziv koji obuhvata Evropsku zajednicu za ugalj i čelik, Evropsku ekonomsku zajednicu i Evropsku zajednicu za atomsku energiju bio je Evropske zajednice. Također, naziv Evropska zajednica koristio se za Evropsku ekonomsku zajednicu, tj. za prvi stup Unije iz Ugovora iz Maastrichta. Evropska zajednica za ugalj i čelik prestala je postojati 2002. godine jer je bila uspostavljena na rok od 50 godina. Evropska zajednica za atomsku energiju (EURATOM) još postoji, kao zaseban pravni subjekt, a Evropska ekonomска zajednica je preimenovana u Evropsku zajednicu pa zatim Evropsku uniju.

EVROPSKE INTEGRACIJE

EUROPEAN INTEGRATION

INTÉGRATION EUROPÉENNE

Evropske integracije predstavljaju proces institucionalne, ekonomске i političke saradnje i integriranja evropskih država. S obzirom na stepen i način saradnje država članica te prijenos određenih državnih ovlasti na Evropsku uniju radi postizanja zajedničkih ciljeva, Evropska unija je najznačajnija tvorevina evropskih integracija. Pod ovim pojmom podrazumijevaju se i organizacije poput Vijeća Evrope, Organizacije za evropsku sigurnost i saradnju, Evropski ekonomski prostor i druge koje imaju međudržavni karakter i pružaju okvire za različite forme saradnje (ekonomsku, trgovinsku, promoviranje ljudskih prava i dr.) između evropskih država.

EVROPSKE POMORSKE SNAGE (EUROMARFOR)

EUROPEAN MARITIME FORCE (EUROMARFOR)

FORCE MARITIME EUROPÉENNE (EUROMARFOR)

Evropske pomorske snage osnovane su Lisabonskom deklaracijom 1995. u okviru Zapadnoevropske unije. Osnovale su ih: Francuska, Italija, Portugal i Španija

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

A radi ostvarivanja misija definiranih u Deklaraciji iz Petersburga: nadzora mora, humanitarnih misija, operacija održavanja mira, operacija odgovaranja na krizu, pomorskog patroliranja, čišćenja mina i ostvarivanja mira.

C

EVROPSKE SNAGE ZA BRZO DJELOVANJE (EUROFOR)

Č

D EUROPEAN OPERATIONAL RAPID FORCE (EUROFOR)

DŽ

FORCE OPÉRATIONNELLE RAPIDE EUROPÉENNE (EUROFOR)

Đ

E Evropske snage za brzo djelovanje su zajedničke, višenacionalne, te stalno raspoložive kopnene snage EU. Osnovane su kao snage Zapadnoevropske unije Deklaracijom iz Lisabona 1995, a ovlaštenja su im proširena 2004, posebno članovima 42. st. 1. i 43. Ugovora o EU. U njihovom sastavu su pripadnici četiri države članice EU: Francuske, Italije, Portugala i Španije. Njihov zadatak je izvođenje humanitarnih i mirovnih misija.

H

EVROPSKI EKONOMSKI PROSTOR (EEP)

J

K EUROPEAN ECONOMIC AREA (EEA)

K

L ESPACE ÉCONOMIQUE EUROPÉEN (EEE)

M Evropski ekonomski prostor čine države članice EU i tri od četiri članice Evropskog udruženja slobodne trgovine (EFTA), i to: Island, Lihtenštajn i Norveška. Osnovan je Sporazumom o EEP-u koji spomenutim trima zemljama EFTA-e omogućava potpuno učešće na unutarnjem tržištu EU. Obuhvata četiri slobode: slobodno kretanje robe, kapitala, usluga i osoba, kao i konkureniju i pravila o državnoj pomoći i druge oblasti u vezi s te četiri slobode. Stupio je na snagu 1. januara 1994, a za Lihtenštajn 1. maja 1995. Sporazum o Evropskom ekonomskom prostoru ne obuhvata odredbe koje se odnose na: zajedničku poljoprivrednu i ribarsku politiku; carinsku uniju; zajedničku trgovinsku politiku; zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku; pravosuđe i unutrašnje poslove (iako su zemlje EFTA-e članice Šengenskog područja); direktno i indirektno oporezivanje i ekonomsku i monetarnu uniju.

Š

T

U

V

Z

Ž

EVROPSKI FOND ZA GARANCIJE U POLJOPRIVREDI

EUROPEAN AGRICULTURAL GUARANTEE FUND (EAGF)

FONDS EUROPÉEN AGRICOLE DE GARANTIE (FEAGA)

Evropski fond za garancije u poljoprivredi podržava održivu poljoprivrodu te finansira direktnе subvencije poljoprivrednicima i mјere kojima se uređuju poljoprivredna tržišta. Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) nekada se finansirala iz jedinstvenog fonda, Evropskog fonda za smjernice i garancije u poljoprivredi, koji je početkom 2007. godine zamijenjen Evropskim fondom za garancije u poljoprivredi i Evropskim poljoprivrednim fondom za ruralni razvoj. Troškovi koje pokrivaju sredstva EAGF-a odnose se na: direktna plaćanja poljoprivrednicima u okviru ZPP-a, povrat sredstava za izvoz u treće zemlje koji je odobren u sklopu zajedničke organizacije tržišta, interventna plaćanja kojima se uređuju poljoprivredna tržišta te na određene informativne i promotivne mјere. U periodu od 2014. do 2020. godine budžet ZPP-a za grupu EU iznosi 408,3 milijarde eura.

EVROPSKI FOND ZA JUGOISTOČNU EVROPU

EUROPEAN FUND FOR SOUTHEAST EUROPE (EFSE)

FONDS EUROPÉEN POUR L'EUROPE DU SUD-EST (FEESE)

Evropski fond za Jugoistočnu Evropu uspostavljen je 2005. godine, pokrenut od Njemačke razvojne banke (KfW) i nasljednik je razvojnih inicijativa poznatih kao evropski fond za Bosnu i Hercegovinu, Kosovo⁴, Crnu Goru te Srbiju, koje su donatori uspostavili 1998. godine s ciljem obnove regije jugoistočne Europe. Cilj EFSE je podsticanje ekonomskog napretka u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Crnoj Gori, Gruziji, Hrvatskoj, Kosovu*, Republici Sjevernoj Makedoniji, Moldaviji, Rumuniji, Srbiji, Turskoj, Ukrajini, Armeniji, Azerbejdžanu, Bjelorusiji. EFSE je fokusiran na pomoć lokalnim finansijskim sektorima u jačanju njihove sposobnosti da osiguraju održivo finansiranje za mikro, mala i srednja preduzeća. Sredstva koja osigurava EFSE dodjeljuju se korisnicima kredita posredstvom lokalnih finansijskih posrednika. Osim toga, EFSE kreditnim institucijama pruža i tehničku podršku, savjetuje ih, educira njihove službenike s ciljem izgradnje operativnih kapaciteta i stručnog upravljanja. EFSE je prvi primjer javno-privatnog partnerstva ove vrste kao i prvi fond u oblasti razvojnog finansiranja kojim se privatno upravlja. Kapital

⁴ * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A osiguravaju, između ostalog, Ministarstvo za ekonomsku saradnju (BMZ) SR Njemačke, Evropska komisija, Austrijska banka za razvoj (OeEB), Švicarska agencija za razvoj i saradnju, Danska agencija za međunarodni razvoj (Danida), Njemačka razvojna banka (KfW), Međunarodna finansijska korporacija IFC, Nizozemska razvojna banka FMO, Evropska banka za obnovu i razvoj, Evropska investiciona banka itd.

Č

D

DŽ **EVROPSKI FOND ZA POMORSTVO I RIBARSTVO (EFPR)**

Đ

E **EUROPEAN MARITIME AND FISHERIES FUND (EMFF)**

F **FONDS EUROPÉEN POUR LES AFFAIRES MARITIMES
ET LA PÊCHE (FEAMP)**

G

H Evropski fond za pomorstvo i ribarstvo osigurava sredstva ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama s ciljem njihovog prilagođavanja promijenjenim uslovima I u sektoru i postizanja ekonomske i ekološke održivosti. Fond je osmišljen tako da J osigura održivo ribarstvo i industriju akvakulture (uzgoj ribe, školjkaša i podvodnog K bilja). Jedan je od pet evropskih struktturnih i investicijskih (ESI) fondova koji L se međusobno nadopunjaju i nastoje promovirati oporavak na osnovu rasta U i zapošljavanja u Evropi. EFPR je dio višegodišnjeg finansijskog okvira EU za M programsko razdoblje 2014 – 2020, čija je ukupna vrijednost 6,4 milijarde eura. N Fond pomaže ribarima u prijelazu na održivi ribolov; podržava obalne zajednice NJ u diversifikaciji njihovih ekonomija; finansira projekte koji stvaraju nova radna mesta i poboljšavaju kvalitet života duž evropskih obala; podržava održivi razvoj akvakulture te podnositeljima zahtjeva olakšava pristup finansiranju.

O

P

R **EVROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ (EFRR)**

S **EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND (ERDF)**

Š **FONDS EUROPÉEN DE DÉVELOPPEMENT RÉGIONAL (FEDER)**

T

U Evropski fond za regionalni razvoj osnovan je 1975. godine i jedan je od osnovnih V instrumenata evropske kohezione politike te jedan od pet evropskih struktturnih Z i investicijskih fondova. Svrha ERDF-a jeste da ublaži razlike u razvoju evropskih regija i smanji nerazvijenost regija u najnepovoljnijem položaju. Posebna pažnja Ž posvećuje se regijama koje su izložene ozbiljnim i trajnim prirodnim ili demografskim

teškoćama te ostrvskim, pograničnim i planinskim regijama. Evropski fond za regionalni razvoj usmjerava svoja ulaganja u nekoliko ključnih prioritetnih područja: Inovacije i istraživanje; Digitalni program; Podrška za male i srednje preduzetnike (SME) i Ekonomija s niskim emisijama ugljika.

Za period 2014 – 2020 Evropskom fondu za regionalni razvoj dodijeljeno je oko 199 milijardi eura. Nivo sufinansiranja potreban za projekte finansirane iz ERDF-a zavisi od razvoja dotičnih regija. U manje razvijenim regijama (i najudaljenijim regijama) EFRR može finansirati do 85% troškova projekta. U tranzicijskim regijama to može biti i do 60% troškova projekta, a u razvijenim regijama do 50%.

EVROPSKI INVESTICIONI FOND

EUROPEAN INVESTMENT FUND (EIF)

FONDS EUROPÉEN D'INVESTISSEMENT (FEI)

Evropski investicioni fond finansira mala i srednja preduzeća primjenom instrumenata preduzetničkog kapitala i rizičnog finansiranja. Predstavlja javno-privatno partnerstvo s jedinstvenom dioničarskom strukturom koja kombinira javne i privatne investitore a sarađuje s brojnim fondovima, bankama i mikrofinansijskim institucijama širom Evrope. Evropski investicioni fond dio je EIB grupe. Većinski dioničar Fonda je Evropska investiciona banka (59%), a ostali dioničari su Evropska unija koju predstavlja Evropska komisija (30%) i finansijske institucije iz zemalja članica Evropske unije i Turske (11%). Fond je osnovan 1994. i djeluje u svim državama članicama EU, zemljama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU, članicama EFTA-e i članicama programa finansiranja inovativnih projekata (InnovFin). Proizvodi EIF-a uključuju: preduzetnički kapital i mikrofinansiranje za mala i srednja preduzeća, posebno za nova i inovativna preduzeća, zatim garancije za finansijske institucije, za finansiranje zajmova datih malim i srednjim preduzećima i pomoći državama članicama EU te državama u postupku pristupanja EU s ciljem razvoja njihovih tržišta rizičnog kapitala.

A EVROPSKI OMBUDSMEN**B EUROPEAN OMBUDSMAN, OMBUDSMAN****C MÉDIATEUR EUROPÉEN, MÉDIATEUR**

Dž Evropski ombudsmen je nepristrano i nezavisno tijelo EU koje može evropsku administraciju pozvati na odgovornost. Institucija ombudsmana uspostavljena je Ugovorom o Evropskoj uniji poznatim i kao Ugovor iz Maastrichta 1993. kako bi se osigurala dobra uprava i transparentnost institucija EU. Evropski ombudsmen, kojeg bira Evropski parlament, ovlašten je da prima pritužbe od svakog građanina EU ili svake fizičke ili pravne osobe s boravištem, odnosno registriranim sjedištem u jednoj državi članici, a u vezi s nepravilnostima u djelovanju institucija, tijela, ureda ili agencija EU, s izuzetkom Suda Evropske unije u izvršavanju njegovih pravosudnih ovlaštenja. Evropski ombudsmen pokreće istrage na osnovu primljenih žalbi, ali može pokrenuti i istragu na vlastitu inicijativu. Ombudsmen ne ispituje žalbe protiv državnih, regionalnih ili lokalnih organa vlasti država članica, čak ni kada se pritužbe odnose na poslove u vezi s EU. Mandat Evropskog ombudsmana je pet godina, a djeluje potpuno nezavisno i nepristrano.

L EVROPSKI PARLAMENT (EP)**M EUROPEAN PARLIAMENT (EP)****N PARLEMENT EUROPÉEN (PE)**

Nj Evropski parlament je jedina institucija EU čije članove građani biraju na direktnim izborima te jedna od najvećih demokratskih skupština na svijetu. Evropski parlament ima 705 članova koje svakih pet godina biraju građani iz svih članica EU. Njegovi članovi zovu se zastupnicima u Evropskom parlamentu (MEP-ovi). Zastupnici u EP-u biraju se od 1979. godine. EP ima zakonodavna ovlaštenja, budžetska ovlaštenja i provodi nadzor nad radom institucija. Izabire predsjednika Evropske komisije nakon što kandidata za tu funkciju predloži Evropsko vijeće te odobrava Evropsku komisiju kao tijelo, nakon čega je imenuje Evropsko vijeće. EP je sada suzakonodavac, ovlaštenja dijeli s Vijećem EU u redovnom zakonodavnom postupku. EP provodi demokratski nadzor nad drugim institucijama EU, u prvom redu prati rad Evropske komisije, koja ne može biti ni imenovana bez saglasnosti EP-a, kojoj može izglasati i nepovjerenje. Evropska komisija redovno podnosi izvještaje EP-u, prisustvuje plenarnim sjednicama EP-a i odgovara na pitanja njegovih članova (MEP-ova). EP prati i rad Vijeća EU i učestvuje u pripremi svih samita EU, a ima nadležnost da odlučuje i o budžetu. Lisabonskim ugovorom predviđa se da i EP

može predlagati izmjene ugovora, kao što je već slučaj s Vijećem EU, vladama država članica ili Evropskom komisijom. Evropski parlament čine „predstavnici građana Unije“, a ne „predstavnici naroda država“, kako je pisalo u Ugovoru o Evropskoj zajednici. Sastav Evropskog parlamenta određuje Evropsko vijeće odlukom koja se donosi jednoglasno na prijedlog EP-a. Nijedna zemlja nema manje od šest ni više od 96 poslanika u Evropskom parlamentu. Izbori za EP organiziraju se u svakoj državi članici, a pravo glasa te pravo kandidiranja imaju i državljeni druge države članice koji imaju prebivalište u toj državi, pravo osigurano uvođenjem instituta „evropskog građanstva“. Izabrani zastupnici u EP raspoređeni su po političkim grupama, organiziranim prema političkim opredjeljenjima. Evropski parlament ima svog predsjednika i 14 potpredsjednika te pet kvestora i oni se biraju na mandat od 30 mjeseci. Sjedište Evropskog parlamenta je u Strazburu, a zasjedanja i sastanci parlamentarnih odbora održavaju se i u Briselu. Dio parlamentarnih službi smješten je i u Luksemburgu.

EVROPSKI POKRET

EUROPEAN MOVEMENT (EM)

MOUVEMENT EUROPÉEN (ME)

Evropski pokret formalno je osnovan 25. oktobra 1948. s ciljem ujedinjenja država i naroda Europe na osnovu poštivanja osnovnih prava i principa mira, demokratije i prosperiteta te principa aktivnog učešća građana u političkom životu zemlje. Sve države članice Evropske unije direktno su i članice Pokreta. Idejni pokretač Evropskog pokreta je Winston Churchill, nekadašnji britanski premijer, koji je, prvi među evropskim liderima, poznatim govorom u Cirihu 19. septembra 1946, pozvao evropske čelnike da „na temeljima partnerstva“ stvore „ujedinjene države Europe“, u čemu bi vodeću ulogu imale Francuska i Zapadna Njemačka. Veliko postignuće Evropskog pokreta bilo je stvaranje Vijeća Europe u maju 1949. Evropski pokret također je zaslužan za stvaranje „College of Europe“ u Brižu i Evropskog centra za kulturu u Ženevi. Aktivnosti ove organizacije subvencioniraju se iz evropskog budžeta i od drugih međunarodnih institucija. Evropski pokret ima svoja predstavništva u 34 evropske države i obuhvaća 38 međunarodnih udrug. U Bosni i Hercegovini od 2006. godine djeluje nevladino udruženje Evropski pokret u BiH.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A EVROPSKI POLICIJSKI URED (EUROPOL)**B EUROPEAN POLICE OFFICE (EUROPOL)****C OFFICE EUROPÉEN DE POLICE (EUROPOL)**

Ć Europol je najstarija od tri agencije EU za policijsku i pravosudnu saradnju u

D krivičnim pitanjima (CEPOL, EUROJUST i Europol) koja je osnovana 1999. godine.

DŽ Odredbe Ugovora o Europolu temelje se na Ugovoru o funkcioniranju Evropske unije (oblast slobode, sigurnosti i pravde). Zadatak Europola je da pomaže organima

Đ za provođenje zakona u državama članicama EU i tako doprinese sigurnosti Evrope.

E Sjedište je u Hagu, u Nizozemskoj.

F

G EVROPSKI POLJOPRIVREDNI FOND ZA RURALNI RAZVOJ

H

**I EUROPEAN AGRICULTURAL FUND FOR RURAL DEVELOPMENT,
J RURAL DEVELOPMENT FUND (EAFRD)****K FONDS EUROPÉEN AGRICOLE POUR LE DÉVELOPPEMENT
L RURAL (FEADER)**

U Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj ima za cilj jačanje evropske politike M ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njenog provođenja. Konkretno, poboljšava

N upravljanje i kontrolu nad politikom ruralnog razvoja, koja predstavlja „drugi stup“

NJ Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP). Ukupni proračun EAFRD-a za razdoblje

O 2014. – 2020. iznosi oko 96 milijardi eura, kojima EU kofinansira programe P ruralnog razvoja država članica te doprinosi ostvarivanju ciljeva strategije Evropa

R 2020 promoviranjem održivog ruralnog razvoja u cijeloj EU. Doprinosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uslova i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor. Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj jedan je od pet evropskih strukturalnih i investicionih fondova.

S

Š

T

U

V

Z

Ž

EVROPSKI RAZVOJNI FOND

EUROPEAN DEVELOPMENT FUND (EDF)

FONDS EUROPÉEN DE DÉVELOPPEMENT (FED)

Evropski razvojni fond je glavni instrument EU za pružanje pomoći razvoju saradnje sa zemljama Afrike, Kariba i Pacifika (ACP zemlje) i prekomorskim zemljama i područjima. Evropski razvojni fond uspostavljen je 1957. godine, na osnovu Rimskih ugovora, i sadrži niz instrumenata pomoći, uključujući grantove, rizični kapital i kreditiranje privatnog sektora. Preko Fonda finansiraju se projekti i programi koji doprinose ekonomskom i socijalnom razvoju te razvoju kulture zemalja korisnica. Fond nije dio budžeta EU i sredstva za njega osiguravaju države članice. Evropski razvojni fond slijedi partnerske sporazume koje EU zaključuje s navedenim državama i uspostavlja se na period od pet godina. Vrijednost fonda u razdoblju 2014. – 2020. je 30,5 milijardi eura.

EVROPSKI SEMESTAR ZA KOORDINACIJU EKONOMSKIH POLITIKA (EVROPSKI SEMESTAR)

EUROPEAN SEMESTER FOR ECONOMIC POLICY COORDINATION (EUROPEAN SEMESTER)

SEMESTRE EUROPÉEN POUR LA COORDINATION DES POLITIQUES ÉCONOMIQUES (SEMESTRE EUROPÉEN)

Evropski semestar je godišnji ciklus koordinacije ekonomske i budžetske politike u EU. Dio je okvira EU za ekonomsko upravljanje. Tokom evropskog semestra države članice usklađuju svoje budžetske i ekonomske politike s ciljevima i pravilima dogovorenim na nivou EU. Evropski semestar obuhvata tri bloka koordinacije ekonomske politike: strukturne reforme, s naglaskom na promoviranju rasta i zapošljavanja u skladu sa strategijom Evropa 2020; fiskalne politike, s ciljem osiguranja održivosti javnih finansijsa u skladu s Paktom stabilnosti i rasta i sprečavanjem prekomjernih makroekonomskih neravnoveža.

Krajem jeseni Evropska komisija objavljuje godišnji pregled rasta u kojem naznačava općenito ekonomske prioritete za EU u sljedećoj godini. O godišnjem pregledu rasta raspravljaju ostale institucije te se rasprava nastavlja sve do proljetnog zasjedanja Evropskog vijeća. Zatim, Evropska komisija u februaru izdaje izvještaje o ukupnom ekonomskom i socijalnom napretku u svakoj državi članici EU, koje u aprilu predstavljaju nacionalne planove. Na osnovu sveobuhvatne procjene ekonomske

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A situacije u državi članici, Evropska komisija svakoj od njih predlaže preporuke specifične za svaku zemlju. O preporukama raspravlja i donosi ih Vijeće EU. Od država članica EU očekuje se da u svoje budžete i planove za sljedeću godinu uvrste preporuke te da ih provedu u sljedećih 12 mjeseci.

Č

Ć

EVROPSKI SISTEM CENTRALNIH BANAKA

DŽ **EUROPEAN SYSTEM OF CENTRAL BANKS (ESCB)**

D **SYSTÈME EUROPÉEN DE BANQUES CENTRALES (SEBC)**

E Evropski sistem centralnih banaka utemeljen je u skladu s Ugovorom iz Maastrichta i Statutom Evropskog sistema centralnih banaka i Evropske centralne banke i njegov glavni cilj je održavanje stabilnosti cijena. Sastoje se od Evropske centralne banke (ECB) i nacionalnih centralnih banaka svih država članica EU, nezavisno od toga da li su uvele euro ili nisu. Evropskim sistemom centralnih banaka upravljaju tijela Evropske centralne banke, a za podršku i pomoć u radu organima koji donose odluke osnovani su odbori ESCB-a, značajni i za saradnju unutar ESCB-a.

K

L

EVROPSKI SOCIJALNI FOND (ESF)

M **EUROPEAN SOCIAL FUND (ESF)**

NJ **FONDS SOCIAL EUROPÉEN (FSE)**

O Evropski socijalni fond jedan je od evropskih strukturnih i investicionih fondova i predstavlja glavni finansijski instrument EU za ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja. Jedna od važnih mjera je finansiranje jačanja administrativne sposobnosti u državnoj upravi i javnom sektoru u oblasti ekonomije, zapošljavanja, socijalne politike, okoliša i pravosuđa. Fond osigurava podršku evropskim regijama s visokom stopom nezaposlenosti. O strategiji i budžetu ESF-a dogovaraju se i odlučuju države članice EU, Evropski parlament i Komisija. Na tom osnovu planiraju se sedmogodišnji operativni programi koje donose države članice s Komisijom. U Operativne programe zatim provode različite organizacije iz javnog i privatnog sektora. ESF pokriva sve regije EU investirajući u ljude, odnosno u unapređenje mogućnosti zapošljavanja i obrazovanja. Za period 2014 – 2020 budžet ESF iznosi oko 80 milijardi eura, a sredstva su namijenjena za četiri cilja kohezione politike: promocija zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage, promocija socijalne

Ž

uključenosti i borbe protiv siromaštva, ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje te jačanje institucionalnih kapaciteta i efikasnosti javne uprave.

EVROPSKI SPORAZUMI

EUROPE AGREEMENTS

ACCORDS EUROPÉENS

Evropski sporazumi u kontekstu proširenja EU predstavljali su pravni osnov za uspostavljanje odnosa između EU i država srednje i istočne Evrope. Cilj im je bio da ove države pripreme za pristupanje EU. Prve evropske sporazume potpisale su Mađarska i Poljska 1991. godine, a njih su slijedile Bugarska, Češka, Rumunija i Slovačka 1993. godine, Estonija, Letonija i Litva 1995 te Slovenija 1996. godine. Evropskim sporazumima regulirani su politički i trgovinski aspekt pridruživanja, ekonomski, kulturna i finansijska saradnju između države potpisnice i EU te usklađivanje zakonodavstva države potpisnice s *acquisom*.

EVROPSKI STABILIZACIJSKI MEHANIZAM

EUROPEAN STABILITY MECHANISM (ESM)

MÉCANISME EUROPÉEN DE STABILITÉ (MES)

Evropski stabilizacijski mehanizam dio je strategije EU osmišljen za osiguravanje finansijske stabilnosti unutar europodručja. Mehanizam pomaže državama europodručja koje imaju finansijske teškoće ili kojima one prijete. Države europodručja potpisale su 2. februara 2012. međuvladin sporazum kojim se osniva ESM. Pokrenut je krajem 2012. sa sjedištem u Luksemburgu. Mehanizam izdaje dužničke instrumente kako bi finansirao zajmove i ostale oblike finansijske pomoći državama europodručja. ESM je naslijedio svog prethodnika, Evropski fond za finansijsku stabilnost (EFSF) ustanovljen 2010. Riječ je o međuvladinoj organizaciji koja djeluje prema međunarodnom javnom pravu, čiji su akteri države europodručja. ESM je ovlašten da: daje zajmove u kontekstu programa makroekonomskog prilagođavanja; kupuje dug na primarnom i sekundarnom dužničkom tržištu; pruža preventivnu finansijsku pomoć u formi kreditnih linija; finansira rekapitalizacije finansijskih institucija pomoću zajmova vladama svojih država članica.

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **EVROPSKI STANDARD**

B **EUROPEAN STANDARD, EUROPEAN NORM (EN)**

C **NORME EUROPÉENNE (EN)**

Č Evropski standardi su tehničke specifikacije kojima se definiraju zahtjevi za
 D proizvode, proizvodne procese, usluge ili metode ispitivanja. U principu nisu
 DŽ obavezujuće (izuzev u slučajevima kada propisi upućuju na te norme), a razvijaju
 Đ ih industrija i učesnici na tržištu s obzirom na to da smanjuju barijere u trgovini,
 E pospešuju trgovinu unutar EU i povećavaju kompetitivnost jer uspostavljaju kriterije
 F za proizvode i usluge. Njihova primjena dokaz je određenog kvaliteta, sigurnosti
 G i pouzdanosti proizvoda i/ili usluga. Standarde razvijaju tehnički komiteti tijela za
 H standardizaciju i oni mogu biti razvijeni na zahtjev Evropske komisije („naloženi“) ili
 I samostalno razvijeni od tijela za standardizaciju („nenaloženi“). Tri evropska tijela
 J za standardizaciju su: Evropski komitet za standardizaciju – CEN, Evropski komitet za
 K standardizaciju u oblasti elektrotehnike – Cenelec i Evropski institut za standarde u
 L oblasti telekomunikacija – ETSI. Standardi osiguravaju interoperabilnost i sigurnost,
 M smanjuju troškove i olakšavaju integraciju preduzeća u lanac vrijednosti i trgovinu.
 N Evropski standardi su u nadležnosti evropskih organizacija za standardizaciju (CEN,
 O CENELEC, ETSI) i mogu se koristiti za podršku zakonodavstvu i politikama EU.

M **EVROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIONI FONDOVI**

N **EUROPEAN STRUCTURAL AND INVESTMENT FUNDS, ESI FUNDS (ESIF)**

O **FONDS STRUCTURELS ET D'INVESTISSEMENT EUROPÉENS, FONDS ESI**

P Evropski strukturni i investicioni fondovi su uglavnom usmjereni na pet oblasti:
 R istraživanje i inovacije, digitalne tehnologije, podrška privredi baziranoj na niskoj
 S emisiji ugljika, održivo upravljanje prirodnim resursima i mala preduzeća. Evropski
 Š strukturni i investicioni fondovi su: Evropski fond za regionalni razvoj, Evropski
 T socijalni fond, Kohezioni fond, Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj i
 U Evropski fond za pomorstvo i ribarstvo. Više od polovine sredstava EU usmjerava
 V se preko pet evropskih strukturalnih i investicionih fondova. Svrha tih fondova je
 Z ulaganje u stvaranje radnih mjesta te održive i zdrave evropske ekonomije i okoliša.
 Č Svim tim fondovima upravljuju same države članice na osnovu sporazuma o
 Ž partnerstvu s EU. Svaka država članica priprema sporazum, u saradnji s Evropskom
 komisijom, u kojem se navodi kako će biti upotrijebljena sredstva tokom tekućeg
 Ž perioda finansiranja.

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS (ECHR, ECtHR)

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME (CEDH)

Evropski sud za ljudska prava ustanovljen je Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a djeluje u okviru najstarije evropske organizacije – Vijeća Evrope. Sjedište Evropskog suda za ljudska prava je u Strazburu. Svaka osoba kojoj je država povrijedila prava, prema Konvenciji, može predmet podnijeti ovom sudu. Presude koje utvrđuju povredu obavezujuće su za države na koje se odnose. Odbor ministara Vijeća Evrope nadgleda izvršenje presuda. Bosna i Hercegovina ratificirala je Konvenciju 2002. godine i tim činom je prihvatile nadležnost Evropskog suda za ljudska prava. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njeni protokoli u Bosni i Hercegovini primjenjuju se na osnovu odredbi člana II/2. Ustava, kojim je propisano da će se „direktno primjenjivati u Bosni i Hercegovini“ i da će imati „prioritet nad svim ostalim zakonima“. Međutim, prema Konvenciji tek kad se iscrpe sve sudske instance u domaćem pravnom sistemu stiču se uslovi za obraćanje Evropskom sudu za ljudska prava.

EVROPSKI URED ZA SUZBIJANJE PREVARA

EUROPEAN ANTI-FRAUD OFFICE (OLAF)

OFFICE EUROPÉEN DE LUTTE ANTIFRAUDE (OLAF)

Evropski ured za suzbijanje prevara osnovan je 1999. godine i provodi istrage u vezi s upravljanjem i finansiranjem svih institucija i tijela EU. Nadležnosti OLAF-a su: suzbijanje prevara, korupcije i drugih nepravilnosti povezanih s finansijskim interesima EU, te pokretanje istraga koje se odnose na profesionalne propuste službenika i zaposlenih u institucijama i tijelima EU. Na čelu OLAF-a je direktor kojeg imenuje Evropska komisija nakon savjetovanja s Evropskim parlamentom i Vijećem EU na mandat od sedam godina bez mogućnosti obnove. OLAF je u radu nezavisan. Istrage pokreće na zahtjev institucija, država članica te na vlastitu inicijativu. Provođenje istraga kontrolira Nadzorni odbor OLAF-a.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **EVROPSKI USTAV**B **EUROPEAN CONSTITUTION**C **CONSTITUTION EUROPÉENNE**

Č Evropski ustav potpisali su u Rimu 2004. godine, nakon dvije godine pregovora, D čelnici 25 država članica EU, s namjerom da njegovo usvajanje omogući DŽ jednostavnije i efikasnije djelovanje evropskih institucija. Tekst Ustava bio je plod kompromisa između država koje žele veći stepen integriranosti i onih koje žele D zadržati ovlaštenja država članica EU. Ugovor kojim se uspostavlja Evropski ustav E trebalo je da bude osnovni pravni akt EU koji bi zamijenio Osnivačke ugovore i F njihove revizije (osim Ugovora o Evropskoj zajednici za atomsku energiju) te donio G određene promjene u načinu funkcioniranja EU. Nacrt ustavnog ugovora pripremila H je Konvencija (Konvent) o budućnosti Europe, a njegov konačni tekst usaglašen je I na međuvladinoj konferenciji u oktobru 2003. godine. Ugovor o uspostavljanju J Evropskog ustava nije ratificiran u svim državama članicama EU, te nije stupio na snagu. Ugovor iz Lisabona, koji ga je slijedio, u velikoj mjeri je zadržao rješenja iz evropskog ustava, ali su izostali simboli, odredbe o himni i zastavi, pridjev *ustavni*, a K izmijenjeni su i nazivi pojedinih institucija i propisa EU.

L **EVROPSKO PARTNERSTVO**M **EUROPEAN PARTNERSHIP**N **PARTENARIAT EUROPÉEN**

P Na sastanku Evropskog vijeća u Solunu u junu 2003., Evropska unija je državama R u procesu stabilizacije i pridruživanja ponudila Evropsko partnerstvo kao jedan od instrumenata pristupanja u EU. Ovaj instrument sadržavao je ključne, kratkoročne S (jednu do dvije godine) i srednjoročne (tri do četiri godine) prioritete djelovanja Š države u procesu pristupanja u EU. Evropsko partnerstvo naslanjalo se na redovne godišnje izvještaje o napretku države i služilo je kao svojevrsna kontrolna lista T ostvarenog napretka. Evropska partnerstva sa državama procesa stabilizacije i U pridruživanja uspostavljena su Uredbom Vijeća EU (EC) No 533/2004. Prvo Evropsko V partnerstvo s Bosnom i Hercegovinom Vijeće EU usvojilo je 2004., drugo 2005., a Z treće i posljednje 2007. godine.

EVROPSKO VIJEĆE

EUROPEAN COUNCIL

CONSEIL EUROPÉEN

Evropsko vijeće je institucija EU, najviše političko tijelo, koje određuje opće političko usmjerenje i prioritete EU. Evropsko vijeće čine: šefovi država ili šefovi vlada država članica EU, predsjednik Evropskog vijeća i predsjednik Evropske komisije. Visoki predstavnik EU za vanjske poslove i sigurnosnu politiku također prisustvuje sastancima Evropskog vijeća kada se diskutuje o vanjskopolitičkim pitanjima. Prvi sastanak Evropskog vijeća održan je 1975. godine, a Jedinstveni evropski akt iz 1986. godine dao mu je pravnu osnovu, formalizujući sastanke šefova država ili vlada. Lisabonskim ugovorom postalo je institucija EU na čijem čelu je predsjednik. Predsjednika Evropskog vijeća bira Evropsko vijeće kvalificiranim većinom na mandat od dvije i po godine, koji se može jednom produžiti. Evropsko vijeće je „politički motor EU“, razmatra sva najvažnija unutrašnja i međunarodna politička pitanja, utvrđuje generalnu politiku EU, daje smjernice izvršnim institucijama EU i utvrđuje rokove za izvršavanje usaglašenih prioriteta. Obično se sastaje četiri puta godišnje, s tim što predsjednik može sazvati dodatne sastanke radi rasprave o hitnim pitanjima. Odluke se donose konsenzusom ili, gdje je tako utvrđeno ugovorima, jednoglasno, kvalificiranim ili običnom većinom. Zaključci Evropskog vijeća objavljaju se nakon svakog zasjedanja. Pravo glasa imaju samo šefovi država ili vlada država članica.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

FOND SOLIDARNOSTI EVROPSKE UNIJE

H

EUROPEAN UNION SOLIDARITY FUND (EUSF)

I

FONDS DE SOLIDARITÉ DE L'UNION EUROPÉENNE (FSUE)

J

K

Fond solidarnosti EU je instrument pomoći koji omogućava brzu, efikasnu i fleksibilnu reakciju na vanredne situacije nakon velikih prirodnih katastrofa. Uspostavljen je 2002. godine, a njegov maksimalni godišnji budžet iznosi 500 miliona eura uvećan za nepotrošena sredstva iz prethodne godine. Fond je otvoren za države članice i države s kojima je EU otvorila pregovore o pristupanju.

L

M

N

NJ

O

FOND ZA ZAPADNI BALKAN

P

WESTERN BALKANS FUND

R

S

FONDS POUR LES BALKANS OCCIDENTAUX

Š

T

U

V

Z

Fond za Zapadni Balkan osnovan je 2015. godine s ciljem promoviranja zajedničkih regionalnih projekata građana i organizacija civilnog društva u regiji te podsticanja procesa eurointegracija Bosne i Hercegovine, Albanije, Crne Gore, Kosova⁵, Sjeverne Makedonije i Srbije. Sporazum o osnivanju Fonda potpisali su ministri vanjskih poslova država Zapadnog Balkana u Pragu krajem 2015. godine, a Fond je operativan od oktobra 2017. godine, nakon ratifikacije Sporazuma. Finansira se

Ž

⁵* Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

jednakim godišnjim doprinosima potpisnica Sporazuma u iznosu od 30.000 eura. Dajući podršku osnivanju ovakvog fonda, zemlje Višegradske grupe (Mađarska, Poljska, Češka, Slovačka) željele su prenijeti svoja iskustva saradnje ostvarena kroz Međunarodni višegradski fond. Ideja o nastanku Fonda za Zapadni Balkan javila se 2011. godine, za vrijeme jednogodišnjeg predsjedavanja Češke Višegradskom grupom (V4), a u namjeri da se državama regije pomogne na putu ka članstvu u EU. Ključne oblasti za aktivnosti Fonda su: kulturna saradnja, obrazovanje i razmjena naučnika, mladi, održivi razvoj, promocija prekogranične saradnje te rodna ravnopravnost. Sjedište Fonda je u Tirani, u Albaniji.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E

F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z

Ž

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

G

GENERALNI DIREKTORAT

H

I DIRECTORATE GENERAL (DG)

J

DIRECTION GÉNÉRALE (DG)

K

L Generalni direktorati (DG) su organizacione jedinice Evropske komisije odgovorne za različita područja politika. One razvijaju, provode i upravljaju politikama, propisima i programima EU, pomažu nadležnim komesarima, a bave se i određenim administrativnim pitanjima. Dio Evropske komisije zadužen za politiku proširenja M EU je Generalni direktorat za susjedsku politiku i pregovore o proširenju (DG N NEAR). Generalni sekretarijat Vijeća Evropske unije, koji podržava rad Evropskog vijeća i Vijeća EU, podijeljen je u generalne direktorate. Generalni direktorati su i NJ organizacione jedinice Sekretarijata Evropskog parlamenta.

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

GENERALNI DIREKTORAT ZA EVROPSKU CIVILNU ZAŠTITU I EVROPSKE OPERACIJE HUMANITARNE POMOĆI

DIRECTORATE-GENERAL FOR EUROPEAN CIVIL PROTECTION AND HUMANITARIAN AID OPERATIONS (ECHO)

DIRECTION GÉNÉRALE DE LA PROTECTION CIVILE ET DES OPÉRATIONS D'AIDE HUMANITAIRE EUROPÉENNES

Evropska unija ima dugu tradiciju u pružanju humanitarne pomoći, a njene države članice su uvjek bile aktivne u osiguranju pomoći žrtvama nesreća. Godine 1992. osnovan je Ured Evropske zajednice za humanitarnu pomoć (ECHO) s ciljem pružanja humanitarne pomoći, njenog nadzora i koordinacije, koji je 2010. prerastao u Generalni direktorat za evropsku civilnu zaštitu i evropske operacije humanitarne pomoći.

ECHO je odgovoran za pružanje pomoći žrtvama kriza i prirodnih nepogoda ili nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem te upravljanje Mechanizmom EU za civilnu zaštitu i hitnu potporu unutar EU. Godišnji budžet za humanitarnu pomoć iznosi preko milijardu eura.

GLASANJE KVALIFICIRANOM VEĆINOM

QUALIFIED MAJORITY VOTING (QMV)

VOTE À LA MAJORITÉ QUALIFIÉE (VMQ)

Glasanje kvalificiranom većinom je najzastupljenija metoda glasanja prilikom donošenja odluka u Vijeću EU. Primjenjuje se kada Vijeće EU odlučuje u okviru redovnog zakonodavnog postupka. Kada Vijeće EU glasa o prijedlogu Komisije ili visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, kvalificirana većina postignuta je ako su ispunjena dva uslova: prvi, da 55 % država članica glasa „za“; i drugi, da prijedlog podržavaju države članice koje predstavljaju najmanje 65 % ukupnog stanovništva EU. Oko 80 % cijelokupnog zakonodavstva EU donosi se u skladu s tim postupkom. Ipak, oblasti, poput oporezivanja i odbrane, i dalje zahtijevaju jednoglasno donošenje odluka. Kad Vijeće ne odlučuje na prijedlog Evropske komisije ili visokog predstavnika EU za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, potrebna većina država članica je 72 % koje čine 65% stanovništva EU, odnosno tzv. unaprijeđena kvalificirana većina. Najmanje četiri države članice, koje predstavljaju najmanje 35% ukupnog stanovništva EU, moraju glasati protiv prijedloga da bi se spriječilo njegovo donošenje, što je tzv. blokirajuća manjina.

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A GRAĐANSTVO EU**B EU CITIZENSHIP****C CITOYENNETÉ DE L'UE**

Ć Građanstvo Evropske unije kao pravni institut uvedeno je Ugovorom iz Maastrichta 1992. godine, a definirano je članom 9. Ugovora o Evropskoj uniji, članom 20. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije i Glavom V. Povelje EU o osnovnim pravima. Svaka osoba koja ima državljanstvo neke države članice građanin je EU, s tim da se građanstvo EU dodaje nacionalnom državljanstvu i ne zamjenjuje ga. Državljanstvo se definira u skladu s nacionalnim zakonima kojima se propisuju pretpostavke za sticanje državljanstva države članice. Građani EU uživaju određena dodatna prava, ali i obaveze, u skladu s ugovorima i Poveljom o osnovnim pravima. Državljeni svih država članica EU, uz uslove propisane ugovorima, imaju pravo na slobodu kretanja i boravak u drugim državama članicama, bez diskriminiranja po osnovu državljanstva, a krug njihovih prava proširuje se i na oblast političkih prava. Svi građani EU uživaju pravo glasa i kandidiranja na lokalnim i na izborima za Evropski parlament u državi članici svog boravišta pod istim uslovima kao i državljeni te zemlje; pravo na zaštitu diplomatskih i konzularnih tijela bilo koje države članice pod istim uslovima kao i njeni državljeni u trećoj zemlji, u kojoj država članica čiji je državljanin nema diplomatsko ili konzularno predstavništvo; pravo na obraćanje Evropskom parlamentu; pravo na upućivanje pritužbi na rad institucija ili tijela Evropskom ombudsmenu; obraćanje bilo kojoj instituciji Evropske unije ili savjetodavnom tijelu Evropske unije na jednom od 24 službena jezika i dobivanje odgovora na tom jeziku; pravo pristupa dokumentima Evropskog parlamenta, Vijeća EU i Evropske komisije pod određenim uslovima. S ciljem jačanja svijesti o građanstvu EU u javnosti i nacionalnim tijelima, Evropska komisija objavljuje izvještaje o građanstvu EU. U kontekstu građanstva EU posebno mjesto pripada Evropskoj građanskoj inicijativi kojom se omogućava da od Evropske komisije građani EU zatraže izradu prijedloga propisa. Inicijativu mora potpisati najmanje milion građana iz najmanje četvrtine država članica EU.

P

R

S GRUPA EVROPSKE INVESTICIONE BANKE**Š EUROPEAN INVESTMENT BANK GROUP (EIB GROUP)****T GROUPE DE LA BANQUE EUROPÉENNE D'INVESTISSEMENT (GROUPE BEI)**

V Grupa Evropske investicione banke sastoji se od Evropske investicione banke (EIB) i Evropskog investicionog fonda (EIF) specijaliziranog za finansiranje malih i srednjih preduzeća. EIB je dioničar većine EIF-a, a slijede ga Evropska unija (koju zastupa Evropska komisija) te banke i finansijske institucije država članica EU i Turske.

H

HORIZONT 2020 – OKVIRNI PROGRAM ZA ISTRAŽIVANJA I INOVACIJE

**HORIZON 2020 – FRAMEWORK PROGRAMME FOR RESEARCH AND
INNOVATION**

**HORIZON 2020 – PROGRAMME-CADRE POUR LA RECHERCHE ET
L'INNOVATION „HORIZON 2020“**

HORIZONT 2020 je najveći program za istraživanje i inovacije koji je ikada pokrenut u EU. HORIZONT 2020 koji podržava pametni, održivi i uključivi ekonomski rast, za period 2014 – 2020 raspolaze sa skoro 80 milijardi eura. Cilj mu je da osigura da Evropa stvara nauku i tehnologiju na svjetskom nivou, uklanja prepreke za inovacije i olakšava saradnju javnog i privatnog sektora u donošenju rješenja za velike izazove s kojima se društvo suočava. Struktura programa temelji se na tri prioriteta: izvrsna nauka, industrijsko vodstvo i društveni izazovi. Osmišljen je kako bi se povećala dodana vrijednost i uticaj EU, s naglaskom na ciljeve i aktivnosti koje države EU, djelujući samostalno, ne mogu efikasno ostvariti.

Aplicirati mogu istraživački centri, lokalni i regionalni organi vlasti, državna administracija, mala i srednja preduzeća (MSP), univerziteti i nezavisni istraživači. Aplikanti iz država članica EU i pridruženih država koje su s EU zaključile sporazum o pristupanju ovom programu automatski su kvalificirani za finansiranje. Također, automatski su kvalificirani sudionici iz određenih država u razvoju, dok sudionici iz industrijskih država i rastućih ekonomija moraju osigurati vlastita sredstva finansiranja. BiH je s EU potpisala Sporazum o pristupanju programu Horizont 2020 i pridružena je država od 2014. godine.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

I

INDIKATIVNI STRATEŠKI DOKUMENT

INDICATIVE STRATEGY PAPER (ISP)

DOCUMENT DE STRATÉGIE INDICATIF

Indikativni strateški dokument (ISP) sveobuhvatni je strateški planski dokument u kojem se utvrđuju prioriteti i ciljevi finansijske pomoći EU za državu korisnicu Instrumenta prepristupne pomoći EU (IPA) u razdoblju 2014 – 2020. To je strateški dokument koji je referentan za pokretanje procesa programiranja. Indikativni strateški dokument zamijenio je Višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD) koji je korišten u okviru Instrumenta prepristupne pomoći u razdoblju 2007 – 2013. Indikativnim strateškim dokumentom opisano je kako svaka država korisnica IPA-e koristi finansijsku pomoć EU. U njemu su definirane oblasti (sektori) i prioriteti za finansijsku pomoć Evropske unije državi korisnici IPA-e za razdoblje na koje se dokument odnosi. Za svaku od zemalja indikativnim strateškim dokumentom definirani su očekivani rezultati pružene pomoći i aktivnosti za postizanje tih rezultata.

R

S

Š

INDIREKTNO UPRAVLJANJE

INDIRECT MANAGEMENT

U

GESTION INDIRECTE

Z

Indirektno upravljanje podrazumijeva da Evropska komisija povjerava zadatke izvršenja budžeta trećim državama ili tijelima, međunarodnim organizacijama i

Ž

njihovim agencijama, EIB-u i EIF-u ili drugim tijelima. Prema okvirnim sporazumima za korištenje Instrumenta pretpri stupne pomoći Evropske unije u periodu 2014 – 2020, indirektno upravljanje pomoći je ono gdje Komisija zadatke provedbe budžeta određenih programa ili akcija povjerava državi korisnici IPA II, a zadržava cjelokupnu konačnu odgovornost za provedbu općeg budžeta. Države korisnice Instrumenta pretpri stupne pomoći Evropske unije (IPA II) za period 2014 – 2020, za potrebe indirektnog upravljanja pomoći, uspostavljaju sljedeće strukture: Državni IPA koordinator (DIPAK), Državni dužnosnik za ovjeravanje (DDO) i Operativne strukture. Evropska komisija zadatke izvršenja budžeta povjerava zaključivanjem Sporazuma o finansiranju. Do uvođenja indirektnog upravljanja, upravljanje pomoći u državi korisnici IPA-e provodi se direktno iz Evropske komisije i/ili delegacije Evropske unije u zemlji ili za to posebno osnovane agencije. U vezi s Instrumentom pretpri stupne pomoći Evropske unije za razdoblje 2007 – 2013, provedba pomoći koja je podrazumijevala da Evropska komisija prenosi upravljanje nad određenim aktivnostima državi korisnici, zadržavajući pritom ukupnu i konačnu odgovornost za izvršenje općeg budžeta, predstavljala je decentralizirani sistem upravljanja ili implementacije (DIS).

INFORMACIJSKO DRUŠTVO

INFORMATION SOCIETY (IS)

SOCIÉTÉ DE L'INFORMATION (SI)

Informacijsko društvo jestе društvo u kojem su informacije i znanje, ako se praktično iskoriste, odlučujući faktori ekonomskog i ostalog društvenog života. Početkom 1990-ih, u vrijeme procvata novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija, počela je i masovna elektronska razmjena informacija, približavanje digitalnim tehnologijama, rast korištenja interneta i otvaranje telekomunikacijskih tržišta. Informacijsko društvo donijelo je značajne promjene u mnogim oblastima svakodnevnog života, posebno u pristupu osposobljavanju i znanju (učenje na daljinu, usluge povezane s elektronskim učenjem), organizaciji rada i mobilizaciji vještina (rad na daljinu, virtuelne firme), svakodnevnom životu (usluge elektronskog zdravstva) i slobodnom vremenu građana. Također, informacijsko društvo pružilo je i nove mogućnosti u smislu učešća građana tako što im je olakšano izražavanje mišljenja i stavova. Međutim, ovi pozitivni pomaci praćeni su i određenim rizikom, poput pojave novih oblika kriminalnog ponašanja, kršenja autorskih prava te zloupotrebe ličnih podataka i intelektualnog vlasništva. U svjetlu potencijalnih pozitivnih pomaka i rizika, Evropska unija stavila je informacijsko društvo u centar svoje strategije za 21. stoljeće. Među ostalim, ona je pokrenula niz akcija podrške i promoviranja (Akcioni

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

A plan eEurope, i2010) te usvojila mjere kojima je cilj kontrola i ograničavanje rizika povezanih s razvojem informacijskog društva, poput plana djelovanja za promociju sigurnog korištenja interneta i suzbijanja nezakonitih i štetnih poruka.

C

Č

INSTITUCIJE EVROPSKE UNIJE

D EUROPEAN INSTITUTIONS

DŽ

Đ INSTITUTIONS EUROPÉENNES

E Institucionalni okvir Evropske unije čini sedam institucija koje su opisane u članu 13. Ugovora o Evropskoj uniji, a to su: Evropski parlament, Evropsko vijeće, Vijeće EU, Evropska komisija, Sud Evropske unije, Evropska centralna banka, Revizorski sud. Cilj navedenih institucija EU jeste promocija i odbrana evropskih vrijednosti, ciljeva i interesa, te interesa građana i država članica. Ovaj okvir također doprinosi osiguravanju koherentnosti, efikasnosti i kontinuiteta politika i akcija EU. Institucije djeluju u granicama svojih ovlaštenja koja su im povjerena u ugovorima u skladu s procedurama, uslovima i svrhamama koje su tamo navedene. Proces proširenja EU i povećanja broja država članica uticali su na institucije i proces odlučivanja, pa je tako Ugovorom iz Lisabona djelimično promijenjen sastav i rad institucija EU. Ugovorom iz Lisabona, Evropsko vijeće i Evropska centralna banka postale su institucije EU. S namjerom da se osnaži identitet Unije, Lisabonskim ugovorom uvedene su i dvije nove funkcije: predsjednik Evropskog vijeća i visoki predstavnik Evropske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Evropski ekonomski i socijalni odbor i Odbor regija su savjetodavna tijela koja pomažu Evropskom parlamentu, Vijeću EU i Komisiji.

NJ

O

INSTITUCIONALNA RAVNOTEŽA

R INSTITUTIONAL BALANCE

S ÉQUILIBRE INSTITUTIONNEL

Š

T Institucionalna ravnoteža je princip na osnovu kojeg su uređeni odnosi među institucijama EU, a podrazumijeva da institucije EU djeluju isključivo u okviru ovlaštenja koja su im dodijeljena ugovorima i zabranjuje svako zadiranje jedne institucije u ovlaštenja druge. Princip proizilazi iz presude Meroni iz 1958. godine, U a odgovornost Suda Evropske unije je da osigura da se taj princip poštuje. Ovo se V načelno odnosi na tri institucije koje čine tzv. institucionalni trougao: Evropski Z parlament, Vijeće EU i Evropsku komisiju. Odnosi među ovim institucijama su

razvijani tokom godina i kroz mnogobrojne ugovore. Evropska komisija isključivo je ovlaštena da predlaže propise Vijeću EU i Evropskom parlamentu, čije nadležnosti su posebno proširene na većinu politika EU, uključujući i veće ovlasti pri usvajanju budžeta EU.

INSTRUMENT PRETPRISTUPNE POMOĆI

INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE (IPA)

INSTRUMENT D'AIDE DE PRÉADHÉSION (IAP)

Instrument pretpristupne pomoći (IPA) je glavni finansijski instrument za pružanje pomoći EU državama korisnicima u njihovom postepenom usklađivanju sa standardima i politikama Evropske unije, uključujući pravnu tečevinu, a s ciljem članstva u Evropskoj uniji. IPA I uspostavljena je za period 2007 – 2013 kao program Evropske unije namijenjen državama Zapadnog Balkana i Turske. Sastojala se od pet komponenata: pomoć u tranziciji i razvoju institucija; preogranična saradnja; regionalni razvoj; razvoj ljudskih potencijala i ruralni razvoj. Prve dvije komponente bile su dostupne svim zemljama korisnicama finansijske pomoći (kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje), dok su preostale tri komponente bile dostupne isključivo državama kandidatkinjama koje su bile akreditirane za decentralizirano upravljanje fondovima.

S ciljem stvaranja jedinstvenog okvira za države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje u provođenju reformi na njihovom putu ka članstvu u EU pokrenut je Instrument pretpristupne pomoći IPA II za period 2014 – 2020. Finansijska podrška u sklopu IPA II dostupna je u svim oblastima politika u skladu s pravilima u pogledu upravljačkih struktura i postupaka, bez obzira na to da li država ima status kandidatkinje ili potencijalne kandidatkinje. IPA II primjenjuje tzv. sektorski pristup, koji podrazumijeva da država korisnica ovog instrumenta pomoći mora imati državne sektorske strategije kako bi mogla koristiti sredstva. Finansijska pomoć u okviru IPA II odnosi se na pet oblasti politika: reforme u pripremi za članstvo u EU i s tim povezana izgradnja institucija i kapaciteta; društveno-ekonomski i regionalni razvoj; zapošljavanje, socijalne politike, obrazovanje; promociju rodne jednakosti i razvoj ljudskih potencijala; poljoprivredu i ruralni razvoj; regionalnu i teritorijalnu saradnju.

Pomoć Unije u okviru IPA II provodi se direktno, indirektno ili zajedničkim upravljanjem kroz godišnje ili višegodišnje programe djelovanja te u skladu s posebnim pravilima kojima se utvrđuju jedinstveni uslovi za provedbu, posebno u pogledu upravljačkih struktura i postupaka. Komisija i korisnici IPA sklapaju okvirne sporazume o provedbi pomoći.

Aktuelni korisnici sredstava iz instrumenta IPA-e su: Albanija, Bosna i Hercegovina,

- A Sjeverna Makedonija, Kosovo⁶, Crna Gora, Srbija i Turska.
 B Stupanjem u članstvo EU, državi su na raspolaganju strukturni i investicijski fondovi EU.

C

Č

INSTRUMENT ZA POVEZIVANJE EVROPE**D CONNECTING EUROPE FACILITY (CEF)****DŽ MÉCANISME POUR L'INTERCONNEXION EN EUROPE (MIE)**

E Instrument za povezivanje Evrope za period od 2014. do 2020. godine namijenjen je ulaganju u infrastrukturne prioritete Evropske unije u oblasti saobraćaja, energetike i digitalne tehnologije. Osmišljen je u svrhu jačanja i modernizacije mrežne infrastrukture na području Evropske unije. Također, utvrđuje uslove, načine i postupke pružanja evropske finansijske podrške za transevropske mreže kako bi podršku dobili projekti od zajedničkog interesa. Drugi cilj ovog instrumenta je da omogući Uniji da do 2020. godine postigne smanjenje emisije stakleničkih plinova za 20% te povećanje energetske efikasnosti za 20% i podizanje udjela obnovljivih izvora energije također za 20%. Sredstva ovog instrumenta namijenjena su finansiranju projekata međunarodnih organizacija, istraživačkih centara, javnih i privatnih preduzeća, lokalnih i regionalnih vlasti, ministarstava i udruženja zaduženih za razvoj.

M

N

**NJ INSTRUMENT ZA TEHNIČKU POMOĆ I RAZMJENU
INFORMACIJA (TAIEX)****P TECHNICAL ASSISTANCE AND INFORMATION EXCHANGE (TAIEX)****R ASSISTANCE TECHNIQUE ET ÉCHANGE D'INFORMATIONS (TAIEX)**

S Instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX) je instrument Evropske komisije za tehničku podršku, razmjenu informacija i najboljih praksi, odnosno za pružanje kratkoročne tehničke pomoći u preuzimanju propisa EU i njihovog provođenja i primjene u domaćem pravnom sistemu. Uloga TAIEX-a je posredovanje između stručnjaka i korisnika. Stručnjaci koji učestvuju u TAIEX instrumentu mogu biti isključivo iz zemalja članica Evropske unije. Oni su najčešće predstavnici administracije države članice EU i/ili institucija EU, ali mogu biti

⁶ * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

angažirani i stručnjaci s pojedinih univerziteta. TAIEX ima posebnu bazu podataka s kontakt podacima stručnjaka koja je dostupna samo predstavnicima država članica. TAIEX mogu koristiti: državni službenici zaposleni u javnoj upravi; pravosudni organi i agencije za provođenje zakona; članovi parlamenta i državni službenici zaposleni u parlamentima, odnosno zakonodavnim organima; predstavnici profesionalnih i privrednih udruženja koja zastupaju društvene partnere te predstavnici sindikalnih organizacija i udruženja poslodavaca. TAIEX ne obezbeđuje direktnu podršku civilnom društvu, privatnim licima ili pojedinačnim preduzećima. Pomoć u okviru TAIEX-a pruža se na tri načina: organizacijom radionica za veće grupe predstavnika država korisnika po poglavlјima *acquisa*; boravkom stručnjaka (ekspertske misije) – jedan ili dva eksperta iz neke od država članica EU se šalju u određenu instituciju u državi korisnici kako bi pružili detaljne savjete u pogledu preuzimanja određenog dijela pravnih akata EU u domaće zakonodavstvo; studijske posjete koje omogućavaju da delegacija od maksimalno tri predstavnika, koja se bave određenim pitanjem, posjeti neku od država članica EU u trajanju od maksimalno pet dana i da se direktno upoznaju s praksom primjene nekog konkretnog dijela propisa EU. Korisnice TAIEX-a su: Turska, Sjeverna Makedonija, Srbija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo⁷, turska zajednica na sjevernom Kipru, 16 država obuhvaćenih Evropskom politikom susjedstva (Alžir, Armenija, Azerbejdžan, Bjelorusija, Egipat, Gruzija, Izrael, Jordan, Libanon, Libija, Moldavija, Maroko, Palestina, Sirija, Tunis i Ukrajina), sve države obuhvaćene Partnerskim instrumentom te države članice EU u okviru administrativne saradnje s Generalnim direktoratom za regionalnu i urbanu politiku, Generalnim direktoratom za okoliš i Generalnim direktoratom za podršku strukturalnim reformama. TAIEX je u funkciji od 1996. godine, a njime upravlja Generalni direktorat za susjedsku politiku i pregovore o proširenju.

INVESTICIJSKI OKVIR ZA ZAPADNI BALKAN

WESTERN BALKANS INVESTMENT FRAMEWORK (WBIF)

CADRE D'INVESTISSEMENT EN FAVEUR DES BALKANS OCCIDENTAUX

Investicijski okvir za Zapadni Balkan (eng. Western Balkans Investment Framework – WBIF) je zajednička inicijativa Evropske komisije i partnerskih međunarodnih finansijskih institucija (Evropske investicijske banke – EIB, Evropske banke za obnovu i razvoj – EBRD, Razvojne banke Vijeća Evrope – CEB, Njemačke razvojne banke – KfW, Francuske razvojne agencije – AFD i Svjetske banke), čiji je cilj da se za prioritetne projekte u regionu objedine i koordiniraju različiti izvori finansiranja (prvenstveno krediti) s grant sredstvima. WBIF sačinjavaju Zajednički fond za grant

⁷ * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

A sredstva i Zajednički fond za kreditiranje. Oblasti koje podržava WBIF su: transport (željeznički saobraćaj, unutrašnji plovni putevi, cestovni saobraćaj, luke, aerodromi, objekti na granicama), energija (obnovljivi izvori energije, sistemi povezivanja, prenos, hidroenergija, plinovodi), energetska efikasnost i ušteda energije, okoliš (vodosnabdijevanje, tretman otpadnih voda, kanalizacije, upravljanje čvrstim otpadom i opasnim otpadom, kontrola emisija) digitalna povezanost, socijalni sektor (škole, bolnice i zdravstveni centri, socijalni stambeni smještaj, ostale javne ustanove), podrška malim i srednjim preduzećima i finansijskom sektoru, ostali sektori koji podržavaju socio-ekonomski razvoj, ukoliko ih odobri Upravni odbor Investicijskog okvira za Zapadni Balkan. Aplicirati mogu javni i privatni subjekti ili subjekti s mješovitim javnim i privatnim kapitalom, zaduženi za pružanje javnih usluga, njihovo upravljanje, ugovaranje i izgradnju. Finansijska sredstva Zajedničkog fonda za grant sredstva su namijenjena projektima koji su podržani kreditima partnerskih međunarodnih finansijskih institucija (koje neformalno sarađuju unutar Zajedničkog fonda za kreditiranje), kao i ostalih finansijskih posrednika, a u prioritetnim oblastima infrastrukture i ostalim oblastima koje podržavaju socio-ekonomski razvoj. Samo u izuzetnim slučajevima će se odobriti grant sredstva za projekte tehničke pomoći koji nisu u direktnoj vezi s kreditima partnerskih međunarodnih finansijskih institucija. Projekti kojima se aplicira za grant sredstva trebaju biti u skladu s prioritetima u procesima pristupanja država Zapadnog Balkana Evropskoj uniji i relevantnim sektorskim strateškim dokumentima i planovima investicija. Također, trebaju biti uvršteni u Jedinstvenu listu prioritetnih infrastrukturnih projekata (eng. Single Project Pipeline – SPP). Prioritet je dat projektima u sklopu Agende za povezivanje, za koje je Evropska unija izdvojila do milijardu eura grant sredstava u razdoblju od 2014. do 2020. godine. Detalji za svaki poziv su definirani u pozivu koji objavljuje Državni IPA koordinator na osnovu poziva Evropske komisije (dva poziva godišnje za tehničku pomoć i jedan poziv godišnje za sufinsaniranje investicijskih projekata). Upravni odbor Investicijskog okvira za Zapadni Balkan, koji čine predstavnici Evropske komisije, međunarodnih finansijskih institucija i država članica koje su usmjerile grant sredstva u WBIF, odlučuje o projektima koji će dobiti grant podršku. Grant aplikacije svih država korisnica Investicijskog okvira za Zapadni Balkan mogu biti predložene od Državnog IPA koordinatora (DIPAK-a) ili od partnerskih međunarodnih finansijskih institucija, uz saglasnost DIPAK-a.

Š

T

U

V

Z

Ž

ISTOČNO PARTNERSTVO

EASTERN PARTNERSHIP (EaP)

PARTENARIAT ORIENTAL

Istočno partnerstvo je zajednička inicijativa koja uključuje EU, njezine države članice i šest istočnoevropskih partnera: Armenija, Azerbejdžan, Bjelorusija, Gruzija, Moldavija i Ukrajina. Istočno partnerstvo predstavlja posebnu dimenziju Evropske politike susjedstva, a odluka o ovoj inicijativi donijeta je na sastanku na vrhu u Pragu 2009. godine. Istočno partnerstvo ima za cilj izgradnju zajedničkog područja demokratije, prosperiteta, stabilnosti i unaprijeđene saradnje. Aktivnosti su usmjerene na četiri prioritetna područja saradnje, dogovorena na samitu u Rigi 2015. godine, a to su: jačanje institucija i dobro upravljanje, ekonomski razvoj i tržišne prilike, bolja međusobna povezanost, mobilnost i jače društvo.

Istočno partnerstvo, između ostalog, uključuje održavanje sastanaka šefova država, odnosno šefova vlada država članica EU i šest država Istočnog partnerstva (samiti Istočnog partnerstva) svake druge godine, Forum civilnog društva Istočnog partnerstva, Konferenciju lokalnih i regionalnih vlasti Istočnog partnerstva, Parlamentarnu skupštinu EURONEST-a te događaje na visokom nivou posvećene mladima, ekonomiji i medijima. Ključni finansijski instrument EU za saradnju s Istočnim partnerstvom u razdoblju 2014. – 2020. je Evropski instrument za susjedstvo (ENI). Istočno partnerstvo ne nudi perspektivu članstva za države koje su obuhvaćene ovom inicijativom EU.

ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

RESEARCH AND DEVELOPMENT (R&D)

RECHERCHE ET DÉVÉLOPPEMENT (R&D)

Istraživanje, razvoj i inovacije imaju važno mjesto u Strategiji EU 2020 za postizanje pametnog, održivog i inkluzivnog rasta. Jedan od ciljeva strategije jeste da se 3 % BDP-a EU uloži u istraživanje i razvoj do 2020. godine. EU želi stvoriti i jedinstveno evropsko istraživačko područje u okviru kojeg će istraživači moći raditi bilo gdje u Evropi. EU je 2014. godine pokrenula program Horizont 2020, nov sedmogodišnji program za istraživanje i inovacije s budžetom od gotovo 80 milijardi eura. Uz novac iz privatnog sektora i nacionalne budžete za istraživanje, to treba doprinijeti jačanju evropske naučne i tehnološke osnove i donijeti koristi društvu te osigurati bolje iskoriščavanje ekonomskog i industrijskog potencijala politika za inovacije,

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

- A istraživanje i tehnološki razvoj. Evropska unija ulaze u istraživanje i razvoj kako bi pomogla preduzećima da budu konkurentnija, stvorila bolje uslove za život i rad građana te unaprijedila obrazovni sistem.

C

Č

IZLAZNA KLAUZULA

D WITHDRAWAL CLAUSE

DŽ

Đ CLAUSE DE RETRAIT

E Članom 50. Ugovora o Evropskoj uniji uveden je mehanizam koji državi članici F omogućuje povlačenje iz članstva u EU. Svaka država članica može donijeti odluku G da se povuče iz EU u skladu sa svojim ustavnim odredbama. Država članica je dužna H obavijestiti o toj namjeri Evropsko vijeće. Evropsko vijeće tada mora osigurati I smjernice za sklapanje sporazuma kojim se utvrđuju aranžmani za povlačenje te J države, uzimajući pri tome u obzir okvir za njezin budući odnos s EU. Ovaj sporazum K u ime EU sklapa Vijeće EU, odlučujući kvalificiranom većinom, a uz prethodnu L saglasnost Evropskog parlamenta.

M Ugovori EU prestaju se primjenjivati na tu državu od dana stupanja sporazuma o N povlačenju na snagu ili, ako do toga ne dođe, u roku od dvije godine od obavlještenja O o povlačenju. Evropsko vijeće, u dogovoru s dotičnom državom članicom, može P odlučiti da produži taj period. Tu odluku Evropsko vijeće donosi jednoglasno. Član R u Evropskom vijeću ili Vijeću EU koji predstavlja državu članicu koja se povlači S ne sudjeluje u raspravama ili donošenju odluka koje se odnose na nju. Svaka država T koja se povuče iz EU može ponovo zatražiti pristupanje EU, a njezin zahtjev podliježe U postupku pristupanja države u EU kako je to propisano članom 49. Ugovora o V Evropskoj uniji.

Z

Ž

J

JADRANSKO-JONSKA INICIJATIVA

ADRIATIC-IONIAN INITIATIVE

INITIATIVE ADRIATIQUE-IONIENNE

Jadransko-jonska inicijativa pokrenuta je na Konferenciji o sigurnosti i razvoju Jadranskog i Jonskog mora u Ankoni (Italija) 2000. godine s ciljem kreiranja koordiniranih rješenja za zajedničke probleme u jadransko-jonskoj regiji, od borbe protiv organiziranog kriminala do zaštite okoliša. Inicijativa okuplja devet država: Albanija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Grčka, Hrvatska, Italija, Slovenija, Srbija i Sjeverna Makedonija. Inicijativom predsjedaju njezine države članice na godišnjem nivou, a rotacija predsjedanja se odvija abecednim redom. Radnu strukturu Inicijative čine Jadransko-jonsko vijeće, Odbor visokih zvaničnika i Stalni sekretarijat. Pomoćna tijela Vijeća su pet okruglih stolova: pomorska saradnja, transport i energetske veze, okoliš i civilna zaštita, održivi turizam i kultura te međuuniverzitetska saradnja. U sklopu Inicijative uspostavljena je i parlamentarna saradnja te se jednom godišnje održava međuparlamentarni susret država članica Inicijative. Sjedište Stalnog sekretarijata Jadransko-jonske inicijative je u Ankoni.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **JEDINICA ZA EVROPSKU PRAVOSUDNU SARADNJU (EUROJUST)**

B C **EUROPEAN JUDICIAL COOPERATION UNIT (EUROJUST)**

Č **UNITÉ EUROPÉENE DE COOPÉRATION JUDICIAIRE (EUROJUST)**

D Jedinica za evropsku pravosudnu saradnju (EUROJUST) je jedna od tri agencije EU za policijsku i pravosudnu saradnju u krivičnim stvarima (CEPOL, EUROJUST i Europol).
 DŽ Osnovana je 2002. godine s ciljem poticanja i poboljšanja koordinacije i saradnje između nacionalnih pravosudnih tijela u krivičnom progonu teškog prekograničnog
 Đ kriminala u Evropskoj uniji. EUROJUST čini po jedan član kojeg upućuje svaka od E država članica EU u skladu sa svojim pravnim sistemom, a koji su tužitelji, sudije ili F policijski službenici s ekvivalentnim nadležnostima. Nacionalnim članovima pomažu G zamjenici, pomoćnici ili dodijeljeni nacionalni stručnjaci. Ako postoji sporazum H između dva člana, u EUROJUST-u mogu raditi sudije/pravobranioci za vezu I iz treće zemlje. U EUROJUST-u su smješteni sekretarijati Evropske pravosudne mreže, Evropske mreže za genocid, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine kao i Mreže zajedničkih istražnih timova. Sjedište EUROJUST-a je u Hagu.

J

K

L **JEDINSTVENI EVROPSKI AKT**

U **SINGLE EUROPEAN ACT (SEA)**

M **ACTE UNIQUE EUROPÉEN (AUE)**

N Jedinstveni evropski akt je ugovor kojim su prvi put značajno revidirani ugovori iz O Rima kojima su osnovane Evropska ekomska zajednica (EEZ) i Evropska zajednica P za atomsku energiju. Potpisani je 1986. a na snagu je stupio 1987. godine. Njime S su postavljene pravne osnove za završetak unutrašnjeg tržišta do 1. januara 1993, zatim su definirane nove politike Zajednice, kao što su: socijalna politika, ekomska R i socijalna kohezija, istraživanje i tehnološki razvoj, zaštita okoliša, pokrenuta saradnja u oblasti vanjskih poslova. Također, povećana je moć Evropskog parlamenta S u procesu donošenja odluka i pojednostavljen proces njihovog donošenja u Vijeću Š EU. Definiranjem novih nadležnosti Zajednice i reformiranjem institucija, Jedinstveni T evropski akt otvorio je put daljnjoj političkoj integraciji te ekonomskoj i monetarnoj U uniji sadržanim u Ugovoru o Evropskoj uniji (Ugovor iz Maastrichta).

V

Z

Ž

JEDINSTVENI NADZORNI MEHANIZAM

SINGLE SUPERVISORY MECHANISM (SSM)

MÉCANISME DE SURVEILLANCE UNIQUE (MSU)

Jedinstveni nadzorni mehanizam (SSM) odnosi se na sistem nadzora banaka u Evropi. Čine ga Evropska centralna banka (ESB) i nacionalna nadzorna tijela država članica. U SSM po automatizmu sudjeluju sve države europodručja automatski, a u njemu mogu sudjelovati i države članice koje nisu uvele euro kao svoju valutu. Ciljevi Jedinstvenog nadzornog mehanizma su: osiguranje zaštite i pouzdanosti evropskog bankovnog sistema; doprinos finansijskoj integraciji i stabilnosti te osiguranje dosljednog nadzora. SSM, uz jedinstveni sanacijski mehanizam, čini jedan od dva stupa bankovne unije EU.

JEDINSTVENI SANACIJSKI MEHANIZAM

SINGLE RESOLUTION MECHANISM

MÉCANISME DE RÉSOLUTION UNIQUE

Jedinstveni sanacijski mehanizam je uz jedinstveni nadzorni mehanizam jedan od dva stupa bankovne unije. Čine ga sanacijsko tijelo na nivou EU, tj. Jedinstveni sanacijski odbor i zajednički sanacijski fond koji se finansira sredstvima bankovnog sektora. Svrha jedinstvenog sanacijskog mehanizma (SRM) jeste osigurati urednu sanaciju posrnulih banaka uz minimalne troškove za poreske obveznike i realnu ekonomiju.

JEDNOGLASNOST

UNANIMITY

UNANIMITÉ

„Jednoglasnost“ u kontekstu EU odnosi se na zahtjev da države EU, koje se sastaju u Vijeću EU, postignu dogovor kako bi se određeni prijedlog mogao usvojiti. Iako se sistem jednoglasnog usvajanja pravnih akata revizijama osnivačkih ugovora smanjio u korist sistema kvalificirane većine, on je zadržan za određeni broj „osjetljivih“ politika, kao što su zajednička vanjska i sigurnosna politika, državljanstvo EU, indirektno oporezivanje, finansije EU, pristupanje novih država članica, određeni

A aspekti unutrašnjih poslova te socijalna sigurnost i zaštita. Osim toga, Vijeće EU
 B mora odlučivati jednoglasno o odstupanju od prijedloga Evropske komisije kad
 C nije u mogućnosti da se saglasi s predloženim izmjenama njenog prijedloga. Ovo
 Č se, međutim, ne primjenjuje na akte koje Vijeće EU mora donijeti na preporuku
 D Evropske komisije, npr. na akte u oblasti ekonomske koordinacije. Pri jednoglasnom
 E odlučivanju suzdržanost ne onemogućava donošenje odluke.

F

G

DŽ JUŽNO SUSJEDSTVO

D SOUTHERN NEIGHBOURHOOD

E VOISINAGE MÉRIDIONAL

G Južno susjedstvo u okviru Evropske politike susjedstva obuhvata 10 država: Alžir,
 H Egipat, Izrael, Jordan, Liban, Libiju, Maroko, Palestinu, Siriju i Tunis. Evropska politika
 I susjedstva provodi se kroz bilateralne programe koji se posebno izrađuju za svaku
 J državu, regionalne, susjedske i programe prekogranične saradnje. Ovim različitim
 K programima saradnje EU pokriven je širok spektar sektora, uključujući demokratski
 L razvoj, vladavinu prava i dobro upravljanje, zatim jačanje institucija, ekonomski razvoj,
 M socijalnu zaštitu i migracije. Regionalna saradnja u regiji južnog susjedstva također
 N uključuje aktivnosti koje se finansiraju kroz „Regionalni fond povjerenja EU u odgovoru
 NJ na sirijsku krizu“ i u sjevernoj Africi „Fond za hitne intervencije za stabilnost i rješavanje
 O korijena uzroka nepravilnih migracija i raseljavanja ljudi u Africi“. U finansijskom
 P razdoblju 2014. – 2020. godine najveći dio sredstava za provedbu Evropske politike
 R susjedstva proizlazi iz Evropskog instrumenta za susjedstvo (ENI), a za regiju Južnog
 S susjedstva u okviru ovog instrumenta predviđeno je između 7,5 i 9,2 milijarde eura.

T

U

V

Z

Ž

K

KLAUZULA O SOLIDARNOSTI

SOLIDARITY CLAUSE

CLAUSE DE SOLIDARITÉ

Klauzula o solidarnosti, koja se uvodi članom 222. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije, samoj Uniji, kao i njenim članicama omogućava zajedničko djelovanje ako neka članica postane žrtva ili je pod prijetnjom terorističkog napada, odnosno ako je žrtva prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem. Pogođenoj državi ostale države članice EU pomoći pružaju na osnovu zahtjeva njezinih političkih tijela, a aranžmani EU za provođenje klauzule solidarnosti utvrđuju se odlukom koju donosi Vijeće EU na zajednički prijedlog Evropske komisije i visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

KLAUZULA O SUSPENZIJI

SUSPENSION CLAUSE

CLAUSE DE SUSPENSION

Klauzula o suspenziji je sadržana u članu 7. Ugovora o Evropskoj uniji i omogućava da pojedina prava države članice (npr. pravo glasa u Vijeću EU) budu suspendirana ako ona ozbiljno i uporno krši vrijednosti na kojima se zasniva EU (poštivanje ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, vladavine prava i ljudskih prava i prava pripadnika manjina). Ipak, istovremeno obaveze te države i dalje ostaju na snazi. Vijeće EU ovu odluku donosi kvalificiranom većinom, uzimajući u obzir moguće posljedice takve

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

- A suspenzije na prava i obaveze fizičkih i pravnih osoba. Da država članica teško i trajno krši vrijednosti EU utvrđuje Evropsko vijeće, odlučujući jednoglasno, a na prijedlog jedne trećine država članica ili Evropske komisije te nakon pribavljanja saglasnosti Evropskog parlamenta.
- B U skladu s članom 7. Vijeće EU, na prijedlog jedne trećine država članica, Evropske komisije ili Evropskog parlamenta, većinom od četiri petine svojih članova i nakon što dobije pristanak Evropskog parlamenta, može ustanoviti da postoji očita opasnost da država članica teško prekrši temeljne vrijednosti EU te joj uputi odgovarajuće preporuke.
- C
- D
- DŽ
- D
- E **KLAUZULA O UZAJAMNOJ ODBRANI**
- F **MUTUAL DEFENCE CLAUSE**
- G **CLAUSE DE DÉFENSE MUTUELLE**

H Klauzula o uzajamnoj odbrani uvedena je Ugovorom iz Lisabona u zajedničku sigurnosnu i odbrambenu politiku EU. U članu 42. stav 7. Ugovora o Evropskoj uniji propisuje se I da, u slučaju da bilo koja država EU postane „žrtva oružane agresije na vlastito državno J područje, ostale države EU imaju obavezu da joj pruže pomoć i podršku svim sredstvima K u granicama njihovih ovlaštenja, u skladu sa članom 51. Povelje Ujedinjenih naroda“. L Ova obaveza uzajamne odbrane obavezujuća je za sve države EU. Međutim, ona ne utiče M na neutralnost određenih država EU i u skladu je s obavezama država EU koje su članice NATO-a. Francuska je prva država članica EU koja je zatražila od ostalih članica pomoć pozavavši se na klauzulu o uzajamnoj odbrani Ugovora o Evropskoj uniji (2015.).

N

NJ

O **KLAUZULA RENDEZ-VOUS**

P **RENDEZ-VOUS CLAUSE**

R **CLAUSE DE RENDEZ-VOUS**

S Š Kada se u određenom slučaju u raspravi o važnom prijedlogu propisa ne može T postići dogovor o određenom pitanju, moguće je odlučiti da se spornom pitanju U vrati kasnije. Odluka će biti službeno objavljena, ali kao klauzula prijedloga propisa. Ta vrsta klauzule naziva se „klauzulom rendez-vous“.

V

Z

Ž

KODIFIKACIJA

CODIFICATION

CODIFICATION

Kodifikacija je postupak objedinjavanja pravnog dokumenta (ili nekoliko povezanih dokumenata) i svih njegovih izmjena i dopuna u jedan novi dokument.

Kodifikacija se može obavljati na dva načina, tj. spajati originalni dokument i njegove izmjene i dopune u novi dokument (vertikalna kodifikacija) ili spajati dva originalna dokumenta ili više njih koji obuhvataju povezane teme te njihove izmjene i dopune u novi dokument (horizontalna kodifikacija).

Novi kodificirani dokument prolazi kroz cijeli zakonodavni postupak (tj. redovni zakonodavni postupak, postupak savjetovanja ili proceduru pristanka). On uključuje, mijenja i stavlja van snage dokumente koji su kodificirani te ima pravnu snagu. Kodifikacija se razlikuje od konsolidacije, odnosno pročišćenog dokumenta (vidjeti: pročišćeni tekst), kao i preinačenog teksta (vidjeti: preinačeni tekst).

KOHEZIONI FOND

COHESION FUND (CF)

FONDS DE COHÉSION (FC)

Kohezion fond namijenjen je državama članicama čija je vrijednost BNP-a po stanovniku manja od 90 % prosjeka EU. Služi smanjivanju ekonomskih i socijalnih razlika, kao i promoviranju održivog razvoja. U periodu od 2014. do 2020. godine Kohezion fond usmjeren je na Bugarsku, Hrvatsku, Kipar, Republiku Češku, Estoniju, Grčku, Mađarsku, Latviju, Litvu, Maltu, Poljsku, Portugal, Rumuniju, Slovačku i Sloveniju. Sredstva iz Kohezionog fonda podržavaju aktivnosti koje su usmjerene na: transevropske mreže prijevoza (prioritetni projekti od evropskog interesa), infrastrukturne projekte u okviru inicijative Connecting Europe Facility (Program povezivanja Evrope) i okoliš (projekti u vezi s energijom ili prijevozom, ako vidljivo doprinose dobrobiti okoliša u pogledu energetske efikasnosti, upotrebe obnovljivih izvora energije, razvoja željezničkog prijevoza itd). Finansijska pomoć Kohezionog fonda može se obustaviti odlukom Vijeća (donesenom kvalificiranom većinom) ako neka država članica pokaže pretjerani javni deficit i ako ne riješi situaciju ili ne preduzme odgovarajuće mjere za rješenje. Za navedene aktivnosti Kohezion fond dodjeljuje ukupno 63.4 milijarde eura.

A

B

C

Č

Ć

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

A KOLEKTIVNA ODBRANA**B COLLECTIVE DEFENCE****C DÉFENSE COLLECTIVE**

C Kolektivna odbrana odnosi se na učešće u odbrani Evrope na osnovu ugovora iz
 D Brisela iz 1948. i Sjevernoatlantskog ugovora iz 1949. godine kojim se propisuje da
 DŽ su države potpisnice obavezne, u slučaju oružanog napada na bilo koju od država
 Đ potpisnica, međusobno pružiti pomoć za ponovno uspostavljanje sigurnosti, a u
 E skladu s principom samoodbrane utvrđenim u Povelji UN-a. Od 1949. godine NATO
 F je bio glavni garant sigurnosti u Zapadnoj Evropi, dok je Zapadnoevropska unija
 G (ZEU) djelovala minimalnim intenzitetom gotovo 30 godina. Međutim, godine 2000.
 H ZEU je pristao svoje kapacitete i zadatke postupno prenositi Zajedničkoj sigurnosnoj
 I i odbrambenoj politici EU (ZSOP). Prestao je postojati u junu 2011. Lisabonski ugovor
 J u pravilima koja se primjenjuju na ZSOP uključuje klauzulu o uzajamnoj odbrani
 (član 42. stav 7. Ugovora o Evropskoj uniji). Kada je država članica EU meta oružane
 agresije, ostale države članice EU moraju joj pomoći svim raspoloživim sredstvima.
 Takve obaveze treba da budu u skladu s obavezama koje su zemlje EU prihvatile kao
 članice NATO-a.

K

L

LJ KOMBINIRANA NOMENKLATURA**M COMBINED NOMENCLATURE (CN)****N NOMENCLATURE COMBINÉE (NC)**

O Kombinirana nomenklatura je instrument zajedničke carinske politike EU. Koristi
 P se za prikupljanje carina, statističko praćenje vanjske trgovine te za primjenu
 R posebnih mjera u okviru trgovinske, poljoprivredne, fiskalne i monetarne politike
 S EU. Kombinirana nomenklatura bazirana je na Međunarodnoj konvenciji o
 Š Harmoniziranom sistemu terminologije i brojčanog označavanja te uključuje daljnje
 T podjele zbog carinskih, trgovinskih i statističkih potreba EU. Naziv Kombinirana
 U nomenklatura nastao je kombinacijom bivše carinske (engl. Common customs tariff)
 V i statističke trgovinske (Nimex) nomenklature EU. U Evropskoj uniji primjenjuje se od
 Z 1988. godine.

Ž

KOMITOLOGIJA

COMITOLOGY, COMMITTEE PROCEDURE

COMITOLOGIE, PROCÉDURE DE COMITÉ

Komitologija je naziv za skup procedura kojima Evropska komisija primjenjuje izvršna ovlaštenja koja joj je dao zakonodavac EU, a uz pomoć odborâ predstavnika iz država članica EU. Odborima za komitologiju predsjedava službenik Evropske komisije te daje mišljenje o provedbenim aktima koje predlaže Komisija. Uredbom (EU) br. 182/2011 nalažu se opći principi i mehanizmi na osnovu kojih države članice EU nadziru izvršavanje izvršnih ovlaštenja Evropske komisije. Prema navedenoj Uredbi, odbori primjenjuju dvije vrste postupaka: ispitivanje i savjetovanje. Zakonodavac EU odabire vrstu postupka za odbor, a ona ovisi o prirodi izvršnih ovlaštenja iznesenih u osnovnoj uredbi, direktivi ili odluci. Komitologija osigurava da postupci za nadzor izvršnih ovlaštenja dodijeljenih Evropskoj komisiji budu jasni, efikasni i proporcionalni prirodi provedbenih akata te da odražavaju institucionalne zahtjeve. Evropskoj komisiji omogućava da uspostavi dijalog s administracijom država članica prije nego što usvoji neku provedbenu mjeru i to s ciljem pronalaženja mjera koje bi najviše odgovarale situaciji u državama članicama na koje se mjeru odnosi.

KONVENCIJA (KONVENT) O BUDUĆNOSTI EVROPE

CONVENTION ON THE FUTURE OF EUROPE

CONVENTION SUR L'AVENIR DE L'EUROPE

Konvencija o budućnosti Evrope predstavljala je organiziranu raspravu o budućnosti EU koja je bila pokrenuta na osnovu Deklaracije iz Laekena iz 2001. godine. Prema Deklaraciji, cilj Konvencije bio je da podstakne što širu raspravu o ključnim pitanjima budućnosti EU te da izradi prijedlog evropskog ustava. Konvencija je počela raditi početkom 2002., a završena je predstavljanjem Nacrta ustavnog ugovora Evropskom vijeću u Solunu 2003. godine. U radu Konvencije učestvovali su predstavnici vlada i parlamenta država članica EU, predstavnici vlada i parlamenta država kandidatkinja, predstavnici institucija EU (Evropske komisije i Evropskog parlamenta) te socijalni partneri, nevladine organizacije, mladi itd. Konvencija o budućnosti Evrope bila je svojevrsna inovacija u dotadašnjem načinu djelovanja EU, s obzirom na to da dotadašnje međuvladine konferencije koje su prethodile potpisivanju osnivačkih ugovora i njihovim revizijama nisu uključivale javne rasprave otvorene za sve zainteresirane strane.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A KREATIVNA EVROPA**B CREATIVE EUROPE****C EUROPE CRÉATIVE**

Ć Kreativna Evropa je program Evropske unije za podršku i sufinansiranje projekata iz oblasti kulture, jezičke raznolikosti i audiovizuelnog sektora, čime se doprinosi jačanju konkurentnosti sektora i strategiji Evropa 2020 te njenim osnovnim inicijativama. Programom se objedinjuju programi Kultura, MEDIA i MEDIA Mundus iz finansijskog perioda 2007 – 2013. te uključuje novi finansijski instrument za unapređenje pristupa finansiranju za mala i srednja preduzeća te organizacije u oblasti kulture i audiovizuelnom sektoru. Cilj programa je očuvanje, razvoj i promoviranje evropskog kulturnog naslijeđa i evropske kulture i lingvističke raznolikosti, kao i jačanje konkurentnosti evropske kulture i audiovizuelnog sektora. Program je podijeljen na potprograme Media i Kultura te međusektorske mjere, a njegov je budžet 1,46 milijardi eura. Korisnici programa mogu biti lokalni i regionalni organi vlasti, korporacije, centri za obuku, državna administracija, nevladine organizacije, mali i srednji preduzetnici te tijela operativna u oblasti kulture i audiovizuelnom sektoru.

J

K

L KRITERIJ IZ MADRIDA**M MADRID CRITERIA****N CRITÈRES DE MADRID**

NJ Kriterij iz Madrida jedan je od uslova za članstvo u EU, postavljen na sastanku Evropskog vijeća u Madridu 1995. godine, nakon uspostavljanja Kriterija iz Kopenhagena (vidjeti: Kriteriji iz Kopenhagena). Riječ je o kriteriju za članstvo u EU koji se odnosi na prilagođavanje administrativne strukture s ciljem stvaranja uslova za postupnu i skladnu integraciju. Podrazumijeva jačanje administrativne sposobnosti i stvaranje efikasnog državnog sistema uprave za provođenje pravne tečevine (acquisa) i drugih obaveza koje proizlaze iz članstva u EU. Kriterij iz Madrida naziva se još administrativni kriterij.

T

U

V

Z

Ž

KRITERIJI IZ KOPENHAGENA

COPENHAGEN CRITERIA

CRITÈRES DE COPENHAGUE

Kriterije iz Kopenhagena mora ispuniti svaka država koja želi postati članica Evropske unije. Na sastanku u Kopenhagenu u junu 1993. godine lideri EU postavili su tri kriterija koje svaka država kandidatkinja mora ispuniti ako želi postati članica EU, i to: politički, ekonomski i pravni kriteriji. Politički znači da država mora imati stabilne institucije koje garantiraju demokratiju, vladavinu prava, poštivanje ljudskih prava i prava manjina. Drugi, ekonomski kriteriji podrazumijevaju postojanje djelotvorne tržišne privrede i sposobnost tržišnih aktera da se nose s konkurenčkim pritiscima i tržišnim zakonitostima unutar EU. Treći, pravni kriteriji, odnose se na preuzimanje pravne tečevine EU, uključujući privrženost ciljevima političke, ekonomске i monetarne unije. Ovi kriteriji dopunjeni su Madridskim kriterijem prema kojem svaka država koja pretendira na članstvo u EU mora imati javnu upravu sposobnu za primjenu propisa EU (vidjeti: Madridski kriterij). Uz navedene kriterije važan je i „apsorpcijski kapacitet EU“, odnosno sposobnost EU da prihvati nove države članice.

KRITERIJI KONVERGENCIJE

CONVERGENCE CRITERIA

CRITÈRES DE CONVERGENCE

Kriteriji konvergencije poznati i kao kriteriji iz Maastrichta su ekonomski uslovi koje moraju zadovoljiti države članice EU kako bi ušle u treću fazu ekonomске i monetarne unije, uvele euro i pristupile eurozoni. Ugovor o funkcioniranju Evropske unije (član 140. i priloženi protokol) sadržava pravila o prijelazu u treću fazu EMU-a, a riječ je o četiri kriterija (tzv. kriteriji konvergencije): država članica ne smije biti predmet odluke Vijeća EU o postojanju prekomjernog budžetskog deficit-a; u državi članici mora postojati održiv stepen stabilnosti cijena i prosječna stopa inflacije posmatrani tokom jedne godine prije ispitivanja; u državi članici mora postojati dugoročna nominalna kamatna stopa koja ne prelazi kamatnu stopu tri najuspješnije države članica; u državi članici normalne margine fluktuacije koje osigurava mehanizam deviznog kursa moraju se poštovati bez ozbiljnih napetosti tokom barem dvije godine prije ispitivanja. Navedeni kriteriji uspostavljeni su s ciljem da osiguraju adekvatnu pripremljenost ekonomije države koja je u procesu usvajanja eura i pridruživanja monetarnom režimu eurozone, kako bi se izbjegli rizici i negativne posljedice po samu državu, ali i cijelu eurozonu. Usklađenost se provjerava na osnovu izvještaja koje pripremaju Evropska komisija i Evropska centralna banka.

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A

B

C

Č

D

DŽ

L

Đ

E

F

G

LUKSEMBURŠKI KOMPROMIS

H

LUXEMBOURG COMPROMISE

J

COMPROMIS DE LUXEMBOURG

K

L

U

M

N

NJ

Luksemburški kompromis ili luksemburški sporazum koji je postignut 1966. godine priveo je kraju tzv. krizu „prazne stolice“ koju je proizvela Francuska 1965. godine odbijajući da učestvuje u radu Vijeća EU od juna 1965. do januara 1966. godine. Kompromis je podrazumijevao da će se u slučaju donošenja odluka o bitnim državnim interesima neke od država članica, za koje je ugovorima predviđeno da se donose kvalificiranom većinom glasova, pregovarati dok se ne dođe do dogovora prihvatljivog za sve članove Vijeća EU.

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

M

MAPA PUTA EVROPSKE UNIJE ZA BiH

EU ROAD MAP

FEUILLE DE ROUTE DE L'UE

Mapa puta je dokument koji obično utvrđuje prioritete koje država treba realizirati kako bi napredovala u procesu pristupanja u EU. Mapu puta za Bosnu i Hercegovinu Vijeće EU usvojilo je u martu 2000. godine i u njoj je utvrdilo 18 smjernica koje je Bosna i Hercegovina trebala ispuniti prije pristupanja izradi Studije izvodljivosti za otvaranje pregovora o sklapanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Mapa puta je uključivala političke, ekonomski i smjernice koje se odnose na poštovanje ljudskih prava, demokratiju i vladavinu prava. Također, u junu 2012. na sastanku Visokog dijaloga između Bosne i Hercegovine i Evropske unije o procesu pristupanja utvrđena je Mapa puta za podnošenje zahtjeva za članstvo Bosne i Hercegovine u EU, koja je, između ostalog, uključivala prioritete koji su se odnosili na izmjene Ustava BiH s ciljem provedbe presude Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdžić-Finci i definiranje efikasnog mehanizma koordinacije procesa evropskih integracija te dostavljanje odgovora na dvije sektorske liste pitanja (Javne nabavke – poglavljje 5 i Okoliš – poglavljje 27).

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A MEĐUNARODNA ORGANIZACIJA ZA STANDARDIZACIJU

B INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDISATION (ISO)

C ORGANISATION INTERNATIONALE DE NORMALISATION

D Međunarodna organizacija za standardizaciju osnovana je 1947. godine i predstavlja
 E mrežu 164 nacionalna tijela za standardizaciju, a ujedno je najveća svjetska
 F institucija za razvoj standarda. Razlikuju se tri kategorije članstva: članovi, dopisni
 G članovi i preplatnici. Njen osnovni zadatak je razmjena znanja i razvoj dobrovoljnih,
 H tržišno relevantnih međunarodnih standarda koji podržavaju inovacije i pružaju
 I rješenja za globalne izazove. Nacionalna tijela, koja su članice ISO, učestvuju u
 J razvoju međunarodnih standarda putem tehničkih komiteta koji se bave posebnim
 K oblastima ili naučnim radom. Iako su ISO standardi dobrovoljni, oni su postali
 L obavezani zahtjev tržišta, primjer za to je ISO 9001 serija standarda, certifikacija u
 M oblasti upravljanja poslovnim procesima. Države mogu donijeti odluku o usvajanju
 N ISO standarda u pojedinim oblastima, prije svega u oblasti zdravlja, sigurnosti i uticaja
 O na okoliš, kao zakonski obavezne. Bečki sporazum potpisano 1991. godine između
 P evropskih tijela za standardizaciju i Međunarodne organizacije za standardizaciju
 R omogućava da zajednički evropski i međunarodni standardi mogu biti istovremeno
 S razvijani. Više od 30% standarda EU, koje je usvojio Evropski odbor za standardizaciju
 T (CEN), identični su međunarodnim. Na osnovu Bečkog sporazuma, norme koje je
 U objavio ISO prihvataju se u evropski sistem bez ikakvih izmjena i dopuna i obratno.
 V Takve norme imaju oznaku EN ISO iza koje slijedi broj. Međunarodna organizacija
 Z za standardizaciju registrirana je kao nevladino udruženje, a sjedište Generalnog
 Ž sekretarijata ISO je u Ženevi, u Švicarskoj.

O MEĐUVLADINA KONFERENCIJA (MVK)

P INTERGOVERNMENTAL CONFERENCE (IGC)

R CONFÉRENCE INTERGOUVERNEMENTAL (CIG)

S Mađuvladina konferencija (MVK) je naziv za konferencije predstavnika vlada država
 T članica koje se sazivaju kako bi se raspravljalo i dogovaralo o promjenama ugovora o
 U EU. Do stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona 2009. godine to je bio jedini postupak
 V revizije ugovora, a ovaj postupak se sada naziva „redovni postupak revizije“. (Vidi:
 Z Revizija ugovora).

Z Pojam međuvladina konferencija također se koristi kao naziv za okvir u kojem se
 Ž vode pregovori između država članica i države kandidatkinje o pristupanju EU –
 Ž bilateralna međuvladina konferencija. (Vidi: Pregovori o pristupanju).

MISIJA STRUČNE PROCJENE

PEER-REVIEW MISSION

EXAMEN PAR LES PAIRS

U okviru politike proširenja Evropska komisija koristi misije stručne procjene (eng. peer-review mission) kao jedan od instrumenata za uvid u stanje na terenu i procjene o određenoj politici ili temi u dotičnoj državi. Misije se organiziraju s ciljem prikupljanja informacija za pripremu izvještaja, izvještaja o screeningu, zajedničkih pozicija, praćenje ispunjavanja preuzetih obaveza itd. U misijama stručne procjene sudjeluju eksperti iz država članica i predstavnici Evropske komisije, a misije se organiziraju kroz TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange). Uobičajeno je da se misije stručne procjene u državi obuhvaćenoj politikom proširenja provode nakon što ona podnese zahtjev za članstvo u EU i mogu se organizirati u svim fazama procesa do pristupanja države u EU. Ove misije su i jedan od izvora za pripremu mišljenja o zahtjevu države za članstvo u EU. U svrhu prikupljanja informacija i uvida u stanje na terenu Evropska komisija, također, organizira i misije procjene stanja (eng. fact finding mission).

MIŠLJENJE

OPINION

OPINION

Mišljenje je pravni akt EU koji mogu donijeti institucije EU u izvršavanju svojih nadležnosti, ali nema obavezujuću snagu. Mišljenjem, kao ni preporukom, ne dodjeljuju se nikakva prava ili obaveze onima kojima su upućeni, ali ipak mogu dati smjernice o tumačenju i sadržaju prava EU. Uz uredbu, direktivu, odluku i preporuku, mišljenje se svrstava u sekundarne izvore prava EU. Mišljenje je izjava ili procjena o određenoj situaciji ili razvoju u određenim oblastima koje su u nadležnosti EU ili država članica. Mišljenje ima neposredno pravno djelovanje kada prethodi donošenju obavezujućih pravnih akata ili u slučaju kada institucija koja ih donosi preuzima određenu obavezu. U nekim slučajevima ona služe kao priprema za kasnije pravno obavezujuće akte ili su preduslov za pokretanje postupka pred Sudom EU. Mišljenja su važna u političkom i moralnom smislu. Mogu imati i posredni pravni učinak ako prethode naknadnim obaveznim instrumentima ili se institucija koja ih je objavila obavezala i tako stvorila legitimna očekivanja koja treba ispuniti.

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

- A **MIŠLJENJE O ZAHTJEVU ZEMLJE
ZA PRIJEM U ČLANSTVO EU**
- C OPINION ON THE COUNTRY'S APPLICATION FOR EU MEMBERSHIP (AVIS)
- Č AVIS SUR LA DEMANDE DÉPOSÉE PAR LE PAYS POUR ADHÉRER
À L'UNION EUROPÉENNE

D Mišljenje (fr. avis) je akt kojim Evropska komisija, na zahtjev Vijeća Evropske unije, ocjenjuje sposobnost zemlje da otvorí pregovore o članstvu u EU nakon što je država podnijela zahtjev za članstvo u EU i Vijeće EU donijelo odluku o njegovom prihvatanju. Mišljenje Evropska komisija dostavlja Vijeću EU i Evropskom parlamentu. Vijeće EU razmatra i donosi odgovarajući zaključak o narednim koracima države u procesu pristupanja u EU. Evropsko vijeće slijedom odgovarajućeg zaključka Vijeća EU na političkom nivou potvrđuje odluku o dodjeli statusa kandidata i/ili otvaranju pregovora.

H U Mišljenju Evropska komisija na sažet način daje prikaz odnosa EU i države, procjenu ispunjavanja kriterija za članstvo u EU (Kriterij iz Kopenhagena, 1993. i Kriterij iz Madrija, 1995.) te ocjenu ostvarenog napretka i uticaja pristupanja države na EU, kao i preporuku u vezi s tim. Mišljenje se zasniva na analitičkom izvještaju Evropske komisije koji mu je prateći dokument. U analitičkom izvještaju Evropska komisija daje detaljnju analizu i procjenu stanja u državi u vezi s političkim i ekonomskim kriterijem i 33. poglavljia *acquisa* te procjenu onoga što je potrebno uraditi u narednom periodu. Mišljenje Evropska komisija priprema na osnovu odgovora na upitnik te informacija prikupljenih kroz misije stručnih procjena, od diplomatskih predstavnštava država članica EU u dotičnoj državi, međunarodnih i organizacija civilnog društva.

N Evropska komisija je Mišljenje o zahtjevu za članstvo BiH u EU objavila 29. maja 2019. godine.

O

P

R **MJERILO NAPRETKA**

S **BENCHMARKING**

Š **ANALYSE COMPARATIVE**

T Benchmarking ili mjerilo napretka je pojam koji označava minimalne predušlove za otvaranje, odnosno zatvaranje sadržajnih pregovora o pristupanju u pojedinim poglavljima. Mjerilo je instrument čija je svrha poboljšati kvalitet pregovora, osiguravajući da države kandidatkinje provedu potrebne reforme u ranoj fazi. Riječ je o mjerljivim zadacima koji su povezani s ključnim elementima određenog

U

V

Z

Ž

poglavlja. Mjerila se utvrđuju na osnovu prijedloga Evropske komisije. Mjerila za otvaranje pregovora se utvrđuju kada se procijeni da država kandidatkinja još nije spremna za otvaranje suštinskih pregovora u određenom poglavlju. Mjerila za zatvaranje pregovora se utvrđuju u poglavljima (obično u većini poglavlja) za koja se ocijeni da ih je nužno realizirati da bi poglavlje moglo biti privremeno zatvoreno. Mjerila za zatvaranje pregovora određuju se u zajedničkom pregovaračkom stajalištu Evropske unije, koje se usvaja za svako pojedinačno poglavlje pregovora, a može se odnositi na usklađenost zakonodavstva i rezultate njegove primjene, odgovarajuću administrativnu ili pravosudnu sposobnost, ispunjavanje obaveza iz sporazuma o pridruživanju itd. Ako država kandidatkinja tokom suštinskih pregovora u poglavlju za koje je bilo određeno mjerilo za njegovo otvaranje prestane ispunjavati to mjerilo, Evropska komisija može predložiti suspenziju pregovora o tom poglavlju. Također, ako država kandidatkinja prestane ispunjavati mjerilo za zatvaranje u poglavlju koje je privremeno zatvoreno, Evropska komisija može predložiti ponovno otvaranje pregovora u tom poglavlju.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

N

H

NADLEŽNOSTI EU

I

EU COMPETENCES

J

COMPÉTENCES DE L'UE

K

Nadležnosti EU su one koje su joj države članice dodijelile ugovorima, kako bi Unija postigla ugovorima određene ciljeve. Nadležnosti koje ugovorima nisu dodijeljene Uniji, zadržavaju države članice. Prema članu 2. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije, kada je ugovorima u određenom području Uniji dodijeljena isključiva nadležnost, samo Unija može donositi pravno obavezujuće akte, dok države članice to mogu činiti ako ih Unija za to ovlasti ili radi provedbe akata Unije. Kada je Uniji ugovorima u određenim područjima dodijeljena nadležnost koju ona dijeli s državama članicama (dodijeljena), pravno obavezujuće akte mogu usvajati i Unija i države članice. U određenim područjima, Unija ima komplementarnu nadležnost, odnosno nadležna je za preduzimanje mjera ili smjernica za koordinaciju politika država članica, poput ekonomskih politika, zapošljavanja i socijalnih politika. Unija je također nadležna u određenim područjima za preduzimanje mjera kojima se podržavaju, koordiniraju ili dopunjaju djelovanja država članica. Članom 352. Ugovora o funkcioniranju EU omogućava se Vijeću da usvaja odgovarajuće mjere, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije i uz prethodnu saglasnost Evropskog parlamenta, ako se u okviru politika utvrđenih ugovorima pokaže da je potrebno djelovanje Unije za postizanje njezinih ciljeva, a da pritom nisu predviđene potrebne nadležnosti.

L

M

N

O

P

R

S

T

U

V

Z

Ž

NATURA 2000

NATURA 2000

NATURA 2000

Natura 2000 je mreža područja visoke biološke raznolikosti u EU. Njome su obuhvaćena područja posebne zaštite utvrđena u tzv. Direktivi o pticama (iz 1979., a stavljeni u snagu 2009. Direktivom 2009/147/EZ) i posebna područja očuvanja utvrđena u Direktivi o staništima (Direktiva Vijeća 92/43/EEZ). Prema Direktivi o pticama države EU proglašavaju područja posebne zaštite za rijetke i druge migracijske vrste ptica. One također predlažu područja za zaštitu prema Direktivi o staništima za vrste faune i flore i staništa koja su od posebnog interesa zbog svoje rijetkosti ili osjetljivosti, odnosno rizika od izumiranja. Na osnovu tih prijedloga, a u sklopu ovira devet biogeografskih regija EU (alpske, atlantske, borealne, crnomorske, kontinentalne, makaronezijske, mediteranske, panonske i stepske), Evropska komisija određuje područja značajna za EU. Države EU potom imaju šest godina kako bi proglašile ta područja posebnim područjima očuvanja. Natura 2000 najveća je usklađena mreža zaštićenih područja u globalnom smislu i obuhvata gotovo jednu petinu kopnenog područja EU i više od 250 000 km² morske površine.

NEZAKONODAVNI AKT

NON-LEGISLATIVE ACT

ACTE NON LÉGISLATIF

U skladu s Ugovorom iz Lisabona, članovima 290. i 291., nezakonodavni akti su akti koje donosi Evropska komisija nakon prijenosa ovlaštenja (delegirani akti) ili radi provođenja zakonodavnog akta (provedbeni akti). Kako bi se donio nezakonodavni akt, prvo se Evropskoj komisiji mora zakonodavnim aktom prenijeti ovlaštenje za njegovo donošenje. Zakonodavnim aktom moraju se izričito definirati: ciljevi, sadržaj, oblast primjene i trajanje delegiranja ovlaštenja Evropskoj komisiji. Ovlaštenje se prenosi uslovno, jer Evropski parlament ili Vijeće EU mogu odlučiti o opozivu prenesenog ovlaštenja te delegirani akt može stupiti na snagu samo ako Evropski parlament ili Vijeće EU nisu podnijeli prigovor u roku određenom zakonodavnim aktom. U nekim nezakonodavnim aktima donesenima u formi uredbi, direktiva ili odluka ne navodi se kome su upućeni. U tom slučaju potpisuje ih predsjednik institucije koja ih je donijela. Uredbe i direktive upućene su svim državama EU, a odluke u kojima se ne navodi kome su upućene objavljaju se u

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

- A Službenom listu Evropske unije. Stupaju na snagu na navedeni datum ili 20 dana nakon objavljivanja u slučaju da datum nije naveden. Ostale direktive i odluke kojima je primalac određen saopćavaju se onima kojima su upućene i stupaju na snagu danom dostavljanja obavještenja.
- Č
- Ć
- D
- DŽ
- Đ
- E
- F
- G
- H
- I
- J
- K
- L
- LJ
- M
- N
- NJ
- O
- P
- R
- S
- Š
- T
- U
- V
- Z
- Ž

O

OBLAST SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE

AREA OF FREEDOM, SECURITY AND JUSTICE (AFSJ)

ESPACE DE LIBERTÉ, DE SÉCURITÉ ET DE JUSTICE (ELSJ)

Oblast slobode, sigurnosti i pravde jedan je od ciljeva Evropske unije na osnovu člana 3. Ugovora o Evropskoj uniji i Glave V. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije. Osigurava da se osobe pri prelasku unutrašnjih granica Unije ne provjeravaju i oblikuje zajedničku politiku azila, imigracije i kontrole granica. Također, nastoji osigurati visoki nivo sigurnosti putem mjera za sprečavanje i suzbijanje kriminaliteta, za koordinaciju i saradnju policije i pravosudnih tijela, kao i uzajamnim priznavanjem presuda u krivičnim stvarima i, prema potrebi, usklađivanjem krivičnog zakonodavstva. U oblasti pravde, slobode i sigurnosti, Lisabonski ugovor omogućava djelovanje na evropskom nivou odlučivanjem kvalificiranim većinom glasova po prijedlozima Evropske komisije, što podrazumijeva i unaprijeđenu ulogu Evropskog parlamenta, veću demokratsku kontrolu nacionalnih parlamenta te nadzornu ulogu Suda EU. Osnaženi su i mehanizmi EU za borbu protiv ilegalnih imigracija i trgovine ljudima, a o ovim pitanjima odlučuje se kvalificiranim većinom glasova, uz učešće Evropskog parlamenta. Lisabonskim ugovorom reafirmira se postojanje Ureda evropske policije (Europol), kojim će se podržavati djelovanje nacionalnih policijskih snaga u organiziranju i analiziranju informacija te uspostavlja princip unaprijeđene pravne saradnje i u krivičnim i u građanskim stvarima, na osnovu „uzajamnog priznavanja“. To znači da pravni sistem jedne države članice priznaje odluke koje su donesene u pravnom sistemu svih drugih zemalja članica kao pravosnažne i primjenjive. Ove nove mjere posebno se odnose na saradnju u pogledu organiziranja dokaza, efikasan pristup pravdi, saradnju između pravosudnih organa države članice u

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A krivičnim istragama i izvršenju odluka, uspostavljanje pravila i procedura kojima će se osigurati priznavanje svih oblika presuda i pravnih odluka širom EU. Lisabonskim
B ugovorom omogućeno je i osnivanje Ureda evropskog tužioca, novog istražnog tijela
C koje će se baviti krivičnim djelima počinjenim na štetu budžeta EU, što uključuje
Č i evropske fondove za čije je osnivanje Evropski parlament dao saglasnost 2017.
D godine.

Ć

D

DŽ ODBOR REGIJA

Đ COMMITTEE OF THE REGIONS (CoR)

E

F COMITÉ DES RÉGIONS (CdR)

G Odbor regija je savjetodavno tijelo EU koje je osnovano 1994. godine na osnovu
H Ugovora o EU i savjetuje Evropsku komisiju, Vijeće i Evropski parlament o temama od
I lokalnog i regionalnog značaja. Odbor čine 350 članova i regionalnih predstavnika iz
J svih država članica. Oni u Odboru regija iznose svoje mišljenje o zakonodavstvu EU
K koje direktno utiče na regije i gradove. Evropska komisija i Vijeće moraju konsultirati
L Odbor regija o pitanjima koja se odnose na lokalnu i regionalnu upravu, kada je
M riječ o pitanjima ekonomске i socijalne kohezije, transevropske infrastrukturne
N mreže, zdravstvene politike, obrazovanja i strukovnog obrazovanja, kulture, politike
O zapošljavanja, socijalne politike, okoliša i transporta, a, nakon stupanja na snagu
P Lisabonskog ugovora, i o pitanjima kao što su klimatske promjene i civilna zaštita.
Q Također, Evropska komisija i Vijeće mogu zatražiti mišljenje Odbora o pitanjima van
R pomenutog okvira ako ono može imati uticaja na regionalnom i lokalnom nivou.
S Mišljenje Odbora može zatražiti i Evropski parlament, a može ga dati i Odbor na
T vlastitu inicijativu. Sva mišljenja koja donese Odbor šalje Vijeću, Evropskoj komisiji
U i Evropskom parlamentu.

P

R

S

ODBOR STALNIH PREDSTAVNIKA (COREPER)

Š PERMANENT REPRESENTATIVES COMMITTEE (COREPER)

T

U

V

Z

Ž

COMITÉ DES REPRÉSENTANTS PERMANENTS (COREPER)

Odbor stalnih predstavnika, odnosno Coreper (akronim od fr. Comité des
repréSENTants permanents), je tijelo odgovorno za pripremu rada Vijeća Evropske
unije. Čine ga predstavnici država EU koji su ambasadori pri Evropskoj uniji (stalni
predstavnici) te njime predsjedava stalni predstavnik države EU koja trenutno

predsjedava Vijećem. Coreper ima važnu ulogu u sistemu donošenja odluka u EU. Odbor je forum za dijalog i sredstvo političke kontrole (usmjeravanje i nadzor nad radom stručnih grupa). Odbor preliminarno pregleda dokumentaciju za dnevni red Vijeća (prijedlozi i nacrti akata koje podnese Komisija), te se nastoji usaglasiti o svakom dokumentu, a u nedostatku saglasnosti može Vijeću predložiti smjernice, mogućnosti i rješenja. Dnevni red sastanaka Vijeća sastoji se od tačaka A, za koje je Coreper uspješno završio raspravu i za koje se očekuje postizanje dogovora bez rasprave, te tačaka B, koje su predmet rasprave. Coreper se bavi svim oblastima rada Vijeća osim nekim poljoprivrednim pitanjima. Kada Vijeće formira poseban odbor, poput Odbora za politiku i sigurnost (engl. Political and Security Committee – PSC), za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku (ZVSP) ili za oblast zapošljavanja, ti odbori djeluju uzimajući u obzir pravo prednosti Corepera. Odbor stalnih predstavnika djeluje u dva sastava: Odbor stalnih predstavnika I (tj. Coreper I) i Odbor stalnih predstavnika II (tj. Coreper II). Coreper II čine ambasadori država članica pri Evropskoj uniji i zaduženi su za pripremu četiri sastava Vijeća: ekonomski i finansijski poslovi, vanjski poslovi, opći poslovi, pravosuđe i unutrašnji poslovi. Coreper I čine zamjenici stalnih predstavnika i zadužen je za pripremu ostalih sastava Vijeća.

ODBOR ZA POLITIKU I SIGURNOST

POLITICAL AND SECURITY COMMITTEE (PSC)

COMITÉ POLITIQUE ET DE SÉCURITÉ (COPS)

Odbor za politiku i sigurnost je odbor Vijeća EU koji se bavi zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom (ZVSP) u skladu s članom 38. Ugovora o Evropskoj uniji. Čine ga ambasadori država članica EU u Briselu i njime predsjedavaju predstavnici Evropske službe za vanjsko djelovanje. Njegovi zadaci su praćenje kretanja na međunarodnoj sceni u oblastima koje pokriva zajednička vanjska i sigurnosna politika, doprinos definiranju politika davanjem mišljenja Vijeću EU i nadzor nad provođenjem usaglašenih politika, ne dovodeći u pitanje ovlasti visokog predstavnika za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Pod odgovornošću Vijeća EU i visokog predstavnika, Odbor provodi politički nadzor i strateški usmjerava operacije upravljanja krizama. Kako bi se osiguralo njegovo nesmetano funkcioniranje, pomažu mu Političko-vojna grupa, Odbor za civilne aspekte rješavanja kriza te Vojni odbor i vojno osoblje.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A ODBOR ZA PRAĆENJE

B MONITORING COMMITTEE

C COMITÉ DE SUIVI

Ć Odbor za praćenje razmatra provedbu programa i napredak u ostvarenju ciljeva
 D programa sufinansiranih iz evropskih strukturnih i investicionih fondova (ESI). Države
 DŽ članice EU, po usvajanju programa sufinansiranih iz ESI fondova, osnivaju odbore
 Đ za praćenje provedbe programa u skladu s institucionalnim, pravnim i finansijskim
 E okvirom, u saglasnosti s upravljačkim tijelom programa. Država članica može osnovati
 F samo jedan odbor za praćenje za više programa finansiranih iz ESI fondova. U sastavu
 G odbora su relevantni predstavnici vlasti država članica, posredničkih tijela i partnera
 H u provedbi programa. Odbor za praćenje provedbe programa sastaje se najmanje
 I jednom godišnje i bavi se svim pitanjima koja utiču na uspješnost programa. U okviru
 J cilja „Evropska teritorijalna saradnja“, odbor za praćenje osnivaju države članice koje
 K sudjeluju u programu saradnje, kao i treće države, ukoliko sudjeluju u programu.
 L Komisija sudjeluje u radu odbora u savjetodavnoj ulozi. Države korisnice Instrumenta
 M prepristupne pomoći (IPA) i Evropska komisija osnivaju Odbor za praćenje IPA-e koji
 N kontrolira ukupnu učinkovitost, djelotvornost, kvalitetu, koherentnost, koordinaciju
 O i poštivanje zakonitosti u aktivnostima usmjerenim ka ispunjenju ciljeva sporazuma
 P o finansiranju i državnih strateških dokumenata. Odbor za praćenje IPA-e čine
 R predstavnici Evropske komisije, Državnog IPA koordinatora (DIPAK) i ostalih
 S relevantnih državnih organa i tijela te, kad je relevantno, međunarodnih organizacija.
 T Pod indirektnim upravljanjem, država korisnica IPA-e uspostavlja i sektorske odbore
 U za praćenje na sektorskome nivou. U vezi s programima prekogranične saradnje države
 V učesnice formiraju zajedničke odbore za praćenje koji ispunjavaju i ulogu sektorskog
 Ž odbora za praćenje te u njih imenuju svoje predstavnike. U zajedničkom odboru
 za praćenje sudjeluju DIPAK ili koordinator za teritorijalnu saradnju, po potrebi, i
 predstavnici država učesnica, uključujući operativne strukture za prekograničnu
 saradnju te, kad je relevantno, druge zainteresirane strane. Zajednički odbor za
 praćenje odgovoran je za utvrđivanje tematskih prioriteta, konkretnih ciljeva, ciljanih
 korisnika i konkretnog fokusa svakog poziva za dostavljanje projektnih prijedloga
 koje potvrđuje Komisija. Odbor ispituje i odobrava plan komunikacije, godišnje
 i završne izvještaje te izvještava odbor za praćenje IPA države u kojoj je ugovorni
 organ. Za svaki program prekogranične saradnje uspostavlja se zajednički tehnički
 sekretarijat (ZTS) kako bi pomogao Komisiji, operativnim strukturama i zajedničkom
 odboru za praćenje. Rad ZTS-a finansiran je sredstvima tehničke pomoći, osoblje su
 državljeni država koje učestvuju u programu, a njime upravlja operativna struktura
 u državi u kojoj je smješten ugovorni organ. ZTS pomaže potencijalnim aplikantima
 u pronalasku partnera, organizira dane i radionice za informiranje, pridonosi izradi
 godišnjeg i finansijskog izvještaja.

ODLUKA**DECISION****DÉCISION**

Odluka je pravni akt EU koji je u skladu s članom 288. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije u cijelosti obavezujući. Odluka u kojoj je određeno kome je upućena, obavezujuća je za one kojima je upućena. Odluke mogu biti zakonodavni akti ukoliko ih usvajaju Evropski parlament i Vijeće u redovnom ili posebnom zakonodavnom postupku. Osim utvrđivanja općih smjernica, radi provedbe Zajedničke vanjske i sigurnosne politike, Unija donosi i odluke. U skladu s članom 31. Ugovora o Evropskoj uniji Evropsko vijeće usvaja odluke koje nisu zakonodavni akti.

OKOLIŠNA POLITIKA**ENVIRONMENTAL POLICY****POLITIQUE ENVIRONNEMENTALE**

Okolišna politika definirana Ugovorom o funkcioniranju EU ima cilj da očuva, zaštiti i poboljša kvalitet okoliša te zaštiti zdravlje ljudi. Usmjerena je i na racionalno korištenje prirodnih resursa te promociju mjera za rješavanje regionalnih i globalnih ekoloških problema na međunarodnom nivou, posebno borbi protiv klimatskih promjena. Zasnovana je na principima predostrožnosti, preventivne akcije, ispravljanja štete na izvoru i principu „zagađivač plaća“. Standardi zaštite okoliša EU su među najvišima u svijetu. Politikom zaštite okoliša EU obuhvaćen je veliki broj pravnih propisa i normi koje se odnose na nekoliko oblasti, kao što su: upravljanje otpadom, zagađenje zraka, zaštita i upravljanje vodama, zaštita prirode i biološke raznolikosti, zaštita tla, zagađenje bukom, hemikalije i klimatske promjene.

OPĆI SUD**GENERAL COURT****TRIBUNAL**

Opći sud i Sud su sudovi Suda Evropske unije. Opći sud nadležan je za odlučivanje u postupcima u povodu tužbi za poništenje akta institucije, tijela, ureda ili agencije

A

B

C

Č

Ć

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

A Evropske unije koje podnose fizičke ili pravne osobe na koje se osporavani akt direktno odnosi; postupcima u povodu tužbi država članica za poništenje akata Vijeća Evropske unije iz područja državnih pomoći, „dampinga“ i provedbenih ovlasti; postupcima radi naknade štete koju su prouzročile institucije, tijela, uredi ili agencije Evropske unije ili njihovi djelatnici; postupcima u povodu tužbi u području intelektualnog vlasništva; sporovima između institucija Evropske unije i njihovih zaposlenika. Na odluke Općeg suda može se podnijeti žalba Sudu, ograničena na pravna pitanja, u roku od dva mjeseca. Prije nego što je Ugovor iz Lisabona stupio na snagu 1. 12. 2009. godine, Opći sud je bio Prvostepeni sud. Sudije se imenuju na mandat od šest godina koji se može obnoviti zajedničkom saglasnošću vlada država članica EU.

E

F

OPERATIVNA STRUKTURA**OPERATING STRUCTURE****STRUCTURE D'EXÉCUTION**

I Operativna struktura je tijelo ili grupa tijela u okviru uprave države korisnice Instrumenta prepristupne pomoći (IPA), nadležna za provedbu, informiranje i vidljivost, praćenje i izvještavanje o programima i, kada je to potrebno, za evaluaciju u skladu s načelima dobrog finansijskog upravljanja te za osiguravanje zakonitosti i regularnosti izdataka nastalih prilikom provedbe programa za koje je odgovorna. Korisnik Instrumenta prepristupne pomoći utvrđuje jednu ili više operativnih struktura za provedbu i upravljanje pomoći u okviru IPA-e.

NJ

O

**ORGANIZACIJA SJEVERNOATLANTSKEGA SPORAZUMA
(NATO)****NORTH ATLANTIC TREATY ORGANISATION (NATO)****ORGANISATION DU TRAITÉ DE L'ATLANTIQUE NORD (OTAN)**

T Organizacija sjevernoatlantskog sporazuma ili Sjevernoatlantski savez, čije je sjedište u Briselu, osnovana je potpisivanjem Sjevernoatlantskog sporazuma 1949. godine. Ovim sporazumom stvoren je Savez zajedničke odbrane, kako je definirano u članu 51. Povelje Ujedinjenih naroda. Grupi od 12 članica osnivača Sjevernoatlantskog sporazuma (Belgiji, Kanadi, Danskoj, Francuskoj, Islandu,

Ž

Italiji, Luksemburgu, Nizozemskoj, Norveškoj, Portugalu, Ujedinjenom Kraljevstvu i Sjedinjenim Američkim Državama) pridružile su se Grčka i Turska (1952), Njemačka (1955), Španija (1982), Češka Republika, Mađarska i Poljska (1999), zatim Bugarska, Estonija, Letonija, Litvanija, Rumunija, Slovačka i Slovenija 2004. godine. Hrvatska i Albanija postale su članice NATO-a 2009, Crna Gora 2017. a Sjeverna Makedonija 2020. godine. Bosna i Hercegovina je programu Sjevernoatlantskog saveza Partnerstvo za mir pristupila 2006. godine. Politički okvir za razvoj saradnje u okviru Partnerstva za mir osigurava Vijeće euroatlantskog partnerstva koje okuplja članice Sjevernoatlantskog saveza i partnerske države, odnosno članice Partnerstva za mir.

ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SARADNU I RAZVOJ

**ORGANISATION FOR ECONOMIC COOPERATION AND DEVELOPMENT
(OECD)**

**ORGANISATION DE COOPÉRATION ET DE DÉVELOPPEMENT
ÉCONOMIQUES (OCDE)**

Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj je međunarodna organizacija osnovana 1960. godine. Naslijedila je dotadašnju Organizaciju za evropsku ekonomsku saradnju (OEEC), koja je osnovana 1948. godine u okviru Marshallovog plana s ciljem obnove evropske ekonomije. Ciljevi OECD-a su: unapređivati ekonomski rast i povećavati životni standard u državama članicama, doprinositi razvoju svjetske ekonomije i ekonomskog napretka u članicama i nečlanicama te doprinositi širenju međunarodne trgovine na multilaterarnoj osnovi i povećanju svjetske trgovine. Organizacijsku strukturu OECD-a čine: Vijeće, koje se sastoji od predstavnika država članica i predstavnika Evropske komisije, odbori i Sekretarijat. OECD okuplja 36 država svijeta, a njegovo je sjedište u Parizu.

ORGANIZACIJA ZA SIGURNOST I SARADNU U EVROPI

ORGANISATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE (OSCE)

**ORGANISATION POUR LA SÉCURITÉ ET LA COOPÉRATION EN EUROPE
(OSCE)**

Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi je međunarodna organizacija koja se bavi pitanjima sigurnosti. Osnovana je u skladu s Poveljom Ujedinjenih naroda kao instrument i mehanizam za rano upozorenje, prevenciju sukoba, suzbijanja

A kriza i postkonfliktnu obnovu u Evropi. Sve zemlje koje učestvuju u aktivnostima OSCE-a imaju ravnopravan status, a odluke se donose konsenzusom. Šefovi država ili vlada članica OSCE-a na sastanku ili samitu usvajaju odluke, postavljaju prioritete i usmjerenja za rad organizacije na najvišem političkom nivou. Ministarsko vijeće koje okuplja ministre vanjskih poslova država članica OSCE-a sastaje se jednom godišnje i predstavlja središnje upravno i tijelo za donošenje odluka i političke konsultacije između samita. Stalno vijeće je glavno tijelo za donošenje odluka i redovne političke konsultacije i sastaje se jednom sedmično. Ono se može sastajati i u forumu političkih direktora ili zvaničnika višeg ranga zemalja članica. Forum za sigurnosnu saradnju je autonomno tijelo za donošenje odluka u skladu s mandatom. Stalno vijeće i Forum mogu sazivati zajedničke sastanke. Predsjedavajući OSCE-a odgovoran je za izvršenje odluka i svake godine bira se iz druge zemlje. Aktuelnom predsjedavajućem u njegovom radu pomaže prethodnik koji, zajedno sa sljedećim predsjedavajućim, čini OSCE Trojku. Parlamentarna skupština OSCE-a, koju čini više od 300 parlamentaraca iz svih zemalja članica OSCE-a, raspravlja o pitanjima značajnim za rad OSCE-a te donosi i odgovarajuće rezolucije i preporuke. Organizacionu strukturu OSCE-a čine još: Ured za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), izaslanik za slobodu medija, Ured visokog povjerenika za nacionalne manjine, Sud za pomirenje i arbitražu. OSCE ima misije u nekoliko zemalja među kojima je i Bosna i Hercegovina. Sjedište Generalnog sekretarijata OSCE-a je u Beču, u Austriji. Bosna i Hercegovina je članica OSCE-a od 1992. godine.

L

UJ

M OSNIVAČKI UGOVORI

N FOUNDING TREATIES

NJ TRAITÉS CONSTITUTIFS

Osnivački ugovori su primarni izvor prava EU, skupa s njihovim aneksima, prilozima i priloženim protokolima te kasnijim izmjenama i dopunama. Ovim ugovorima definiraju se principi, pravni i institucionalni temelji Evropske unije te odnosi s državama članicama i međunarodnim organizacijama. Osnivačke ugovore čine: Ugovor o Evropskoj uniji (1992), Ugovor o osnivanju Evropske ekonomske zajednice (1957), Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za atomsku energiju (1957) i Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za ugalj i čelik (1951). Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za ugalj i čelik prestao je važiti 23. 7. 2002. godine.

V

Z

Ž

P

PAKET PROŠIRENJA

ENLARGEMENT PACKAGE

PAQUET ÉLARGISSEMENT

Paket proširenja je skup dokumenata koje Evropska komisija objavljuje svake godine, a kojima se određuje okvir za pristupanje Evropskoj uniji država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja. Ovaj paket uključuje izvještaje o državama Zapadnog Balkana i Turske, strateški dokument za proširenje, a može sadržavati i dodatne dokumente. Prvi paketi proširenja objavljeni su 2005. godine.

PAKT ZA STABILNOST I RAST (PSR)

STABILITY AND GROWTH PACT (SGP)

PACTE DE STABILITÉ ET DE CROISSANCE (PSC)

Pakt za stabilnost i rast (PSR) odnosi se na treću fazu ekonomske i monetarne unije, odnosno na nepovratno fiksiranje kursa i uvođenje jedinstvene valute – eura. Počeo se primjenjivati početkom 1999. godine. Pakt je izvorno sastavljen od rezolucije Evropskog vijeća (1997) i dvije uredbe Vijeća (1997) u kojima su detaljno razrađeni tehnički detalji dogovora u smislu nadgledanja budžeta i koordinacije ekonomskih politika.

Nakon rasprava o radu Pakta, uredbe su izmijenjene 2005. godine. Od pojave krize pravila ekonomskog upravljanja EU poboljšana su pomoću osam uredbi EU i jednog

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A međunarodnog ugovora: paket od šest mjera (kojim je uveden sistem za nadzor širih ekonomskih politika); paket od dvije mjere (novi ciklus nadzora europodručja, gdje države – osim onih s programima makroekonomskog prilagođavanja – predaju svoje nacrte budžetskih planova Evropskoj komisiji svake jeseni); Ugovor o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju iz 2012. godine (Fiskalni pakt) kojim se uvode strožije fiskalne odredbe od PSR-a. Ovaj paket mjera sada je dio evropskog semestra, mehanizma koordinacije ekonomске politike EU. U januaru 2015, nakon pregleda, Evropska komisija objavila je detaljna uputstva o tome kako namjerava primjenjivati postojeće propise PSR-a s ciljem jačanja veze između strukturnih reformi, ulaganja (posebno u pogledu uspostavljenog Evropskog fonda za strateška ulaganja) i fiskalne odgovornosti za podršku stvaranju radnih mesta i rasta.

E

F

PARISKA DEKLARACIJA

H PARIS DECLARATION

I DÉCLARATION DE PARIS

J Pariska deklaracija je nastavak Rimske deklaracije iz 2003. godine, kojom su K uspostavljeni kriteriji za usklađivanje, koordinaciju i strateški pristup raspodjele L međunarodne pomoći. Pariskom deklaracijom iz 2005. godine, brojni predstavnici UJ međunarodnih razvojnih organizacija, visoki zvaničnici razvijenih država i država u M razvoju, predstavnici privatnog industrijskog sektora i civilnog društva, uspostavili su N novi sistem rada koji ima za cilj usvajanje boljih i efikasnijih struktura i mehanizama NJ pomoći zemljama u razvoju. Efikasnost Pariske deklaracije u kojoj je sadržano 56 O obaveza proisteklih iz partnerstva zasniva se na ciljevima koji podrazumijevaju P praktično orientiranu mapu puta za unapređivanje kvaliteta pomoći, 12 indikatora S pomoći kojima se uspostavlja sveobuhvatnije partnerstvo, transparentnost i Š odgovornost na različitim nivoima. Sve obaveze iz Pariske deklaracije sadržane su u T pet ključnih principa: vlasništvo, uklapanje, usklađivanje, upravljanje i međusobna U odgovornost od kojih je princip vlasništva osnovni, jer podrazumijeva da partnerske V zemlje efektivno upravljaju svojim razvojnim politikama i strategijama te da Z koordiniraju razvojne aktivnosti.

Ž

PARTNERSTVO ZA MIR

PARTNERSHIP FOR PEACE (PfP)

PARTENARIAT POUR LA PAIX (PPP)

Partnerstvo za mir (PfP) je program praktične bilateralne saradnje između pojedinačnih partnerskih država i Sjevernoatlantskog saveza (NATO). Države partneri same utvrđuju vlastite prioritete na čijem provođenju sarađuju sa Savezom u okviru PfP programa, a formalna osnova za PfP je Okvirni dokument. Najčešće se radi o zajedničkim manevrima i ispunjavanju standarda NATO-a pri nabavci nove vojne opreme te edukaciji kadra. Također, moguće je i učešće država članica Partnerstva u mirovnim misijama NATO-a. Politički i okvir za razvoj saradnje u okviru Partnerstva za mir osigurava Vijeće euroatlantskog partnerstva. Program je uspostavljen 1994. godine i okuplja 20 država. Bosna i Hercegovina je Partnerstvu za mir pristupila 14. decembra 2006.

POBOLJŠANA SARADNJA

ENHANCED CO-OPERATION

COOPÉRATION RENFORCÉE

Poboljšana saradnja je postupak kojim se omogućava državama članicama, minimalno devet država, da ostvaruju bolju integraciju ili saradnju u oblasti struktura EU, ali bez uključivanja drugih država EU. Druge države koje nisu uključene u poboljšanu saradnju imaju mogućnost da joj se priključe kada to poželete. Ovaj mehanizam im omogućava kretanje različitim brzinama i prema različitim ciljevima od onih van oblasti poboljšane saradnje. Postupak je uveden kako bi se prevladalo stanje paralize, tj. kada jedna država ili manja grupa država koje ne žele učestvovati u inicijativi blokiraju prijedlog. Međutim, ne dopušta proširenje ovlaštenja van onih dozvoljenih Ugovorima EU. Vijeće EU daje odobrenje za poboljšanu saradnju, a na osnovu prijedloga Evropske komisije i nakon pristanka Evropskog parlamenta. Od februara 2013. godine ovaj postupak koristi se u oblasti prava u slučaju razvoda i patenata te je odobren za oblast poreza na finansijske transakcije.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **POJEDINAČNI IZVJEŠTAJI ZA ZEMLJE
OBUHVACENE PROCESOM PROŠIRENJA**

B C **COUNTRY REPORTS**

C Č **RAPPORTS SUR LE PAYS**

D Izvještaj za zemlju obuhvaćenu politikom proširenja EU je dokument kojim Evropska komisija daje informacije o napretku koji je određena država kandidatkinja ili potencijalna kandidatkinja za članstvo u EU postigla u ispunjavanju uslova i ciljeva koje je postavila EU, kao i sažetak operativnih mjera koje je potrebno preduzeti u narednom periodu. Ovi izvještaji su do 2015. godine bili poznati pod nazivom izvještaji o napretku, kada je Evropska komisija uvela novu metodologiju izvještavanja koja je uz dotadašnju ocjenu ostvarenog napretka na godišnjoj osnovi uključila i ocjenu stanja spremnosti za članstvo u EU. U izvještaju se uobičajeno posebna pažnja posvećuje ocjenjivanju napretka zemlje u usklađivanju domaćeg zakonodavstva s acquisom EU. Napredak države mjeri se na osnovu donesenih odluka, usvojenih zakona i provedenih mjera. Ovakav pristup osigurava jednak tretman u svim izvještajima i omogućava objektivnu procjenu. Izvještaj se zasniva na dostavljenim podacima dotične države, država članica EU, iz izvještaja Evropskog parlamenta, te podacima koje dostavljaju međunarodne i nevladine organizacije. Evropska komisija svake godine objavljuje pojedinačne izvještaje za svaku od država obuhvaćenih politikom proširenja EU, a dostavlja ga Vijeću EU i Evropskom parlamentu te dotičnoj državi. Prvi izvještaj za Bosnu i Hercegovinu objavljen je 2015. godine, a prethodili su mu izvještaji o napretku (od 2005. do 2014.), zatim godišnji izvještaji o procesu stabilizacije i pridruživanja (od 2002. do 2004.) te izvještaj o ispunjavanju uslova (od 1997. do 2000).

NJ

O

P **POLICIJSKA I PRAVOSUDNA SARADNJA
U KRIVIČNIM STVARIMA**

R S **POLICE AND JUDICIAL COOPERATION IN CRIMINAL MATTERS**

Š T **COOPÉRATION POLICIÈRE ET JUDICIAIRE EN MATIÈRE PÉNALE**

U U oblasti slobode, sigurnosti i pravde, cilj policijske i pravosudne saradnje u krivičnim stvarima jeste da osiguraju visok nivo sigurnosti za građane EU prevencijom i borborom protiv kriminala, rasizma i ksenofobije. Policijska i pravosudna saradnja u krivičnim stvarima u EU uređena je Ugovorom iz Lisabona, tj. Glavom V Ugovora o funkcioniranju EU i ima tri oblika: saradnja između nacionalnih policijskih snaga,

saradnja između nacionalnih vlasti (posebno carinske službe) i saradnja između nacionalnih pravosudnih tijela. Saradnja se provodi uz pomoć agencija EU, kao što su Eurojust, Europol i Evropska pravosudna mreža. Saradnja pravosuđa uglavnom se provodi u okviru mehanizma koji se zove uzajamno priznavanje presuda i sudske odluka (npr. u oblasti pritvora i transfera zatvorenika, evropskog naloga za hapšenje, evropskog naloga za istragu i pribavljanje dokaza, oduzimanja i zamrzavanja imovine i finansijskih kazni).

POLICIJSKA MISIJA EVROPSKE UNIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

**EUROPEAN UNION POLICE MISSION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA
(EUPM)**

MISSION DE POLICE DE L'UNION EUROPÉENNE EN BOSNIE-ET-HERZÉGOVINE (MPUE)

Policijska misija Evropske unije u BiH (EUPM) je bila prva misija Evropske unije u okviru evropske sigurnosne i odbrambene politike, usmjerena na uspostavljanje održive, profesionalne i multietničke policijske službe u Bosni i Hercegovini. Mandat EUPM-a trajao je od 2003. do 2012.

POLITIKA OPOREZIVANJA

TAXATION POLICY

POLITIQUE FISCALE

Glavni cilj poreske politike EU jeste nesmetano djelovanje jedinstvenog tržišta. Ova politika nastoji osigurati da građani i preduzeća ne dožive teškoće s obzirom na dvostruko oporezivanje, narušavanje tržišne konkurenkcije, zahtjeve za povrat poreza i prikupljanje informacija o poreskim pravilima u odnosu na druge države EU. Nastojanja EU za usklađivanjem pretežno su usmjerena na zakonodavstvo u vezi s porezima na robu i usluge (indirektni porezi, kao što su porez na dodanu vrijednost – PDV, akcize na energetske proizvode, električnu energiju, alkohol i proizvedeni duhan), a ne toliko na poreze na prihode ili dobit (direktni porezi). Bez obzira na to, postignut je određen napredak u vezi s mjerama koje se odnose na utaju poreza na štednju i uzajamnu pomoć između poreskih uprava. Posebne odredbe koje se odnose na oporezivanje utvrđene su Ugovorom iz Lisabona, tj. članovima 110 –

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

- A 113. Ugovora o funkcioniranju EU. Postupak odlučivanja o oporezivanju zahtjeva jednoglasnu odluku u Vijeću EU. Budući da to predstavlja kočnicu prihvatanju zajedničkih pravila direktnog i indirektnog oporezivanja, Evropska komisija podstiče države članice na pojačanu saradnju u ovoj oblasti. S ciljem ujednačavanja poreskih politika, Vijeće je 1997. godine usvojilo Kodeks ponašanja o poslovnom oporezivanju, propise o otklanjanju nedostataka u efikasnom oporezivanju dohotka na štednju u obliku kamata i zajednički sistem oporezivanja primjenjiv na kamate i plaćanja taksi između udruženih preduzeća.

DŽ

Đ

POLITIKA TRŽIŠNE KONKURENCIJE U EU

E EU COMPETITION POLICY

G POLITIQUE DE LA CONCURRENCE DANS L'UE

H

I Utvrđivanje pravila o tržišnoj konkurenciji potrebnih za funkcioniranje unutrašnjeg tržišta u isključivoj je nadležnosti EU. Cilj evropske politike tržišne konkurencije je J osigurati slobodnu i poštenu tržišnu konkurenciju u Evropskoj uniji. Pravila EU o K tržišnoj konkurenciji, a kako je to utvrđeno Ugovorom iz Lisabona, tj. članovima od 101. do 109. UFEU, zasnivaju se na pet glavnih principa, i to: zabrana udruženih praksi, L sporazuma i udruživanja između preduzeća koji mogu uticati na trgovinu između država članica i spriječiti, ograničiti ili narušiti konkureniju na unutrašnjem tržištu; sporazuma i udruživanja između preduzeća koji mogu uticati na trgovinu između država članica i spriječiti, ograničiti ili narušiti konkureniju na unutrašnjem tržištu; M zabrana zloupotrebe dominantnog položaja unutar unutrašnjeg tržišta, ako on N može uticati na trgovinu između država članica; nadgledanje pomoći koju dodjeljuju države članice ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku O koji predstavlja prijetnju u smislu narušavanja konkurenije davanjem povlastica P određenim preduzećima ili proizvodnji određene robe; preventivno nadgledanje R objedinjavanja preduzeća s evropskom dimenzijom odobravanjem ili zabranom S planiranih povezivanja; liberalizacija određenih sektora gdje su se javna i privatna Š razvijala; saradnja s tijelima za tržišnu konkureniju izvan EU. Državna pomoć T dozvoljena je za podsticanje istraživanja i razvoja malog i srednjeg preduzetništva, Z zaštitu okoliša, usavršavanje, zapošljavanje i kulturu, u slučaju prirodnih katastrofa Ž ili kada se radi o pomoći nerazvijenim područjima. Evropska komisija i nacionalna tijela za tržišnu konkureniju provode pravila EU o konkurenциji, a njihova saradnja ostvaruje se kroz Evropsku mrežu za tržišnu konkureniju (ECN).

V

Z

Ž

POLITIKA ZAPOŠLJAVANJA

EMPLOYMENT POLICY

POLITIQUE DE L'EMPLOI

U skladu s odredbama Ugovora o funkcioniranju EU, Unija i države članice EU rade na razvijanju koordinirane strategije za zapošljavanje te, posebno, na promoviranju kvalificirane, obrazovane i prilagodljive radne snage na tržištu rada. Ovo se provodi uglavnom putem Evropske strategije za zapošljavanje koja razvija saradnju među državama, koordinaciju nacionalnih politika i sudjelovanje lokalnih vlasti, sindikata i organizacija poslodavaca. Finansijska podrška za politiku zapošljavanja omogućena je putem raznih instrumenata, uključujući prioritete Evropskog socijalnog fonda koji su dio ciljeva Evropske strategije za zapošljavanje. U finansijskoj perspektivi 2014. – 2020. uspostavljen je Program za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) čiji je cilj potaknuti mobilnost radnih mesta te omogućiti ciljano mikrofinansiranje ranjivijim skupinama.

POMOĆ ZAJEDNICE ZA OBNOVU, RAZVOJ I STABILIZACIJU

COMMUNITY ASSISTANCE FOR RECONSTRUCTION, DEVELOPMENT AND STABILISATION (CARDS)

ASSISTANCE COMMUNAUTAIRE À LA RECONSTRUCTION, AU DEVELOPPEMENT ET À LA STABILISATION

Pomoć zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju (CARDS) bio je program tehničko-finansijske pomoći tadašnje Evropske zajednice (sada Evropske unije) koji je bio namijenjen zemljama procesa stabilizacije i pridruživanja u finansijskom periodu 2000. – 2006. godine. Prioriteti koje je CARDS finansirao bili su: obnova, povratak izbjeglica i raseljenih osoba, podrška demokratiji, vladavini prava i ljudskim i manjinskim pravima, civilno društvo, nezavisnost medija i borba protiv organiziranog kriminala, razvoj održivog ekonomskog i socijalnog razvoja i tržišne ekonomije, smanjenje siromaštva, ravnopravnost spolova, obrazovanje i osposobljavanje i zaštita okoliša te unapređenje regionalne, transnacionalne i prekogranične saradnje. Ukupna vrijednost programa za period od 2000. do 2006. godine bila je 4.65 milijardi eura. Nakon CARDS-a, Evropska komisija je uvela Instrument prepristupne pomoći (IPA) kojim je zamijenjeno nekoliko programa pomoći Evropske unije.

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A PONDERIRANJE GLASOVA U VIJEĆU

B WEIGHTING OF VOTES IN THE COUNCIL

C PONDÉRATION DES VOIX AU CONSEIL

Prilikom usvajanja većine akata EU, Vijeće EU odlučuje kvalificiranom većinom. Pri usvajanju akata u nekim oblastima Vijeće EU djeluje jednoglasno, dok se proceduralne odluke donose obično većinom glasova. Do 1. novembra 2014. države EU s najvećim brojem stanovnika imale su od 27 do 29 glasova, države srednje veličine od sedam do 14 glasova, a male države tri ili četiri glasa. Za usvajanje odluke bilo je potrebno najmanje 260 od 352 glasa. U novembru 2014. godine pravila za uspostavljanje kvalificirane većine su promijenjena (član 16. Ugovora o Evropskoj uniji). Kako bi prijedlog Evropske komisije ili visokog predstavnika EU za vanjske poslove i sigurnosnu politiku bio usvojen, kvalificirana većina uspostavljena je ako su zadovoljena dva uslova: najmanje 55 % članova Vijeća EU glasa „za“ i njihove države predstavljaju najmanje 65 % ukupnog stanovništva EU. To je poznato kao pravilo „dvostrukе većine“. Manjina koja može blokirati usvajanje akta mora uključivati najmanje četiri države članice EU. Kada Vijeće EU glasa o prijedlogu koji nije dala Evropska komisija ili visoki predstavnik EU za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, odluka se usvaja ako najmanje 72 % članova Vijeća EU glasa „za“ i oni predstavljaju najmanje 65 % stanovništva EU.

L

UJ

M POSEBNI ZAKONODAVNI POSTUPCI

N SPECIAL LEGISLATIVE PROCEDURES

O PROCÉDURÉS LÉGISLATIVES SPÉCIALES

Posebni zakonodavni postupci, kao što im ime govori, iznimka su redovnom zakonodavnom postupku. Oni se upotrebljavaju u nekim osjetljivijim oblastima politike. Za razliku od redovnog zakonodavnog postupka, u UFEU-u ne postoji precizan opis posebnih zakonodavnih postupaka. Njihova se pravila stoga utvrđuju za svaki pojedini slučaj na osnovu članova Ugovora kojima se određuju uslovi za njihovu primjenu. U posebnim zakonodavnim postupcima, Vijeće EU je, zapravo, jedini zakonodavac. Uloga Evropskog parlamenta je ograničena na savjetovanje (na primjer u smislu člana 89. UFEU-a u pogledu prekograničnih policijskih aktivnosti) ili saglasnost (na primjer u smislu člana 86. UFEU-a u pogledu Ureda evropskog javnog tužitelja), ovisno o slučaju.

Z

Ž

POSTUPAK KONSULTACIJA U ODLUČIVANJU U EU

CONSULTATION PROCEDURE IN THE EU DECISION-MAKING PROCESS

PROCÉDURE DE CONSULTATION DANS LA PRISE DE DÉCISION AU SEIN DE L'UE

Postupak konsultacija u odlučivanju u EU poseban je zakonodavni postupak koji se primjenjuje u oblastima koje su definirane Ugovorom o funkcioniranju EU. U tim slučajevima Vijeće EU mora zatražiti mišljenje Evropskog parlamenta i, tamo gdje se to traži Ugovorima, mišljenja Evropskog ekonomskog i socijalnog odbora, Odbora regija i Evropske centralne banke. Međutim, mišljenje Evropskog parlamenta nije obavezujuće za Vijeće EU, koje je obavezno savjetovati se s njim. Ako takvo savjetovanje izostane, Sud EU može poništiti akt. Nadalje, kada Vijeće EU namjerava značajno izmijeniti prijedlog, obavezno je da se ponovo savjetuje s Evropskim parlamentom.

POSTUPAK SAGLASNOSTI U ODLUČIVANJU U EU

CONSENT PROCEDURE IN THE EU DECISION-MAKING PROCESS

PROCÉDURE D'APPROBATION DANS LA PRISE DE DÉCISION
AU SEIN DE L'UE

Postupak saglasnosti u odlučivanju u EU je posebni zakonodavni postupak. Ovaj postupak zahtjeva pristanak Evropskog parlamenta na prijedlog akta, a u slučajevima određenim Ugovorom o EU (UEU) ili Ugovorom o funkcioniranju EU (UFEU). Evropski parlament može prihvati ili odbaciti prijedlog, ali ga ne može dopuniti ili izmijeniti. Ako Evropski parlament ne da svoj pristanak, predmetni akt ne može biti donesen. Saglasnost kao nezakonodavni postupak obično se primjenjuje na ratifikaciju određenih sporazuma, u slučajevima ozbiljnog kršenja osnovnih prava u skladu s članom 7. UEU za pristupanje novih članica EU i dogovor o povlačenju iz EU. Kao zakonodavna procedura mora se također koristiti prilikom donošenja novog zakonodavstva o borbi protiv diskriminacije te Evropskom parlamentu daje pravo veta kada se primjenjuje supsidijarni opći pravni osnov u skladu s članom 352. UFEU.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **POVELJA O OSNOVNIM PRAVIMA EVROPSKE UNIJE**

B **CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS OF THE EUROPEAN UNION**

C **CHARTE DES DROITS FONDAMENTAUX DE L'UNION EUROPÉENNE**

Ć Poveljom o osnovnim pravima EU obuhvaćena su lična, građanska, politička, ekonomski i socijalna prava. Povelja uspostavlja etičke principe i prava građana i stanovnika EU koji se odnose na dostojanstvo, slobodu, jednakost, solidarnost, građanstvo i pravdu. Povelja je pravno obavezujuća. U skladu s članom 6. Ugovora o EU, ima istu pravnu vrijednost kao i Ugovori EU. Primjenjuje se samo kada institucije EU i države članice EU provode zakone EU i ne proširuje ovlaštenja EU izvan onih već dodijeljenih Ugovorima. Uspostavljena je i Agencija Evropske unije za osnovna prava kako bi institucijama i državama EU osigurala pomoć i stručnu podršku u oblasti zaštite osnovnih prava.

I **POVEZIVANJE (TWINNING)**

K **TWINNING**

L **JUMELAGE**

UJ Twinning je instrument Evropske komisije uspostavljen 1998. godine s ciljem uspostavljanja institucionalne saradnje između javnih uprava država članica EU i država korisnica ili partnera. Instrument je otvoren za države korisnice Instrumenta pretpripravnih pomoći (IPA) tj. Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo*⁸, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Srbija i Turska te države obuhvaćene Evropskom politikom susjedstva (ENP), tj. Egipat, Izrael, Jordan, Libanon, Maroko, Palestina, Tunis, Armenija, Azerbejdžan, Bjelorusija, Gruzija, Moldavija i Ukrajina. U državama korisnicama IPA-e, cilj twinninga je pružiti podršku transpoziciji, provedbi i primjeni zakonodavstva EU, graditi kapacitete javnih uprava država korisnica i širiti dobre prakse razvijene unutar EU te razvijati dugoročne odnose između administracija. U državama ENP-a twinning je usmjeren na podršku unaprijeđenja administrativnih kapaciteta javne uprave te usklađivanju sa standardima EU u okviru postojećih sporazuma o saradnji. Twinning podrazumijeva angažiranje stručnjaka iz država članica na određeno vrijeme u administraciji države korisnice (12 – 36 mjeseci). Uz twinning, državama korisnicama je na raspolaganju i podrška kroz twinning light (do šest ili, u iznimnim slučajevima, do osam mjeseci).

⁸ * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

POZIV NA DOSTAVLJANJE PROJEKTNIH PRIJEDLOGA

CALL FOR PROPOSALS

APPEL À PROPOSITIONS

Poziv na dostavljanje projektnih prijedloga je javni poziv ugovornog organa tačno određenim kategorijama podnositaca zahtjeva za predlaganje operacija u okviru pojedinačnog programa EU.

PRAĆENJE PROCESA REFORMI

REFORM PROCESS MONITORING (RPM)

SURVEILLANCE DU PROCESSUS DE RÉFORME

Praćenje procesa reformi (RPM) bio je jedan od okvira za dijalog BiH i EU te mehanizam praćenja provođenja reformi koje je BiH provodila u okviru procesa evropskih integracija. Praćenje procesa reformi podrazumijevalo je održavanje plenarnih i sektorskih sastanaka na kojima su sudjelovali predstavnici institucija u Bosni i Hercegovini i Evropske komisije. RPM je uspostavljen 2005. godine s početkom pregovora BiH s Evropskom unijom o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kao sljedbenik Konsultativnog radnog tijela (CTF-a, 1998.), a djelovao je do zaključivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, odnosno početka primjene Privremenog sporazuma i uspostave tijela za praćenje njegove provedbe i primjene 2008. godine.

PRAKTIČNI VODIČ KROZ PROCEDURE UGOVARANJA POMOĆI EU (PRAG)

PRACTICAL GUIDE TO CONTRACT PROCEDURES FOR EU EXTERNAL ACTIONS (PRAG)

GUIDE PRATIQUE DES PROCÉDURES CONTRACTUELLES DANS LE CADRE DES ACTIONS EXTÉRIEURES DE L'UE

Praktičnim vodičem kroz procedure ugovaranja pomoći Evropske unije (PRAG) pojašnjavaju se postupci nabavke i dodjele bespovratnih sredstava u okviru vanjskih aktivnosti Evropske unije koje se finansiraju iz budžeta EU i Evropskog razvojnog

A fonda (EDF). Ovaj praktični vodič pruža korisnicima sveobuhvatne informacije potrebne za provedbu nabavke (usluga, ugovora o radovima i roba) ili postupke dodjele bespovratnih sredstava od prvih koraka do dodjele, potpisivanja i provedbe ugovora. U njemu su opisani postupci ugovaranja koji se koriste u direktnom upravljanju i indirektnom upravljanju s partnerskim zemljama i, u ograničenoj mjeri, u zajedničkom upravljanju. Inače, PRAG je vodič koji se stalno mijenja te se preporučuje njegovo stalno praćenje.

D DŽ PRAVNI INSTRUMENTI EU

D
EU LEGAL INSTRUMENTS

F INSTRUMENTS JURIDIQUES DE L'UE

G
H Pravni instrumenti EU su instrumenti dostupni evropskim institucijama za provođenje njihovih zadataka. Instrumenti popisani u članu 288. Ugovora o I funkcioniranju Evropske unije (UFEU) su: uredbe, obavezujuće su u cijelosti i J neposredno se primjenjuju u svim državama EU; direktive, obavezuju države EU u K pogledu rezultata koje je potrebno postići, moraju biti transponirane u nacionalni L zakonski okvir te stoga za svaku državu članicu ostavljaju prostora za manevriranje UJ u pogledu oblika i sredstava primjene; odluke, u potpunosti su obavezujuće za M one kojima su upućene; preporuke i mišljenja koje su neobavezujućeg karaktera. Članom 290. UFEU uvodi se mogućnost prema kojoj evropski zakonodavac Evropskoj N komisiji delegira ovlaštenje za donošenje nezakonodavnih akata opće primjene radi O dopune ili izmjene elemenata zakonodavnih akata koji nisu ključni. Uz instrumente P popisane u članu 288. UFEU-a, u praksi je razvijen niz jedinstvenih dokumenata: međuinstitucionalni sporazumi, rezolucije, zaključci, komunikacije, zelene i bijele knjige. U okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU koriste se posebni pravni instrumenti, poput mjera i stavova EU.

R PRAVNI SUBJEKTIVITET EVROPSKE UNIJE

S
T
U
V
Z
Č
LEGAL PERSONALITY OF THE EUROPEAN UNION

PERSONNALITÉ JURIDIQUE DE L'UNION EUROPÉENNE

V
Z
Č Evropska unija je pravni subjektivitet dobila Ugovorom iz Lisabona. Do tada su nosioci pravnog subjektiviteta bili zajednice. Članom 47. Ugovora o Evropskoj uniji (UEU) izričito se priznaje pravni subjektivitet Evropske unije, što je čini samostalnim

subjektom međunarodnog prava. Pravni subjektivitet znači da EU ima sposobnost da: zaključuje i pregovara međunarodne sporazume u skladu sa svojim vanjskim obavezama; postane član međunarodnih organizacija i pristupi međunarodnim konvencijama, kao što je Evropska konvencija o ljudskim pravima, a kako je navedeno u članu 6. stav 2. UEU.

PRAVO EU

EU LAW

DROIT DE L'UE

Pravo EU, u užem smislu, sastoji se od Osnivačkih ugovora (primarno zakonodavstvo) i od odredbi pravnih instrumenata koje su na osnovu njih donijele institucije EU (sekundarno zakonodavstvo, u koje spadaju: uredbe, direktive, odluke, preporuke i mišljenja). U širem smislu, pravo EU obuhvata sva pravila pravnog poretku EU, uključujući opće pravne principe, sudsku praksu Suda Evropske unije, pravo koje nastaje iz vanjskih odnosa EU te dodatno pravo sadržano u konvencijama i sličnim sporazumima između država članica EU kako bi se primjenjivale odredbe Ugovora.

PREČIŠĆENI TEKST

CONSOLIDATED TEXT

TEXT CONSOLIDÉ

Kada se pravni dokument EU prečisti, odnosno konsolidira, to znači da se izvorni dokument i sve njegove naknadne izmjene i dopune, uključujući i ispravke, uvrste u jedan, prečišćen dokument. Prečišćeni dokument strogog slijedstva navedena u dokumentu s izmjenama i dopunama i ne mijenja sadržaj ni na koji način te sam dokument nije novi pravni dokument, nema pravnu snagu, a tekst je namijenjen isključivo kao alat za jednostavnije praćenje i čitanje izmjena, dopuna i korekcija. Prečišćena verzija je stoga neslužbeno pojednostavljivanje zakonodavstva u interesu jasnoće i može se koristiti kao osnova za kodifikaciju.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **PREDSJEDAVANJE VIJEĆEM EU**

B **PRESIDENCY OF THE EU COUNCIL**

C **PRÉSIDENCE DU CONSEIL DE L'UE**

Č Članom 16. stav 9. Ugovora o Evropskoj uniji (UEU) predviđa se da Vijećem Evropske
 D unije u njegovim različitim sastavima – svim osim vanjskih poslova – predsjedavaju
 DŽ predstavnici država članica EU u Vijeću EU po principu ravnomerne rotacije. Vijeće
 Đ EU je odlučilo da će se predsjedavanje provoditi u grupama od tri unaprijed određene
 E države članice EU. Svaka od tri članice predsjedava u periodu od šest mjeseci i tako
 F osigurava nesmetano funkcioniranje Vijeća EU. Predsjedavanje Vijećem za vanjske
 G poslove povjereno je visokom predstavniku EU za vanjske poslove i sigurnosnu
 politiku, koji također predstavlja EU u pitanjima koja se odnose na zajedničku
 vanjsku i sigurnosnu politiku. (Vidjeti: Trio)

H

I **PREGOVARAČKO POGLAVLJE**

J **NEGOTIATING CHAPTER**

L **CHAPITRE DE NÉGOCIATION**

U Pregovaračka poglavlja sadržavaju dijelove na koje je razvrstan *acquis* za potrebe
 M pregovora o članstvu. Riječ je o 35 pregovaračkih poglavlja: 1. Slobodno kretanje robe;
 N 2. Slobodno kretanje radnika; 3. Poslovno nastanjivanje i sloboda pružanja usluga; 4.
 NJ Slobodno kretanje kapitala; 5. Javne nabavke; 6. Pravo privrednih društava; 7. Pravo
 O intelektualnog vlasništva; 8. Konkurenčija; 9. Finansijske usluge; 10. Informacijsko
 P društvo i mediji; 11. Poljoprivreda i ruralni razvoj; 12. Sigurnost hrane, veterinarska
 R i fitosanitarna politika; 13. Ribarstvo; 14. Transportna politika; 15. Energija; 16.
 S Porezi; 17. Ekonomski i monetarni politika; 18. Statistika; 19. Socijalna politika i
 Š zapošljavanje; 20. Preduzetništvo i industrijska politika; 21. Transevropske mreže;
 T 22. Regionalna politika i koordinacija strukturalnih instrumenata; 23. Pravosuđe i
 U osnovna ljudska prava; 24. Pravda, sloboda i sigurnost; 25. Nauka i istraživanje; 26.
 V Obrazovanje i kultura; 27. Okoliš; 28. Zaštita potrošača i zdravlja; 29. Carinska unija;
 Z 30. Vanjski odnosi; 31. Vanjska, sigurnosna i odbrambena politika; 32. Finansijska
 Ž kontrola; 33. Finansijske i budžetske odredbe; 34. Institucije; 35. Ostalo.

PREGOVORI O PRISTUPANJU

ACCESSION NEGOTIATIONS

NÉGOCIATIONS D'ADHÉSION

Pregovori o pristupanju s državom kandidatkinjom pokreću se kada se države članice EU na sastanku Evropskog vijeća jednoglasno saglase o početku pregovora o pristupanju. Pregovori se odvijaju na međuvladinim konferencijama između država članica EU i države kandidatkinje. Pregovori se vode na osnovu sagledavanja ispunjavanja uslova iz cjelokupnog zakonodavstva EU, a koje je u te svrhe podijeljeno u 35 poglavlja (vidjeti: pregovaračka poglavlja). Vijeće EU jednoglasno odlučuje o tome da li će otvoriti pregovore za svako poglavlje pojedinačno te može uvek „otvoriti“ poglavlje čak i kada ga „zatvori“, do potpisivanja ugovora o pristupanju. Kad završe pregovori o svim poglavlјima, uslovi se, uključujući moguće zaštitne klauzule i prijelazne odredbe, obuhvataju ugovorom o pristupanju. Za potpisivanje ugovora potrebna je saglasnost Evropskog parlamenta i jednoglasno odobrenje Vijeća EU. Sve države potpisnice ugovora tada ga ratificiraju u skladu sa svojim ustavnim pravilima.

PREINAČENI TEKST

RECAST

REFONTE

Preinačeni tekst akta znači donošenje novog pravnog akta prilikom izmjene osnovnog akta. Rezultat je jedan, pravno obavezujući akt koji sadržava početni pravni akt i sve njegove izmjene. Ovaj novi akt prolazi kroz cijeli postupak donošenja i stavlja van snage i zamjenjuje sve akte koji se preinačavaju.

Za razliku od kodifikacije, uključuje nove bitne izmjene, pored postojećih izmjena i dopuna, jer su izmjene urađene u postupku uvrštanja izmjena i dopuna osnovnog akta. Preinačeni akt stavlja van snage sve ostale akte, koji su tako uvršteni u novi akt, kao i dodatne izmjene.

Preinačivanje može biti: vertikalno, gdje se originalni dokument i njegove izmjene spajaju u jedan novi dokument, i horizontalno, gdje se dva originalna dokumenta ili njih više koji obuhvataju povezane teme i njihove izmjene spajaju u jedan novi dokument.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **PREPORUKA**

B RECOMMENDATION

C RECOMMANDATION

Ć Preporuka je pravni akt koji donose institucije EU i spada u sekundarne izvore prava EU, a njihovo donošenje je predviđeno članom 288. TFEU. Nema obavezujući karakter, a upućuje se državama članicama i/ili pravnim licima. Preporuka ima neposredno djelovanje kada prethodi donošenju obavezujućih pravnih akata ili u slučaju kada institucija koja ih donosi preuzima određenu obavezu.

D

E

F

PRETPRISTUPNA POMOĆ EU

G EU PRE-ACCESSION ASSISTANCE

H AIDE DE PRÉADHÉSION DE L'UE

J Pretpristupna pomoć EU pomaže državama kandidatkinjama i potencijalnim K kandidatkinjama za članstvo u EU u ispunjavanju kriterija za članstvo u EU. Potrebna L su značajna ulaganja kako bi te države uskladile svoje političke, ekonomske i pravne sisteme s *acquisom* i standardima EU te kako bi mogle ispuniti obaveze kao buduće države članice. Pretpristupna finansijska pomoć državama kandidatkinjama i M potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU od 2007. godine osigurava se u N okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA). Za period 2014 – 2020. IPA II ima budžet od 11,7 milijardi eura. Njene korisnice su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo⁹, Sjeverna Makedonija, Srbija i Turska.

O

P

PRETPRISTUPNA STRATEGIJA

R PRE-ACCESSION STRATEGY

S STRATÉGIE DE PRÉADHÉSION

T

U Pretpristupna strategija je pojam koji je označavao okvir za pristupanje države V kandidatkinje Evropskoj uniji u kojem su bile postavljene procedure i prioriteti za državu te instrumenti na kojima se proces zasnivao (bilateralni ugovori, pristupno Z

⁹ * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

partnerstvo, sudjelovanje u programima EU, agencijama i odborima, prepristupna pomoć, politički dijalog, nadzor Evropske komisije, a moguće je bilo utvrditi i dodatne instrumente ovisno o potrebi države). Prepristupna strategija bila je uvedena slijedom zaključaka Evropskog vijeća u Luksemburgu (decembar 1997.) i odnosila se na države kandidatkinje središnje i istočne Evrope (peti krug proširenja) te kasnije na Hrvatsku.

PRIBLIŽAVANJE ZAKONODAVSTVA

APPROXIMATION OF LEGISLATION

RAPPROCHEMENT DES LÉGISLATIONS

Pojam približavanja zakonodavstva podrazumijeva približavanje pravnih propisa država članica, država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja zakonodavstvu EU. Tri metode usklađivanja su: preuzimanje, preformulacija i referiranje. Preuzimanje je prenošenje teksta propisa EU u domaće pravo i njome se postiže potpuno i pravilno ispunjavanje obaveza ako se ostvare uslovi za primjenu i provođenje propisa. Preformulacija je preuzimanje suštinske obaveze koja proizlazi iz propisa. Referiranje (pozivanje) podrazumijeva navođenje odredbi određenog propisa u domaćim propisima, što nije primjenjivo u slučaju država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja, s obzirom na to da nije u skladu s propisima na snazi u većini pravnih sistema, jer direktno pozivanje na odredbe prava EU nije moguće. Obaveznu približavanju domaćeg zakonodavstva propisima EU i njegovu propisnu primjenu imaju sve države članice, ali i države kandidatkinje i države potencijalne kandidatkinje. Bosna i Hercegovina je obavezu usklađivanja domaćeg zakonodavstva s pravnim propisima EU preuzeila danom potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 2008. godine (član 70. Sporazuma). BiH je od 2000. godine do potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju provodila tzv. dobrovoljno usklađivanje domaćeg sa zakonodavstvom EU.

PRIDRUŽIVANJE

ASSOCIATION

ASSOCIATION

Pridruživanje se može definirati kao najviši oblik saradnje između države koja nije članica, s jedne strane, i EU, s druge strane. Riječ je o svojevrsnoj pripremnoj fazi

A koja se obično realizira u slučajevima kada država koja teži članstvu nije ekonomski i politički dovoljno spremna za punopravno članstvo u EU. Pridruživanje se ostvaruje na osnovu bilateralnih sporazuma između EU i date države. Uobičajeno je da se pridruživanje države Evropskoj uniji u potpunosti ostvaruje u određenom periodu tranzicije što se precizno utvrđuje sporazumom tokom kojeg zemlja potpisnica postepeno prilagođava svoje zakonodavstvo zakonodavstvu EU, uspostavlja zonu slobodne trgovine s EU itd. Prve sporazume o pridruživanju s EU zaključile su Grčka (1962), Turska (1963), Malta (1970) i Kipar (1972). Ovi „sporazumi o pridruživanju“ često se nazivaju sporazumima o pridruživanju prve generacije. Sporazume o pridruživanju, tzv. sporazume o pridruživanju druge generacije, pod nazivom „evropski sporazumi“, potpisale su i sve države srednje i istočne Evrope, učesnice petog kruga proširenja. Sporazume o pridruživanju, tzv. sporazume o pridruživanju treće generacije, pod nazivom „sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju“, potpisale su zemlje Zapadnog Balkana – učesnice procesa stabilizacije i pridruživanja: Albanija (2006), Bosna i Hercegovina (2008), Crna Gora (2007), Hrvatska (2001), Kosovo^{*10} (2014), Sjeverna Makedonija (2001) i Srbija (2008).

J PRINCIP NEDISKRIMINACIJE

K PRINCIPLE OF NON-DISCRIMINATION

L PRINCIPE DE NON-DISCRIMINATION

M Princip nediskriminacije je opći princip EU, čiji je cilj da omogući svim pojedincima N jednak pristup mogućnostima dostupnim u društvu. Ovaj princip u osnovi znači NJ da se pojedincima koji su u sličnim situacijama mora osigurati slično postupanje. Dvije direktive za suzbijanje diskriminacije usvojene su 2000. godine – Direktiva O jednakosti pri zapošljavanju (Direktiva Vijeća 2000/78/EZ) i Direktiva o rasnoj jednakosti (Direktiva Vijeća 2000/43/EZ) s kojima je nacionalno zakonodavstvo R u svim državama članicama EU usklađeno. Lisabonskim ugovorom zabranjena je Š diskriminacija na osnovu državljanstva (član 18. UFEU), a borba protiv diskriminacije T na osnovu spola, rase, etničkog porijekla, religije ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili U spolne orientacije, integrirana u sve politike i djelovanja EU (član 10. UFEU). U ovoj V oblasti borbe protiv diskriminacije koristi se poseban zakonodavni postupak: Vijeće Z EU mora djelovati jednoglasno i uz prethodnu saglasnost Evropskog parlamenta. Građani EU mogu ostvariti pravo na sudsku saradnju u slučajevima direktnе ili indirektnе diskriminacije, posebno u slučajevima u kojima se prema njima postupa drugačije u uporedivim situacijama ili kada se nepovoljniji položaj ne može opravdati zakonitim i proporcionalnim ciljem.

¹⁰ * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

PRINCIP PROPORCIONALNOSTI

PRINCIPLE OF PROPORTIONALITY

PRINCIPE DE PROPORTIONNALITÉ

Princip proporcionalnosti je definiran Ugovorom o EU (član 5. UEU), a njime se, kao i principom supsidijarnosti, regulira izvršavanje nadležnosti EU. Ovim principom institucije EU obavezuju se da čuvaju proporcionalnost između ciljeva koji treba da se postignu i sredstava koja se mogu koristiti za njihovo postizanje. Princip zahtijeva da mjere koje preduzimaju institucije ne prelaze granice onoga što je odgovarajuće i potrebno kako bi se ostvarili ciljevi. Ovaj princip također nalaže da se EU, kada su joj na raspolaganju različiti oblici djelovanja, a ako su efekti isti, mora odlučiti za pristup koji ostavlja najveću slobodu državama članicama i pojedincima.

U pravilu, djelovanje EU mora biti ograničeno na ono što je neophodno za postizanje ciljeva Ugovora, odnosno sadržaj i oblik djelovanja moraju biti u skladu s ciljem koji se želi ostvariti. Kriteriji za primjenu principa utvrđeni su u Protokolu (br. 2) Lisabonskog ugovora o primjeni principa supsidijarnosti i proporcionalnosti, koji se nalazi u prilogu Ugovorima.

PRINCIP SUPSIDIJARNOSTI

PRINCIPLE OF SUBSIDIARITY

PRINCIPE DE SUBSIDIARITÉ

Principom supsidijarnosti nastoji se osigurati da se odluke donose što je bliže moguće građaninu te da se rade kontinuirane provjere koje će potvrditi da je djelovanje na nivou EU opravdano u kontekstu mogućnosti dostupnih na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou. Ovaj princip isključuje djelovanje EU u slučajevima u kojima države članice mogu ponuditi rješenja na centralnom, regionalnom ili lokalnom nivou te daje EU pravo da izvršava svoju nadležnost kada države članice ne mogu ostvariti ciljeve predloženog djelovanja i kada djelovanje na nivou EU može donijeti dodanu vrijednost. Princip supsidijarnosti uređen je Ugovorom iz Lisabona, tj. članom 5. stav 3. Ugovora o EU i Protokolima br. 1 i br. 2. U skladu s članom 5. stav 3. Ugovora o EU, institucije EU, prema principu supsidijarnosti, djeluju u oblastima koje nisu u isključivoj nadležnosti EU ako države članice ne mogu u dovoljnoj mjeri ostvariti ciljeve predloženog djelovanja i ako ga zbog opsega ili učinaka djelovanja uspješnije može provesti Unija. Ugovorom se, također, izričito navodi regionalna i lokalna dimenzija načela supsidijarnosti, a nacionalni parlamenti imaju ulogu u osiguravanju nadzora nad njegovim poštivanjem.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A PRISTUPANJE NOVE DRŽAVE ČLANICE EU

B ACCESSION OF A NEW MEMBER STATES TO THE EU

C ADHÉSION D'UN NOUVEL ÉTAT À L'UNION EUROPÉENNE

Č Pristupanje novih članica regulirano je članom 49. Ugovora o EU (UEU). Država podnosi zahtjev za članstvo Vijeću EU, a o zahtjevu se obavještavaju Evropski parlament i nacionalni parlamenti država članica EU. O pristupanju nove države članice EU odluku donosi Vijeće EU jednoglasno nakon savjetovanja s Evropskom komisijom i nakon što dobije pristanak Evropskog parlamenta, koji odlučuje većinom svojih članova. U skladu s članom 49. UEU, država koja želi pristupiti EU mora biti evropska država i mora poštivati vrijednosti na kojima je zasnovana Evropska unija (princip ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina), a u obzir se uzimaju i uslovi prihvatljivosti koje dogovori Evropsko vijeće. Također, država mora zadovoljavati kriterije za članstvo u EU, tj. kriterije iz Kopengahena (1993) i kriterij iz Madрида (1995) te specifične i opće kriterije utvrđene za države pojedinačno ili grupu država. Članstvu u EU prethode pregovori o pristupanju, a predmet tih pregovora su uslovi, dinamika i način te prijelazni periodi preuzimanja pravne tečevine EU. Nakon zatvaranja pregovora potpisuje se ugovor o pristupanju čiji su dio rezultati pregovora o članstvu. Ugovor o pristupanju ratificira se u svakoj državi članici i državi kandidatkinji za članstvo, a nakon završetka ratifikacije uobičajeno je da država na prethodno dogovoren datum postane članica EU.

NJ PRISTUPNO PARTNERSTVO

O ACCESSION PARTNERSHIP

P PARTENARIAT POUR L'ADHÉSION

R Pristupno partnerstvo bilo je jedan od glavnih instrumenata unaprijeđene prepristupne strategije uvedene kao okvir za pristupanje država kandidatkinja Evropskoj uniji slijedom zaključaka Evropskog vijeća u Luksemburgu decembra 1997. godine. U pristupnom partnerstvu utvrđivani su kratkoročni i srednjoročni prioriteti u procesu pristupanja te je u skladu s njima usmjeravana finansijska pomoć EU državi kandidatkinji. Pristupna partnerstva usvojena su posljednji put 2008. godine za tadašnje države kandidatkinje za članstvo u EU.

PRIVREMENI SPORAZUM O TRGOVINI I TRGOVINSKIM PITANJIMA

INTERIM AGREEMENT ON TRADE AND TRADE RELATED MATTERS

ACCORD INTÉRIMAIRE CONCERNANT LE COMMERCE ET
LES MESURES D'ACCOMPAGNEMENT

Privremenim sporazumom o trgovini i trgovinskim pitanjima uređuju se odnosi između EU i države potpisnice Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju do trenutka stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Njime se najvećim dijelom uređuju pitanja trgovine i transporta između EU i države potpisnice sporazuma. Bosna i Hercegovina potpisala je s EU Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju 16. juna 2008, a Privremeni sporazum stupio je na snagu 1. jula 2008. te se primjenjivao do stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 1. 6. 2015. godine. Tekst Privremenog sporazuma imao je 58 članova, koji su sadržani i u samom Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, i bio je podijeljen na četiri glave: Opći principi; Slobodno kretanje robe; Ostale trgovinske odredbe i odredbe vezane za trgovinu; Institucionalne, opće i završne odredbe. Osim navedenih glava, Privremeni sporazum činilo je i šest protokola i šest aneksa. Aneksima i protokolima precizirane se obaveze u pogledu trgovine pojedinim vrstama proizvoda. Osim toga, detaljno se regulirane obaveze Bosne i Hercegovine u pogledu državne pomoći, zaštite prava intelektualnog vlasništva, uzajamne administrativne pomoći u vezi s carinskim pitanjima i rješavanjem sporova. Na osnovu Privremenog sporazuma uspostavljena je institucionalna struktura za provođenje njegovog praćenja, a nju je činio Privremeni odbor i pet privremenih pododbora.

PROCES SARADNJE U JUGOISTOČNOJ EVROPI

SOUTH-EAST EUROPEAN COOPERATION PROCESS (SEECP)

PROCESSUS DE COOPÉRATION EN EUROPE DU SUD-EST (SEECP)

Proces saradnje u Jugoistočnoj Evropi je okvir za regionalnu saradnju koji je pokrenut 1996. godine, s ciljem da se Jugoistočna Evropa transformira u regiju stabilnosti, sigurnosti i saradnje, u skladu s evropskim integracionim tokovima, a kroz unapređenje međusobnog dijaloga i saradnje na svim nivoima i u svim oblastima od zajedničkog interesa. Procesom je obuhvaćeno 13 država: Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Grčka, Hrvatska, Sjeverna Makedonija,

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A Moldavija, Rumunija, Srbija, Slovenija, Turska i Kosovo.^{11*} Najznačajniji dokument procesa saradnje u Jugoistočnoj Evropi je Povelja o dobrosusjedskim odnosima, stabilnosti, sigurnosti i saradnji u jugoistočnoj Evropi, a najznačajniji događaj procesa je godišnji samit predsjednika država ili vlada država članica te ministara vanjskih poslova. Aktivnosti u okviru procesa koordinira predsjedavajuća država koja predstavlja proces na međunarodnim sastancima i domaćin je godišnjeg sastanka šefova država i vlada. Predsjedavanje zemlje traje godinu dana i rotira se među državama članicama. Sve članice procesa su i članice Vijeća za regionalnu saradnju i njegovog Upravnog odbora. Bosna i Hercegovina je članica procesa saradnje u Jugoistočnoj Evropi od 2001. godine.

D

E

PROCES STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA

G STABILISATION AND ASSOCIATION PROCESS (SAP)

H PROCESSUS DE STABILISATION ET D'ASSOCIATION (PSA)

J Proces stabilizacije i pridruživanja (PSP) predstavlja stratešku politiku Evropske unije prema državama Zapadnog Balkana kojima je otvorena perspektiva članstva u Evropskoj uniji. Ciljevi PSP-a su stabilizacija regije i uspostava područja slobodne L trgovine te priprema ovih država za članstvo u Evropskoj uniji. Poseban naglasak stavljjen je na regionalnu saradnju, a napredak svake države ocjenjuje se na osnovu vlastitih zasluga. Ključni elementi procesa su: ugovorni odnosi (sporazum M o stabilizaciji i pridruživanju), trgovinski odnosi (autonomne trgovinske mjere), N finansijska podrška (Instrument prepristupne pomoći) i regionalna saradnja i dobrosusjedski odnosi. Proces stabilizacije i pridruživanja uspostavljen je na prijedlog Evropske komisije 1999. godine, a EU ga je u nekoliko navrata ojačala i obogatila. PSP-om su obuhvaćene: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, O Kosovo*¹², Sjeverna Makedonija i Srbija.

P

R

S

Š

T

U

V

¹¹ * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

Z

¹² * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

PROCES STABILNOSTI I DOBROSUSJEDSTVA U JUGOISTOČNOJ EVROPI, PROCES ROYAUMONT

PROCESS ON STABILITY AND GOOD-NEIGHBOURLINESS IN SOUTH-EAST EUROPE, ROYAUMONT PROCESS

PROCESSUS DE STABILITÉ ET DE BON VOISINAGE DANS L'EUROPE DU SUD-EST, PROCESSUS DE ROYAUMONT

Proces stabilnosti i dobrosusjedstva u Jugoistočnoj Evropi je prvi regionalni pristup Evropske unije prema državama Zapadnog Balkana koji je pokrenut 1996. godine na inicijativu Francuske kao tadašnje predsjedavajuće Vijeća EU. Ključni cilj ovog pristupa je stabilizacija regije Zapadnog Balkana, a podrazumijeva je provođenje Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, razvoj regionalne saradnje, izgradnju institucija civilnog društva te promociju zajedničkih kulturnih vrijednosti i ljudskih prava.

PRODUBLJIVANJE

DEEPENING

APPROFONDISSEMENT

Produbljivanje je pojam koji u kontekstu evropskih integracija podrazumijeva proces restrukturiranja, povećanja nivoa i oblasti integracije, produbljivanja te čvršćeg povezivanja država članica. Ovaj proces odnosi se na sve tješnje povezivanje unutar EU, a njegova najjasnija manifestacija je prijelaz EU prema ekonomskoj i monetarnoj uniji (EMU) i uvođenje jedinstvene valute – eura. Ovaj proces odvija se paralelno s procesom proširenja (vidjeti: proširenje EU), a često se smatra i neophodnim korakom koji mu prethodi. Naprimjer, petom i do sada najvećem krugu proširenja Evropske unije iz 2004. godine prethodile su institucionalne reforme i reforma zajedničke poljoprivredne politike.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **PROGRAM JEAN MONNET**

B **JEAN MONNET PROGRAMME**

C **PROGRAMME JEAN MONNET**

D
DŽ
Đ
E
F
G
H

Č Program Jean Monnet pokrenut je 1989. godine radi promoviranja izvrsnosti u poučavanju i istraživanju u oblasti evropskih integracija u EU i van nje te podrške aktivnostima akademskih institucija ili udruženja aktivnih u oblasti studija evropskih integracija. Nazvan je po francuskom državljaniku Jeanu Monnetu, jednom od idejnih začetnika Evropske unije. S vremenom je program Jean Monnet uključen u Program za cjeloživotno učenje, a od 2014. godine postao je dio programa Erasmus+. Aktivnosti programa Jean Monnet provodi Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu i kulturnu politiku u Briselu (EACEA). U okviru programa Jean Monnet podstiču se i podržavaju sljedeće aktivnosti: moduli Jean Monnet, katedre Jean Monnet, centri izvrsnosti Jean Monnet, mreže Jean Monnet, projekti Jean Monnet te podrška institucijama i udruženjima Jean Monnet.

I

J

K **PROGRAM DJELOVANJA ZA CARINU U EVROPSKOJ UNIJI
ZA PERIOD 2014 – 2020 (CARINA 2020)**

L
M

U ACTION PROGRAMME FOR CUSTOMS IN THE EUROPEAN UNION FOR THE PERIOD 2014-2020 (CUSTOMS 2020)

N
NJ

PROGRAMME D'ACTION POUR LES DOUANES DANS L'UNION EUROPÉENNE POUR LA PÉRIODE 2014-2020 (DOUANE 2020)

O
P
R
S
Š
T
U
V

P
Z

Programom se podržava saradnja između nadležnih tijela za carinu kako bi se povećala njihova efikasnost i poboljšalo umrežavanje i razvoj ljudskih kapaciteta. Program treba olakšati umrežavanje, zajedničke aktivnosti i obuku osoblja, a u isto vrijeme i finansirati IT sisteme kako bi se omogućio razvoj elektronske carine. Osnovni cilj programa je podrška nadležnim tijelima za carine u zaštiti finansijskih i ekonomskih interesa Evropske unije i zemalja članica, uključujući zaštitu od prevara i zaštitu prava intelektualne svojine. Ovaj program otvoren je za države članice, države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje za članstvo u EU koje su pristupile programu. Ukupan budžet programa Carina za period 2014 – 2020. je 522,9 miliona eura. Bosna i Hercegovina je s EU potpisala Sporazum o učešću u programu Carina 2020 i u ovom programu sudjeluje od 2015. godine.

Z

Ž

PROGRAM INTEGRIRANJA

PROGRAMME OF INTEGRATION

PROGRAMME D'INTÉGRATION

Program integriranja je dokument koji država potencijalna kandidatkinja izrađuje i usvaja radi definisanja mjera koje će se realizirati u utvrđenom razdoblju, a s ciljem ispunjavanja kriterija za pristupanje u Evropsku uniju. Riječ je o sveobuhvatnom dokumentu koji uključuje plan usklađivanja zakonodavstva s pravnom tečevinom Evropske unije – *acquis* – i plan ispunjavanja ostalih obaveza koje proizlaze iz procesa pristupanja u Evropsku uniju (Kriteriji iz Kopenhagena 1993, Kriterij iz Madrija 1995, obaveze iz postojećih ugovornih odnosa i sl.). Uobičajeno je da Program integriranja utvrđuje navedene planove na godišnjoj ili višegodišnjoj osnovi, a može sadržavati i projekciju budžeta za provođenje programa. Usvajanje programa za usklađivanje domaćih propisa s *acquisom* obaveza je iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (vidjeti: Državni program za usvajanje *acquisa*).

PROGRAM PRAVOSUĐE

JUSTICE PROGRAMME

PROGRAMME JUSTICE

Program Pravosuđe (Justice) je program EU za finansijsko razdoblje od 2014. do 2020. godine. Program doprinosi razvoju evropskog područja pravde na osnovu uzajamnog priznavanja i povjerenja. Njime se promovira pravosudna saradnja u građanskim predmetima, uključujući saradnju u građanskim i trgovačkim predmetima, stečaju, porodičnim predmetima i nasljedstvu, pravosudna saradnja u krivičnim predmetima, efikasan pristup pravosuđu u Evropi i inicijative u oblasti suzbijanja zloupotrebe droga. Prijaviti se mogu sva privatna i javna tijela i organizacije iz država članica EU, osim Danske, iz država koje su članice Evropskog ekonomskog prostora, države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje za članstvo u EU u skladu sa sporazumom o pristupanju programu. Ukupan budžet Programa za period 2014 – 2020. je 378 miliona eura.

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

- A **PROGRAM RAZMJENE, POMOĆI I OSPOSOBLJAVANJA
ZA ZAŠITU EURA OD KRIVOTVORENJA (PROGRAM
PERIKLO 2020)**
- Č EXCHANGE, ASSISTANCE AND TRAINING PROGRAMME FOR THE
PROTECTION OF THE EURO AGAINST COUNTERFEITING (PERICLES 2020)
- D PROGRAMME D'ACTION EN MATIÈRE D'ÉCHANGES, D'ASSISTANCE ET
DE FORMATION, POUR LA PROTECTION DE L'EURO CONTRE LE FAUX
MONNAYAGE (PERICLES 2020)

D Periklo 2020 je program EU za finansijsko razdoblje 2014. – 2020. čiji je cilj zaštita i borba protiv krvotvorenja eura i drugih prevara, čime se povećava konkurentnost ekonomije Evropske unije i osigurava održivost javnih finansija. Specifični cilj programa je razmjena, pomoć i osposobljavanje za zaštitu novčanica i kovanica eura od krvotvorenja i drugih prevara, a nadležno tijelo je OLAF. Program će djelovati kao katalizator za bližu saradnju relevantnih struktura i osoblja te unapređenje razumijevanja relevantnih evropskih i međunarodnih zakona i instrumenata. Aktivnosti programa mogu se realizirati u eurozoni, državama članicama van eurozone i trećim državama. Ukupan budžet Programa za period 2014 – 2020. je sedam miliona eura.

LJ **PROGRAM ZA KONKURENTNOST PREDUZEĆA I MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA (COSME)**

M PROGRAMME FOR THE COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES
AND SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES (COSME)

N PROGRAMME POUR LA COMPÉTITIVITÉ DES ENTREPRISES
ET POUR LES PETITES ET MOYENNES ENTREPRISES (COSME)

O Program za konkurentnost preduzeća i malih i srednjih preduzeća (COSME) namijenjen je jačanju konkurenčnosti malih i srednjih preduzeća u Evropskoj uniji za period od 2014. do 2020. godine s ukupnim budžetom od 2,3 milijarde eura. Sredstva ovog programa namijenjena su malim i srednjim preduzećima, lokalnim i regionalnim organima vlasti, korporacijama, državnim organima/upravi, javnim agencijama, privrednim komorama i industriji. Programom su obuhvaćeni: konkurenčnost i održivost preduzeća u Evropskoj uniji, uključujući turistički sektor; promocija preduzetničke kulture; lakši pristup finansijama malih i srednjih preduzeća; poboljšanje pristupa tržištima unutar EU i na globalnom nivou. Program COSME otvoren je za sve države članice Evropske unije, države članice Evropske

asocijacije za slobodnu trgovinu (EFTA) koje su članice Evropskog ekonomskog prostora, države pristupnice, kandidatkinje, potencijalne kandidatkinje za članstvo u EU, države obuhvaćene Evropskom politikom susjedstva kad je to omogućeno sporazumima. Sporazum između Evropske unije i Bosne i Hercegovine o učešću u programu COSME potpisani je 2. juna 2016. u Briselu.

PROGRAM ZA OKOLIŠ I KLIMATSKO DJELOVANJE (ŽIVOT)

**PROGRAMME FOR THE ENVIRONMENT AND CLIMATE ACTION,
LIFE PROGRAMME (LIFE)**

**PROGRAMME POUR L'ENVIRONNEMENT ET L'ACTION POUR
LE CLIMAT, PROGRAMME LIFE (LIFE)**

Program Život(Life) u finansijskom razdoblju 2014.–2020. uključuje dva potprograma: potprogram za okoliš i potprogram za klimatske aktivnosti. Potprogram za okoliš obuhvata tri prioritetne oblasti: okoliš i efikasnost resursa; prirodnu i biološku raznolikost; upravljanje okolišem i informacije. Potprogram za klimatske aktivnosti pokriva: ublažavanje klimatskih promjena; adaptaciju klimatskih promjena; upravljanje klimom i informacije. Cilj programa je da doprinese provođenju i razvoju politike i legislative koja se odnosi na okoliš i klimatske promjene, kao i integraciji njihovih ciljeva u ostale politike. Korisnici programa su javna i privatna tijela, državni organi vlasti i administracija, privredne komore, privredni subjekti, mala i srednja preduzeća te univerziteti i istraživački centri. Program je otvoren za sudjelovanje i državama Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu (EFTA) koje su članice Evropskog ekonomskog prostora, državama pristupnicama, kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU, državama obuhvaćenim Evropskom politikom susjedstva te državama koje su članice Evropske agencije za okoliš u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 933/1999 (24). Budžet Programa Život je 3,4 milijarde eura za period 2014 – 2020.

PROGRAM ZA POTROŠAČE

CONSUMER PROGRAMME

PROGRAMME CONSOMMATEUR

Program za potrošače u finansijskom razdoblju 2014. – 2020. pruža podršku rastu i konkurentnosti unutar EU. Cilj programa je osnaživanje potrošača putem zaštite

A njihovog zdravlja, sigurnosti i ekonomskih interesa promoviranjem njihovih prava na informacije i edukaciju te prava na samoorganiziranje s ciljem očuvanja njihovih interesa. Program doprinosi integraciji potrošačkih prava u politike EU. Korisnici programa mogu biti neprofitne i nevladine organizacije potrošača na nivou EU i nacionalnom nivou, državni organi odgovorni za pitanja potrošača, službenici zaduženi za provođenje zakona, tijela za primanje žalbi. Program je otvoren i za treće države, uključujući države Evropskog udruženja za slobodnu trgovinu (EFTA) koje sudjeluju u Evropskom ekonomskom prostoru i države pristupnice, kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje za članstvo u EU te države na koje se primjenjuje Evropska politika susjedstva. Ukupan budžet Programa za period 2014 – 2020. je 449 miliona eura.

D

E

PROGRAM ZA PRAVA, JEDNAKOST I GRAĐANSTVO

G **RIGHTS, EQUALITY AND CITIZENSHIP PROGRAMME**

H **PROGRAMME DROITS, ÉGALITÉ ET CITOYENNETÉ**

J Program za prava, jednakost i građanstvo je program EU za finansijsko razdoblje K 2014. – 2020., a zamijenio je tri programa: Osnovna prava i državljanstvo, Daphne L III te dijelove programa PROGRESS. Svrha ovog programa je podržati daljnji razvoj područja u kojem će jednakost i ljudska prava biti poštivana i afirmirana. Ovim M programom promoviraju se prava evropskog građanstva, prava jednakosti, prava zaštite ličnih podataka, dječja prava te prava potrošača. Neki od specifičnih ciljeva N programa su: promocija nediskriminacije, prava osoba s teškoćama u razvoju, jednakosti između muškaraca i žena, prevencija nasilja nad ženama, djecom, mladima i drugim rizičnim grupama, promocija prava djece, prava potrošača i NJ zaštite ličnih podataka. Pristup programu otvoren je nacionalnim, regionalnim i O lokalnim organima vlasti, specijaliziranim tijelima i organizacijama, međunarodnim P organizacijama, mrežama i opservatorijima iz država članica EU, država Evropskog R udruženja za slobodnu trgovinu (EFTA) koje su dio Evropskog ekonomskog prostora te država pristupnica, kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja za članstvo u EU. S Ukupan budžet Programa za period 2014 – 2020. je 439,5 miliona eura.

Š

T

U

V

Z

Ž

PROGRAM ZA PROMOVIRANJE MJERA U OBLASTI ZAŠTITE FINANSIJSKIH INTERESA EVROPSKE UNIJE (HERCULE III)

**PROGRAMME TO PROMOTE ACTIVITIES IN THE FIELD OF THE
PROTECTION OF THE FINANCIAL INTERESTS OF THE EUROPEAN UNION
(HERCULE III)**

**PROGRAMME HERCULE III POUR LA PROMOTION D'ACTIONS DANS LE
DOMAINE DE LA PROTECTION DES INTÉRÊTS FINANCIERS DE L'UNION
EUROPÉENNE (HERCULE III)**

Hercule III je program EU za finansijsko razdoblje 2014. – 2020. kojim se afirmiraju aktivnosti protiv prevare, korupcije i drugih nezakonitih radnji koje utiču na finansijske interese EU. Među aktivnostima u okviru ovog programa su: specijalizirana tehnička pomoć, podrška u zapljeni i uništavanju cigareta, razmjena osoblja, razmjena podataka, razvoj baza podataka i IKT alata, tehnička i operativna podrška policijskim službama u borbi protiv nezakonitih prekograničnih radnji i prevara koje utiču na finansijske interese EU itd. Potencijalni korisnici mogu biti nacionalne ili regionalne administracije te istraživačke i obrazovne ustanove kao i neprofitne organizacije pod uslovom da rade najmanje godinu dana te promoviraju jačanje zaštite finansijskih interesa EU. Program je otvoren za države članice EU, države Evropskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) koje sudjeluju u Evropskom ekonomskom prostoru, države pristupnice, kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje za članstvo u EU te države obuhvaćene Evropskom politikom susjedstva. Također, predstavnici dražava s kojima EU ima zaključene sporazume o pitanjima prevare, međunaorodnih i drugih relevantnih organizacija i Ruske Federacije mogu sudjelovati u mjerama Programa ako je to korisno za postizanje općih i posebnih ciljeva Programa. Budžet Programa za period 2014 – 2020. je 104,9 miliona eura.

PROGRAM ZA ZAPOŠLJAVANJE I SOCIJALNE INOVACIJE

PROGRAMME FOR EMPLOYMENT AND SOCIAL INNOVATION

PROGRAMME POUR L'EMPLOI ET L'INNOVATION SOCIALE

Program za zapošljavanje i socijalne inovacije je program EU za finansijsko razdoblje 2014. – 2020. za promoviranje visoke razine kvalitetnog i održivog zapošljavanja na razini EU, garantiranje primjerene i dostojeće socijalne zaštite, borbu protiv socijalne isključenosti i siromaštva te poboljšanje radnih uslova. Ciljevi Programa su podržati koordinaciju na nivou EU i na nacionalnom nivou u oblastima

A zapošljavanja, socijalnih pitanja i uključenosti, zatim razvoj primjerenih sistema
 B socijalne zaštite i politika tržišta rada te modernizacija zakonodavstva EU i njegova
 C efikasna primjena. Također, cilj je i promovirati geografsku mobilnost i povećanje
 Č mogućnosti zapošljavanja razvijanjem otvorenog tržišta rada, povećati raspoloživost
 D i dostupnost mikrofinansiranja za ranjive grupe i mikropreduzeća te poboljšati pristup
 Ć finansijama za socijalna preduzeća. Ovaj program sastoji se iz tri komplementarne
 E ose: Progress, EURES i Mikrofinansiranje i socijalno preduzetništvo. Budžet je
 F podijeljen u odnosu na ose: Progress 61 %, EURES 18 % i 21 % za Mikrofinansiranje
 G i socijalno preduzetništvo. Korisnici Programa mogu biti javna i/ili privatna tijela,
 H akteri i institucije – nacionalni, regionalni i lokalni organi, zavodi za zapošljavanje,
 I stručna tijela, socijalni partneri, socijalna preduzeća, nevladine organizacije,
 J visokoobrazovne institucije i istraživački instituti, evaluatori i stručnjaci u procjeni
 K učinka, nacionalne statističke institucije i mediji. U Programu mogu sudjelovati
 L države članice EU (sve tri ose), države članice Evropskog ekonomskog prostora
 M (sve tri ose), države članice EFTA-e (ose Progress i Mikrofinansiranje i socijalno
 N preduzetništvo) te države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje za članstvo u
 O EU (ose Progress i Mikrofinansiranje i socijalno preduzetništvo).
 P Budžet Programa za period 2014. – 2020. iznosi 919.5 miliona eura.

PROGRAMI EU

EU PROGRAMMES

PROGRAMMES DE L'UE

N Programi Evropske unije (ranije poznati kao programi Zajednice) imaju cilj pružanje
 NJ podrške politikama EU te unapređenje saradnje između država članica EU i njihovih
 O građana u različitim oblastima: kulturi, nauci, zaštiti okoline, preduzetništvu,
 P potrošačkoj politici, obrazovanju, zdravstvu, pravosuđu, fiskalnoj i carinskoj politici
 R itd. Zemljama Zapadnog Balkana mogućnost učešća u programima EU otvorena
 S je zaključcima Evropskog vijeća u Solunu iz juna 2003. godine, s ciljem podrške
 Š naporima na putu ka evropskim integracijama, uz razmjenu dobrih praksi, iskustava
 T i znanja te usvajanje i provođenje *acquisa*. Učešće zemalja Zapadnog Balkana u
 U programima EU regulirano je okvirnim sporazumima o općim principima učešća
 V pojedine zemlje u programima EU. Stupanjem na snagu Okvirnog sporazuma o
 Z općim principima učešća Bosne i Hercegovine u programima Zajednice, od januara
 2007. godine, Bosni i Hercegovini je otvorena mogućnost pristupanja pojedinim
 programima. Za finansijsko razdoblje 2014 – 2020. EU je uspostavila 22 programa,
 a Bosna i Hercegovina učestvuje u njih osam: Erasmus+, Horizont 2020, Kreativna
 Evropa, Evropa za građane, Fiscalis 2020, Carina 2020, COSME i Zdravlje za razvoj.

PROŠIRENJE EVROPSKE UNIJE

EU ENLARGEMENT

ÉLARGISSEMENT DE L'UE

Proširenje je izraz kojim se opisuje proces prijema novih država u članstvo EU. U prva četiri kruga proširenja državama osnivačima: Belgiji, Francuskoj, Italiji, Luksemburgu, Nizozemskoj i Njemačkoj priključile su se: Danska, Irska i Velika Britanija 1973. godine, zatim Grčka 1981. godine, Portugal i Španija 1986. godine te Austrija, Finska i Švedska 1995. godine. Petim krugom proširenja, koji je i najveći u historiji EU, članice Unije postale su: Češka, Estonija, Kipar, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija (2004). Nepune tri godine kasnije (2007) EU se pridružuju Bugarska i Rumunija, a zatim i Hrvatska (2013). Albanija, Sjeverna Makedonija, Crna Gora, Srbija i Turska imaju status država kandidatkinja. Bosna i Hercegovina i Kosovo^{*13} imaju status potencijalnih država kandidatkinja. U skladu s članom 50. Ugovora o Evropskoj uniji, Velika Britanija je 31. 1. 2020. godine napustila Evropsku uniju s tranzicionim periodom do 31. 12. 2020. godine, koji može biti jednom produžen.

PROTOKOL IZ KJOTA UZ OKVIRNU KONVENCIJU UJEDINJENIH NARODA O KLIMATSKIM PROMJENAMA (PROTOKOL IZ KJOTA)

KYOTO PROTOCOL TO THE UNITED NATIONS FRAMEWORK CONVENTION ON CLIMATE CHANGE (KYOTO PROTOCOL)

PROTOCOLE DE KYOTO À LA CONVENTION-CADRE DES NATIONS UNIES SUR LES CHANGEMENTS CLIMATIQUES (PROTOCOLE DE KYOTO)

Protokolom iz Kjota uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (UNFCCC) ističe se stav međunarodne zajednice prema fenomenu klimatskih promjena. Potpisani je u decembru 1997., a stupio na snagu 2005. godine. Tokom prvog obavezujućeg perioda Protokola iz Kjota, potpisnice Protokola obavezale su se da će smanjiti emisiju šest plinova koji uzrokuju efekat staklenika (ugljendioksid, metan, azotni oksid, hidrofluorokarbonati, perfluorokarbonati i sumporni heksafluoridi) za prosječno 5% u periodu između 2008. i 2012. u poređenju s nivoima iz 1990-ih. Kako bi se premostila praznina između završetka prvog perioda Protokola iz Kjota 2012. godine i početka novog globalnog sporazuma 2020. godine, usvojene su izmjene i dopune Protokola iz Kjota na konferenciji

¹³ * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

A o klimatskim promjenama održanoj u Dohi (Katar) u decembru 2012. godine.
 B Potpisnice su se dogovorile o smanjenju emisije stakleničkih plinova (GHG) za
 C najmanje 18 % ispod nivoa iz 1990. godine u periodu od 2013. do 2020. godine. EU,
 Č države EU i Island saglasili su se da će zajednički ispuniti cilj smanjenja za 20 % i na
 Ć putu su da to i ostvare. Nadalje, popis GHG-a obuhvaćenih Protokolom proširen je i
 D uključuje i azotni trifluorid. U skladu s Protokolom, potpisnice moraju dostići svoje
 DŽ ciljeve prvenstveno putem nacionalnih mjera. Međutim, Protokol im također nudi
 Đ dodatna sredstva za ispunjenje ciljeva putem tri tržišna mehanizma.

DŽ Mehanizmi iz Kjota su: trgovanje emisijama između potpisnica Protokola; mogućnost
 Đ da potpisnice zajednički provode projekte; mehanizam čistog razvoja (s državama
 G koje nisu potpisale Protokol).

E Prema Protokolu, stvarne emisije potpisnica se prate i vodi se precizna evidencija o
 F provedenom trgovanju. Evropska komisija na godišnjem nivou objavljuje izvještaj o
 G napretku primjene Protokola iz Kjota i EU 2020, koji donosi podatke o napretku koji
 H su postigle EU i države članice EU s obzirom na njihove ciljeve smanjenja emisije
 I stakleničkih plinova.

J PRVI NIVO KONTROLE

K FIRST LEVEL CONTROL

L CONTRÔLE DE PREMIER NIVEAU

M Prvi nivo kontrole (FLC) predstavlja verificiranje legalnosti i regularnosti troškova
 N koje prijavljuju korisnici sredstava iz fondova EU, a u skladu s primjenjivim propisima,
 NJ programskim dokumentima i pravilima o prihvatljivosti troškova. Kontrola se sastoji
 O od administrativne provjere (engl. desk based check) svakog pojedinačnog troška
 P i provjere pojedinačne aktivnosti na licu mjesta (on-the-spot-check). Za korisnice
 R Instrumenta prepristupne pomoći EU, prvi nivo kontrole primjenjuje se za
 S programe u indirektnom upravljanju (i dijeljenom).

S
Š
T
U
V
Z
Ž

R

RADNA GRUPA ZA PODRUČJE ZAPADNOG BALKANA

WORKING PARTY ON THE WESTERN BALKANS REGION (COWEB WORKING PARTY)

GROUPE „RÉGION DES BALKANS OCCIDENTAUX“ (GROUPE COWEB)

Radna grupa za Zapadni Balkan je radno tijelo Vijeća EU koje uglavnom djeluje na nivou eksperata država članica EU. Zadatak joj je da prati aktuelno stanje u regiji i da priprema prijedloge odluka, zaključaka, mjera i ugovora u vezi s postupanjem EU prema Zapadnom Balkanu. Radna grupa bavi se općim, političkim i ekonomskim razvojem, procesom stabilizacije i pridruživanja te finansijskim instrumentom prepristupne pomoći (IPA).

RAVNOPRAVNOST SPOLOVA, RAVNOPRAVNOST ŽENA I MUŠKARACA

GENDER EQUALITY, EQUALITY BETWEEN WOMEN AND MEN

ÉGALITÉ DES SEXES, ÉGALITÉ ENTRE LES FEMMES ET LES HOMMES

Ravnopravnost spolova jedan je od osnovnih ciljeva i obaveza EU, kojem se posvećuje posebna pažnja još od 1957. godine kada je Rimskim ugovorom uveden princip isplate jednakih plaće za obavljanje istih poslova. U EU, na nivou Evropske komisije definirano je da se princip ravnopravnosti spolova uvodi u sve oblasti i aktivnosti politike (engl. gender mainstreaming). Pojam gender mainstreaminga,

A
B
C
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A prema definiciji Vijeća Evrope, označava „reorganizaciju, unapređivanje, razvoj i evaluaciju političkih procesa tako da su akteri, uključeni u donošenje političkih odluka, perspektivu ravnopravnosti spolova uključili u sve politike na svim nivoima i stepenima“. Poveljom EU o osnovnim pravima zabranjuje se diskriminacija na osnovu spola. Uz niz preporuka Vijeća EU koje se tiču uspostave ravnopravnosti spolova u državama članicama, 2006. godine usvojen je dokument pod nazivom „Putokaz ka ravnopravnosti žena i muškaraca 2006 – 2010“. Prema dokumentu pod nazivom „Strateško djelovanje za ravnopravnost spolova za 2016 – 2019“, politika ravnopravnosti spolova ostaje usmjerena na postojećih pet tematskih prioritetnih oblasti: povećanje broja žena koje učestvuju na tržištu rada i jednaka ekomska nezavisnost žena i muškaraca; smanjenje razlike u plaćama, primanjima i penzijama između spolova te borba protiv siromaštva žena; promoviranje ravnopravnosti žena i muškaraca u donošenju odluka; suzbijanje rodno zasnovanog nasilja te zaštita i podrška za žrtve i promoviranje ravnopravnosti spolova i ženskih prava širom svijeta. Vijeće EU za socijalna pitanja, u čijem radu učestvuju nacionalni ministri i ministrici za socijalna pitanja, odgovorno je za većinu odluka u vezi s pitanjima ravnopravnosti žena i muškaraca. Vrlo često Vijeće EU ima posljednju riječ kad je u pitanju donošenje propisa i programa u oblasti ravnopravnosti spolova. U evropskoj politici proširenja rodna ravnopravnost zauzima jedno od glavnih mesta. Usklađivanje s pravnom tečevinom EU u oblasti jednakih mogućnosti muškaraca i žena sadržano je u pregovaračkim poglavljima: poglavlje 19. (Socijalna politika i zapošljavanje), poglavlje 22. (Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata) i poglavlje 23. (Pravosuđe i osnovna ljudska prava).

REDOVNI ZAKONODAVNI POSTUPAK

ORDINARY LEGISLATIVE PROCEDURE

PROCÉDURE LÉGISLATIVE ORDINAIRE

U redovnom zakonodavnom postupku Evropski parlament je suzakonodavac s Vijećem EU, a pravo zakonodavne inicijative ima Evropska komisija. Ovaj postupak je osnovni postupak u usvajanju zakonodavnih akata EU. Procedura redovnog zakonodavnog postupka detaljno je opisana u članu 294. UFEU, a u skladu s njom Evropska komisija podnosi prijedlog zakonodavnog akta Vijeću EU i Evropskom parlamentu. Vijeće EU i Evropski parlament prijedlog zakonodavnog akta usvajaju u prvom ili drugom čitanju. Ako te dvije institucije ne postignu dogovor nakon drugog čitanja, saziva se Odbor za mirenje. Ako je tekst koji Odbor za mirenje dogovori prihvatljiv objema institucijama u trećem čitanju, zakonodavni akt se usvaja. Ako je zakonodavni prijedlog u bilo kojoj fazi postupka odbijen ili Evropski parlament i Vijeće EU ne mogu postići kompromis, prijedlog se ne donosi, a postupak se

okončava. U redovnom zakonodavnom postupku, odluke se donose kvalificiranim većinom. Redovni zakonodavni postupak izvorno je uveden Ugovorom o EU (1992.) pod nazivom Postupak suodlučivanja.

REGIONALNA POLITIKA

REGIONAL POLICY

POLITIQUE RÉGIONALE

Regionalna politika usmjerenja je na regije i gradove EU, a cilj joj je da strateškim ulaganjima unaprijedi ekonomski rast i poboljša kvalitet života. Istovremeno služi i kao oblik solidarnosti namijenjen podršci slabije razvijenih regija. U pitanju je jedan od najvažnijih instrumenata za postizanje ekonomske i socijalne kohezije EU. To je politika ulaganja kojom se stimulira ekonomski razvoj, utiče na poboljšanje kvaliteta života i postiže održiv razvoj. Cilj regionalne politike je smanjivanje i uklanjanje ekonomskih i socijalnih razlika između država članica i regija i na taj način podsticanje ujednačenog razvoja na teritoriji cijele EU. Glavni instrumenti provođenja regionalne politike su tri glavna fonda: Evropski fond za regionalni razvoj, Evropski socijalni fond i Kohezioni fond.

REGIONALNA SARADNJA

REGIONAL COOPERATION

COOPÉRATION RÉGIONALE

Regionalna saradnja je nezaobilazni instrument ekonomske i socijalne stabilnosti Evrope. Ona treba biti faktor integracije kroz razvoj infrastrukture i mreža te uspostavu slobodne trgovine među susjednim državama. Za države procesa stabilizacije i pridruživanja, među kojima je i Bosna i Hercegovina, regionalna saradnja je jedan od ključnih uslova integracije u Evropsku uniju. U skladu sa zaključcima Evropskog vijeća iz Santa Marija da Feira iz 2000. godine, od zemalja Zapadnog Balkana zatraženo je jačanje regionalne saradnje uključujući zaključivanje sporazuma o trgovini. Ključni podsticaj regionalnoj saradnji dat je na Samitu u Zagrebu 2000. godine na kojem su se lideri zemalja Zapadnog Balkana obvezali na potpisivanje sporazuma o bilateralnoj i regionalnoj saradnji. Ti sporazumi uključuju: međusobni politički dijalog, stvaranje zone slobodne trgovine, tjesnu saradnju u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, zajedničko suzbijanje organiziranog

A kriminala, korupcije i svih drugih nezakonitih djela i ilegalne prekogranične trgovine.
 B Obavezu regionalne saradnje zemlje procesa stabilizacije i pridruživanja preuzimaju
 C i uspostavljanjem bilateralnih odnosa s Evropskom unijom koja im je postavljena kao
 Č preduslov daljnog razvoja međusobnih odnosa zemlje potpisnice i Evropske unije.
 D Među nekim od regionalnih inicijativa koje čine dio ove regionalne saradnje su:
 Ć Vijeće za regionalnu saradnju (RCC) koje je operativni ogrank Procesa saradnje u
 DŽ Jugoistočnoj Evropi (SEECP), Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA
 D 2006), Regionalna škola javne uprave (ReSPA), Regionalna mreža za pristupanje
 Đ (RENA), Ugovor o Energetskoj zajednici, Ugovor o transportnoj zajednici, Sporazum
 E o evropskom zajedničkom zračnom prostoru (2006.), Investicioni okvir za Zapadni
 F Balkan itd. EU, također, osigurava podršku projektima u područjima koja obuhvata
 G regionalna saradnja kroz višedržavni program IPA-e.
 H

REVIZIJA UGOVORA

I **REVISION OF THE TREATIES**

J **RÉVISION DES TRAITÉS**

K Revizija ugovora je postupak njihove izmjene. U skladu s članom 48. Ugovora o
 L Evropskoj uniji (UEU) razlikuje se redovna i pojednostavljena revizija. Redovna
 LJ revizija se odnosi na ključne promjene u vezi s nadležnostima EU i zahtijeva
 M sazivanje međuvladine konferencije kako bi se konsenzusom usvojili prijedlozi
 N izmjena i dopuna. Sve države članice EU moraju ratificirati izmjene i dopune
 NJ Ugovora kako bi one stupile na snagu. Pojednostavljena revizija se odnosi na
 O promjene u vezi s izmjenama i dopunama unutrašnjih politika i djelovanja EU. U
 P postupku pojednostavljene revizije Evropsko vijeće jednoglasno usvaja odluku o
 R izmjenama i dopunama Ugovora, a nakon konsultacija s Evropskom komisijom,
 Evropskim parlamentom i Evropskom centralnom bankom (ako se izmjena i dopuna
 tiče monetarnih pitanja). Nove odredbe Ugovora stupaju na snagu tek nakon što ih
 ratificiraju sve države članice EU u skladu sa svojim ustavnim postupcima.

S

Š

T

U

V

Z

Ž

REVIZORSKI SUD, EVROPSKI REVIZORSKI SUD

COUR OF AUDITORS, EUROPEAN COURT OF AUDITORS

**COUR DES COMPTES EUROPÉENNE, COUR DES COMPTES
DE L'UNION EUROPÉENNE**

Revizorski sud je institucija Evropske unije sa sjedištem u Luksemburgu čiji je osnovni zadatak provjera zakonitosti i pravilnog izvršavanja budžeta, odnosno svih prihoda i rashoda EU (uključujući sve institucije, tijela i druge organizacione jedinice EU). Djeluje kao nezavisan revizor i čuvar finansija EU. Osnovan je 1977. godine, a sastoji se od po jednog člana iz svake države članice čiji je mandat šest godina. Na kraju svake finansijske godine Evropski revizorski sud podnosi godišnji izvještaj o budžetu EU Evropskom parlamentu i Vijeću EU, daje garanciju o pouzdanosti računovodstvene dokumentacije i zakonitosti i pravilnosti transakcija iza nje, a izvještaj se objavljuje i u Službenom listu EU. Revizorski sud također daje mišljenje prije nego što se usvoji bilo koji finansijski propis EU. Nezavisna je institucija i nema nadležnost za izricanje kaznenih mjera. Ako Revizorski sud otkrije prevaru ili nepravilnost, dostavlja informacije nadležnim tijelima EU koja preuzimaju daljnje aktivnosti.

RURALNI RAZVOJ

RURAL DEVELOPMENT

DÉVELOPPEMENT RURAL

Ruralni razvoj predstavlja dio zajedničke poljoprivredne politike EU. Zahvaljujući ovoj politici, ruralnim područjima Evropske unije olakšava se odgovaranje na široki raspon ekonomskih, okolišnih i socijalnih izazova 21. stoljeća. Ima tri dugoročna cilja: podržavati konkurentnu poljoprivredu; upravljati prirodnim resursima na održiv način i provoditi akcione mjere u vezi s klimom; postići uravnotežen teritorijalni razvoj u ruralnim područjima, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta. Politika ruralnog razvoja većinom se finansira iz sredstava EU iz Evropskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) čija je vrijednost u periodu od 2014. do 2020. godine 96 milijardi eura. Politika se provodi putem sedmogodišnjih programa ruralnog razvoja, koji se sastavljaju u partnerstvu s EU. Usredotočeni su na šest prioriteta: prijenos znanja i inovacije; konkurenčnost svih vrsta poljoprivrede i održivog upravljanja šumama; promoviranje organizacije lanca snabdijevanja hranom; obnova, čuvanje i poboljšanje ekosistema; promoviranje efikasnosti resursa i pomaka prema privredi s niskim udjelom ugljika; promoviranje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te ekonomski razvoj u ruralnim područjima.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F

S

SAMIT, SASTANAK NA VRHU

H SUMMIT, SUMMIT MEETING

I SOMMET, CONFÉRENCE AU SOMMET

K Samit u kontekstu EU označava sastanak na nivou šefova država ili vlada država članica Evropske unije, odnosno Evropskog vijeća. Evropsko vijeće sastaje se dva puta svakih šest mjeseci na poziv svog predsjednika. Kada to nalaže dnevni red, članovi Evropskog vijeća mogu odlučiti da svakom od njih pomaže ministar, a u slučaju predsjednika Komisije, član Komisije. Kad to nalaže situacija, predsjednik saziva vanredni sastanak Evropskog vijeća.

SIGURNOST HRANE

R FOOD SAFETY

S SÉCURITÉ ALIMENTAIRE, SÉCURITÉ SANITAIRE DES ALIMENTS

T Politika Evropske unije o sigurnosti hrane utemeljena je na članovima 168. (Javno zdravstvo) i 169. (Zaštita potrošača) Ugovora o funkcioniranju Evropske unije. Evropska komisija je 2000. godine objavila Bijelu knjigu o općim principima sigurnosti hrane kojom je njavila razvoj zakonodavnog okvira koji pokriva cijeli lanac ishrane „od farme do stola“. U skladu s tim pristupom, sigurnost hrane odnosi se na: sigurnost i hranjivost ljudske i stočne hrane, postojanje visokih standarda u pogledu zdravlja i dobrobiti životinja, kao i zaštite biljaka (npr. sigurna upotreba

pesticida); jasne informacije o sadržaju (npr. aditivima ili konzervansima), porijeklu (sljedivosti) i upotrebi hrane (npr. posebnim prehrambenim režimima).

Usvajanjem Uredbe (EZ) br. 178/2002 osnovana je i ovlaštena Evropska agencija za sigurnost hrane (EFSA) čiji su glavni zadaci da pruži nezavisna naučna mišljenja o pitanjima sigurnosti prehrambenih proizvoda, prikuplja i analizira podatke o potencijalnim ili nastalim rizicima i održava trajan dijalog s javnošću. Osim ovog tijela, Generalni direktorat za zdravlje i sigurnost hrane (Direktorat ili odjel za revizije i analize u području zdravlja i hrane) provodi terenske inspekcije unutar Evropske unije, ali i van nje. Također, u pravcu zaštite ljudi od neusklađenih prehrambenih proizvoda EU je razvila brzi sistem obavještavanja za hranu i stočnu hranu (RASFF – Food and Feed Safety Alerts).

SIMBOLI EVROPSKE UNIJE

SYMBOLS OF THE EUROPEAN UNION

SYMBOLES DE L'UNION EUROPÉENNE

Evropska unija prepoznatljiva je po nekoliko simbola, od kojih je najprepoznatljiviji: Dan Evrope, 9. maj; evropska himna (Betovenova „Oda radosti“); evropska zastava; zajednička valuta – euro (€) te slogan „Ujedinjeni u različitosti“. Evropsko vijeće je u Miljanu 1985. godine odlučilo da se dan objavljivanja Schumanovog plana, 9. maj, kojim je uspostavljena Evropska zajednica za ugalj i čelik, obilježava kao Dan Evrope. Vijeće Evrope prihvatiло je 1972. godine Betovenovu „Odu radosti“ za svoju himnu, a 1985. odlukom evropskih čelnika ona je postala službena himna Evropske unije. Himna nema tekst, samo muziku. Na univerzalnom jeziku muzike njome se izražavaju evropski ideali slobode, mira i solidarnosti. Evropska himna nije zamjena za nacionalne himne država članica, već se njome slave zajedničke vrijednosti. Evropska zastava, krug od 12 zlatnih zvijezda na plavoj podlozi, simbolizira ne samo Evropsku uniju, već i evropsko jedinstvo i identitet u širem smislu. Zvijezde na zastavi simboliziraju ideale jedinstva, solidarnosti i sklada među narodima Evrope, a njihov broj nije povezan s brojem država članica, dok krug simbolizira jedinstvo. Evropski parlament je 1983. odlučio da zastava kojom se koristi Vijeće Evrope postane zastava Zajednica, a 1985. godine odlukom evropskih čelnika ona je postala službeni amblem Evropskih zajednica, danas Evropske unije. Moto Evropske unije „Ujedinjeni u različitosti“ koristi se od 2000. godine.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A **SISTEM KOORDINACIJE PROCESA
EVROPSKIH INTEGRACIJA U BiH**

B C SYSTEM OF COORDINATION OF THE EUROPEAN INTEGRATION
Č PROCESS IN BIH

Ć SYSTÈME DE COORDINATION DANS LE PROCESSUS D'INTÉGRATION
EUROPÉENNE EN BIH

DŽ Odlukom o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, br. 72/16 i 35/18) definiraju se institucionalni i operativni
D sistemi i način ostvarivanja koordinacije institucija u BiH na provođenju aktivnosti u
E vezi s procesom integriranja BiH u EU, zajednička tijela u okviru sistema koordinacije,
F njihov sastav, nadležnosti i međusobni odnosi. Koordinacija procesa evropskih
G organizacija u BiH ostvaruje se na horizontalnoj (koordinacija unutar jednog nivoa
H organizacije vlasti) i vertikalnoj (koordinacija između različitih nivoa organizacije
I vlasti) osnovi. S ciljem efikasnog provođenja vertikalne koordinacije procesa
J evropskih integracija u BiH, uspostavljena su sljedeća zajednička tijela: Kolegij za
evropske integracije, ministarske konferencije, Komisija za evropske integracije,
radne grupe za evropske integracije.

K

L

UJ **SKUPŠTINA EVROPSKIH REGIJA**

M ASSEMBLY OF EUROPEAN REGIONS (AER)

N ASSEMBLÉE DES RÉGIONS D'EUROPE (ARE)

O Skupština evropskih regija je najveća nezavisna mreža regija u Evropi, a predstavlja
P forum za međuregionalnu saradnju i lobiranje u interesu regija na evropskom
R nivou. Osnovana je 1985. godine i okuplja regije iz tridesetak država. Osnovni ciljevi
S djelovanja Skupštine evropskih regija su: promocija interesa regija u i izvan Evrope i
Š jačanje međuregionalne saradnje kroz razmjenu iskustva i razvoj regionalne politike.
T Radom Skupštine evropskih regija rukovode i utvrđuju njene politike Predsjedništvo
U i dva glavna tijela: Izvršni odbor i Generalna skupština. Za provođenje politika
V Skupštine zadužena su tri tematska odbora: Odbor za ekonomiju i regionalni razvoj,
Z Odbor za socijalnu politiku i javno zdravstvo, Odbor za kulturu, obrazovanje i mlade
i dva stalna odbora: Odbor za institucionalna pitanja te Odbor za nadzor i evaluaciju.
Sjedište Generalnog sekretarijata je u Strazburu, a Skupština ima svoje urede i u
Briselu i Alba Iulia u Rumuniji.

SLUŽBENI JEZICI EVROPSKE UNIJE

OFFICIAL LANGUAGES OF EUROPEAN UNION

LANGUES OFFICIELLES DE L'UNION EUROPÉENNE

U Evropskoj uniji su 24 službena jezika, i to: bugarski, češki, danski, engleski, estonski, finski, francuski, grčki, nizozemski, irski, latvijski, litavski, mađarski, malteški, njemački, poljski, portugalski, rumunski, slovački, slovenski, španski, švedski, italijanski, hrvatski. Cjelokupno zakonodavstvo i dokumenti značajni za građane Evropske unije prevode se na sve službene jezike dok se pojedini dokumenti (npr. komunikacija s određenom državom članicom ili odluke koje su upućene pojedincima) prevode na jezike na koje je to neophodno. Institucijama Evropske unije dozvoljeno je da u svrhu interne komunikacije izaberu jezike na koje će se dokumenti prevoditi. Tako se interni dokumenti Evropske komisije prevode na tri službena jezika: engleski, francuski i njemački, dok se interni dokumenti Evropskog parlamenta prevode na sve službene jezike Evropske unije. Jezička politika Evropske unije zasniva se na višejezičnosti, prema Ugovoru o Evropskoj ekonomskoj zajednici i Uredbi br. 1/1958 o određivanju jezika koji se koriste u Evropskoj ekonomskoj zajednici. Evropska unija uspostavljena je na principu poštivanja različitosti kultura, običaja i uvjerenja, što uključuje i različitost jezika. Princip višejezičnosti Evropske unije zasniva se na Povelji o osnovnim pravima Evropske unije te je jezička raznolikost postavljena kao jedna od vrijednosti EU.

SLUŽBENI LIST EVROPSKE UNIJE

OFFICIAL JOURNAL OF THE EUROPEAN UNION (OJ)

JOURNAL OFFICIEL DE L'UNION EUROPÉENNE (JO)

Službeni list Evropske unije je glavni izvor EUR-Lex-ovog sadržaja. Objavljuje se svakodnevno (od ponedjeljka do petka, a subotom, nedjeljom i praznicima samo u hitnim slučajevima) na 24 službena jezika Evropske unije. Objavljuje se u dvije serije: L (zakonodavstvo) i C (informacije i objave) te tri podserije: A, I i M (LI, LM, CA, CI). U seriji L objavljuje se zakonodavstvo EU, a u seriji C ostali dokumenti institucija, tijela i agencija EU. Podserija LM predstavlja posebno izdanje na malteškom jeziku ili izdanje koje je dio zaostatka prevoda na određeni jezik, dok su podserije LI i CI uvedene radi veće fleksibilnosti planiranja i označavanja Službenog lista. U podseriji CA se objavljuju oglasi za slobodna radna mjesta i pozivi za iskazivanje interesa. Dodatak Službenom listu Evropske unije, namijenjen postupcima evropske javne

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A nabavke, objavljuje se na internetskim stranicama Tenders Electronic Daily (TED).
 B Kada država pristupi EU, objavljuje se posebno izdanje Službenog lista koje
 C sadržava sekundarno zakonodavstvo koje je na snazi na dan pristupanja dotočne
 Č države. Elektronska izdanja Službenog lista (SL) imaju pravnu vrijednost od 1. 7.
 Ć 2013., a dostupna su na internetskim stranicama EUR-Lex (www.eur-lex.europa.eu). U slučaju nepredviđenih i iznimnih poremećaja informatičkih sistema Ureda za
 publikacije, papirna verzija ima pravnu vrijednost.

D

DŽ

SOCIJALNA POLITIKA

E SOCIAL POLICY

F POLITIQUE SOCIALE

G

H U članu 151. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije (UFEU) detaljno se navode ciljevi socijalne politike Evropske unije. Odnose se na: promoviranje zapošljavanja, I poboljšanje radnih i životnih uslova, jednak tretman radnika, odgovarajuću socijalnu J zaštitu, socijalni dijalog, razvoj ljudskih potencijala s ciljem postizanja visokog K i održivog nivoa zaposlenosti, kao i borbu protiv socijalne isključenosti. Nadalje, članom 6. Ugovora o Evropskoj uniji daje se obavezujuća snaga socijalnim pravima L u Povelji Evropske unije o osnovnim pravima. Horizontalna socijalna klauzula uvedena je članom 9. Ugovora o funkcioniranju EU. Socijalna politika prvenstveno M je odgovornost država članica EU. Međutim, Unija i države članice dijele nadležnost N u određenim aspektima socijalne politike utvrđenim u UFEU. Evropski parlament O i Vijeće EU mogu usvojiti podsticajne mјere za podršku i nadopuniti djelovanje P država članica EU u nekim oblastima, kao što je borba protiv socijalne isključenosti. R Također, mogu usvojiti minimalne zahtjeve u formi direktiva, odnosno zakonodavstva S koje državama EU omogućava usvajanje dodatnih strožijih odredbi. Te direktive odnose se samo na: zdravlje i sigurnost radnika, uslove rada, socijalnu sigurnost Š i socijalnu zaštitu radnika (države članice EU i dalje su odgovorne za definiranje T osnovnih principa svojih sistema socijalne sigurnosti), zaštitu radnika u slučaju U prestanka ugovora o radu, informiranje i zaštitu radnika, kolektivno zastupanje i odbranu interesa radnika i poslodavaca, uslove rada državljana iz država nečlanica koji borave zakonito na teritoriji EU, integraciju osoba isključenih s tržišta rada i jednakost između muškaraca i žena u zapošljavanju. Provođenje ovakvih mјera V mogu preuzeti socijalni partneri.

V

Z

Ž

SOCIJALNI DIJALOG

SOCIAL DIALOGUE

DIALOGUE SOCIAL

Socijalni dijalog je, kao cilj Evropske unije, naveden u članu 151. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije. Socijalni dijalog doprinosi razvoju evropske socijalne politike. Socijalni partneri uključeni su u raspravu, savjetovanje, pregovore i zajedničko djelovanje na nivou Evropske unije, uz one koji se provode na nacionalnom nivou. Socijalni dijalog može kao rezultat imati i ugovorne odnose, koji uključuju i sporazume kao što su sporazumi između radnika i poslodavaca o roditeljskom dopustu i radu s nepunim radnim vremenom. Socijalni dijalog počeo je 1985. godine na inicijativu Evropske komisije. Jedinstvenim evropskim aktom Evropska komisija obavezana je na razvoj socijalnog dijaloga. S ciljem unapređenja socijalnog dijaloga 2003. godine uspostavljen je i Trojni socijalni samit između institucija EU na predsjedničkom nivou i evropskih socijalnih partnera na menadžerskom nivou, kojim kopredsjedava predsjednik Evropskog vijeća, predsjednik Evropske komisije i šef države ili vlade države koja predsjedava Evropskom unijom u šestomjesečnom razdoblju. Samit se obično održava za vrijeme proljetnog zasjedanja Evropskog vijeća i u okviru njega se raspravlja o ekonomskoj i socijalnoj situaciji u Evropskoj uniji. U oblasti socijalne politike Evropska komisija ima obavezu da se prije podnošenja prijedloga posavjetuje sa socijalnim partnerima. Socijalni partneri također kao članovi Ekonomskog i socijalnog odbora imaju važnu ulogu u oblasti socijalne politike i njih bliskih oblasti. Evropski socijalni dijalog može biti tripartitni (socijalni partneri i institucije EU) ili bipartitni (udruženja poslodavaca i sindikati).

SOLUNSKA AGENDA ZA ZAPADNI BALKAN

THESSALONIKI AGENDA FOR THE WESTERN BALKANS

AGENDA DE THESSALONIQUE POUR LES BALKANS OCCIDENTAUX

Solunska agenda (Solunska agenda za Zapadni Balkan: Kretanje prema evropskim integracijama) bio je dokument koji su zemlje procesa stabilizacije i pridruživanja (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Sjeverna Makedonija, Srbija i Kosovo^{*14}) prihvatile i obavezale se na njegovo provođenje na Samitu u Solunu (2003). Ovim dokumentom uveden je niz novih instrumenata i oblika saradnje između Evropske unije i država procesa stabilizacije i pridruživanja, koji su zasnovani

¹⁴ * Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

A na iskustvima prethodnih krugova proširenja (posebno iz petog kruga proširenja),
 B uz ispunjavanje određenih uslova: Evropsko partnerstvo, saradnja u zajedničkoj
 C vanjskoj i sigurnosnoj politici, parlamentarna saradnja, twinning i TAIEX, programi
 D Zajednice, povećanje budžeta programa pomoći CARDS zemljama procesa
 Č stabilizacije i pridruživanja te planiranje novog instrumenta pomoći.

Ć

D

SPECIJALNI PREDSTAVNIK EUDŽ **EUROPEAN UNION SPECIAL REPRESENTATIVE (EUSR)**E **REPRÉSENTANT SPÉCIAL DE L'UNION EUROPÉENNE (RSUE)**

F Specijalni predstavnik Evropske unije pruža podršku radu visokog predstavnika Unije
 G za vanjske poslove i sigurnosnu politiku u određenom regionu. Imenuje ga Vijeće
 H Evropske unije na prijedlog visokog predstavnika za vanjske poslove i sigurnosnu
 I politiku. Evropska unija ima osam specijalnih predstavnika u svijetu koji promoviraju
 J politike i interes Evropske unije i daju aktivan doprinos miru, stabilnosti i vladavini
 K prava. Specijalni predstavnici obavljaju svoje dužnosti pod nadležnošću i prema
 L radnim uputstvima visokog predstavnika EU za vanjske poslove i sigurnosnu
 U politiku, a mandat specijalnog predstavnika zavisi od političkog konteksta i interesa
 za prisustvo u određenoj zemlji i regiji. U Bosni i Hercegovini šef Delegacije Evropske
 unije je i specijelni predstavnik EU u BiH.

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

SPORAZUM IZMEĐU VLADA EKONOMSKE UNIJE BENELUKSA, SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE I FRANCUSKE REPUBLIKE O POSTUPNOM UKIDANJU KONTROLA NA ZAJEDNIČKIM GRANICAMA (ŠENGENSKI SPORAZUM)

AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENTS OF THE STATES OF THE BENELUX ECONOMIC UNION, THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY AND THE FRENCH REPUBLIC ON THE GRADUAL ABOLITION OF CHECKS AT THEIR COMMON BORDERS (SCHENGEN AGREEMENT)

ACCORD ENTRE LES GOUVERNEMENTS DES ETATS DE L'UNION ÉCONOMIQUE BENELUX, DE LA RÉPUBLIQUE FÉDÉRALE D'ALLEMAGNE ET DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE RELATIF À LA SUPPRESSION GRADUELLE DES CONTRÔLES AUX FRONTIÈRES COMMUNES (ACCORD DE SCHENGEN)

Pravni okvir za postepeno ukidanje unutrašnjih graničnih kontrola između država potpisnica i uvođenje slobode kretanja za sva fizička lica, državljane država potpisnica Sporazuma, tj. država članica EU ili trećih zemalja je Šengenski sporazum. Sporazum su 1985. godine potpisale: Belgija, Francuska, Luksemburg, Njemačka i Nizozemska u luksemburškom gradiću Šengenu blizu tromeđe Francuske, Njemačke i Luksemburga. Nakon toga, uslijedila je Šengenska konvencija, koja je potpisana 1990. i koja je stupila na snagu 1995. godine, a njome su uspostavljene mjere i garancije za provođenje slobode kretanja ljudi. Šengenski sporazum i Konvencija, zajedno s deklaracijama, odlukama i drugim aktima koji se odnose na slobodu kretanja, čine šengenski *acquis*. Protokolom uz Ugovor iz Amsterdama, Šengenski sporazum i ostali elementi šengenskog *acquisa* uvršteni su u institucionalni i pravni okvir Evropske unije. Prvim potpisnicama Šengenskog sporazuma postepeno su se priključile: Italija, Portugal, Španija, Grčka, Austrija, Danska, Finska, Švedska, Češka, Estonija, Mađarska, Letonija, Litva, Malta, Poljska, Slovačka, Slovenija, Island, Norveška, Švicarska i Lihtenštajn. Ovih 26 država (22 države članice EU i četiri države Evropskog udruženja za slobodnu trgovinu, EFTA) čine tzv. šengensku zonu. Usvajanje šengenskog *acquisa* do pristupanja u EU je obaveza za svaku državu kandidatkinju za članstvo u EU, dok se granična kontrola na unutrašnjim granicama ukida jednoglasnom odlukom Vijeća EU, isključivo nakon što Evropska komisija i stručnjaci iz država članica EU procijene da su uspostavljene sve prateće mjere koje omogućavaju ukidanje graničnih kontrola na unutrašnjim granicama.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU

B STABILISATION AND ASSOCIATION AGREEMENT (SAA)

C ACCORD DE STABILISATION ET D'ASSOCIATION (ASA)

Ć Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) je treća generacija sporazuma o pridruživanju ponuđena isključivo državama Zapadnog Balkana, s namjerom da im se omogući uspostavljanje bliskog i trajnog odnosa s Evropskom unijom. SSP se potpisuje na neodređeno vrijeme, a uz pridruživanje sadrži elemente sigurnosne, političke i ekonomski stabilizacije, kao i element regionalne saradnje. Primarni cilj sporazuma je formalno pridruživanje države Evropskoj uniji u određenom tranzicijskom periodu od šest do 10 godina. Od države potpisnice zahtjeva se da postepeno prilagođava svoje zakonodavstvo pravnoj tečevini Evropske unije (acquis) i uspostavlja zonu slobodne trgovine s EU. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine s druge strane potpisani je u Luksemburgu 16. juna 2008., a stupio je na snagu 1. juna 2015. Od 1. jula 2008. do stupanja na snagu SSP-a primjenjivan je Privremeni sporazum o trgovini i trgovinskim pitanjima. Evropska unija i Bosna i Hercegovina su u junu 2017. ratificirale Protokol uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između BiH, s jedne strane, i Evropskih zajednica i njihovih država članica, s druge strane, kako bi se uzelo u obzir pristupanje Republike Hrvatske Evropskoj uniji. Protokolom je predviđeno tehničko prilagođavanje trgovinskog dijela odredbi SSP-a u vezi s izvozom iz BiH na tržište EU i izvozom iz EU u BiH, uzimajući u obzir pristupanje Hrvatske EU 2013. godine.

NJ SPOSOBNOST APSORPCIJE

O ABSORPTION CAPACITY

R CAPACITÉ D'ABSORPTION

S Sposobnost apsorpcije, u skladu sa zaključcima Evropskog vijeća iz Kopenhagena 1993., odnosi se na sposobnost Evropske unije da primi nove države članice, održavajući moment integracije. Sposobnost apsorpcije također označava sposobnost određene države da planira i efikasno iskoristi sredstva Evropske unije.

STATISTIČKA NOMENKLATURA PROSTORNIH JEDINICA, NOMENKLATURA PROSTORNIH JEDINICA ZA STATISTIKU (NUTS)

COMMON CLASSIFICATION OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICS,
NOMENCLATURE OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICS (NUTS)

NOMENCLATURE COMMUNE DES UNITÉS TERRITORIALES STATISTIQUES,
NOMENCLATURE DES UNITÉS TERRITORIALES STATISTIQUES (NUTS)

Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku je sistem nomenklature prostornih jedinica EU neophodan za provođenje regionalne politike EU. Uveden je kako bi se olakšalo prikupljanje, analiziranje, upoređivanje i usklađivanje statističkih podataka o regijama EU, a razvio ga je Evropski ured za statistiku početkom 1970-tih godina. Područje EU se prema NUTS-u dijeli na tri različita nivoa: NUTS 1 – velike socioekonomske regije od tri do sedam miliona stanovnika; NUTS 2 – regije u kojima broj stanovnika iznosi između 800.000 i tri miliona; NUTS 3 – male regije u kojima je broj stanovnika između 150.000 i 800.000. Trenutna NUTS klasifikacija važi od 1. januara 2018. [regulirana Uredbom (EZ) br. 1059/2003] i navodi 104 regije NUTS 1, 281 regiju NUTS 2 i 1348 regija NUTS 3 nivoa.

STRATEGIJA PROŠIRENJA EU

ENLARGEMENT STRATEGY PAPER

DOCUMENT DE STRATÉGIE POUR L'ÉLARGISSEMENT

Strategija proširenja EU dokument je Evropske komisije i jedan je od dokumenata iz Paketa proširenja. Evropska komisija je Strategiju proširenja Evropske unije prvi put 2015. godine definirala kao srednjoročni dokument koji obuhvata aktuelni mandat Evropske komisije, a do tada je dokument pod nazivom Strategija proširenja i ključni izazovi objavljivan na godišnjem nivou. U Strategiji proširenja EU iz 2015. godine potvrđen je pristup „rješavanja osnovnih pitanja na prvom mjestu“, tj. vladavine prava, osnovnih prava, jačanja demokratskih institucija, uključujući reformu javne uprave, te privrednog razvoja i konkurentnosti. Također, potvrđeno je da će svaka država biti ocijenjena pojedinačno, na osnovu ostvarenog napretka. S ciljem praćenja napretka u provedbi Strategije iz 2015. godine Evropska komisija je kao dio paketa proširenja 2016., 2018. i 2019. godine prezentirala komunikacije o politici proširenja. Također, kao dio paketa proširenja u 2018. godini je usvojena i strategija pod nazivom Vjerodostojna perspektiva proširenja za Zapadni Balkan

A i pojačano angažovanje EU na Zapadnom Balkanu kojom se potvrđuje evropska budućnost regiona kao geostrateško ulaganje u stabilnu, snažnu i ujedinjenu Evropu, zasnovanu na zajedničkim vrijednostima.

C

Č

STUDIJA IZVODLJIVOSTI

D FEASIBILITY STUDY

DŽ

ÉTUDE DE FAISABILITÉ

Đ

E U kontekstu evropskih integracija, studija izvodljivosti je dokument kojim se analizira i utvrđuje sposobnost zemalja procesa stabilizacije i pridruživanja za F ostvarivanje ugovornih odnosa s EU, tj. zaključivanje Sporazuma o stabilizaciji i G pridruživanju. Na osnovu studije izvodljivosti i preporuke Evropske komisije, Vijeće H EU donosi odluku o otvaranju pregovora o zaključivanju sporazuma o stabilizaciji I i pridruživanju. Proces rada na Studiji izvodljivosti u Bosni i Hercegovini formalno je J počeo u martu 2003. godine, kada je Evropska komisija Vijeću ministara BiH uručila K upitnik od 346 pitanja koji je pokrivaо oblasti ekonomskog i političkog uređenja L BiH te ostale oblasti, koje su relevantne za zaključivanje sporazuma o stabilizaciji M i pridruživanju. Evropska komisija odobrila je Studiju izvodljivosti u novembru 2003. N godine, a njom je dat sveobuhvatan uvid u političke i ekonomske prilike u Bosni i O Hercegovini te naznačeno 16 prioritetnih oblasti u kojima BiH mora postići napredak P kako bi Evropska komisija mogla preporučiti otvaranje pregovora o sklapanju R Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Identificiranih 16 prioritetnih oblasti su S bile: ispunjavanje postojećih uslova i međunarodnih obaveza, djelotvornija uprava, T djelotvornija javna uprava, evropske integracije, djelotvorne zakonske odredbe kojima se garantiraju ljudska prava, djelotvorno sudstvo, rješavanje kriminala – posebno organiziranog kriminala, upravljanje pitanjima azila i migracija, reforma carinskog i poreskog sistema, zakonodavni okvir za budžet, budžetska praksa, pouzdani statistički podaci, konzistentna trgovinska politika, integrirano energetsko tržište, uvođenje jedinstvenog bosanskohercegovačkog ekonomskog prostora i javni radio-televizijski sistem. Pregovori o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji Š i pridruživanju (SSP) između BiH i EU zvanično su otvoreni 25. novembra 2005. godine u Sarajevu, a tehnički dio pregovora je završen u novembru 2006. godine. T Sporazum je potpisana 16. 6. 2008. godine.

U

V

Z

Ž

SUD EVROPSKE UNIJE (SUD EU)

COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION (CJEU)

COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE (CJUE)

Sud Evropske unije najviše je pravosudno tijelo u EU i njegov zadatak općenito je da „osigurava poštivanje prava pri tumačenju i primjeni Ugovorâ“. Nadležnost Suda EU obuhvata: nadzor primjene prava EU, u pogledu postupanja institucija EU prilikom provođenja odredbi Ugovora i u pogledu toga ispunjavaju li države članice i pojedinci obaveze koje proizlaze iz prava EU; tumačenje prava EU; daljnje oblikovanje prava EU. Pri izvršavanju Ugovorima dodijeljenih mu zadataka Sud daje pravne savjete i donosi presude. Pravni savjeti pružaju se u formi obavezujućih mišljenja o sporazumima koje EU želi sklopiti s državama koje nisu njene članice ili s međunarodnim organizacijama. Pri izvršavanju pravosudne funkcije, Sud preuzima predmete koji bi u državama članicama, zavisno od njihovih pravnih sistema, bili dodijeljeni različitim vrstama sudova. Djeluje kao ustavni sud kad rješava sporove između institucija EU ili kad preispituje zakonitost zakonodavnih akata; kao upravni sud kad preispituje upravne akte Evropske komisije ili nacionalnih tijela koja primjenjuju zakonodavstvo EU; kao radni sud ili industrijski sud kad se bavi pitanjima slobode kretanja, socijalne sigurnosti ili jednakih mogućnosti; kao fiskalni sud kad se bavi pitanjima valjanosti i tumačenja direktiva u oblasti poreskog i carinskog prava; kao građanski sud kad rješava zahtjeve za naknadu štete ili tumači odredbe o izvršenju presuda u građanskim i trgovačkim stvarima.

Sud EU ima sljedeća dva ogranka: 1. Sud: donosi preliminarne presude, saslušava određene tužbe protiv institucija EU koje podnesu države članice EU i preuzima žalbe od Općeg suda. Također, donosi presude u oblasti slobode, sigurnosti i pravosuđa te odluke o saradnji policije i suda u krivičnim pitanjima i pitanjima koja se odnose na Povelju o osnovnim pravima; 2. Opći sud: ovaj sud nadležan je za saslušanje tužbi protiv institucija EU koje podnesu građani ili, u nekim slučajevima, država EU. Također, donosi presude u predmetima radnih odnosa između institucija EU i njihovih službenika. Sjedište je u Luksemburgu.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A SCHUMANOV PLAN**B SCHUMAN PLAN****C PLAN SCHUMAN**

Ć Nekadašnji francuski ministar vanjskih poslova Robert Schuman je, u saradnji sa Žanom D Moneom, francuskim ekonomistom i političarem, pripremio plan, deklaraciju, i u DŽ formi prijedloga o stvaranju Evropske zajednice za ugalj i čelik zvanično ga predstavio Đ proizvodnje i distribucije čelika pod zajednički nadzor, a s ciljem sprečavanja mogućih E sukoba na evropskom kontinentu. Schuman je od 1958. do 1960. obavljao i dužnosti F predsjednika Evropskog parlamenta. Schumanov plan dobio je podršku njemačkog G kancelara Konrada Adenauera, prvog kancelara Savezne Republike Njemačke, koji je H bio poznat po zagovaranju politike pomirenja među narodima Europe i u evropskim I integracijama video temelj sigurnosti i blagostanja kontinenta. Pored Francuske i J Njemačke, ovoj inicijativi priključile su se Italija, Belgija, Luksemburg i Nizozemska.

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

T

TIJELA ZA PROVOĐENJE SPORAZUMA O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU

BODIES IN CHARGE OF THE IMPLEMENTATION
OF THE STABILISASTION AND ASSOCIATION AGREEMENT

ORGANES CHARGÉS DE METTRE EN OEUVRE
DE L'ACCORD DE STABILISATION ET D'ASSOCIATION

Tijela za provođenje sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju uspostavljena su na osnovu samog sporazuma. zajednička tijela Evropske unije i zemlje potpisnice za praćenje provođenja sporazuma i razmatranje svih pitanja od obostranog interesa su: Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje, Odbor za stabilizaciju i pridruživanje i pododbori te Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje čine članovi Vijeća Evropske unije i Evropske komisije, s jedne strane, i članovi izvršne vlasti države potpisnice, s druge strane. Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje u radu pomaže Odbor za stabilizaciju i pridruživanje, čiji su članovi službenici Vijeća EU, Evropske komisije i predstavnici izvršne vlasti države potpisnice. Odbor za stabilizaciju i pridruživanje može osnovati različite podobore zadužene za tehničke detalje iz oblasti obuhvaćenih sporazumom. Sporazumom se osniva i parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje kao zajednički forum za razmjenu stavova zastupnika Evropskog parlamenta i zakonodavne vlasti države potpisnice. Na osnovu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između BiH i EU, koji je stupio na snagu 1. 7. 2015. godine, uspostavljena su sljedeća zajednička tijela EU i BiH: Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje, Odbor za stabilizaciju i pridruživanje, Podobor za trgovinu, industriju, carinu i oporezivanje, Podobor za poljoprivredu i ribarstvo, Podobor za unutrašnje tržište i tržišnu konkurenčiju, Podobor za ekonomski i finansijska pitanja i statistiku, Podobor za pravdu, slobodu i sigurnost, Podobor za inovacije, informaciono društvo i socijalnu politiku, Podobor za transport, energiju, okoliš i regionalni razvoj i Posebna radna skupina za reformu javne uprave te Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A TRANSEVROPSKA MREŽA**B TRANS-EUROPEAN NETWORK (TEN)****C RÉSEAU TRANSEUROPÉEN (RTE)**

D Transevropske mreže, prepoznatljive i po skraćenici TEN, uspostavljene su s ciljem stvaranja moderne i efikasne infrastrukture kojom će se povezati evropske regije i mreže država članica, što će doprinijeti boljem funkcioniranju unutrašnjeg tržišta Evropske unije, tj. slobodnom kretanju robe, usluga i ljudi. Uspostavljanje i razvijanje transevropskih mreža predviđeno je članovima 170. – 172. i 194. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije. Transevropske mreže prisutne su u tri sektora aktivnosti: Transevropska transportna mreža (TEN-T), koja podrazumijeva drumski i kombinirani transport, plovne puteve i pomorske luke te mrežu evropskih brzih željeznica; Transevropska energetska mreža (TEN-E) koja obuhvata sektor električne energije i plina i Transevropska telekomunikacijska mreža (eTEN) koja se odnosi na telekomunikacijske mreže uspostavljene kao uslužne djelatnosti u javnom sektoru. U januaru 2014. godine pokrenut je Instrument za povezivanje Europe (CEF), novi fond za period 2014 – 2020, kojim se nastoje podstići ulaganja u mrežnu infrastrukturu na prostoru Evropske unije.

K

L

TRANSPARENTNOST (JAVNI PRISTUP DOKUMENTIMA)**M TRANSPARENCY (ACCESS TO DOCUMENTS)****N TRANSPARENCE (ACCÈS AUX DOCUMENTS)**

O Radi promoviranja dobrog upravljanja i osiguranja sudjelovanja civilnog društva, institucije, tijela, uredi i agencije Evropske unije treba da rade otvoreno koliko je moguće. Svaki građanin Unije i svaka fizička ili pravna osoba s boravištem ili sjedištem u nekoj državi članici ima pravo pristupa dokumentima institucija, tijela, ureda i agencija Unije u skladu s principima i uslovima utvrđenim na osnovu člana 15, stava 3. Ugovora o funkcioniranju EU. U skladu s Uredbom (EZ) br. 1049/2001 o javnom pristupu dokumentima Evropskog parlamenta, Vijeća i Komisije, pravo pristupa dokumentima ove tri institucije Evropske unije može se odbiti u slučaju kad bi pristup ugrozio zaštitu javnog interesa koji se odnosi na javnu sigurnost, odbranu ili međunarodne odnose, te u slučajevima npr. zaštite komercijalnih interesa fizičke ili pravne osobe, sudskog postupka, istraga ili revizija, osim ako postoji preovlađujući javni interes. Transparentnost također podrazumijeva da pristup dokumentima mora biti olakšan njihovom dostupnošću u elektronskoj formi.

T

U

V

Z

Ž

Uredbom je utvrđena i obaveza uspostavljanja registara koji će biti javno dostupni, radi lakšeg ostvarivanja prava građana. U Međuinstitucionalnom sporazumu o boljem zakonodavstvu iz 2003. godine institucije Evropske unije saglasile su se da će poboljšati pristup javnosti informacijama i njihovu transparentnost.

TRGOVINSKA POLITIKA

TRADE POLICY, COMMERCIAL POLICY

POLITIQUE COMMERCIALE

Jedna od najvažnijih politika Evropske unije kojom se određuju bilateralni odnosi EU s trećim zemljama i multilateralnim organizacijama jeste zajednička trgovinska politika EU. Više od 36 miliona radnih mjesta u Evropskoj uniji ovisi o njenoj trgovini s ostatkom svijeta. Zajednička trgovinska politika je u isključivoj nadležnosti EU što je definirano članom 3. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije. EU, a ne države članice, donosi akte o trgovinskim pitanjima te sklapa međunarodne trgovinske sporazume. U okviru trgovinske politike, donošenje novih mjera inicira Evropska komisija, a usvaja ih Vijeće EU kvalificiranom većinom ili jednoglasno. EU upravlja trgovinskim odnosima s trećim zemljama pomoći trgovinskih sporazuma. Oni su osmišljeni kako bi se stvorile bolje trgovinske prilike te prevladale prepreke trgovini. Pregovore o zaključivanju sporazuma o trgovini vodi Evropska komisija, a o njima Vijeće EU odlučuje kvalificiranom većinom, osim u slučaju sporazuma o trgovini uslugama, intelektualnim vlasništvom, direktnim stranim ulaganjima, audiovizuelnim i kulturnim uslugama te društvenim, obrazovnim i zdravstvenim uslugama, kada pri donošenju Vijeće EU mora donijeti jednoglasnu odluku. Ako su sporazumom obuhvaćene teme mješovite odgovornosti, Vijeće EU ga može sklopiti tek nakon što ga ratificiraju sve države članice.

U okviru trgovinske politike, Evropska unija razvija instrumente pristupa tržištima trećih zemalja prvenstveno utvrđivanjem trgovinskih barijera i načina njihovog uklanjanja te razvojem „posebnih odnosa“, tj. preferencijalnih ugovora i korištenja dopuštenih izuzeća u poštivanju principa najpovlaštenije države u okviru Svjetske trgovinske organizacije. Evropska unija ima razvijene trgovinske odnose s raznim grupama država među kojima su zemlje Evropskog ekonomskog prostora (EEP), mediteranske zemlje, afričke, karipske i pacifičke zemlje (ACP zemlje) te države Jugoistočne Evrope. Također, dio trgovinske politike Evropske unije je i učešće u pregovorima u okviru Svjetske trgovinske organizacije putem kojih nastoji ojačati svoj ekonomski uticaj u svijetu.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A TRIO PREDSJEDNIŠTVA**B THREE-PRESIDENCY TEAM****C TRIO DE PRÉSIDENCES (TRIO)**

Ć Triom se naziva grupa od tri države članice koje predsjedavaju Vijećem EU tokom 18 mjeseci, a obuhvata državu članicu koja predsjedava Vijećem EU, državu članicu koja je neposredno prije nje šest mjeseci predsjedavala Vijećem EU i državu članicu koja će predsjedavati sljedećih šest mjeseci. U periodu predsjedavanja Vijećem EU, države članice blisko sarađuju u okviru ove tročlane grupe. Trio određuje dugoročne ciljeve i priprema zajednički program utvrđujući teme i glavna pitanja koja će Vijeće EU rješavati u periodu od 18 mjeseci. Na osnovu tog programa, sve tri države članice pripremaju svoje detaljne šestomjesečne programe predsjedavanja Vijećem EU. Cilj trija jeste osiguravanje kontinuiteta rada i saradnje u dužem periodu i tako sprečavanje da se svakih šest mjeseci prioriteti Vijeća EU značajno mijenjaju (Vidjeti: Predsjedavanje Vijećem EU).

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

U

UGOVOR IZ AMSTERDAMA

TREATY OF AMSTERDAM

TRAITÉ D'AMSTERDAM

Kao rezultat rada međuvladine konferencije započete u Torinu 1996. godine, ministri vanjskih poslova zemalja članica Evropske unije potpisali su u oktobru 1997. godine u Amsterdamu Ugovor koji je stupio na snagu u maju 1999. godine. Ugovorom iz Amsterdama izvršene su izmjene i dopune odredbi Ugovora o Evropskoj uniji i Ugovora o Evropskoj zajednici. Cilj Ugovora iz Amsterdama bio je stvaranje političkih i institucionalnih preduslova kako bi se Evropska unija mogla suočiti s izazovima kao što su: globalizacija ekonomije i njen uticaj na zapošljavanje, borba protiv terorizma, međunarodni kriminal i trgovina drogama, problemi u vezi s okolišem te izazovi petog kruga proširenja Evropske unije. Najznačajniji rezultati Ugovora iz Amsterdama odnose se na jačanje uloge Evropskog parlamenta u zakonodavnom procesu i davanje nadležnosti u oblastima u kojima se odlučuje postupkom suodlučivanja, povećanje broja oblasti u kojima se odlučuje kvalificiranim većinom, jačanje uloge Suda Evropskih zajednica (naziv Suda je s Lisabonskim ugovorom izmijenjen u Sud Evropske unije) u oblasti osnovnih ljudskih prava i oblastima koje se odnose na unutrašnju sigurnost, uvođenje funkcije visokog predstavnika za vanjsku i sigurnosnu politiku te uvođenje mogućnosti pojačane saradnje država članica. Ugovorom iz Amsterdama uvedene su i značajne promjene u oblasti slobodnog kretanja ljudi, odnosno pitanja viza, azila, imigracije i drugim oblastima. Amsterdamskim ugovorom, Šengenski sporazum integriran je u zakonodavstvo Evropske unije. Ovim ugovorom napravljen je pomak u zaštiti prava, interesa i dobrobiti građana Evropske unije te u efikasnom definiranju i provođenju interesa

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A Evropske unije na međunarodnom nivou u oblastima zajedničke trgovinske politike i zajedničke vanjske i sigurnosne politike.

B

C

Č

UGOVOR IZ LISABONA

Ć

TREATY OF LISBON

DŽ

TRAITÉ DE LISBONNE

Đ

Ugovorom iz Lisabona dopunjavaju se i mijenjaju prethodni Ugovor o Evropskoj uniji i Ugovor o osnivanju Evropske zajednice. Stupio je na snagu 1. decembra 2009. čime je Ugovor o osnivanju Evropske zajednice preimenovan u Ugovor o funkcioniranju Evropske unije (UFEU). U cijelom tekstu pojam „Zajednica“ zamijenjen je riječju „Unija“. Današnja Evropska unija zasnovana je na dva ugovora iste pravne snage: Ugovor o Evropskoj uniji i Ugovor o funkcioniranju Evropske unije. Evropska unija morala je prilagoditi svoje institucije i procese odlučivanja ulasku novih država članica, pa je tako Ugovorom iz Lisabona djelimično promijenjen sastav i rad glavnih institucija Evropske unije. S namjerom da se osnaži identitet EU, uvedene su i dvije nove funkcije: predsjednik Evropskog vijeća i visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

L

Lisabonski ugovor nazvan je po mjestu gdje je 13. decembra 2007. potpisana samitu Evropskog vijeća, čime je okončana i kriza uzrokovana odbacivanjem Ustavnog ugovora koji su države članice Evropske unije usvojile krajem 2004. godine. Ministar vanjskih poslova, predložen Ustavnim ugovorom, postao je Lisabonskim ugovorom visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Ova nova funkcija, koja ujedno obuhvata i funkciju potpredsjednika Evropske komisije, uspostavljena je kako bi se promoviralo djelovanje Evropske unije na međunarodnoj sceni i kako bi se bolje odbranili interesi i vrijednosti EU izvan njenih granica. Lisabonskim ugovorom, Unija ostaje bez strukture koja se temeljila na tri stupa. Posebne procedure koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, uključujući i evropsku odbranu, ostaju na snazi. S njegovim stupanjem na snagu, Povelja o osnovnim pravima koju su države članice potpisale 2000. godine i prilagodile 2007. godine postala je pravno obavezujuća i ima istu snagu kao Ugovori. Lisabonski ugovor omogućio je i građanima zemalja članica da, prvi put do tada, direktno utiču na donošenje propisa Evropske unije. Građanska inicijativa koju je Ugovor uveo podrazumijeva da peticija s prijedlogom novih propisa u oblastima u kojima je Evropska komisija nadležna podnijeti prijedloge propisa, a koju potpiše najmanje milion građana EU, uz određene uslove, može biti upućena Evropskoj komisiji.

U

V

Z

Ž

UGOVOR IZ NICE

TREATY OF NICE

TRAITÉ DE NICE

Ključni cilj Ugovora iz Nice, koji je stupio na snagu 2003. godine, bio je provođenje institucionalne reforme kako bi se Evropska unija osposobila za efikasno funkcioniranje u proširenom sastavu (maksimalno 27 država članica), a u svjetlu širenja na zemlje Srednje i Istočne Evrope te Mediterana (peti krug proširenja). Najznačajnije promjene koje je donio Ugovor iz Nice odnose se na ograničavanje broja članova Evropske komisije, proširenje glasanja kvalificiranim većinom i novo ponderiranje glasova unutar Vijeća te fleksibilnije uređenje pojačane saradnje država članica. Uz ove najznačajnije izmjene, Ugovorom iz Nice obuhvaćeno je i pojednostavljenje ugovora, utvrđivanje nadležnosti, zaštita osnovnih ljudskih prava, sigurnosna i odbrambena politika, status evropskih političkih stranaka itd.

UGOVOR O EVROPSKOJ UNIJI (UGOVOR IZ MASTRIHTA)

TREATY ON EUROPEAN UNION, TREATY OF MAASTRICHT

TRAITÉ SUR L'UNION EUROPÉENNE, TRAITÉ DE MAASTRICHT

Ugovor iz Maastrichta, čiji je službeni naziv Ugovor o Evropskoj uniji, potpisani je početkom 1992., a stupio na snagu 1. novembra 1993. Na osnovu ovog Ugovora, države članice uspostavile su Evropsku uniju te time ujedno označile novu etapu u integriranju „naroda Evrope u sve čvršću uniju, u kojoj se odluke donose što je moguće bliže građanima“. Evropskoj ekonomskoj zajednici promijenjen je naziv u Evropsku zajednicu. Ugovorom je uspostavljena Evropska unija koju su, do sticanja na snagu Lisabonskog ugovora, činila tri stupa: Evropske zajednice, Zajednička vanjska i sigurnosna politika i Saradnja u pravosuđu i unutrašnjim poslovima, postavljeni su ciljevi ekonomske i monetarne unije, uvedeno je građanstvo Evropske unije te ciljevi i nadležnosti u vezi sa socijalnom politikom, transevropskim mrežama, industrijskom politikom, zaštitom potrošača, obrazovanjem, mladima i kulturom. Ovim Ugovorom ojačana je uloga Evropskog parlamenta u zakonodavnom procesu i uveden je postupak suodlučivanja. Povećan je broj oblasti u kojima se odlučuje kvalificiranim većinom, a princip supsidijarnosti je postavljen kao opći princip Evropske unije.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

- A **UGOVOR O OSNIVANJU
EVROPSKE EKONOMSKE ZAJEDNICE**
- B **TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN ECONOMIC COMMUNITY
(EEC TREATY)**
- C **TRAITÉ INSTITUANT LA COMMUNAUTÉ ÉCONOMIQUE EUROPÉENNE
(TRAITÉ CEE)**

DŽ Ugovor o evropskoj ekonomskoj zajednici potpisani je 1957. u Rimu, a stupio je na snagu početkom 1958. godine. Države potpisnice su: Belgija, Francuska, Nizozemska, Italija, Luksemburg i Njemačka. Njime je uspostavljena druga Evropska zajednica – Evropska ekonomski zajednica. Uz Ugovor o Evropskoj ekonomskoj zajednici potpisani je i Ugovor o Evropskoj zajednici za atomsku energiju – Euratom (1957). Ovi ugovori nazivaju se Rimskim ugovorima. Ciljevi Ugovora o Evropskoj ekonomskoj zajednici bili su uspostavljanje zajedničkog tržišta i davanje političke dimenzije razvoju bliskih veza evropskih država. Ugovorom o Evropskoj ekonomskoj zajednici uspostavljena je obaveza stvaranja carinske unije među državama potpisnicama, odnosno ukinute su kvote i carinska ograničenja na međusobnu trgovinsku razmjenu te uvedene zajedničke carinske tarife prema trećim zemljama. Ugovorom su uspostavljene zajedničke poljoprivredne, trgovinske i transportne politike. Ključni rezultat Ugovora je uspostavljanje zajedničkog tržišta te polaganje temelja za uspostavljanje današnjeg unutrašnjeg tržišta Evropske unije. Ugovorom je predviđeno da se u roku od 12 godina uspostavi zajedničko tržište koje bi se temeljilo na slobodnom kretanju ljudi, usluga, robe i kapitala, a na osnovu Evropskog jedinstvenog akta. Početkom 1993. zvanično je uspostavljeno i unutrašnje tržište Unije.

- N
- NJ
- O **UGOVOR O OSNIVANJU EVROPSKE ZAJEDNICE**
- P **TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN COMMUNITY**

S **TRAITÉ INSTITUANT LA COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE**

Š Ugovorom o Evropskoj uniji iz 1992. (Ugovorom iz Maastrichta), Ugovor o Evropskoj ekonomskoj zajednici preimenovan je u Ugovor o Evropskoj zajednici i uvršten je u bivši prvi stup Evropske unije. Među ključnim pitanjima koja se reguliraju Ugovorom o Evropskoj zajednici su: unutrašnje tržište, odnosno slobodno kretanje robe; slobodno kretanje ljudi, usluga i kapitala; vize, azil, migracije i ostala pitanja koja se odnose na slobodno kretanje ljudi, konkurenčiju, ekonomsku i monetarnu politiku i odnose s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama. Na osnovu

ovog ugovora, uspostavljena je Evropska zajednica koja predstavlja ključni element procesa evropskih integracija i u čijoj su nadležnosti politike i aktivnosti definirane Ugovorom. Ugovor o Evropskoj zajednici mijenjan je Ugovorom iz Amsterdama 1996., Ugovorom iz Nice 2001. te Ugovorom iz Lisabona. Ugovorom iz Lisabona ovaj ugovor je preimenovan u Ugovor o funkcioniranju Evropske unije.

UGOVOR O OSNIVANJU EVROPSKE ZAJEDNICE ZA ATOMSKU ENERGIJU

TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY
(EURATOM TREATY)

TRAITÉ INSTITUANT LA COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE DE L'ÉNERGIE
ATOMIQUE (TRAITÉ EURATOM)

Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za atomsku energiju, prepoznatljiv i prema svojoj skraćenici Ugovor o Euratomu, potpisani je 1957. godine u Rimu, a stupio na snagu 1. januara 1958. Ugovor o Euratomu i Ugovor o Evropskoj ekonomskoj zajednici poznati su pod nazivom Rimski ugovori. Države potpisnice Ugovora o Euroatomu su: Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka, a njime je stvorena treća Evropska zajednica – Evropska zajednica za atomsku energiju. Svrha Euratoma je uspostavljanje i razvoj evropske industrije atomske energije te razvoj istraživanja u oblasti nuklearne energije i njene upotrebe u civilne svrhe. Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za atomsku energiju sklopljen je na neograničeno vrijeme pa Euroatom ima status posebnog subjekta međunarodnog prava i pravnog lica u odnosu na Evropsku uniju, s kojom ima zajedničke organe. Odnos između EU i Euroatoma, a posebno institucionalne veze između ove dvije organizacije, uređeni su Protokolom br. 2 uz Lisabonski ugovor.

A **UGOVOR O OSNIVANJU EVROPSKE ZAJEDNICE
ZA UGALJ I ČELIK (EZUĆ)**

C **TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN COAL
AND STEEL COMMUNITY (ECSC TREATY, PARIS TREATY)**

Č **TRAITÉ INSTITUANT LA COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE
DU CHARBON ET DE L'ACIER (TRAITÉ CECA, TRAITÉ DE PARIS)**

DŽ Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za ugalj i čelik potpisana je 1951. u Parizu, a
 Đ stupio na snagu sredinom 1952. godine. Poznat je i kao Pariski ugovor. Potpisnice su:
 E Belgija, Francuska, Nizozemska, Italija, Luksemburg i Njemačka. Njime je osnovana
 F prva Evropska zajednica – Evropska zajednica za ugalj i čelik. Potpisivanje Ugovora
 G slijedilo je inicijativu koju je vladu Francuske predložio Robert Schuman, tadašnji
 H francuski ministar vanjskih poslova, o stavljanju francuske i njemačke proizvodnje
 I i distribucije uglja i čelika u nadležnost zajedničkih institucija, što je objavljeno u
 J tzv. Schumanovom planu, 1950. godine. Cilj Ugovora bio je stvaranje zajedničkog
 K tržišta uglja i čelika te unapređenje razvoja ekonomije, rast zaposlenosti i životnog
 L standarda u zemljama potpisnicama. Zajedničko tržište uglja, željeza i starog željeza
 M zvanično je uspostavljeno 10. februara 1953., a čelika 1. maja 1953. godine. Stvaranje
 N zajedničkog tržišta uglja i čelika podrazumijevalo je osiguravanje potpisnicama
 NJ Ugovora jednak pristup resursima i sredstvima proizvodnje, uvođenje nižih cijena
 O i poboljšanje uslova rada te modernizaciju proizvodnje i povećanje trgovine
 P na međunarodnom nivou. Također, stvaranje zajedničkog tržišta uglja i čelika
 R podrazumijevalo je i uvođenje slobodne trgovine ovim robama bez carina i taksi,
 S zabranu mjera i prakse diskriminacije ili drugih mjera podsticaja koje su do tada bile
 Š važeće u državama potpisnicama Ugovora. Ugovorom su stvorene i institucije čiji
 T je zadatak bio njegovo provođenje: Visoka vlast (koja je postala Evropska komisija),
 U Skupština (kasnije Evropski parlament), Vijeće ministara (Vijeće) i Sud EU. Ugovor o
 V osnivanju Evropske zajednice za ugalj i čelik potpisana je na period od 50 godina, pa je
 Z ova zajednica prestala postojati 2002. godine, istekom ugovora. Sva prava i obaveze
 Ž prešle su na Evropsku zajednicu, danas Evropsku uniju.

UGOVOR O PRISTUPANJU

TREATY OF ACCESSION, ACCESSION TREATY

TRAITÉ RELATIF À L'ADHÉSION, TRAITÉ D'ADHÉSION

Ugovor o pristupanju je međunarodni ugovor između država članica Evropske unije, s jedne, i države kandidatkinje, s druge strane. Nakon zatvaranja pregovora u svim poglavljima, rezultati pregovora ugrađuju se u odredbe nacrta ugovora o pristupanju (engl. *Accession Treaty*) i pripadajućeg akta o pristupanju, kojima se uređuju svi detalji i uslovi pristupanja države kandidatkinje. Postupak izrade i usaglašavanja odredbi ugovora na svim službenim jezicima EU traje nekoliko mjeseci. U izradi teksta nacrta ugovora o pristupanju učestvuju predstavnici država članica i institucija EU, kao i predstavnici države kandidatkinje. Nakon postizanja dogovora između Evropske unije i države kandidatkinje o tekstu nacrta ugovora o pristupanju, tekst se prosljeđuje u odgovarajući postupak u institucijama i državama članicama Evropske unije i državi kandidatkinji. Na osnovu nacrta ugovora, a prije njegovog potpisivanja, Evropska komisija mora donijeti konačno mišljenje o zahtjevu za članstvo države kandidatkinje i uspješnom završetku pregovora, Evropski parlament mora dati saglasnost, a Vijeće na kraju donosi jednoglasnu odluku o prihvatanju nove države članice i njenog zahtjeva za članstvo. Da bi ugovor o pristupanju stupio na snagu, trebaju ga potvrditi (ratificirati) parlamenti država članica i države kandidatkinje. Država postaje članica Evropske unije na dan koji je definiran u prelaznim i završnim odredbama ugovora o pristupanju Evropskoj uniji, pod uslovom da je na vrijeme završen proces ratifikacije u parlamentima svih strana potpisnica. S obzirom na to da proces ratifikacije traje oko dvije godine, nakon potpisivanja ugovora o pristupanju Evropskoj uniji, država koja pristupa Evropskoj uniji u svojstvu je aktivnog posmatrača te sudjeluje u radu organa EU, ali ne sudjeluje u glasanju.

UGOVOR O SPAJANJU

MERGER TREATY

TRAITÉ DE FUSION

Ugovor o spajanju se često naziva i Briselski ugovor, potписан je 1965., a stupio na snagu 1967. Ovim ugovorom izvršene su institucionalne reforme u smislu stvaranja jedinstvene institucionalne strukture za tada postojeće tri zajednice: Evropsku zajednicu za ugalj i čelik, Evropsku ekonomsku zajednicu i Evropsku zajednicu za atomsku energiju. Svaka od tri zajednice imala je uspostavljenu instituciju Vijeća i

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A Evropske komisije (Visoka vlast), dok su međusobno dijelile institucije Evropskog parlamenta (Skupštine) i Suda EU. Ugovorom o spajanju uspostavljeno je jedinstveno
 B Vijeće i Komisija za sve tri Evropske zajednice.

C

Č

Ć UNIJA ZA MEDITERAN

D UNION FOR THE MEDITERRANEAN

DŽ

Đ UNION POUR LA MÉDITERRANÉE

E Unija za Mediteran uspostavljena je na samitu 2008. godine u Parizu. Članice Unije za Mediteran su 43 države, odnosno članice EU i 15 država Mediterana (Albanijska Republika, Alžir, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Egipt, Izrael, Jordan, Liban, Mauritanijska, Maroko, Monako, Palestina, Sirija, Tunis i Turska). Unija se zasniva na multilateralnom partnerstvu, fokusirajući se prvenstveno na regionalne i transnacionalne projekte koji bi trebalo da povećaju potencijal za regionalnu integraciju i koheziju. Ova unija nije alternativa evropskim integracijama, već je komplementarna postojećim bilateralnim odnosima EU s državama Mediterana. Unija za Mediteran je svojevrstan razvoj euromediteranskog partnerstva poznatijeg kao Proces iz Barcelone, koji je ozvaničen na prvoj euromediteranskoj konferenciji na nivou šefova diplomatičkih predstavnika EU i država Mediterana 1995. godine u Barceloni. Deklaracijom iz Barcelone utvrđena su tri glavna cilja ovog partnerstva, a to su: zajedničko djelovanje u interesu mira i stabilnosti jačanjem dijaloga o političkim i sigurnosnim pitanjima; izgradnja zone zajedničkog prosperiteta kroz ekonomsko i finansijsko partnerstvo i uspostavljanje zone slobodne trgovine te zbližavanje među ljudima kroz programe socijalnog, kulturnog i humanitarnog partnerstva.

NJ UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE

O INTERNAL MARKET

P MARCHÉ INTÉRIEUR

S Unutrašnje tržište predstavlja srž i najveći uspjeh današnje Evropske unije, a njegovo
 Š osnovno obilježje su četiri slobode: slobodno kretanje roba, ljudi, usluga i kapitala na cijeloj teritoriji Evropske unije. Uspostavljeno je na principima konkurenčnosti, nediskriminacije i uzajamnog priznavanja. Unutrašnje tržište razvijalo se još od osnivanja Evropske ekonomske zajednice 1957. godine a uspostavljeno je 1. januara 1993. godine i uključuje više različitih politika Evropske unije. Njegov cilj je uklanjanje svih prepreka i pojednostavljenje postojećih pravila kako bi svi unutar EU na najbolji način mogli iskoristiti sve mogućnosti koje pruža pristup tržištu za države članice i oko 500 miliona potrošača.

U

V

Z

Ž

UPITNIK

QUESTIONNAIRE

QUESTIONNAIRE

Upitnik je dokument koji Evropska komisija upućuje državi podnositeljici zahtjeva za članstvo u Evropskoj uniji nakon što Vijeće njen zahtjev za članstvo prosljedi Evropskom vijeću i pozove Evropsku komisiju da izradi avis, odnosno mišljenje o zahtjevu. Cilj Upitnika je da država podnositeljica zahtjeva putem odgovora pruži sveobuhvatan i detaljan pregled svog političkog, pravnog, ekonomskog i administrativnog sistema. Pitanja su grupirana u tri osnovne cjeline: politički kriterij, ekonomski kriterij, sposobnost preuzimanja obaveza iz članstva – poglavlja *acquisa*. Na osnovu odgovora države na pitanja iz Upitnika, ali i ostalih izvora informacija, Evropska komisija donosi mišljenje o sposobnosti države da prihvati uslove članstva i započne pregovore o članstvu. Broj pitanja na koja se traže odgovori nije isti za sve zemlje, te je npr. Hrvatska trebala odgovoriti na 4.560, Sjeverna Makedonija 4.666, Srbija na 2.483, a Crna Gora 2.178 pitanja. Bosna i Hercegovina dobila je upitnik 9. decembra 2016. godine sa 3.242 pitanja. Svaka država posebno uređuje organizaciju aktivnosti na pripremi odgovora na upitnik.

A

B

C

Č

Ć

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

A **UPRAVLJAČKO TIJELO**B **MANAGING AUTHORITY**C **AUTORITÉ DE GESTION**

Ć Upravljačko tijelo je tijelo koje država članica EU odredi za svaki operativni program podržan Evropskim strukturnim i investicionim fondovima. Isto upravljačko tijelo može biti određeno za više operativnih programa. Ono je odgovorno za upravljanje operativnim programom u skladu s načelima dobrog finansijskog upravljanja te obavlja poslove u vezi s upravljanjem programom i praćenjem, odabirom operacija, finansijskim upravljanjem i kontrolom, informiranjem i komunikacijom. U državama korisnicama Instrumenta pretpri stupne pomoći, u sistemu indirektnog upravljanja, upravljačko tijelo za programe ruralnog razvoja je javni organ na nacionalnoj/državnoj razini odgovoran za pripremu i provedbu programa uključujući odabir mjera i njihovo objavljivanje, koordinaciju, evaluaciju, monitoring i izvještavanje o predmetnom programu, kojim upravlja višerangirani službenik s isključivim odgovornostima.

I

J **URED EVROPSKE UNIJE ZA
INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO**K **EUROPEAN UNION INTELLECTUAL PROPERTY OFFICE (EUIPO)**L **OFFICE DE L'UNION EUROPÉENNE POUR LA PROPRIÉTÉ INTELLECTUELLE**

M Ured Evropske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO) upravlja pravima o žigovima i dizajnu u EU koja se primjenjuju širom EU. Tim pravima nadopunjaju se nacionalna prava intelektualnog vlasništva te su povezana s međunarodnim sistemima intelektualnog vlasništva. Od 2012. EUIPO je odgovoran za Evropski opservatorij za povrede prava intelektualnog vlasništva, kao i za bazu podataka Orphan Works („Djela siročad“), koja omogućuje digitalizirani pristup javnim podacima o književnim, kinematografskim ili audiovizuelnim djelima, slikama i fotografijama. Svake godine Ured zaprima i ispituje u prosjeku više od 150 hiljada prijava za registraciju žigova i 90 hiljada prijava za registraciju dizajna. Podstiče i konvergenciju praksi među uredima za intelektualno vlasništvo u državama EU u okviru aktivnosti saradnje koje provodi Evropska mreža žigova i dizajna.

N

O

P

R

S

T

U

V

Z

Ž

URED EVROPSKOG JAVNOG TUŽIOCA

EUROPEAN PUBLIC PROSECUTOR'S OFFICE (EPPO)

PARQUET EUROPÉEN

Dvadeset država članica EU (Austrija, Belgija, Bugarska, Kipar, Češka, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Njemačka, Portugal, Rumunija, Slovačka, Slovenija i Španija) postiglo je 8. juna 2017. politički dogovor o uspostavljanju novog Ureda evropskog javnog tužioca u okviru pojačane saradnje. Uredbu Vijeća (EU) 2017/1939 o osnivanju Ureda evropskog javnog tužioca donijelo je Vijeće za pravosuđe i unutrašnje poslove 12. oktobra 2017, a stupila je na snagu 20. novembra 2017. Nakon toga su još Nizozemska i Malta potvratile učešće u Uredu. Osnivanje Ureda evropskog javnog tužioca omogućeno je Ugovorom o funkcioniranju Evropske unije, u skladu s njegovim članom 86, a Ured će biti nadležan za vođenje istraga, krivično gonjenje i pokretanje sudskih postupaka protiv počinilaca krivičnih djela usmjerenih protiv finansijskih interesa EU. Njime će biti objedinjeni evropski i nacionalni napor u pogledu krivičnog gonjenja s ciljem suzbijanja prevara u Evropskoj uniji. Glavni ured bit će smješten u Luksemburgu. Evropska komisija na osnovu prijedloga glavnog evropskog tužioca nakon osnivanja Ureda određuje datum kada će on preuzeti svoje zadatke. Taj datum može biti najranije tri godine nakon stupanja na snagu navedene uredbe. Ured evropskog javnog tužioca pomoći će u zaštiti novca evropskih poreskih obveznika. Postojeća tijela Evropske unije, poput Evropskog ureda za borbu protiv prevara (OLAF), nemaju ovlaštenja za krivično gonjenje u državama članicama nego moraju predati spise nacionalnim tijelima.

UREDBA

REGULATION

RÈGLEMENT

Uredba je u potpunosti obavezujući pravni akt institucija Evropske unije i neposredno je primjenjuju države članice, njihovi organi i sudovi, kao i fizička i pravna lica. Uredbe imaju opće pravno dejstvo, što znači da se odnose na unaprijed nepoznat i neograničen broj slučajeva i na sve subjekte na teritoriji Unije. Svrha uredbe je ujednačivanje prava država članica, odnosno zamjena postojećih normi država članica, ako one postoje. Uredbe postaju dio pravnog sistema države članice automatski, nakon njihovog stupanja na snagu i jednako u svim državama

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A članicama Evropske unije. Da bi postala primjenjiva, svaka uredba mora biti objavljena u Službenom listu Evropske unije. Dok uredbe u potpunosti unificiraju pravo, odnosno zamjenjuju do tada postojeće interne norme jednom, potpuno istovjetnom evropskom normom, direktive ostavljaju prostora za donekle različita rješenja u različitim državama članicama.

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

V

VANJSKO DJELOVANJE UNIJE

THE UNION'S EXTERNAL ACTION

L'ACTION EXTÉRIEURE DE L'UNION

Vanjsko djelovanje Evropske unije utvrđeno je odredbama u glavi V. Ugovora o Evropskoj uniji i glavi I. Petog dijela Ugovora o funkcioniranju Evropske unije, te obuhvaća zajedničku trgovinsku politiku, saradnju s trećim zemljama i humanitarnu pomoć, restriktivne mjere, međunarodne sporazume, odnose s međunarodnim organizacijama i trećim zemljama te zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku. Djelovanje Unije na međunarodnoj sceni vodi se načelima i ciljevima podrške demokratiji, vladavini prava, univerzalnosti i nedjeljivosti ljudskih prava i temeljnih sloboda, poštivanja Povelje Ujedinjenih naroda i međunarodnog prava, očuvanja mira, sprečavanja sukoba i jačanja međunarodne sigurnosti, podrške održivog ekonomskog i socijalnog razvoja i razvoja zaštite okoliša, poticanja uključivanja svih zemalja u svjetsku ekonomiju te pružanja pomoći stanovništvu i zemljama pogodjenima prirodnim nepogodama ili nesrećama uzrokovanim ljudskim djelovanjem. Na osnovu spomenutih načela i ciljeva, Evropsko vijeće, odlučujući jednogasno na preporuku Vijeća EU, utvrđuje strateške interese i ciljeve Unije. Odluke Evropskog vijeća odnose se na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i na ostala područja vanjskog djelovanja Unije. Unija osigurava koherentnost među različitim područjima svog vanjskog djelovanja te s ostalim svojim politikama, za što su zaduženi i radi čega sarađuju Vijeće i Komisija, uz pomoć visokog predstavnika za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Propisi u poglavljju 30. pravne stečevine koje se odnosi na vanjske odnose obuhvataju direktno primjenjive pravne akte koji proističu iz multilateralnih i bilateralnih obaveza EU u trgovini te autonomnih trgovinskih mjera, direktive iz područja izvoznih kredita i roba dvostrukе namjene koje je potrebno prenijeti u nacionalno zakonodavstvo te

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A propise i međunarodne obaveze u oblasti razvojne politike i humanitarne pomoći EU. Acquis Evropske unije u poglavlju 31., koje se odnosi na vanjsku, sigurnosnu i odbrambenu politiku, sadrži političke deklaracije, zajedničke akcije, zajedničke izjave i sporazume, a na temelju odredaba ugovorâ o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici i zajedničkoj sigurnosnoj i odbrambenoj politici.

Č

D

VIJEĆE EVROPE

D
COUNCIL OF EUROPE (CoE)

E CONSEIL DE L'EUROPE

F Vijeće Evrope je najstarija evropska organizacija, koju je 5. maja 1949. u Londonu G osnovalo deset evropskih država: Belgija, Danska, Francuska, Nizozemska, Irska, H Italija, Luksemburg, Norveška, Velika Britanija i Švedska, u namjeri da učvrste I demokratiju, vladavinu prava i zaštitu ljudskih prava na evropskom kontinentu nakon J dva zastrašujuća i razorna svjetska rata. Vijeće Evrope, čije je sjedište u Strazburu, K ima 47 država članica. Članice su sve evropske države osim Bjelorusije, a glavni cilj L ove organizacije je jačanje saradnje i jedinstva na evropskom kontinentu, poštivanja M ljudskih prava i osnovnih sloboda te demokratije i vladavine prava. Pored osnovnih L vrijednosti koje promovira, Vijeće Evrope bavi se i nizom specifičnih društvenih tema UJ kao što su: socijalna isključenost, rasna, nacionalna i druga netrpeljivost, trgovina M ljudima, nasilje nad ženama, bioetika, terorizam, zaštita kulturne i prirodne baštine itd. Vijeće Evrope jedinstveno je po svom djelovanju u postavljanju standarda te N nadzoru i saradnji s državama članicama u pogledu njihove primjene. U posljednjih NJ više od šest decenija rada, Vijeće Evrope usvojilo je više od 200 pravnih instrumenata O (konvencija i protokola) iz raznih oblasti, ali se najvećim dostignućem smatra Evropska P konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Organi Vijeća Evrope su: Odbor R ministara, Parlamentarna skupština, Evropski sud za ljudska prava, Kongres lokalnih S i regionalnih vlasti Evrope te Ured komesara za ljudska prava i Generalni sekretarij T Vijeće Evrope. Odbor ministara glavno je izvršno tijelo za donošenje odluka te Š svojevrsni čuvar osnovnih vrijednosti Vijeća Evrope. Okuplja ministre vanjskih poslova T država članica, koji na godišnjem sastanku u maju revidiraju stanje evropske saradnje U u mandatu Vijeća Evrope i bavi se pitanjima od političke važnosti. Parlamentarna V skupština Vijeća Evrope sastaje se četiri puta godišnje na jednosedmičnim plenarnim Z sjednicama u Strazburu, a tekstovi koje usvaja – preporuke, rezolucije i mišljenja Ž – služe kao smjernice Odboru ministara, nacionalnim vladama, parlamentima i političkim strankama. Bosna i Hercegovina je članica Vijeća Evrope od 2002. godine. Vijeće Evrope je samostalna međunarodna organizacija odvojena od Evropske unije

te je ne treba miješati s institucijama ili tijelima Evropske unije, odnosno Vijećem ili Evropskim vijećem.

VIJEĆE EVROPSKE UNIJE (VIJEĆE)

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION (COUNCIL)

CONSEIL DE L'UNION EUROPÉENNE (CONSEIL)

Vijeće Evropske unije se sastoji od predstavnika vlada država članica. Svaka država članica šalje po jednog predstavnika. U pravilu, to je resorni ministar ili državni sekretar, koji zastupaju interese svojih država. Sastanku prisustvuju i evropski povjerenici odgovorni za date oblasti. Osnovne nadležnosti Vijeća su: pregovaranje o zakonodavstvu Evropske unije i donošenje propisa zajedno s Evropskim parlamentom na osnovu prijedloga Evropske komisije; koordiniranje politike država članica Evropske unije; razvijanje vanjske i sigurnosne politike Evropske unije na osnovu smjernica Evropskog vijeća; sklapanje sporazuma između Evropske unije i drugih država ili međunarodnih organizacija te donošenje godišnjeg budžeta Evropske unije zajedno s Evropskim parlamentom. Vijeće Evropske unije sastaje se u deset različitih formacija: Vijeće za opće poslove (GAC), Vijeće za vanjske poslove (FAC), Vijeće za ekonomski i finansijski poslove (ECOFIN), Vijeće za pravosuđe i unutrašnje poslove (JHA), Vijeće za zapošljavanje, socijalnu politiku, zdravstvo i pitanja potrošača (EPSCO), Vijeće za konkurenčiju (COMPET), Vijeće za promet, telekomunikacije i energetiku (TTE), Vijeće za poljoprivredu i ribarstvo (AGRIFISH), Vijeće za okoliš (ENVI), Vijeće za obrazovanje, mlade, kulturu i sport (EYCS).

Vijeće za vanjske poslove bavi se djelovanjem EU u inozemstvu u skladu sa strateškim smjernicama Evropskog vijeća i osigurava dosljednost i koherentnost vanjskog djelovanja EU. Vijeće za opće poslove koordinira rad Vijeća u njegovim različitim sastavima te priprema i osigurava postupanje nakon sastanaka Evropskog vijeća, u saradnji s predsjednikom Evropskog vijeća i Evropske komisije. Predsjedavanje Vijećem, osim Vijeća za vanjske poslove, kojim predsjedava visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, naizmjenično preuzimaju države članice svakih šest mjeseci.

Kako Vijeće okuplja predstavnike izvršne vlasti država članica EU, ono je institucija u kojoj se najdirektnije usklađuju politike država članica kroz međusobnu saradnju i dogovore između predstavnika vlada država članica. U svojoj zakonodavnoj funkciji, Vijeće Evropske unije odluke donosi jednoglasno, običnom ili kvalificiranim većinom. Političko vodstvo Vijeća Evropske unije rotira se svakih šest mjeseci između država članica po unaprijed utvrđenom rasporedu. Predsjedništvo Vijeća Evropske unije ima zadatku da usmjeri rad Vijeća u periodu u kojem predsjedava, posreduje između EU i država članica te predstavlja EU prema ostatku svijeta. Vijeću u radu pomaže Odbor

A
B
C
Č
Ć
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A stalnih predstavnika, uobičajenog naziva COREPER, koji imaju funkciju ambasadora država članica pri Evropskoj uniji. Osim COREPER-a, Vijeću u radu pomaže Generalni sekretarijat, na čijem je čelu generalni sekretar. Sjedište Vijeća Evropske unije je u Briselu, a sastanci se održavaju i u Luksemburgu.

Č

Ć

D VIJEĆE ZA REGIONALNU SARADNJU

DŽ REGIONAL COOPERATION COUNCIL (RCC)

Đ CONSEIL DE COOPÉRATION RÉGIONALE (CCR)

E
F Vijeće za regionalnu saradnju je krovno operativno tijelo Procesa saradnje u G Jugoistočnoj Evropi (SEECP) osnovano 27. februara 2008. u Sofiji kao nasljednik Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Evropu. U članstvu Vijeća za regionalnu saradnju su H države članice SEECP, Evropska unija, države donatori te međunarodne organizacije I i institucije. Primarni cilj Vijeća je da ojača regionalnu saradnju te da podrži proces J evropskih integracija u regiji. Rad Vijeća je usmjeren na pet prioritetnih oblasti: K privredni i društveni razvoj, infrastrukturu i energiju, pravosuđe i unutrašnje poslove, saradnju u oblasti sigurnosti, izgradnju ljudskih potencijala i parlamentarnu saradnju. Sjedište Sekretarijata Vijeća za regionalnu saradnju je u Sarajevu.

L

U

M VISOKI PREDSTAVNIK UNIJE ZA N VANJSKE POSLOVE I SIGURNOSNU POLITIKU

NJ THE HIGH REPRESENTATIVE OF THE UNION FOR FOREIGN AFFAIRS
O AND SECURITY POLICY

P LE HAUT REPRÉSENTANT DE L'UNION POUR LES AFFAIRES
R ÉTRANGÈRES ET LA POLITIQUE DE SÉCURITÉ

S Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku prijedlozima pridonosi Š razvoju zajedničke vanjske i sigurnosne politike koju provodi u skladu s mandatom koji T mu dodijeli Vijeće. Isto se odnosi i na zajedničku sigurnosnu i odbrambenu politiku. U Visoki predstavnik osigurava provedbu odluka Evropskog vijeća i Vijeća te predstavlja V Uniju u pitanjima koja se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku. Visoki predstavnik u ime Unije vodi politički dijalog s trećim stranama i izražava stajalište Z Evropske unije u međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama. Ž Visokog predstavnika na mandat od pet godina imenuje Evropsko vijeće kvalificiranim većinom, a uz saglasnost predsjednika Evropske komisije. Predsjedava Vijećem za

vanjske poslove te istovremeno obavlja dužnost potpredsjednika Evropske komisije. U Evropskoj komisiji odgovoran je za njezine obaveze u pogledu vanjskih odnosa i za usklađivanje drugih aspekata vanjskog djelovanja Unije. Visokog predstavnika u radu podržava Evropska služba za vanjsko djelovanje (EEAS), koja je osnovana početkom 2011. godine i čine je dužnosnici odgovarajućih odjela Generalnog sekretarijata Vijeća i Evropske komisije te diplomate iz nacionalnih službi država članica. Prije Lisabonskog ugovora, pozicija visokog predstavnika za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku bila je ustanovljena Ugovorom iz Amsterdama, kojim je bilo određeno da je obavlja generalni sekretar Vijeća. Prvi vršilac te dužnosti bio je Javier Solana, generalni sekretar Vijeća.

VIŠEGODIŠNJI FINANSIJSKI OKVIR (VFO)

MULTIANNUAL FINANCIAL FRAMEWORK (MFF)

CADRE FINANCIER PLURIANNUEL (CFP)

Lisabonskim ugovorom, višegodišnji finansijski okvir, koji je prije bio međuinsticionalni sporazum, postao je pravno obavezujući akt kojim se osigurava srednjoročno budžetsko planiranje. Osim što se njime utvrđuju „godišnje gornje granice odobrenih budžetskih sredstava za preuzimanje obaveza po kategorijama izdataka i godišnje gornje granice odobrenih budžetskih sredstava za plaćanja“, u Ugovoru o funkcioniranju Evropske unije navodi se da se višegodišnjim finansijskim okvirom „utvrđuju i sve druge odredbe koje su potrebne da bi se godišnji budžetski postupak nesmetano odvijao“. Kategorije izdataka odgovaraju glavnim područjima djelovanja Unije. Uredbu o višegodišnjem finansijskom okviru prati međuinsticionalni sporazum kojim su obuhvaćene oblasti budžetske discipline, saradnje na budžetskim pitanjima i dobrog finansijskog upravljanja. Peti višegodišnji finansijski okvir kojim je obuhvaćen period 2014 – 2020. donesen je krajem 2013. godine i prvi je koji je donesen nakon stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona.

VLASTITA SREDSTVA

OWN RESOURCES

RESSOURCES PROPRES

Finansiranje Evropske unije, odnosno punjenje budžeta Evropske unije je u početku procesa evropskih integracija zavisilo od finansijskih doprinosa država članica, kao

što je slučaj kod međunarodnih organizacija. Međutim, nakon izmjene Ugovora, prema prvoj Odluci o vlastitim sredstvima usvojenoj 1970. godine, doprinosi zemalja članica zamijenjeni su vlastitim sredstvima, odnosno sredstvima koja države članice uplaćuju u budžet Evropske unije kako bi se pokrilo njeno finansiranje i troškovi. Od početka 1978. budžet Evropske unije se u potpunosti finansira iz vlastitih sredstava. Vlastita sredstva čine: tradicionalna vlastita sredstva, koja obuhvataju takse na uvoz poljoprivrednih proizvoda i šećera i uvozne carine (oko 12 % ukupnih budžetskih prihoda), vlastita sredstva koja se temelje na porezu na dodanu vrijednost (oko 11 % budžetskih prihoda) i vlastita sredstva koja se temelje na bruto nacionalnom dohotku (oko 76% budžetskih prihoda). Ukupan iznos vlastitih sredstava ne smije prelaziti 1,20% ukupnog BND-a država članica Evropske unije. Odlukom o vlastitim sredstvima za finansijski period 2014 – 2020. uvedene su određene promjene, posebno kada su u pitanju korektivni mehanizmi. Korektivni mehanizmi uvedeni su kako bi ispravili ono što se smatra prekomjernim doprinosima pojedinih država.

VOJNA OPERACIJA EVROPSKE UNIJE U BOSNI I HERCEGOVINI (EUFOR ALTHEA)

EUROPEAN UNION MILITARY OPERATION
IN BOSNIA AND HERZEGOVINA (EUFOR ALTHEA)

OPÉRATION MILITAIRE DE L'UNION EUROPÉENNE
EN BOSNIE-ET-HERZÉGOVINE (EUFOR ALTHEA)

EUFOR je naziv za multinacionalne stabilizacijske snage u Bosni i Hercegovini koje nadgledaju provođenje Dejtonskog mirovnog sporazuma, posebno aneksa 1a i 2, u okviru evropske sigurnosne i odbrambene politike. EUFOR je nasljednik SFOR-a, mirovnih snaga Ujedinjenih naroda od kraja 2004. godine, u skladu s rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda. U Bosni i Hercegovini EUFOR djeluje u okviru vojne operacije Althea. EUFOR djeluje u skladu s ciljevima Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini te ima zadatak da doprinese stabilnosti i sigurnosti u Bosni i Hercegovini kao i da pruži podršku kroz izgradnju kapaciteta Oružanih snaga BiH. U Operaciji Althea učestvuje 20 država, uključujući članice EU te Albaniju, Čile, Sjevernu Makedoniju, Švicarsku i Tursku.

VRIJEDNOSTI EVROPSKE UNIJE

VALUES OF THE EUROPEAN UNION

VALEURS DE L'UNION EUROPÉENNE

U članu 2. Ugovora o Evropskoj uniji (UEU) navodi se da je Evropska unija utemeljena na vrijednostima poštivanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, vladavine prava i poštivanja ljudskih prava, uključujući prava osoba koje pripadaju manjinama. Te vrijednosti zajedničke su državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca. U skladu s članom 49. Ugovora o Evropskoj uniji, svaka evropska država koja poštuje ove vrijednosti i koja se obavezuje promovirati ih, može podnijeti zahtjev za članstvo u Uniji. S druge strane, prema članu 7. Ugovora o Evropskoj uniji, Evropsko vijeće na prijedlog jedne trećine država članica ili Evropske komisije, može utvrditi da država članica teško i trajno krši vrijednosti iz člana 2. UEU, nakon što pozove tu državu članicu na očitovanje. Ako je to utvrđeno, Vijeće može odlučiti kvalificiranom većinom da se toj državi suspendiraju određena prava koja proizlaze iz primjene Ugovora, uključujući pravo glasa predstavnika te države članice u Vijeću.

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A

B

C

Č

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

L

U

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

Z

ZAHTEV ZA ČLANSTVO U EVROPSKOJ UNIJI

APPLICATION FOR EU MEMBERSHIP

DEMANDE D'ADHÉSION À L'UNION EUROPÉENNE

Zahtjev za članstvo je kraće pismo koje obično potpisuje predsjednik države i/ili vlade i koje država podnositeljica predaje Vijeću Evropske unije, odnosno državi članici koja u to vrijeme predsjedava Vijećem EU. Prema članu 49. Ugovora o Evropskoj uniji, svaka evropska država koja je uspostavljena na principima demokratije, poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda te vladavine prava, vrijednostima na kojima je zasnovana Evropska unija, može podnijeti zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji. U zahtjevu država podnositeljica ističe svoju evropsku pripadnost, činjenicu da je pristupanje Evropskoj uniji cilj njene politike te spremnost da prihvati sve ciljeve evropske porodice i obaveze koje proizlaze iz članstva u Evropskoj uniji. Zahtjev za članstvo može pratiti kraći ili opširniji dokument koji ga sadržajno podržava, a u kojem se navode dostignuća države koja je podnijela zahtjev za članstvo u procesu približavanja Evropskoj uniji. Spomenuti dokument upućuje na spremnost države za daljnji napredak prema sticanju statusa kandidatkinje i članstvu u Evropskoj uniji. Bosna i Hercegovina je zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji predala 15. februara 2016.

ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA (ZPP)

COMMON AGRICULTURAL POLICY (CAP)

POLITIQUE AGRICOLE COMMUNE (PAC)

Zajednička poljoprivredna politika je oblast nad kojom nadležnost dijele Evropska unija i države članice EU. Poljoprivreda je od samog osnivanja Evropske zajednice bila jedna od glavnih tema kao i jedna od glavnih stavki Rimskih ugovora 1957. godine. Rimskim ugovorima definirane su osnovne smjernice Zajedničke poljoprivredne politike te je ona jedna od „najstarijih“ politika Evropske unije. Zajednička poljoprivredna politika, koja se sastoji od skupa pravila i mehanizama kojima se reguliraju proizvodnja, prodaja i plasiranje poljoprivrednih proizvoda u Evropskoj uniji počela se primjenjivati još 1962. godine. Ciljevi zajedničke poljoprivredne politike definirani su članom 39. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije: podizanje poljoprivredne produktivnosti promoviranjem tehničkog napretka, racionalnog razvoja poljoprivredne proizvodnje i optimalnog korištenja proizvodnih faktora, posebno radne snage, osiguravanje životnog standarda za poljoprivrednu populaciju, naročito povećanje primanja osoba koje se bave poljoprivredom, stabilizacija tržišta, sigurnost snabdijevanja tržišta te osiguranje poljoprivrednih proizvoda za potrošače po razumnim cijenama. Zajednička poljoprivredna politika finansira se iz sredstava Evropskog fonda za garancije u poljoprivredi i Evropskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Novi okvir zajedničke poljoprivredne politike obuhvata period od 2014. do 2020. Budžet Zajedničke poljoprivredne politike za period od 2014. do. 2020. predstavlja približno 38 % ukupnog budžeta Evropske unije.

ZAJEDNIČKA RIBARSKA POLITIKA

COMMON FISHERIES POLICY (CFP)

POLITIQUE COMMUNE DE LA PÊCHE (PCP)

Zajednička ribarska politika prvi put je okvirno formulirana Ugovorom iz Rima. Njeni ciljevi su: povećanje proizvodnje, stabilnost tržišta i njegova snabdjevenost proizvodima te prihvatljive cijene za evropske potrošače. Glavni instrument za podršku finansiranja je Evropski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR). Zajednička ribarska politika prošla je kroz nekoliko reformi. Ugovorom iz Lisabona uveden je veći broj izmjena u oblasti ribarske politike. Nakon duge rasprave u Vijeću i – prvi put – u Parlamentu je 1. maja 2013. postignut sporazum o novom režimu ribarstva koji se zasniva na tri glavna stupa: novoj zajedničkoj ribarskoj politici (Uredba (EU) br. 1380/2013); zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i

A
B
C
Č
D
DŽ
Đ
E
F
G
H
I
J
K
L
LJ
M
N
NJ
O
P
R
S
Š
T
U
V
Z
Ž

A akvakulture (Uredba (EU) br. 1379/2013) i novom Evropskom fondu za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) (Uredba (EU) br. 508/2014). Cilj nove zajedničke ribarske politike je dugoročna ekološka, ekonomska i socijalna održivost ribolovnih aktivnosti i aktivnosti akvakulture.

Č

Ć

ZAJEDNIČKA SIGURNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA (ZSOP)

D COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY (CSDP)

E POLITIQUE DE SÉCURITÉ ET DE DÉFENCE COMMUNE (PSDC)

F

G Zajednička sigurnosna i odbrambena politika EU (ZSOP) dio je Zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU (ZVSP). Uključuje postupno definiranje zajedničke odbrambene politike EU s ciljem omogućavanja EU da poboljša svoje vojne kapacitete i pokretanje misija izvan EU za održavanje mira, prevenciju sukoba i jačanje međunarodne sigurnosti u skladu s principima Povelje UN-a. ZSOP poštuje obaveze pojedinih zemalja članica čija se zajednička odbrana ostvaruje u NATO-u. To je obuhvaćeno članovima 42-46. Ugovora o Evropskoj uniji. Odluke u okviru ZSOP jednoglasno donosi Vijeće Evropske unije. Međutim, postoje neki izuzeci kada se odluke donose kvalificiranim većinom glasova, npr. kada Vijeće donosi neke odluke o provođenju odluke EU ili odluke koje se odnose na Evropsku odbrambenu agenciju i stalnu strukturiranu saradnju (PESCO).

M Visoki predstavnik EU za vanjske poslove i sigurnosnu politiku odgovoran je za predlaganje i provođenje odluka koje se odnose na ZSOP.

NJ

O

ZAJEDNIČKA TRANSPORTNA POLITIKA

R COMMON TRANSPORT POLICY (CTP)

S POLITIQUE COMMUNE DES TRANSPORTS (PCT)

T Zajednička transportna politika ima cilj da ukloni ograničenja među državama članicama kako bi se olakšalo slobodno kretanje ljudi i robe, uspostavljanje tržišta transporta te održivi razvoj i povećanje sigurnosti u transportu, u skladu s članovima 90-100. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije. O pitanjima zajedničke transportne politike odluke donosi Vijeće EU i to najvećim dijelom kvalificiranim većinom i redovnim zakonodavnim postupkom s Evropskim parlamentom. U donošenje odluka kao savjetodavna tijela uključeni su Ekonomski i socijalni odbor i Odbor regija.

Z

Ž

ZAJEDNIČKA VANJSKA I SIGURNOSNA POLITIKA

COMMON FOREIGN AND SECURITY POLICY (CFSP)

POLITIQUE ÉTRANGÈRE ET DE SÉCURITÉ COMMUNE (PESC)

Ova politika utemeljena je Ugovorom o Evropskoj uniji iz Maastrichta te ojačana narednim ugovorima, posebno Ugovorom iz Lisabona. Prema Glavi V. Ugovora o Evropskoj uniji, zajednička vanjska i sigurnosna politika temelji se na općim načelima i ciljevima vanjskog djelovanja Evropske unije, poput: očuvanja zajedničkih vrijednosti, interesa i nezavisnosti Unije; jačanja sigurnosti Unije i država članica u svim oblicima; očuvanja mira i jačanja međunarodne sigurnosti, u skladu s principima Povelje Ujedinjenih naroda, Helsinškog završnog akta i ciljevima Pariske povelje; promoviranja međunarodne saradnje; razvoja i jačanja demokratije i vladavine prava te poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Na osnovu utvrđenih načela i ciljeva, Evropsko vijeće, odlučujući jednogasno na preporuku Vijeća, utvrđuje strateške interese i ciljeve Unije. Odluke Evropskog vijeća odnose se na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i na ostala područja vanjskog djelovanja Unije. Unija osigurava koherentnost među različitim područjima svog vanjskog djelovanja te s ostalim svojim politikama, za što su zaduženi i radi čega sarađuju Vijeće i Komisija, uz pomoć visokog predstavnika za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. *Acquis* Evropske unije u poglavlju 31. koje se odnosi na vanjsku, sigurnosnu i odbrambenu politiku sadrži političke deklaracije, zajedničke akcije, zajedničke izjave i sporazume, a na temelju odredaba ugovorâ o Zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici i Zajedničkoj sigurnosnoj i odbrambenoj politici. Uloga Evropske službe za vanjsko djelovanje (ESVD), koja je uvedena Lisabonskim ugovorom i djeluje kao diplomatska služba EU, jeste pružanje podrške visokom predstavniku. Visoki predstavnik za vanjske poslove i sigurnosnu politiku predsjedava sastancima Vijeća za vanjske poslove, koje čini ministri vanjskih poslova zemalja članica EU, a prisutan je i na sastancima Evropskog vijeća te izvještava o pitanjima iz oblasti vanjskih poslova.

A ZAJEDNIČKI ISTRAŽIVAČKI CENTAR**B JOINT RESEARCH CENTER****C CENTRE COMMUN DE RECHERCHE**

Ć Zajednički istraživački centar interna je naučna služba Evropske komisije. Nezavisnim naučnim savjetima zasnovanim na dokazima koji su rezultat njegovog istraživanja podržava oblikovanje politika EU.

DŽ

Đ

E ZAŠTITA POTROŠAČA**F CONSUMER PROTECTION****G PROTECTION DES CONSOMMATEURS**

I Zaštita potrošača kao politika EU uvedena je Ugovorom o Evropskoj uniji, a njen cilj je zaštita zdravlja, sigurnosti i ekonomskih interesa potrošača, kao i promocija prava potrošača na informiranost, obrazovanje i organiziranje s ciljem zaštite potrošačkih interesa. Zaštita potrošača uključuje razvijanje zakonodavne prakse i ostalih mjera, uključivanje interesa potrošača u ostale evropske politike, dopunu politika zaštite potrošača država članica te jačanje potrošačkih organizacija i njihovo aktivno učešće u procesu odlučivanja. U oblasti politike zaštite potrošača, odluke donose Vijeće i Evropski parlament redovnim zakonodavnim postupkom, a Ekonomski i socijalni odbor ima savjetodavnu ulogu.

NJ

O ZELENA KNJIGA**P GREEN PAPER****S LIVRE VERT**

Š Zelena knjiga je vrsta dokumenta koji objavljuje Evropska komisija kako bi podstakla raspravu i pokrenula savjetovanje na evropskom nivou o određenom pitanju. Pozivaju se sve nadležne strane (tijela ili pojedinci) da učestvuju u procesu savjetovanja i rasprave na osnovu prijedloga koje su predložili. Zelene knjige mogu podstaknuti zakonodavne novosti ili promjene koje onda budu naznačene u bijelim knjigama. Primjeri zelene knjige su Zelena knjiga o preduzetništvu u Evropi (2003), Zelena knjiga o demografskim promjenama i međugeneracijskoj solidarnosti (2005), Mobilno zdravstvo (2014).

Z

Ž

ZONA SLOBODNE TRGOVINE

FREE TRADE AREA (FTA)

ZONE DE LIBRE-ÉCHANGE (ZLE)

Zona slobodne trgovine obuhvata područja unutar kojih su potpuno ili djelimično ukinute sve carine i druga trgovinska ograničenja na gotovo svu robu porijeklom iz tih područja. Države članice zone slobodne trgovine zadržavaju vlastitu carinsku tarifu za one države koje nisu njezine članice. Bosna i Hercegovina i Evropska unija su u skladu s članom 18. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju zonu slobodne trgovine uspostavile 2013. godine.

A

B

C

Č

Ć

D

DŽ

Đ

E

F

G

H

I

J

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

*Za izradu Pojmovnika evropskih integracija korišteni su dokumenti i ostali pisani materijali te web-stranice relevantnih izvora, institucija i tijela Evropske unije, kao i Direkcije za evropske integracije te ostalih institucija Bosne i Hercegovine, relevantnih institucija i organizacija obuhvaćenih ovim pojmovnikom.

*Izrazi koji su radi preglednosti dati u jednom gramatičkom rodu u ovoj publikaciji bez diskriminacije se odnose i na muškarce i na žene.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo
341.24(4-67EU)(031)
339.924:061.1EU(031)
327(4-67EU)(031)

POJMOVNIK evropskih integracija / [pripremila Direkcija za evropske integracije]. -
2. dopunjeno izd. - Sarajevo : Vijeće ministara BiH, Direkcija za evropske integracije, 2020. -
190 str. ; 25 cm
Tekst na bos. jeziku.
ISBN 978-9958-786-40-2
COBISS.BH-ID 40200710
